

DELIBERACIONS
DE LA
PRIMERA ASSAMBLEA GENERAL
DE DELEGATS DE
LA UNIÓ CATALANISTA
TINGUDA Á
MANRESA

EN LO MES DE MARS DE 1892

TEMA DE DISCUSSIÓ
BASES PERA LA CONSTITUCIÓ REGIONAL CATALANA

2.ª EDICIÓ .

BARCELONA
IMPREMPTA "LA RENAIXENSA,"

1900

*Al Centre Català de
Castelló d'Ampúria*

DELIBERACIONS
DE LA
ASSAMBLEA GENERAL

DE
Delegats de la Unió Catalanista

TINGUDA Á MANRESA

EN LO

mes de Mars de 1892.

BIBLIOTECA
DE LA
UNIÓ CATALANISTA

ASSAMBLEAS CATALANISTAS

(PRIMERA)

MANRESA.

DELIBERACIONS Y ACORTS.

(SEGONA EDICIÓ)

BARCELONA
IMPREMTA «LA RENAIXENSA»
XUCLÁ, 13, BAIXOS

JUNTA PERMANENT

DE LA

UNIÓ CATALANISTA

PRESIDENT — Lluís Domenech y Montaner, *arquitecte*, de
Barcelona.

TRESORER — Pau Font y de Rubinat, *advocat y propietari*,
de Reus.

VOCALS — Joaquim Vayreda, *industrial y artista*, de
Olot.

— Pau Colomer y Oliver, *comerciant y propie-
tari*, de Sabadell.

SECRETARI — Enrich Prat de la Riba y Sarrá, *advocat*, de
Castelltersol.

DELEGATS

PERA LA ASSAMBLEA DE MANRESA

BARCELONA

- Joan Permanyer y Ayats, *advocat y catedràtic*.
Angel Guimerá, *escriptor y propietari*.
Eussebi Güell y Bacigalupi, *fabricant y propietari*.
Francesch Romaní y Puigdengolas, *advocat*.
Ramón Picó y Campamar, *escriptor*.
Antoni Auléstia y Pi Joan, *escriptor*.
Francesch Matheu, *escriptor y propietari*.
Ferrán Alsina, *fabricant*.
Narcís Oller, *escriptor y advocat*.
Joan Llimona, *pintor*.
Joan de D. Trías y Giró, *advocat y catedràtic*.
Joseph Estanyol y Colom, *advocat y catedràtic*.
Joseph Franquesa y Gomis, *advocat y catedràtic*.
Joseph Torres y Bages, *prèbere*.
Enrich X. Vidal de Valenciano, *catedràtic*.
Francisco Casas, *fabricant*.
Joseph Aranyó, *fabricant y propietari*.
Enrich Batlló, *fabricant y propietari*.
Joseph Coroleu, *escriptor y advocat*.
Joseph M.ª Valls y Vicens, *banquer*.
Sebastià Farnés, *advocat*.
Bonaventura Bassegoda, *arquitecte*.
Narcís Verdaguer y Callís, *advocat*.
Ernest Moliné y Brasés, *advocat*.
Emili Carles y Amat, *fabricant*.
Manel Folguera y Duran, *enginyer industrial*.
Pere Sala, *metje*.

BADALONA

Francisco X. Tobella, *pèrit agrònom*.
Martí Pujol, *hisendat*.

GRACIA

Lluís Ferrer y Soler, *enginyer y fabricant*.
Frederich Puig y Samper, *notari*.
Joseph Lluís Pellicer, *dibuixant*.
Feliu Noguera y Casaboch, *metje*.

SANT MARTÍ DE PROVENSALS

Joaquím Ribera, *mestre d'obras y propietari*.
Joaquím Cuatrecasas, *fabricant*.
Anton Bori y Fontestà, *mestre*.

SANT ANDREU DE PALOMAR

Emili Riera, *propietari*.
Joseph Reventós, *metje*.

SANS

Jascinto Laporta, *metje*.
Joseph Saltor, *metje*.

SARRIÀ

Joan Margenat, *hisendat*.

SANT GERVASI DE CASSOLAS

Gonzalo Cortada y Carreras, *advocat*.

HORTA

Frederich Serrà, *metje*.

COMARCA DEL PLÀ DE BARCELONA

Pere Aldavert, *impressor*.—Barcelona.
J. Narcís Roca, *metje*.—Id.
J. Llampallas, *notari*.—Badalona.

MATARÓ

Joseph Puig y Cadafalch, *arquitecte*.
Claudi Planas y Font, *escriptor*.

MASNOU

Anton Sunyol, *pilot*.

ARENYS DE MAR

Francisco Calvetó, *metje*.

ARENYS DE MUNT

Joseph M.ª Valeta, *propietari*.

CANET DE MAR

Marián Serra, *metje*.

CALELLA

Albert Giol y Galcerán, *propietari*.

SANT POL DE MAR

Bonaventura Gombau, *apotecari*.

SANT GENÍS DE VILASAR

Pere Juliá y Sust, *propietari*.

MALGRAT

Martí Casas, *industrial*.

COMARCA DE LA COSTA DE LLEVANT

Therenci Thos y Codina, *catedrático*.—Mataró.

Jaume Arús, *notari*.—Vilassar.

Céssar Serra.—Vilassar de Dalt.

SABADELL

Anton de P. Capmany, *fabricant*.

Modest Durán y Folguera, *fabricant*.

TARRASA

Joseph Soler y Palet, *propietari*.

Jaume Ballver y Casals, *enginyer industrial*.

RUBÍ

Marian Ramoneda y Llunell, *hisendat*.

COMARCA DEL BAIX-VALLÉS

Jaume Lacomá, *metje*.—Ripollet.

Vicens Plantada y Fonolleda, *propietari*.—Mollet.

Emili Buxó, *enginyer industrial*.—Ripollet.

GRANOLLERS

Eduart Pedrals y Marsá, *advocat*.

CALDAS DE MONTBUY

Pere Argemí, *propietari*.

COMARCA DEL ALT-VALLÉS

Joseph Rovira de Villar, *propietari*.—Las Franquesas.
Joseph Mas y Pascual, *hisendat*.—Palaudarias.
Tomás Balvey y Martorell, *propietari*.—Cardedeu.

CASTELLAR DEL VALLÉS

Pere Vergés, *metje*.

COMARCA DEL CONGOST

Ramon Pareras y Noguera, *hisendat*.—La Garriga.
Joseph Aregall y Vila, *propietari*.—Ayguafreda.
Joseph Fábregas y Casamitjana, *propietari*.—Tagamanent.

VICH

Jaume Collell, *canonge*.
Martí Genís y Aguilar, *apotecari*.

SANT FELIU DE TORELLÓ

Cels Surroca, *metje*.

MANLLEU

Benet Baulenas, *fabricant*.

PLANA DE VICH

Joseph Serra y Campdelacreu, *cronista de Vich*.
Francisco Miravet, *metje*.—Roda.
Pau Farreras, *hisendat*.—Gurb.

COMARCA DEL MOYANÉS

Joseph M.ª Salavert, *industrial*.
Esteve Prat de la Riba, *propietari*.—Castellterol.
Anton Oller y Sarrá, *propietari*.—Id.

MANRESA

Marián Vallés, *advocat y propietari*.
Olagner Miró, *metje*.
Francesch Moragas, *escriptor*.

SALLENT

Joaquím Valls y Pallarola, *advocat*.

PLÀ DE BAGES

Gayetà Soler y Errando, *mestre*.—Monistrol de Calders.
Joseph Quinquer, *hisendat*.—Súria.
Anton Soler de Lloveras, *propietari*.—Gayá.

BERGA

Ramon Pujol y Tomás, *hisendat*.

COMARCA DE BERGA Y BAGÀ

Laureá Vilardaga, *advocat*.
J. Viladomiu, *fabricant*.
Joán Montanya, *propietari*.

CARDONA

Marti Rimbau, *notari*.

COMARCA DE SOLSONA Y CARDONA

Joseph Colominas, *apotecari*.—Solsona.
Pere Montanyá, *propietari*.—Id.
Joseph Colell, *escultor*.—Id.

IGUALADA

Manel Miserachs, *fabricant*.
Pere Grifell, *comerciant*.

ESPARRAGUERA

Antón M.ª de Font y de Boter, *hisendat*.

CAPELLADES

Aleix Caballé.

OLESA

Jaume Baltanas, *metje*.

PIERA

Pere Cucurella, *propietari*.

COMARCA DE IGUALADA Y SANTA COLOMA

Joan Almirall y Forasté, *fabricant*.—Capellades.
Emili Pascual, *hisendat*.—Bruch.
Antón Lamich, *apotecari*.—Santa Coloma.

VILAFRANCA DEL PANADÉS

Pere Secases, *notari*.

SANT SADURNÍ DE NOYA

Joan Vivé y Morera, *industrial*.

MARTORELL

Joan Capell, *metje*.

SUBIRATS

Salvador Mata, *apotecari y propietari*.

COMARCA DEL PANADÉS

Rafel Mir, *propietari*.—Sant Sadurní de Noya.

Joseph Vallés, *hisendat*.—Fontrubí.

Marián Roig, *del comerç*.—Vilafranca.

SITJES

Bartolo Carbonell y Batlle, *propietari*.

VILANOVA Y GELTRÚ

Theodor Creus, *advocat y escriptor*.

Joan Torrents, *notari*.

COMARCA DE VILANOVA

Enrich Santacana, *fabricant*.—Vilanova.

Francisco Caba.—Id.

Pere Cuadras, *hisendat*.—Sant Pere de Ribas.

HOSPITALET DE LLOBREGAT

Pau Sans y Guitart, *enginyer industrial*.

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Florentí García, *apotecari*.

PLÀ DEL LLOBREGAT

Felip de Hita y Morros, *propietari*.—Prat.

Ricart Ginabreda, *propietari*.—Molins de Rey.

Baldiri Puig y Net, *propietari*.—Sant Boy.

GIRONA

Joaquím Riera y Bertrán, *advocat y escriptor*.

Joaquím Botet y Sisó, *advocat*.

COMARCA DEL GIRONÉS

Joaquím d'Espona, *catedràtic*.—Girona.

Joan Bta. Ferrer, *advocat*—Id.

Enrich C. Girbal, *cronista de Girona*.

ARBUCIAS

Miquel Pons, *metje*.

SANTA COLOMA DE FARNÉS

Joan Mon, *advocat*.

CONCA DEL TORDERA

Arthur Osona, *propietari*.—Breda.

Miquel Draper, *apotecari*.—Sant Celoni.

Esteve Casanovas y Ramió, *hisendat*.—Breda.

BLANES

Joseph Cortils y Vieta, *propietari*.

LLORET DE MAR

Joseph Llobet, *propietari*.

CASSÀ DE LA SELVA

Cosme Oliver, *comerciant*.

LLAGOSTERA

Jaume Coris, *fabricant*.

COMARCA DE LA SELVA

Salvador Massa, *metje*.—Vidreras.

Joan Vicens y Puig, *hisendat*.—Solfus.

Joan Garriga y Massó.—Blanes.

LA BISBAL

Ramon E. Bassegoda, *metje*.

PALAFRUGELL

Narcís Massas, *apotecari*.

CALONGE

Anton Reig, *propietari*

SANT FELIU DE GUIXOLS

Pere Pascual, *mestre d'obras*.

COMARCA DEL BAIX-AMPURDA

Martí Roger, *advocat*.—Palamós.

Joseph Torras y Sampol, *advocat*—La Bisbal.

Sebastià Pi, *mestre d'obras*.—Id.

FIGUERAS

Joseph M.ª Martí, *hisendat*.
Francisco Rovira, *notari*.

ROSAS

Benet Falp, *propietari*.

COMARCA DEL ALT-AMPURDÀ

Carles Bosch de la Trinxeria, *hisendat*.—La Junquera.
Marqués de Vallgornera, *hisendat*.—Castelló d' Ampurias.
Emili Saguer y Olivet, *notari*.—Massanet de Cabrenys.

OLOT

Joseph Saderra *advocat y propietari*.

COMARCA D' OLOT

Francisco Montsalvatje, *banquer*.—Olot.
Joseph Esquena, *fabricant*.—Id.
Joseph M.ª Basil, *comerciant*.—Id.

BANYOLAS

Ferrán Perpinyá y Pujol, *comerciant*.

COMARCA DE BESALÚ

Pau Casabona, *propietari*.—Mayá.
Ramon Ferrusola, *propietari*.—Montagut.
Joseph Traver, *propietari*.—Besalú.

VALL DE RIBAS

Joseph de Sitjar y de Carreu, *hisendat*.—Camprodón.
Tomás Raguer, *apotecari*.—Ripoll.
Gabriel Claret, *del comers*.—Camprodón.

LA Cerdanya

Miquel Salvador, *hisendat y fabricant*.—Puigcerdá.
J. Pons, *propietari*.—Dás.
Joseph M.ª Martí, *apotecari*.—Puigcerdá.

TARRAGONA

Joseph Pin y Soler, *escriptor*.
Ramon Bergadá, *notari*.
Pere Martí y Ferrer, *enginyer*.

REUS

Ramon Vidiella y Balart, *advocat y propietari*.
Carles Fumanya y Casas, *comerciant*.
Anton Pascual y Cugat, *industrial y propietari*.

RIUDOMS

Francisco Martí, *propietari*.

VALLS

Joseph Gatell y Vidal, *escultor*.

Ramon Abelló, *fuster*.

VILASECA

Agustí M.ª Gibert, *metje*.

CAMP DE TARRAGONA

Joaquím Besora y Nin, *notari*.—Vilaseca.

Joan Xipell y Pujol, *enginyer*.

Francisco Viarnés, *del comerç*.

VENDRELL

Jaume Ramon y Vidales, *notari*.

COMARCA DEL VENDRELL

Joaquím Bassa y Nin, *hisendat*.—Vendrell.

Joaquím Gatell y Folch, *propietari*.—Altafulla.

MONTBLANCH

Marian Pedrol, *apotecari*.

ESPLUGA DE FRANCOLÍ

Eduart Molons, *propietari*.

CONCA DE BARBERÁ

Isidro Riera, *notari*.—Sarreal.

Pere Poblet, *metje*.—Barberá.

Pau Abelló, *propietari*.—Id.

FALSET

Salvador Barceló, *comerciant*.

COMARCA DEL PRIORAT Y DE PRADES

Jaume Monlleó, *comerciant*.—Porrera.

Joseph Monlleó, *propietari*.—Ulldemolins.

Ferrán Niubó, *propietari*.—Scala Dei.

TORTOSA

Jaume Ferrán, *metje*.

Ramon Foguet, *advocat*.

AMPOSTA

Joan Sala y Papell, *escriptor*.

SANT CÀRLES DE LA RÀPITA

Eussebi Fargas, *propietari*.

TIVISA

Enrich Mestre y Vinyals, *notari*.

COMARCA DE TORTOSA

Anton Anyon, *apotecari*.—Cherta.

RIBERA DEL EBRO

Domingo Agustí, *propietari*.—Ascó.

Enrich Octavi Raduá.

LLEYDA

Frederich Renyé y Viladot, *advocat*.

Joan Sàbat, *propietari*.

Joan Rovira y Agelet, *advocat*.

PLÀ DE LLEYDA

Ramon Pujol, *propietari*.—Corbins.

Gayetà Florensa, *apotecari*.—Serós.

Pau Boix, *propietari*.—Almacellas.

BORJAS BLANCAS

Ioseph Marsal y Gayá, *notari*.

PLÀ D' URGELL

Ramon Xammar, *hisendat*.—Casrelldasens.

Joan Codina, *prebère*.—La Foliola.

Anton M.ª Calaf, *propietari y fabricant*.—Anglesola.

TÀRREGA

Francesch Bergadá y Renyé, *propietari y comerciant*.

CERVERA

Pio Puigcorbé, *notari*.

COMARCA DE LA SEGARRA

Domingo Agulló, *hisendat*.—Cervera.

Felip Gassol y Puig, *propietari*.—Talladell.

Joan Llort.—Guimerá.

BALAGUER

Joseph M.ª de Vila y de Rocabruna, *advocat y propietari*.

COMARCA DE BALAGUER Y AGER

Joseph Sábat y Ribera, *propietari*.—Balaguer.

Francisco Alós de Berenguer, *propietari*.

Modest Puig y Bellera.

RIBERA DEL CIÓ

Antoni Capell y Boneu, *propietari*.—Tarroja.

Joseph Torras, *hisendat*.—Ossó.

Antoni Benet, *hisendat*.—Mafet.

COMARCA DEL ALT URGELL

Ramon Faus, *advocat*.—Castel·lciutat.

Anton Faus, *prèbere*.—Id.

Pere Gabriel, *propietari*.—Alás.

COMARCA DEL PALLARS

Ramon Bertrán, *mestre*.—Tirvia.

Ignasi de Castellarnau, *propietari*—Castell d' Areu.

Jascinto Serrador.—Tirvia.

CONCA DE TREMP

Ramon Monrós, *comerciant*.—Trempe.

Angel Feliu, *advocat*.—Id.

Romuald Montané.—Pobla de Segur.

COMARCA DEL RIBAGORÇA

Anton Mirada y Chía, *propietari*.—Menargues.

Joseph Roca, *propietari*.—Termens.

Jaume Soler y Farré, *comerciant*.—Almenar.

COMARCA DE LAS GARRIGAS

Hermenegild Agelet, *propietari y comerciant*.

Isidro Estopá, *hisendat*.—Granyena de las Garrigas.

Joan Brugal, *comerciant*.—Granadellas.

VALL D' ARÁN

Albert Grané, *notari*.—Bosost.

TEMA ACORDAT

per lo

*Consell de Representants de las Associacions Catalanistas
pera las deliberacions de la ASSAMBLEA de Mauresa.*

Bases pera la Constitució Regional Catalana.

PONENTS

Lluís Domenech y Montaner, *President*.
Joan J. Permanyer y Ayats.
Ángel Guimerá.
Antoni Aulestia y Pijoan.
Joseph Coroleu.
Ramon Picó y Campamar.
Pau Colomer.
Pau Font y de Rubinat.
Joaquim Vayreda.
Enrich Prat de la Riba, *Secretari*.

ACTAS

DE LAS SESSIONS

DE LA ASSAMBLEA DE MANRESA

PRIMERA SESSIÓ ⁽¹⁾

En la Sala Consistorial de la Ciutat de Manresa, cedida al efecte per l' Excm. Ajuntament, á las cinch de la tarde del dia 25 de Mars de 1892, se constituheix la Assamblea general de Delegats de la UNIÓN CATALANISTA baix la presidencia de la Junta Permanent.

Lo Secretari, senyor Prat de la Riba, llegeix los següents articles del Reglament de la UNIÓN CATALANISTA que fan referencia al acte de la Assamblea.

ART. 11. Cada any se reunirá la *Assamblea general de delegats* nomenats pel *Consell*, en població distinta, prèvia la convocatoria feta en nom d'aquell, ab un mes d'antelació, per la *Junta Permanent*.

ART. 12. La *Assamblea* s constituhirá sia cualsevulla 'l nombre de delegats que hi assisteixin.

ART. 13. En una ó més sessions discutirá y acordará exclusivament sobre las proposicions que li hagi sotmés l' indicat *Consell*.

ART. 14. Cada delegat tindrà los mateixos drets, y 'ls acorts se pendrán per majoria de vots dels presents en la sessió.

ART. 15. Mentres no estigui rëunida la *Assamblea* quedarán los delegats, en las distintas poblacions y comarcas, obligats á desempeñar los encárrechs que la UNIÓN los hi encomani y á ilustrarla ab llurs consultas.

(1) Pera major inteligencia del lector s' ha adoptat lo criteri de destinar als Discursos sobre defensa de las Bases y esmenas aprobadas un tipo de ll tra determinat; al text del Acta lo mateix en forma cursiva; y als escrits referents á esmenas retiradas ó que no han influhit en los acorts definitius de la Assamblea, un tipo més reduhit.

ART. 16. Deurá reunir-se la *Assamblea* extraordinariament quan, acordat aixís per lo *Consell* en virtud del art. 9, la convoqui al efecte la *Junta Permanent*, no poguent tractar sino 'ls assumptos proposats per dit *Consell*.

Després se procedeix al nomenament de la Mesa pera dirigir las deliberacions, resultant elegida en la forma següent: D. LLUÍS DOMENECH Y MUNTANER, President; D. OLAGUER MIRÓ, D. PAU FONT Y DE RUBINAT, D. JOAQUIM VAYREDA y D. PAU COLOMER, Vis-presidents; D. ENRICH PRAT DE LA RIBA y D. JOSEPH SOLER Y PALET, Secretaris.

Acte seguit lo President dona las gracias per la elecció en nom de la Mesa, y passa á la lectura del següent:

MISSATGE

DE LA

JUNTA PERMANENT Á LA ASSAMBLEA

SENYORS:

En nom de la Junta Permanent y de las Associacions de Catalunya que aquí representa, dech regraciar vostra assistencia y presentarvos lo dictámen redactat per la Comissió ponent sobre 'l *Projecte de bases pera la Constitució Regional Catalana*, tema proposat com de deliberació en esta Assamblea per lo Concell de Representants de las societats adheridas á la UNIÓN CATALANISTA.

Benvinguts siáu, senyors Delegats de las comarcas y poblacions de nostra terra, á la casa comunal de Manresa, ahont la ciutat, que tants alts exemples nos ha donat en sa

historia, nos ha volgut acullir ab hospitalitat per nosaltres ben agrahida.

Benvinguts siáu los que vos apleguéu avuy per primera vegada pera trevallar tots alauna en la obra de restauració de la Patria Catalana. Com fins suara la haviau feta reviuire digna y respectada, aislats, desde vostras casas, ab los vostres particulars trevalls, en las corporacions y societats locals ó en públichs escrits de múltiples coneixements humans, donantli, devant de propis y forasters, personalitat intel·ligent y activa en arts, ciencia é industria, tracteu avuy de retornarla á la autònoma vida política que li pertany y necessita pera son vigorós avens y prosperitat.

Son comú lley de tota mena d'organismes, naixement, creixensa, plenitut de vida, decrepitud y destrucció. Sobre las despullas dels organismes destruhits, gèrmens encara actius d'altres organismes preexistents, arrelan y prenen nova vida adaptada al nou medi en que venen á desenrotllarse; llevors d'antigas ideas, no mortas encara, se nodreixen en lo sí dels organismes polítichs en descomposició y se desplegan ab forsa, seguint las evolucions y transformacions que 'ls hi imposan los mateixos temps y las exteriors circumstancias que las han tornadas á la vida.

Aquell antich esperit autonómich de Catalunya y de moltes altres regions de la península, que tanta nosa feya y fa als nostres governants centralistas, que tantas vegadas s'ha volgut destruhir fins ofegantlo en sanch á nom de la unitat de la patria, ha sigut en totas las épocas de desgracia lo gèrmen més robust de la organisació espanyola, pera resistir las grans invasions, pera reconstituhir la nació en los grans desastres de la nostra historia. No cal pas en aquest lloch, ahont avuy precisament nos hostatjém, posar exemplés d'aquesta forsa regeneradora: ells venen per sí mateixos á la memoria ab los noms d'aquesta ciutat y de sa encontrada. Baix la protecció del seu rēcort havém vingut expressament á ampararnos.

La altiva rassa maravellosament dotada de las més bellas qualitats externas de prestigi y de domini quan lo poder li acompanya, la rassa que tan ufana y fins orgullosament ha

assumit la representació d' Espanya en las épocas de prosperitat, no sembla pas dotada de las virtuts que saben vencer la adversitat y regenerar un país. Com esverada, la veyém devallar, perdut l' antich esplendor, sense esma caure en la ruhina certa y sense seny enfonsarse en las lluytas encondas de classes que amenassan destruir la societat. No sembla pas possehir las altas capacitats d' ordre y de previsió, la assiduitat en lo trevall y la vigorosa y ferma organisió que son avuy imprescindibles pera atravessar ab bona fortuna lo mal pas en que 'ns trobém.

Y en aquestas feynas si que 'ls catalans nos hi reconeixém mestres; ellas si que serían pera nosaltres fins fácil tasca. Tots estém convensuts de que nosaltres, sóls, ne surtiríam, y precisa confessar que si ab relativa tranquilitat veyém venir sobre nosaltres la amenassadora y comú ruhina, es que tots, de cualsevols opinions que siguém, confiém com últim remey y refugi en la forsa de regeneració tantas vegadas demostrada per nostra Catalunya.

Inútil sería voler infundir lo nostre esperit á la Espanya, inútil pretendre guiarla á tota ella. Ni tením medis ni forsa pera ferho; ni 'ns creurían, ni 'ns voldrían seguir si tal camí poguessim emprendre.

Cal limitar nostras aspiracions de regeneració, avuy per avuy, á Catalunya; si á ella nos fos donat aplicarlas, ben prompte sería pera las demás regions espanyolas un vivent exemple, que no tardarían en seguir á major ó més curta distancia totas ellas segons sas especials aptituts. Y veuse aquí com la causa del regionalisme es eminentment espanyola.

A establir principis de reconstitució pera Catalunya ten-deix lo tema de deliberació de nostra Assamblea. Mes cal dirho ab tota claretat: no es una Constitució en lo sentit que 's dona vulgarment á aquesta paraula, lo que vením á discutir. Resultaría risible en un país en que tantas se 'n han fet oficial y extraoficialment y de las que tant poch se 'n ha complert, venir ara al cap de la fi á ferne una més.

En lo convenciment de que, de seguir lo camí que avuy porta lo govern dels pobles, los ideals regionalistas han de

venir á la práctica tart ó aviat, ne comensém á parlar, vením á comunicarnos las nostras privadas meditacions y procurém anar fixant entre nosaltres un criteri y atraure la distreta atenció de nostres compatricis sobre las nostras aspiracions, que, de manera més ó menos vaga y latent, potser sense donársen compte, tot bon catalá sent en son interior. Com se sol dir ara, volém anar formant al entorn del nou organisme un medi propici, una atmósfera favorable en la que puga creixer ufanós y desenrotllarse robust y sense viciaduras.

Deu sab de tot lo que avuy proposarém lo que 'n quedará 'l dia que vinga á la vida práctica. Volerho preveure sería pretendre dibuixar per endavant la planta avuy encara dins la grana: escullímlí lo terror y l' ayre y l' aygua favorables, sembrém bona llevor, y l' arbre sortirá lo més fort possible, mes tal com lo crihin soleyadas y tempestats, lo bon ó mal temps que passi en sa creixensa.

No es, donchs, una Constitució ni un programa polítich definitivament tancat sobre lo que aném á deliberar: son motius de meditació que proposarém, principis no desenrotllats encara sobre 'ls que avuy per avuy desitjém que s' encamini 'l Regionalisme.

Tal es lo sentit de las *Bases pera la Constitució Regional Catalana* que la Junta Permanent de la Unió y la Ponencia, composta d' ilustrats patricis, os presenta.

Pera sentar aquestas bases ha sigut precís establir préviament en un' altra preliminar los principis d' organisació de tota la nació espanyola y de son poder central perque d' ells depenia la forma y atribucions del poder regional.

Anéu á judicar lo resultat de las detingudas deliberacions de la Ponencia. Deu vulga que encertém en nostras resolucions, que trobin ellas favorable ressó en nostra terra y pogan contribuir á la futura prosperitat y grandesa de nostra estimada Catalunya.

A continuació 'l Secretari de la Ponencia, senyor PRAT DE LA RIBA, llegeix la redacció provisional de las conclusions de la Assamblea, que ha de servir de punt de partida pera las deliberacions, ó sia 'l

PROJECTE

DE

BASES PERA LA CONSTITUCIÓ REGIONAL CATALANA

REDACTAT PER LA COMISSIÓ PONENT (1)

Base 1^a—PODER CENTRAL: *Sas atribucions.*—Vindrán á càrrech del poder central: *a)* Las relaciones internacionales.—*b)* L' exércit de mar y terra, las obras de defensa y l' ensenyansa militar.—*c)* Las relaciones económicas d' Espanya ab los demás païssos, y en consecuencia, la fixació dels aranzels y 'l ram d' Aduanas.—*d)* La construcció y conservació de carreteras, ferro-carrils, canals y ports que sían d' interés general. En las d' interés inter-regional podrán posarse d' acort lliurement las regions interessadas, intervenint lo poder central sols en cas de desavinensa. Las vías de comunicació d' interés regional serán d' exclusiva competencia de las regions. Igual criteri se seguirá en los serveys de correus y telégrafos.—*e)* La resolució de todas las qüestions y conflictes inter-regionals.—*f)* La formació del pressupost anyal de gastos, que, en lo que no bastin las rendas d' Aduanas, deurá distribuirse entre las regions á proporció de sa riquesa.

Sa organisació.—Lo Poder central s' organisarà baix lo concepte de la separació de las funcions llegislativas, executiva y judicial.—Lo poder llegislatiu central radicarà en lo Rey ó Cap del Estat y en una Assamblea composta de representants de las regions, elegits en la forma que cada una estimi convenient; lo número de representants será proporcional al d' habitants y á la tributació, tenintne tres la regió á la que n' hi corresponguin menos.—Lo Poder executiu central s' organisarà per medi de Secretarías ó Ministeris que podrán ser: de Relaciones exteriors, de Guerra, de Marina, d' Hisenda y del Interior.—Constituhirá lo poder suprém judicial un Alt Tribunal format per Magistrats de las regions, un per cada una de ellas, elegits per las mateixas; cuidarà de resoldre 'ls conflictes inter-regionals y d' exigir la responsabilitat als funcionaris del poder executiu. Aquest tribunal no 's considerarà superior gerárquich dels tribunals regionals que funcionarán ab completa independència.

(1) Aquest Projecte es lo mateix que 's remeté á tots los senyors Delegats pera sa consulta, abans de celebrarse la Assamblea; ab la única diferència de que hi han algunas modificacions introduhidas per la Comissió Ponent, tenint en compte varias esmenas que, haventse presentat dintre 'l plasso oportunament senyalat, han pogut préviament ser examinadas y admesas per dita Comissió.

Disposicions tranzitorias.—Atenent á que las relaciones que, segons los preceptes constitucionals vigents, uneixen l' Estat ab la Iglesia han sigut sancionadas per la Potestat d' aquesta, se mantindrán aquellas, mentres abdúas potestats de comú acort no las modifiquin.

Lo Poder central procurarà concordar ab lo Sant Pare la manera de subvenir la dotació de Cult y Clero y de provehir las dignitats y prebendas eclesiásticas en armonía ab la organisació regional; y tant si 's sosté 'l Real Patronat, com si 's restableix la disciplina general de la Iglesia, deurá procurarse que, respecte de Catalunya, 's previngui en lo Concordat que hagin de ser catalans los que exerceixen jurisdicció eclesiástica propia ó delegada, com també los obtentors de dignitats y prebendas.

Lo Deute públich avuy existent vindrá á càrrech del Poder central; mes aquest no podrà crearne de nou, quedant de compte de las diverses regions lo quin en l' esdevenidor contreguin pera son sosteniment y 'l de las càrgas del Poder central.

Base 2.ª—Lo Poder central monárquich podrà ser representat á Catalunya per un Prímpep de la sanch; en defecte d' aquest, aixís com en cas d' establirse altra forma de govern, representarà lo Poder central un Delegat, que deurá ser necessariament catalá.

Base 3.ª—En la part dogmática de la *Constitució Regional Catalana* 's mantindrà 'l temperament expansiu de nostra l'legislació antiga, reformant, pera posarlas d' acort ab las novas necessitats, las sábias disposicions que conté respecte dels drets y llibertats dels catalans.

Base 4.ª—La llengua catalana será la única que ab carácter oficial podrà usarse á Catalunya y en las relaciones d' aquesta regió ab lo Poder central.

Base 5.ª—Sols los catalans, ja sían de naixensa, ja per virtut de naturalisació, podrán desempenyar á Catalunya càrrechs públichs, fins tractantse dels gubernatius y administratius que depenguin del Poder central. També deurán ésser desempenyats per catalans los càrrechs militars que importin jurisdicció.

Base 6.ª—La divisió territorial sobre la que 's desenrotlla la gradació jerárquica dels poders gubernatiu, administratiu y judicial, tindrà per fonament la comarca natural y 'l municipi.

Base 7.ª—Catalunya será la única soberana de son govern interior: per lo tant, dictará lliurement sas lleys orgánicas; cuidarà de sa l'legislació civil, penal, mercantil, administrativa y processal, del establiment y percepció d' impostos, de la encunyació de la moneda, y tindrà totas las demás atribucions inherents á la soberanía que no corresponguin al Poder central segons la Base 1.^a

Base 8.ª—Lo Poder l'legislatiu regional radicarà en las Corts Catalanas que deurán reunir-se tots los anys en época determinada y en

lloch diferent. Las Corts se formarán per sufragi de tots los caps de casa, agrupats en classes, fundadas en lo trevall manual, en la capacitat ó en las carreras professionals y en la propietat, industria y comers, mitjansant la corresponent organisació gremial en lo que possible sia.

Base 9.ª—Lo Poder judicial s'organizará restablint la antiga Audiencia de Catalunya; son president y vis-presidents, nomenats per las Corts constituiran la suprema autoritat judicial de la Regió; y s'establiran los tribunals inferiors que sean necessaris, devent ser fallats en un període de temps determinat y en última instancia dintre de Catalunya tots los plets y causas. S'organizarán jurisdiccions especials com la industrial y la de comers. Los funcionarios del orde judicial serán responsables.

Base 10.ª—Desempenyarán lo poder executiu cinch ó set alts funcionarios nomenats per las Corts, los que estarán al davant dels diversos rams de la administració regional.

Base 11.ª—Se regoneixerá á la *comarca natural* la major latitut possible d'atribucions administrativas pera 'l govern de sos interessos y satisfacció de sas necessitats. En cada comarca s'organizará un Consell nomenat per los municipis de la mateixa, quin exercirà las citadas atribucions.

Base 12.ª—Se concedirán al *municipi* totas las atribucions que necessita pera 'l cuidado de sos interessos propis y exclusius. Pera la elecció dels càrrechs municipals se seguirá 'l mateix sistema de representació per classes adoptat pera la formació de las Corts.

Base 13.ª—Catalunya contribuirá á la formació del exèrcit permanent de mar y terra, entregant al Poder central voluntaris, ó be una compensació en diners com abans de 1845. Tots los minyons d'una edat determinada quedarán subjectes á la reserva.

Base 14.ª—Pera la conservació del orde públich y seguretat interiors de Catalunya, se creará un cos semblant al de Mossos de la Escuadra ó de la Guardia Civil, dependent en absolut del Poder regional.

Base 15.ª—En la encunyació de la moneda, Catalunya deurá subjectarse als tipus unitaris en que convingan las regions y 'ls tractats internacionals d'Unió monetaria y essent lo curs de la moneda catalana, com lo de las demás regionals, obligatori en tota Espanya.

Base 16.ª—La ensenyansa pública, en sos diferents rams y graus, deurá organixarse d'una manera adecuada á las necessitats y caràcter de la civilisació de Catalunya. La ensenyansa primaria la sostindrà 'l municipi y en son defecte la comarca; en cada comarca, segons sia son caràcter agrícola, industrial, comercial, etc., s'establiran escoles pràcticas d'agricultura, d'arts y oficis, de comers, etc. Deurá informar

los plans d' ensenyansa lo principi de dividir y especialisar las carreras, evitant las ensenyansas enciclopédicas.

Base 17.ª—La Constitució Catalana y 'ls drets dels catalans estarán baix la salvaguardia del Poder executiu catalá, y cualsevol ciudadá podrá deduhir demanda davant dels tribunals contra 'ls funcionaris que la infringeixin.

Base 18.ª—*Disposicions tranzitorias*:— Continuarán aplicantse 'l Códich penal y 'l Códich de comers, pero en l' esdevenidor será de competencia exclusiva de Catalunya 'l reformarlos.

Se reformará la lley de Catalunya prenent per base son estat anterior al Decret de Nova Planta y las novas necessitats de la civilisació catalana.

Se procurará inmediatament acomodar las lleys processals á la nova organisació judicial establerta, y mentrestant s' aplicarán las lleys d' Enjuiciament civil y criminal.

Suscriuhen aquest Projecte á Barcelona, en 20 de Mars de 1892, y en nom de la Comissió Ponent: *lo President*, LLUÍS DOMENECH Y MUNTANER; *lo Secretari*, ENRICH PRAT DE LA RIBA.

Inmediatament se passa á la discussió de la totalitat del Projecte anterior, concedintse la paraula al Delegat de Girona:

Don Jaquím Riera y Bertrán.— Senyors Delegats:

Honrés es l' encárrech que s' ha servit confiarme la Junta Permanent de nostra UNIÓ: tan honrés y tan agradable pera mí, que no he sabut resistir al goig d' acceptarlo fins no contant ab la deguda preparació. Pochs días abans del d' avuy, temía que, per rahons varias, no 'm sería possible concorre á n' aquesta lluhida Assambla. Aixó explica que dega reffirme molt de la vostra benvolensa.

Es, però, tan simpátich y planejant lo camí que 'm toca

fer, al inaugurar las presents deliberacions, que, no sóls no temo, sinó que confío en l' éxit de lo que 'm propono dir en defensa de la totalitat de las Bases sotmesas á nostres acorts.

Permetéume, en primer lloch, expressar la satisfacció inmensa que 'ns domina á tots, —y en especial als que, com jo, hem posat ja cabells blancs defensant sempre las doctrinas regionalistas, —al pendre part activa en l' acte trascendental que inauguré. Vint y set anys de propáganda ferma, may inconseqüent ni may decandida, si be atenuada á voltas per circunstancias ajenas á nostra voluntat, donan dret á sentirse ben content y ufanós al regraciár á Deu perque ha permés que la bona llevar fructiqui en gran després de creixer y florir espléndidament.

¿Quí pot desconeixer que la present Assamblea era oportuna y fins que s' imposava pera fixar ab precisió las doctrinas que 'ns animan á tots y que deuen constituhir nostra gran arma de combat, penyora de victoria certa y segura en temps més ó menos proper?

Unir las forsas escampadas, solidantlas dintre d' un criteri latent y vivificador, que no las coordinava prou perque no estava ben puntualisat; establir entre totas un llas d' inteligencia y de germanor; formular pera totas un tractat de Dret regionalista compendiat, però ben clar y ben definit: tal es, com sabéu, la aspiració general á que obeheixen las Bases.

Per ço hi hem respost venint á honrarnos honrantlas en aquest lloch dont nos trovém tan de grat.

Prescindint d' actes llunyans y referintnos sols als més próxims, notaréu, ab la mateixa íntima complacencia que 'm domina en aquestos instants, que las Bases ara totjust llegidas son conseqüencia immediata del famós *Missatge* entregat á la Reyna Regent d' Espanya quan sa estada á Barcelona per amor de la primera é inoblidable Exposició Universal que va celebrarhi Espanya. Aquell *Missatge*, tant elogiat per la gent independent, com injustament postergat á las conveniencias y miserias dels partits polítich dominadors, fou l' hermos prefaci del actual Projecte de Constitució Catalana, com d' ell havia sigut brillantíssim precedent aquella Memoria

presentada al Rey don Alfonso XII calificada ab acert de *Memorial d' agravis de Catalunya*, perque agravis evidents é inmerescuts relatá y prová per extens.

Las Bases que van á ésser objecte de nostras deliberacions podrán haver promogut y promoure escándol més ó menos convencional, més ó menos sincer en nostres contraris, peró es induptable que tendeixen, ab verdadera llógica, á fer viables y práctichs los ideals del catalanisme. Fillas de conviccions arreladas; atractivas per la justesa de sa expressió, mostrand en son conjunt harmónich un enllás y un tirat científichs sense petulancia, é inspiradas, sobretot, en aquella deù de sentit comú y de bondat que son lo distintiu principal de nostra antigua llegendació catalana, s' han guanyada la voluntat de tots nosaltres, y, resultin esmenadas ó no, ningú podrá negar que han interpretat dignament las nostras conviccions generals.

Mentres espereu, ab impaciencia molt fundada y que jo no mortificaré, 'ls trevalls de digníssims companys en pró de cada una de las Bases, permetéume que jo, en defensa del conjunt d' ellas, consigni que lo que las fa bonas es, tant com lo que tenen, lo que no tenen: vull dir lo que las diferencia dels programas habilitosos dels actuals partits polítichs espanyols.

Lluny del meu intent, senyors, l' afirmar que nosaltres vinculem totas las virtuts y que ni una 'n coneixen los partidaris d'altres ideas, per oposadas que sían á las nostras. Sería gratuit, infantil y, sobretot, injuriós l' afirmarho. Lo que sí sostinch es que 'ls partits polítichs actuals han perduda llur virtualitat perque 'ls ha corromput l' excepticisme; perque, sobrats de principis, més sobrats están encara de concupiscencias que 'ls desacreditan, perque, falsa la cimentació de las ideas que proclaman, falsa resulta la edificació de sas teorías; perque 'l gran enfarfech del ramatje 'ls hi consum lo poch tronch que crían; perque, perturbadors del seny y de la conciencia, las teorías que proclaman, plagis casi sempre desventurats de lleys extranjerias, ni 's practican ab llealtat, ni tenen may eficacia pera las grans y verdaderas necessitats del país que s' hi sent esmaperdut, cansat y aborrit de mort.

A tan desacreditats específichs que 'ns fan dragar per forsa, nosaltres oposem plenitut de naturalesa: llum, puresa d' ayre, moviment regenerador. Ells se preocupan de formas de governar: nosaltres, sense desconeixer que caldrá parlar-ne més tart, nos preocupém avuy més del fondo, sabent que la tiranía, com la llibertat, no son producte d' una ó altra forma de gobièrn, perque si la Historia registra monarquías absolutistas, també relata, esgarrifantnos, gran tiranías republicanas. Lo regionalisme avuy,—com ho provan las Bases que tinch la honra de defensar,—deixa al arbitre particular la qüestió de forma gubernamental, considerant que lo que de moment importa es, respectant las preferencias de cada qual per una ó altra forma de Govern, posarnos d' acort respecte á lo substancial é ineludible: la vindicació de la Patria, la restauració de sos gèrmens de nacionalitat, la soberanía de que 's veu despullada y que á dreta lley li correspon.

Y aquí 's presenta la qüestió magna, la que dona peu á la calumnia de separatisme ab que se 'ns moteja.

¡Separatisme! ¿Hont se veu, ni hont traspira en las Bases que defenso? Si justament lo primer que s' hi tracta son las *relacions* entre 'l Poder regional y 'l Poder central, ¿cóm pot calificársens, sens evident mala fé, de separatistas?

Nó: las nostras tendencias no van ara, ni han anat may per tan insensata vía com fora la de voler aislar á Catalunya del conjunt nacional de que forma gloriosa part integrant. No hem sigut jamay, ni som, ni podém ésser tan temeraris, que pretengam prescindir d' una realitat de centurias. ¿Hem de retraure á cada punt las Guerras de la Independencia, d' Africa y fins la de Cuba pera vindicar nostre nacionalisme?

Estimém, adorém la Patria que 'ns dona nostra propia naturalesa expontáneament: ab llenguatje y sentiments y tradicions y costums de l' ánima; ab recorts y goigs y contrarietats iguals; ab idénticas aspiracions, perque la complexió moral y física es idéntica; més no abominém, no, d' Espanya per tal de que la constituheixin regions semblants y algunas més desgraciadas que la nostra, que vol dir més dignas de no ésser per nosaltres aborridas. La estimació, la fervent ado-

ració que sentím per Catalunya 'ns fa cada dia més catalanistas, però nó enemichs de la nació espanyola, ni tansols de las comarcas més privilegiadas, per molt que s' empenyin en férnoslas odiosas los arbitraris Guberns que tením.

Al combatre l' uniformisme may hem combatuda la unitat, com al combatre 'l parlamentarisme no combatem la necessitat dels Cossos deliberants pera estudiar y votar las lleys generals de la nació.

Es massa benvolguda per nosaltres la Patria natural, Catalunya, pera que volgám entregarla á insensatas aventuras. Es massa arrelada la convicció que tením de sa situació actual, y execrém massa fundament dels odis de rassa pera que pretengám una disgregació que sería insensata y contraproduhent.

Volém, sí, perque es de justicia, restituhirli tota la plenitud de vida, no sols administrativa, sinó política y social possible; volém que 'ls llassos d' uniformitat que ara l' ofegan, sían llassos tan flonjos, que no li cohibeixin cap empresa, ni cap acte de propia existencia y de propi avansament. No volém una Catalunya hostile, però tampoch la volém esclavizada. La volém natural y no artificial com avuy. Que 's governi á sí propia volém, subordinantse sols en quant sa soberanía podria atentar á la de las altrás regions.

Per ço las Bases que defenso, aixís com regulan la coexistencia independent, però correlacionada, dels Poders llegalítu, executíu y judicial, aixís també coordinan la de las Regions ab la del Estat general, y la dels Municipis ab la de las mateixas Regions. Per ço, aixís com s' hi tenen en compte 'ls drets individuals, presentántels y garantintlos com á verdadera expressió de la dignitat humana,—perque lo contrari fora ésser indignes de la antigua tan com de la moderna civilitació política de Catalunya—aixís també s' hi garanteixen, dintre organisme expansíu, 'ls drets de las colectivitats que comensan en los de la familia y s' extenen als del territori regional y nacional.

No regatejém, en consecuencia, al Poder central la pres-tació de cap dels serveys públichs que per igual convenen á las regions y qual administració independent per part d' aqués-

tas podria originar conflictes fatals pera totes. Preveyém aqueixa qüestió fins ab excés en las Bases, com hi preveyém la religiosa sense perjudicar la solució definitiva que mellor li convinga.

Altrament, totes las demás Bases, fins las que á cop d' ull semblan mes radicals, ben examinadas com ho serán per los distingits companys que deuen subseguirme en l' us de la paraula, ja veuréu que resultan eminentment prácticas, enllasantshi, d' una manera ben pensada y ben intencionada, lo que fou nostra nacionalitat ab lo que deu ésser; la doctrina racional que 'ns llegaren nostres grans progenitors ab la que nosaltres, fills agrahts á llurs ensenyansas, volém llegar á nostres descendents.

Y, ab aixó, termino mon comés. Lo temps apressa, y está prou en la consciencia de tots vosaltres lo que podria afegir pera que'us dignéu aprobar la totalitat de las Bases que integran aqueix notable Projecte de Constitució Catalana que aquí 'ns ha reunit en fraternal Assamblea pera reivindicar la nacionalitat de nostra Mare Patria.

En aquest punt la presidencia ofereix als senyors Delegats un torn pera atacar lo projecte consabut, y no haventlo acceptat ningú, 's concedeix la paraula al Delegat de Hospitalet del Llobregat, qui la solicita pera consumir un segon torn en pró.

Don Pau Sans y Guitart. — *Compatricis y companys:*

Ja fa be mitja centuria que la nostra benvolguda Catalunya, com aquell malalt que comensa á recobrar los seus sentits despres de llarga postració, tingué de nou esment de lo que era, de lo que sentia, de lo que havia estat y de lo que

podia tornar á ser; y aquesta recobransa, després d' un sigle y mitj de mortal malaltia, no li produhí de moment cap altra reacció que dolorosos planys y un dols, encara que intens, anyorament que doná foch al seu cor; y torná á ser viu y encés l' amor patri que sols havia reviscolat en aquella llarga série d' anys, com un caliu casi del tot apagat. La poesia y sols la poesia pogué en aquells moments de reacció patriótica donar expansió al cor dels catalans; veus aisladas cantaren l' amor patri en la nostra enérgica y expressiva parla; cors anyoradissos de las cosas de la terra cercaren assedegats, en los més amagats recons de las nostras montanyas, dolls de sentiment y de tendras y dolsas melodias en las nostras cansons populars. Lletrats insignes escorcollaren los solitaris y polsosos arxius, pera trobar novament lo curs de la nostra historia y de la nostra oblidada literatura que s' havian perdut sota terra com aquells rius que en cert indret del seu llit se fonen; però, com ells, també sortiren de nou á la cara de la terra y tornaren á lluhir las gestas de Catalunya, las sevas lleys, las sevas tradicions, la seva bella y rica parla y las maravellosas troballas dels seus monuments artístichs.

Aquellas veus aviat ajuntadas, promogueren ondulacions dintre del ayre subtil y pur de la regió catalana, y per tots indrets en aquella atmósfera ressonaren dolsas canturias, lays d' anyoransa, imatjes vivas del temps passat, menyspreu y fredor per lo temps present, desitj y afany de lligar lo passat y l' esdevenidor de la terra catalana.

L' aplech d' aquellas veus feu reviure la Institució dels Jochs Florals, que ha dut lo renaixement del conreu del nostre idioma y ab aquest lo de la nostra florida y granada literatura, avuy ja per tot lo mon ilustrat coneguda y ben estimada. Los aymadors de l' art y de la terra crearen associacions excursionistas que no han deixat per seguir ni un pam de la regió catalana ni d' aquells llochs avuy forasters, ahont lo nostre antich poder hi va dèixar fonda y utilissima petjada. Los lletrats, en fi, posaren en relleu la bondat y la sabiesa de las nostras antigas lleys, lo fons de justicia que ellas enclouhen y la sava de ben entesa llibertat que arreu

estenen pera encaminar la nostra activitat genial cap al progrés y al benestar.

¿Havía de parar en planyívolas canturias un tan bell y gloriosíssim moviment de la nostra patria? ¿Havía de limitarse aquesta renaixensa de Catalunya al restabliment del nostre idioma, encarnació viva y darrer baluart de la personalitat de la nostra patria? ¿No havia de trascendir y estendres un moviment tan viu y tan intens en l'ordre polítich? ¿No havia de reflectirse y creixer y obrirse pas en l'ordre económich, tan diferent á Catalunya del que tenen las demás regions d'Espanya y, sobretot, las del centre y de mitjorn que la governan y no la entenen ni la coneixen?

Lo que ha vingut darrera de la poesia, del art y de la literatura, en general havia de venir, com ve'l sol darrera de la hermosa llum de la albadá que l'anuncia. Sense minvar en res lo conreu y la vida del art de la terra catalana, un aplech de voluntats fermas y de cors que sentían ló sagrat y santíssim foch del patriotisme, expontáneament cridaren ¡visca Catalunya!; y devallaren á la vida práctica ab lo propósit de restablir los drets de la nostra terra, de reivindicar la seva antiga y venerada personalitat. Poch després de la restauració de la dinastia borbónica, una Comissió d'aquells catalans aná á la Cort á fer sentir directament al Rey los planys de Catalunya; uns quants anys després, ab motiu de la vinguda á Barcelona de la Reyna Regent pera assistir á la Exposició Universal, se li presentá un *Missatge* ahont aquells planys se renovan y 'ls desitjos de Catalunya en pes s'hi expressan. Poch temps més endevant vingué la malhaurada amenassa contra la nostra legislació civil y *meetings* imponents organissats pels catalanistas, als qui secundaren valiosas entitats de la nostra terra y distingits oradors de tots los partits y ahont acudí un públich numerós y escullit de totas las classes socials, donaren bella mostra del calor que encara bull en los cors de Catalunya y de la seva robusta vida quan se fereix ab la injusticia la fibra del seu sentiment patriótic. Y entremitj de tan importantíssims actes s'han anat creant, en moltas de las més notables poblacions de Catalunya, associacions catalanistas del tot idenficadas ab la

doctrina y las aspiracions de tan actius iniciadors y propagandistas.

Aqueix movimet polítich, aqueixa tendencia de Catalunya á reconstituhirse y á ser autónoma en major ó menor grau, no ha parat encara ni ha de parar fins á lograr tan llegalítima com justa y necessària demanda. Per aixó 'ns trobém ara aquí reunits, porque l' hora es arribada ja d' exercir simultáneament la propaganda y la acció encara que sempre dintre la esfera de la legalitat. Precisa que las nostras forsas no vagin deslligadas, sino que travallin totes al alcans del mateix fi. Precisa viure previnguts, porque tal es lo desgavell que, política y económicament parlant, regna á Espanya, que es molt possible que 'l regionalisme arribi á imposarse abans de l' hora del seu natural adveniment. Moltes regions dormen encara, mes tal volta aviat la miseria, sino la propia dignitat, las despertará y al mirarse y trobar al seu voltant la arruinada Espanya, veurán que sols poden refiarse dels seus recursos y allavors totes ellas, no ho duptés pas, totes ellas sense excepció, dirigiran los seus ulls vers Catalunya com demanantli parer y ajuda, porque ja á horas d' ara está en la consciencia de totes la prioritat y capacitat de la nostra terra en lo que toca á saberse governar y administrar los seus propis interessos.

Heus aquí porque, més ó menos adecuada á la manera de ser de Catalunya, convé sobremanera que adoptém una organisació de las nostras forsas, convé que, inspirantnos sempre en lo patriotisme dels nostres passats y en los seus honorats propósitos, sentém las bases dels organismes polítichs que hagin de funcionar en la regió baix las sevas relacions ab las demés y ab lo centre que á totes, sense oprimirlas ni tiranisarlas, las ha de lligar.

Pregunto ara: ¿Las Bases que, com á projecte, presenta la dignísima Junta Permanent d' aquesta UNIÓN CATALANISTA, son adecuadas á l' esperit de Catalunya, á lo que convé pera la nostra tan volguda terra y á la oportunitat que en sí porta l' actual moment histórich? Jo, companys estimadíssims, voldría en aquest instant possehir los coneixements científichs dels que las lleys estudian y la corresponent erudició pera

apreciar clarament y poguervos demostrar lo valor intrínsech de ditas Bases. Desgraciadament no puch ferho aixís; no soch advocat, apenas si conech superficialment alguna cosa de dret polítich; pero en lo més íntim del meu sér tinch una guía que tots vosaltres també teniu, y aquesta es la que á tots los que 's troban en lo meu cas nos governa en los actes que podríam dirne cívichs. Aquesta guía es lo patriotisme que 'l tenim arrelat en lo fons del cor y aquest patriotisme 'l poschím tot per Catalunya, sense que aixó vulga dir que hajám de fer menyspreu de las demás regions espanyolas ni que per cap concepte las hi tinguém la més petita malevolensa. Jo trobo, baix aquest modo de sentir, perfectament adecuadas aqueixas Bases, presas en conjunt, al esperit de Catalunya y á lo que, ara per ara, convé pera la nostra terra.

La organizació del Poder Central y las sevas atribucions donan prou coherencia y compacitat á la nació espanyola porque tot trencant la unitat ó per millor dir la uniformitat, que mata todas las iniciativas, pugan la vida y la autonomia de las regions conciliarse ab lo seu total poder lo dia d' un conflicte internacional ó interregional. Afluixar més los llassos de la regió ab lo Poder Central sería ja caure de plé en lo separatisme y aquest no podém ni devém considerarlo sino com un límit, tal com se defineix aquest en lo concepte matemátich, á saber: un límit al que 'ns hi podém acostar tant com se vulla ó convinga, pero que may la absoluta autonomia s' hi podrá confondre. Fora d' aquestos llassos de la regió ab lo Poder Central, llassos que asseguran las bonas funcions de tot quant se refereix als interessos generals; que mantenen en tota la seva forsa las iniciativas de las regions ja que 'l tal Poder lo constituheixen elements que d' ellas procedeixen y en ellas mateixas son elegits; que fixan, en lo que toca á las relacions de l' Iglesia ab l' Estat, las solucions que á Catalunya convenen, donadas las sevas radicions y 'ls sentiments religiosos que en la inmensa majoría dels seus habitants la caracterisan, sense que la disposició general que en las bases se presenta impedeixi la solució que en lo curs del temps pugués referirse á tota la nació espanyola; fora de tots aquestos llassos, que sols mantenen y aseguran los interessos

comuns á totas las regions d' Espanya, per las demás Bases se estatuheix, al meu entendre, la soberanía de Catalunya en tot lo que no afecta á las sevas vehinas ó al extranger ab qui está també en contacte. Queda aixís Catalunya soberana dintre casa seva y al mateix temps forta y poderosa contra 'ls atachs que exteriorment pogués sufrir, per rahó del vincles que la uneixen ab lo Poder Central, ahont tindrà sempre, com las demás regions d' Espanya, veu y vot y medis de donar curs á las sevas iniciativas y á las sevas queixas per medi dels seus representants.

Per las demás Bases, desde la 3.ª, se lligan bé, al meu entendre, lo passat ab lo present y l' esdevenidor de Catalunya, conservant, com se prevé, de la nostra legislació antiga tot lo que no xoqui ó be s' oposi á las modernas necessitats. També trobo del tot conforme al esperit de Catalunya, y ho considero capital pera que segueixi essent idéntica la personalitat d' aquesta, lo manteniment del nostre idioma, lo valor oficial d' aquest y l' ús esclusiu del mateix adhuc en las relacions oficials, de la nostra regió ab lo Poder Central, aixís com lo restabliment de las lleys que afectan al nostre dret civil que en mal hora tractá de substituir ara fa poch la dominadora influencia castellana. Finalment considero que en aquest Projecte de Bases está ben disposta la manera de fer lo traspás del régimen unitari actual al regional, prevenint las solucions y las lleys que tranzitoriament haurán de regir segons sia la forma de govern dintre la massa general de la nació espanyola, quedant ben determinada la manera de preservar á las regions de las exageracions del Deute Públich, no facultant al Poder Central pera que pugui aumentar lo que en lo moment de la organisació regional existeixi; aixís com la manera de suplir las lleys que en aquell mateix moment haurán de regir á Catalunya, durant lo período de modificació de las que actualment son vigents y que s' hajan de derogar per no adoptar-se al esperit de la nostra terra.

Tal es, companys, lo que he cregut oportú dirvos en defensa del Projecte de Bases pera quin estudi hem estat convocats. No faltarán sens dupte molts que, veyenthi més clar, tal vegada me convencerán á mí mateix de la necessitat

d'adoptar certas esmenas que fixarán ab més solidés en favor de Catalunya alguna de las Bases presentadas. Si es aixís, vinga en bona hora la esmena, jo seré 'l primer d'aprobarla; pero si las esmenas haguessin de reçaure sobre cuestions secundaries ó de detall, que en res hagin de millorar lo fonamental de la Constitució catalana que volém estatuhir, jo per la meva part desitjaría que 'ls defensors de tals esmenas no insistissen massa sobre 'l seu plantejament immediat, porque ara per ara no tenim necessitat d'endinzarnos massa en la composició y redacció d' un document que per la seva propia naturalesa ha de ser sempre breu y sols ha de contenir conceptes y disposicions generals. Per altra part, com totas las Constitucions de tots los pobles del mon, la que surtirá d' aquesta Assamblea estará subjecta á revisió, adhuc després del gloriós dia en que, per nosaltres ó per nostres descendents, puga ser aplicada; y alashoras los que s' hi trobin adoptarán, en la part accidental ó variable, lo que las circunstancias los hi aconsellin. Fémnos cárrech entre tots que aquí, tant ó més important que 'l document que volém informar, es l' acte cívich que estém realisant; y si aquell de moment no surt ab la perfecció que tots desitjaríam, temps nos quedarà encara y ocasió pera perfeccionarlo porque, tant com serán en major número y més poderosas las nostras forsas, tant més podrém treballar en los detalls de la nostra organisació, que aixó no será difícil de fer als que vindrán si com nosaltres procuran conservar foch en los seus pits y las conciencias honradas.

*S' aproba la totalitat del Projecte de la Ponencia,
per aclamació*

Lo Delegat de Barcelona D. PERE SALA, presenta una proposició incidental facultant á la Junta Permanent de la UNIÓN pera apoyar quantas lleys se presentin en lo decurs de la actual governació espanyola favorables al plantejament total ó parcial d' alguna de las Bases de la

Constitució Catalana que està pendent de discussió y aprobació en la present Assamblea. S' aproba.

S' obra immediatament discussió sobre l' articulat del projecte de la Ponència.

Se llegeix la Base I^a.

S' aixeca á defensarla lo Delegat de Barcelona

Don Joan I. Permanyer.—Senyors!

Ha arribat la hora d' obrir los fonaments del nou régi-men que ha de substituhir al sistema parlamentari que está enderrocantse.

En aquest punt no hi ha pas entre nosaltres diferencias de criteri.

Precisament nos trobém aquí congregats perque, coneixentnos fa molt temps y desde lluny per los principis, hem cregut que devém sortir de la esfera de las teorías y especulacions pera entrar en lo terreno de las aplicacions y de la práctica; empresa gran, en veritat, però no tan difícil com molts creuhen si, fugint de las utopias que solen portar las concepcions abstractas y no deixantnos portar d' un amor inconsiderat als temps que foren, preném las cosas tal com ellas son y com nosaltres las hem trobadas.

L' organisme polítich social dels pobles es sempre contingent y relatiu. Los principis absoluts, que las ciencias jurídicas recomanan, poden y deuen informar-lo, però sempre ha de sufrir las inflexions de las circunstancias. Cal no olvidarho.

Dintre del desgavell del sistema que, nascut á principis del sigle, ha tingut lo singular privilegi de necessitar molt menos temps pera desacreditarse del que li ha sigut menester pera ensenyorirse dels pobles, trobém avuy á Catalunya unida ab altrás regions, formant la nació que en lo concert del mon civilisat s' anomena Espanya.

Sense que 'ns deguém preocupar de si aquesta unió ha de ser perpétua é indisoluble, y sense que volguém descorre 'l vel dels temps que están 'per venir pera preveure, dintre de terrenos merament hipotétichs, los grans aconteixements que en lo pas dels sigles poden destruir-la, hem de considerar aquesta unió com un fet, y aquest fet ha de ser la base de la obra que aném á empendre.

Avuy Espanya 's presenta formant una nació, y abans que tot hem de reconéixer-la y ab nostres vots hem de ratificar-la. L' esperit general de la época porta en sí la existencia de grans nacionalitats: nosaltres som fills de la época. ¡Qui sab si un día, quan aquets grans armaments que están absorbint la vida dels pobles hagin produhit los seus naturals cataclismes, dintre d' una era de pau renaixerán pera referse y restaurar sas forsas altra volta las nacions petites! Avuy no es aixís, y no per por á la nota de separatistas, que á tots nos te sense cuydado, sino pera móurens dintre la corrent d' Europa, torno á repetir que sobre la base de la existencia d' Espanya devém reconstituhirnos y organisarnos.

Espanya está composta de diferentas regions ab nacionalitat propia. La unió d' aquestas regions tingué lloch per medi de pactes. Aquets pactes podém recordarlos pera condóldrens de lo malament que desde 'l principi 's cumpliren y de la perfidia ab que prompte 's trencaren; pero no devém invocarlos ab ánimo de donárloshi nova vida, porque fa temps que foren romputs, y, sens haver de rendirnos devant dels fets consumats, hem de reconeixer que influeixen d' una manera poderosa en lo modo de ser dels pobles.

Reivindicar avuy la personalitat respectiva de las regions, que constituían abans nacionalitats independents y autónomas, exigint lo compliment dels pactes ab que s' uniren, sería trastornar la Historia, que no representa l' estat de cosas en un moment determinat, sinó que, per lo mateix que sintetisa la idea pretérita, comprén tot lo passat dels pobles ab sas transformacions y metamórfossis fins á arribar al punt en que actualment se troban.

Aquells temps farán glatir sempre nostres cors desperthanhi recorts gloriosos; però voler transportárnoshi sería

renegar de la Historia, perque 'l rompiment dels pactes y aconteixements que 'l produhiren son també gestas, ben desgraciadas per cert, però gestas de la Historia que ningú pot esborrar y que han modificat nostre modo d'esser. Per aixó no hi ha que pensar en restablir, unidas de nou pel llas de la federació, aquestas regions ab sos organismes independents y autónomos.

Mes aquestas regions, d'origen distint y ab fesomia propia, senten necessitats diferentas y fins tenen aspiracions moltas vegadas contrarias. Aquest es un altre fet, y desco-neixer aquest fet seria tanta falta de sentit comú com desco-neixer que la ma destructora del temps ha esborrat los antics organismes.

Per aixó nosaltres, que acceptém y ratifiquém la unió espanyola de la conformitat que avuy l'ha solidada la Historia, volém que se 'ns accepti dins de la unió tal com som, sense que 's tracti de desfigurarnos, respectant nostras costums, sense posar trabas á nostra activitat y, en una paraula, deixant que siguém árbitres de nosaltres mateixos.

Tal com Espanya está composta, un doble interés hi ha donchs que pendre en compte: un interés comú á todas las parts y un interés individual y propi de cada una d'ellas; y la ciencia, la ciencia verdadera, exigeix armonisarlos sense que l' un sia sacrificat en aras del altre.

Dirán lo que vulguin los que, portats per idealismes absoluts, s' apartan del mon real pera divagar per los espays imaginaris; però l' art de governar consisteix en que tots los interessos siguin degudament atesos, y, del mateix modo que 'ls dictats de la rahó aconsellan que no 's rompi 'l llas ab que la Historia presenta unidas las parts que forman lo tot anomenat Espanya, los dictats de la rahó y de la justicia exigeixen que aquest llas no las ofegui.

A aixó aspira 'l Regionalisme, que de cap manera s' ha de confondre ab la simple descentralisació, la qual, per molta que sia la intensitat y extensió que se li dongui, no arriba may á reconeixer lo dret que tenen los pòbles á disposar de si mateixos.

A aixó aspira 'l Regionalisme, y baix aquest concepte

nosaltres sentém y establím, en primer terme, que en l' estat present d' Espanya 's requereix un doble organisme: un organisme general y comú en lo que hi tinguin participació totes las regions y que s' extengui á tot quant de interés comú presentan; y un altre organisme propi de cada una d' ellas dins del que pugan móures ab entera independencia y sense altra restricció que la de no perturbar las unas la vida interior de las otras.

¿Quíns son los límits en que ha de circumscriures lo primer de dits organismes? La naturalesa mateixa de las cosas los porta, y jo, cumplint la comanda que s' ha servit ferme la Junta Permanent d' aquesta Assamblea, ab la brevetat y precisió que ella te recomanada y ab llenguatge aspre y senzill, únich de que dispo, procuraré presentarlos dintre de molt reduhit quadro.

Si Espanya forma un Estat dintre del concert d' Europa, si ha de presentarse devant de las demás nacions com altra d' ellas, es induptable que s' han d' inspirar en una acció comú y baix la direcció d' un sol Poder las relacions *internacionals* ó *externas*. Ab lo símbol de la unitat ha de manifestarse sempre al posarse en contacte ab los demás pobles, y las *embaxadas, legacions y consulats* en sa unitat han de representarla.

Aquestas relacions han de sostenirse mitjansant manifestacions y actes de sa voluntat soberana, y si baix una acció comú han d' inspirarse, baix una acció comú ha de quedar la forsa necessaria pera fer respectar aquella voluntat quan la rahó no hi valgui. D' aquí que ha de corre á cárrech del poder central l' *exércit de mar y terra, las obras de defensa y tot quan serveixi pera posar á la nació al abrigh d' agresions externas*; pero ha de quedarhi conciliat l' interés comú ab los drets respectíus de las regions, y, com la forsa es, á no duptar, lo medi que més facilment pot donar lloch á impositions que alterin la armonía y equilibri indispensables entre 'l tot de la nació y las parts que la componen, es precis en aquest punt parlar ab la major claretat possible.

Consti, per lo tant, que, al éstablrse que l' exércit de mar y terra será dependent del Poder central, ha de ser sens per-

judici del dret que 's reconeix á las regions de contribuir á la formació de dit exércit per lo contingent que 'ls hi correspongui y en la forma que cada una d' ellas lliurement acordi, ab lo ben entés además de que las reservas sols en temps de guerra han de poder mobilisarse y ab la restricció de que han de quedar baix la dependencia exclusiva del poder regional las forsas destinadas á la conservació del ordre públich.

Entre las relacions internacionals en temps de pau tenen excepcional importancia las de caràcter aranzelari, y, avuy que 'ls Estats del mon civilisat sostenen colossals lluytas per medi del cambi de productes, regularisat ó nó ab tractats de comers, es igualment indispensable que Espanya, cualsevol que sia sa organisació interna, baix una acció comú entri en lo palench, que, ab tot y ser de la pau, més que 'l de la guerra sol deixar las nacions malparadas. Per aixó ha de ser atribució del Poder central la *fixació dels aranzels* considerats, no com á medi tributari, sinó com á medi de fomentar la producció y riquesa de las regions; y, en conseqüencia, del Poder central també dependirà 'l *servey d' Aduanas*.

Lo *ram de carreteras, ferrocarrils, canals y ports*, aixís com los *serveys de correus y de telégrafos* y tots los demás medis de comunicació, en la acepció més lata de la paraula, ab que la humanitat en sos admirables avenços avuy conta, essent com son manifestacions de la vida interna dels pobles, presentan, no obstant, punts de vista internacionals que en va 's tractaria de desconèixer. En aquest concepte entrarán dintre de la esfera de la acció comú en quant *sian d' interès general*, deixant que, en quant *sian d' interès regional*, *puguin posarse d' acort lliurement las regions interessadas, sens que hi intervingui lo Poder central més que en cas de desavinensa*.

Altras diferencias poden promóures entre las regions, y, com totes ellas han de ser igualment autónomas y no pot per altra part jamay permetres que tractin de reivindicar sos respectius drets per las vías de las armas, será també atribució del Poder central *la resolució de totes las qüestions y conflictes interregionals* que sobrevinguin.

Aquestos son los límits de sa acció, y 'l Poder central, al

que, com es natural, ha de quedar confiada, ha d' estar dotat dels atributs *llegislatius, executius y judicials* que integran la Soberanía; essent d' advertir que la forma externa en que aquesta ha d' encarnarse, que es lo punt que avuy dona més joch á las enervants y funestas disputas de la política, es lo que menos deu preocupar als que sostenim l' idea regionalista. Aixó precisament es lo que demostra la bondat del sistema, y dintre d' ell, sens que pugui desnaturalisar-lo la forma de govern, y sens que nosaltres, per lo tant, donguém especial importancia á que 's constituheixi la nació en República ó Monarquia, sempre *lo Poder legislatiu central radicarà en lo Rey ó Cap del Estat y en una Assamblea composta de representants de las regions..elegits per los procediments que cada una d' ellas estimi més justos y adaptats á sas costúms y prácticas, y en número proporcional als habitants y á la tributació de cada una d' ellas, tenintne tres la á qui n' hi corresponguin menos.* Dintre del sistema regional lo que importa no es la forma de govern: és que 's respecti sempre la llibertat autònoma de las regions en la elecció dels seus representants y que per medi del número d' aquests se mantingui l' equilibri fundat en lo cens personal y de la riquesa.

Aixímateix, cualsevulga que sia la forma de govern, *lo Poder executiu central deurá organisarse per medi de Secretarías ó Ministeris que, atesas las atribucions de dit Poder, podrán ser de relacions exteriors, de guerra y marina, de hisenda y del interior,* importantnos molt que siguin poch en número y que se 'ls dongui en lo possible un caràcter administratiu y ténich pera evitar que may, encara que sia dins d' una reduhida esfera, puguin excitar las concupiscencias, que son la causa primordial de la podridura del sistema que actualment impera.

Lo Poder judicial, representat per un tribunal que 's formarà d' un Magistrat elegit per cada una de las regions, cuydarà de resoldre 'ls conflictes interregionals y d' exigir la responsabilitat en que incorrin los funcionaris del poder executiu. Aquest Tribunal, no obstant, y bo es que consti, no deu considerarse com superior. gerárquich dels

Tribunals que en sa respectiva organització del Poder judicial se constituïxien en las regions, ni ha de poder entendre, baix cap concepte, en las qüestions de caràcter intern que en las mateixes se promoguin.

Tampoch apareixen dubtosos, y la mateixa naturalesa de las cosas los senyala, 'ls recursos econòmichs ab que ha de contar lo Poder central pera la seva material existencia. La xifra total de gastos, que deurá determinarse tots los anys pera la formació del corresponent pressupost, se sufragará, en primer terme, per las rendas d' Aduanas y, en lo que aquestas no hi donguin abast, *deurá ser cuberta per las regions á proporció de sa riquesa.* Tal volta la dificultat radiqui en la manera de estimar la riquesa respectiva de las regions, puig si be deurá pèndres per base lo que pagan per contribució territorial y per subsidi de industria y de comerç, ha de ser previ un treball de depuració que posi en clar dintre de la més rigurosa justícia las ocultacions que avuy permeten los vicis del actual sistema tributari.

Lluny de presentarse tan franch, es lo punt de solució més delicat lo que 's refereix al Deute Públich.

Lo Deute Públich, centre de congestió dels errors y excessos del sistema parlamentari, reclama remeys enérgichs y eficassos; y aquets remeys es indubtable que tantsols se troban dintre del sistema regional que, pera combatre 'l mal, va de dret á las causas. Sols ab ell poden extirparse d' arrel los escandalosos despilfarros que, no podent avuy sostenirse ab lo producte total de las rendas ordinarias, han de satisferse del migrat crèdit de la nació creant deute sobre deute, y ¡ay d' Espanya si prompte, molt prompte, no treu sas fonts de riquesa de las mans dels partits polítichs quíns, sens altre nort que 'l de la possessió del poder y 'l reparto del pressupost, prescindeixen per complert dels símptomas d' agonía que la nació presenta! Si avuy sembla que se 'n preocupan, no hi ha que ferse ilusions, es perque temen que no han de poder ja explotarla; y ¡ay d' Espanya, repetesch, si prompte, molt prompte, no entra per la nova vía que li ofereix aquest altre sistema envers al que avuy giran de totes parts los ulls quánts encara se senten moguts per la veu del patriotisme!

Ab tot y lo molt fondo del mal, remey ha de trobarshi. Sense que tractém de refusar la responsabilitat que l' actual Deute Públich importa, y deixantlo á carrech del Poder central, tota vegada que, constituhint obligacions contractadas per la nació á favor de terceras personas, no pot alterar-se la naturalesa de la entitat deutora; *deixant, repetesch, lo Deute públich avuy existent á cárrech del Poder central, s' estableix que no pugui aquést crearne de nou. Las regions, que son las que han de sufragar en la forma indicada 'ls gastos d' aquell poder, serán las que en l' esdevenidor deguin arbitrar los medis;* y basta aquesta senzilla però radical reforma, pera que s' evitin los escandalosos abusos que 'ns han portat á un estat tan deplorable.

Dintre d' un ordre d' ideas completament diferent, es finalment de tanta ó major importancia la que pot oferir la que avuy s' anomena qüestió relligiosa, qüestió que resulta de las relacions entre l' Estat y la Iglesia. Se troban avuy á Espanya aquestas relacions en una situació que ha sigut reconeguda y acceptada per lo poder temporal y la potestat eclesiástica, y per de prompte, es práctic y de bon sentit no promoure conflictes de cap mena *deixant que segueixin en la mateixa situació fins á tant que abdúas potestats concordin altra cosa.* No obstant, com la nova organisació, per la reforma que imprimim en lo sistema económic del Estat, no s' acomoda bé al modo com avuy se subvé la dotació del cult y clero y á la manera com se proveheixen las dignitats y prebendas eclesiásticas, immediatament *lo Poder central, en representació de tot l' Estat, deurá procurar, d' acort ab lo Sant Pare, acomodar las expressadas subvenció y provisió de dignitats y prebendas á la organisació regional; y, tan si's sosté'l Real Patronat, com si's restableix la disciplina general de l' Iglesia, deurá procurarse que respecte de Catalunya's previngui en lo Concordat que hagin de ser catalans los prebendats y dignataris.*

Aixó no es nou y no hem témer que s' hi negui lo Sant Pare, perquè, y aquesta será ma darrera paraula, pera ser espanyols, hem de sacrificar los catalans, forsats per las circumstancias, molts de nostres ideals; pera ser católics, no

sols no devém sacrificarne cap, sinó que 'n serém tant més en quant més s' inspirin nostres actes en las antigas tradicions de Catalunya y ab peu més ferm seguím los camins que 'ns obriren nostres avis.

Demana la paraula 'l Delegat del Baix Ampurdá, pera presentar esmenas.

Don Martí Roger. — Senyors :

En mon concepte, las Bases del Projecte de Constitució Regional Catalana, redactadas per la Comissió Ponent de la UNIÓN CATALANISTA, consideradas en son conjunt son certament dignas de llohana, inspirantse com s' inspiran en lo més pur esperit regionalista: però en alguns detalls he cregut, en mon humil criteri, que deuen ser esmenadas al objecte de presentar solucions més oposadas á las que informan lo sistema centralizador.

Relativament á la Base 1.ª crech convenient la seva modificació en la part que 's refereix á la organisió del Poder central, proposant sia redactada en la següent forma: «Lo Poder central s'organizará baix la base de la separació de las funcions legislativas, executivas y judiciales. Lo poder legislatiu central radicará en duas cambras: un representant per cada regió formarán lo Senat; representants de las ciencias, arts, agricultura, industria, comers y demás manifestacions de la activitat humana formarán lo Congrès. Si la forma del Estat fos monárquica, lo Rey podría tenir lo veto suspensiu. Lo poder executiu será exercit pel Cap del Estat qui elegirá lliurement sos Secretaris y 'ls Directors generals; las Secretarías serán 4: Relaciones exteriores, Interior, Hisenda y Guerra. Lo Poder judicial será exercit per un Alt Tribunal format per un Magistrat per cada regió, elegit per ella mateixa: aquest Tribunal no tindrà cap jurisdicció sobre 'ls Tribunals exclussivament regionals. Pera fer efectiva la independéncia entre 'ls tres Poders, se consignará en la Constitució la absoluta incompatibilitat entre 'ls cárrechs de cada un d' ells; y pera evitar la creació d' una oligarquía, se consignará també en la Constitució la irreelecció temporal en tots los cárrechs deguts al sufragi.»

Las rahons en que m' apoyo pera esmenar la Base 1.ª del Projecte de Constitució se reduheixen á que, tal com está en ell redactada, deixan en son sí á un dels enemichs més grans del Regionalisme. Perque no es solzament nostre més gran enemich aquesta centralisació que absorbeix en un sol punt tota la vida de las regions; sinó que al seu costat, ab tanta forsa al menys, hi ha 'l parlamentarisme que, permetent la intrució dels funcionaris d' un Poder en las atribucions del altre, fa que un d' ells absorbeixi als demés.

La Base 1.ª del Projecte, per més que diga que 'l Poder central s' organitzarà baix la base de la separació de las funcions llegislativa, executiva y judicial, no fa prou efectiva aquesta separació en quant diu que 'l poder llegislatiu radicarà en lo Rey ó Cap del Estat y en una Assamblea. perque si 'l Rey ó Cap del Estat manifesta sa voluntat per medi dels Ministres, aquestos, funcionaris del Poder executiu, intervindrán en la formació de las lleys, de més á més no consignant en la Constitució lo principi de la incompatibilitat. Y aquesta confusió es lo que caracteriza 'l sistema parlamentari, que es á mon entendre 'l puntal de la centralisació y 'l perturbador més gran de la vida del Estat.

Desde 'l moment que s' admeti que las relacions entre 'l Poder llegislatiu y l' executiu s' efectuhin per medi del Ministeri que forma part de tots dos Poders á la vegada, s' ha d' admetre que 'l Ministeri pera tenir vida ha de contar ab una majoría dintre las Cambras. Y aquí s' troba 'l punt flach del sistema parlamentari: perque, essent tantas las tendencias de la opinió, es difícilissim, gayre be impossible, que hi hagi un partit polítich que tinga majoría absoluta: y com á consecuencia necessaria succeheix, ó be lo que á Fransa, ahont las Cambras no fan altra cosa que ensorrar ministeris, ó be lo que aquí á Espanya, ahont los governs, comprenent que necessitan una majoría pera poder subsistir, vejent difícil poderla obtenir, se la fabrican. Pero com ningú fa la renuncia del propi criteri sense obtenirne beneficis, los diputats que en lo palau de las lleys obeheixen servilment las ordres del ministeri, son los reys absoluts del districte. En ell no s' nombra cap empleat, per infima que resulti sa categoria, que no siga del agrado [del pare de la patria. Desgraciad del secretari d' ajuntament que li siga contrari; del estanquer; del carter que hagin votat al contrincant; al menys, perden los empleos, aixó si no s' veuhen, per torna, embolicats en sumari d' irregularitats. En cambi 'ls que han treballat pera sa elecció, ja poden cometre impunement tota classe d' arbitrietats, que no serán molestats per res. Y d' aquesta manera s' forma una cadena que comensa en l' infelis empleat y termina en lo Ministre. Y aixó que aquí á Espanya es lo corrent, passa en menos escala en altres paissos. A Fransa, si 'l govern de Mr. Ferry pogué contar durant molt temps ab una majoría, en la que per cert hi havia entussiasistas de la Commune al costat dels amichs de Mr. Thiers, fou entregant als diputats lo govern dels districtes. Y á Italia hauría passat més ó menos lo mateix, quan un autor, César Balbo, diu en una

de sas obras aquesta frase tan significativa: «La máquina més admirable pera destruir l' antich y franch absolutisme dels Reys no ha servit més que pera produhirne un altre fals é hipócrita, lo del régime n parlamentari.»

Si la essencia d' aquest consisteix, donchs, en la intrusió dels funcionaris del poder executiu en lo legislatiu, establím una separació complerta: los Ministres que governin, pero que no legislin. Las lleys sian formadas sols per las Assambleas, en las que no hi tingan entrada ni 'l govern ni 'ls que d' ell depenguin, ni 'ls que formin part del Poder Judicial. Consigném, donchs, en la Constitució la absoluta incompatibilitat entre 'ls funcionaris dels tres Poders.

Considero també de gran utilitat la irreelecció en un espay de temps igual á la duració dels cárrechs, en tots los deguts al sufragi. La experiencia ensenya que, per bonas intencions que tingui una persona, sa continuïtat en un cárrech degut á la elecció li fa creure que es indispensable y que tots sos actes han de ser acertats, succehint que arriba á formarse un concepte molt elevat d' ella mateixa. Ademés, si la soberanía de la nació ha de ser un fet ¿per qué hi ha d' haver aquestas oligarquías? ¿per qué s' ha de fer un ofici ó carrera d' un cárrech com lo de representant del país? Hauréu observat que hi ha persona que desde que entra en la major edat fins á sa mort ostenta sempre 'l carácter de diputat ó de senador. En un país verament lliberal no hauría de succehir aixís; las Cambras han d' estar reunidas poch temps del any, perque molt poch temps necessitan per cumplir sa missió, que es formar los pressupostos y reformar la lleislació (ja que aquesta no deu anar sempre en dansa); y 'ls individuos que las forman podrán deixar aixís per aquest poch temps sas ocupacions particulars, sigan de la mena que sigan, esséntlosi permés á tots dedicarse á la noble tasca de legislar, la qual no ha de ser encomanada sols á una classe determinada, sino que en ella hi ha de pendre part tothom, desde 'l humil trevallador fins al noble, desde 'l propietari rural fins al doctor en dret: única manera de que tots contribueixin, cada hù segons sas aptituts, á la regularisació de la vida social y fent d' aquest modo veritable 'l principi de la Soberanía de la nació, que avuy día, ab lo tan decantat sufragi universal, es un mito y res més.

Si bé 'ls dos principis d' incompatibilitat y de irreelecció per un temps determinat, son los més fonamentals de la esmena que presento, considero també preferible la organizació de cada un dels Poders com en ella 's determina. Si todas las Regions han de ser iguals; si cap ha de tenir superioritat sobre las altras, deu manifestarse aquesta igualtat en lo Poder legislatiu; per aixó deu haverhi una Cambra en que todas las Regions hi tingan los mateixos drets. Però si la Nació espanyola no es solzament una suma de Regions, sinó ademés la unió orgánica de las mateixas, en la qual cada una s' hi manifesta ab son especial modo de ser, y contribuint al mateix temps als fins generals de la vida, segons la importancia com aquestos se desenrotllin en cada

Regió deuen tenir més ó menos representació. Pera armonisar aquestos dos principis deu constituhirse una Cambra de representants de la agricultura, comers, industria, ciencias, arts, etc.; y clar está que la Regió més industrial, més representants de la industria ha de tenir, y la més científica, més representants de la ciencia.

Respecte á la organisació dels Poders executiu y judicial, pocas son las diferencias que hi ha entre la esmena y la Base.

Tal es lo meu modo de pensar respecte á la Base 1.ª en quant se refereix á l' organisació del Poder central; y vos recomano fixéu l'atenció en lo que he manifestat, perque considero de gran importancia no tranzigir en res ab aquest modern absolutisme anomenat sistema parlamentari, que, baix la careta de la llibertat, s' ha fet amo de la majoria de las Naciones, y entra de plé en lo verdader sistema representatiu.

S' aixeca á rectificar lo senyor PERMANYER y prega al senyor Roger que retiri sa esmena en atenció á que té escassa importancia tractantse del Poder Central y á que l' organisació d' aquest interessa á todas las Regions, de manera que sols com á preliminar indispensable s' estableix en la Constitució Regional Catalana.

Replica 'l senyor

Don Martí Roger. — Atenent á que la part més important de las Bases es la referent á la Constitució de Catalunya, y ja que en la Constitució d' Espanya Catalunya solzament es un vot, reservantme sustentar aquestas mateixas ideas al tractar de la organisació del Poder catalá, no tinch inconvenient en retirar la esmena, pera no fomentar discordias en lo que todas las Regions espanyolas tenen dret á reglamentar.

Queda retirada la esmena del senyor Roger.

A prechs de la Presidencia 's reservan las votacions de cada Base y sas esmenas pera l' últim dia, á fi de abreviar temps y donar lloch á major garantia d' acert

en lo criteri dels senyors Delegats; determinantse de passada la forma de las votacions, després d' aclaracions dels senyors PERMANYER, RIERA Y BERTRÁN, FOLGUERA Y PRESIDENT.

Y després d' aixó s' aixeca la sessió.

Son las set del vespre.

Manresa, 25 Mars, 1892. — Lo President, LLUIS DOMENECH Y MONTANER. — Los Secretaris, ENRICH PRAT DE LA RIBA. — JOSEPH SOLER Y PALET.

SEGONA SESSIÓ

En la Casa Consistorial de la ciutat de Manresa, á las cinch de la tarde del día 26 de Mars de 1892, se reuneix en sa segona sessió la Assamblea de la UNIÓ CATALANISTA. Presideix lo Vispresident, D. OLAGUER MIRÓ.

Lo Secretari llegeix l'Acta de la Sessió anterior que es aprobada per unanimitat.

S'entra á deliberar sobre la Base 2.ª, que llegeix lo senyor Secretari, y contra la qual demana totseguit la paraula 'l Delegat de Lleyda, essentli concedida.

Don Frederich Ruyé y Viladot. — Senyors:

Me propono demostrar la inutilitat de la Base 2.ª y demanarvos en nom del esperit tradicional catalá y en lo del novell Renaixement, la supresió total de dita Base.

Estableix aquesta un nou poder, lo dels representants á Catalunya del Poder Central, sia aquest monárquich, sia republicá, que pera nosaltres totas las formas de govern son

bonas. Aqueix nou Poder delegat, si 'l central es flux, serà un espia; si es fort, se convertirà en procònsul romà, cobrarà contribucions y destituirà las corporacions é institucions nascudas al calor de la terra.

Lo poble sempre ha mirat y mira ab desconfiansa als tals representants, y moltes vegadas aqueixos han pagat fins los pecats dels altres. Algunes de nostras més vellas y hermosas cansons populars no posan en gayre bon lloch als Jutjes de l' Audiencia, y 'l desgraciat Comte de Santa Coloma, precisament per son caràcter de representant del Poder Central, fou víctima d' un atropell que las culpas y disbarats d' aquell engendraren; y, no tingáu dubte, á no haver existit Delegats centrals en l' antich règimen de Catalunya, no s' hauria encés la guerra dels segadors, ni la Historia narraria altrás vindicacions del poble catalá. Vejáu, donchs, cóm la supresió dels Delegats, enloch de tenir una tendencia separatista, tendeix á aqueixa vida de harmónica relació que un día juntará á las diversas regions de la gran Iberia.

Diu la Base 2.ª: “Lo Poder central monárquich podrá ser representat á Catalunya per un Prímpep de la sanch; en defecte d' aquest, aixís com en cas d' establirse altra forma de govern, representarà 'l Poder Central un Delegat, que deurá ser necessariament catalá.”

Jo voldria saber que entén per prímpeps de la sanch la digníssima Ponencia de la UNIÓN CATALANISTA y en quín sentit se consigna en lo Projecte de Bases pera la Constitució Regional de Catalunya, perque sempre he tingut per entés que 'l darrer Prímpep de mena catalana va acabar ab l' últim Comte d' Urgell. Nostres avis no reconegueren jamay la llegitimitat del Duch d' Anjou, y jo vos demano que vos recordéu del primer acort que prengueren las Corts Catalanas reunidas á Barcelona l' any 1706. Además, en nostres días hem tingut á don Amadeo, que, encara que fou un perfet cavaller, era de la casa y familia de Saboya, de nacionalitat, de consegüent, estrangera. A Catalunya no s' ha pres may com á font de dret, com á dret constituyent, lo dret hereditari, sino que 'l vot ó manifestació del poble catalá ha de estar per sobre de tot, tant per l' origen y creació de institucions y

lleys, com pera sa derogació en cassos apurats y excepcio-nals.

Adhuc acceptant lo nombrament de Delegat del Poder Central á Catalunya, la Base 2.ª enclou una contradicció; no hi ha paritat pera quan la forma de govern sía monárquica com quan sía republicana, ja que en lo primer cas basta que 'l Delegat sía *de la sanch*, aixó es, hi cap la possibilitat, com la historia demostra, que sía un extranger lo quefe del Estat y extrangers serían los prímpceps de la sanch, y en lo segon se prescriu terminantment que sía catalá: jo trobo que, en tot cas, hauría de ser sempre de la terra.

Desde 'l moment que 'l Poder central te marcadas y defi-nidas sas funcions propias per las lleys escritas, desde 'l mo-ment que 'l Poder regional ó catalá las te igualment detalla-das, desde 'l moment que cada Poder te fixada la vida de re-lació en que ha de viure l' un respecte del altre, sobra 'l Delegat, basta ab lo cumpliment de las lleys, que aixís solen ferho 'ls bons y honrats ciutadans de las nacions més cultas.

Ab los medis fácils de comunicació que hi ha avuy día, en que 'l pensament y voluntat del Poder Central se pot comu-nicar al regional casi instantáneament, sobra un Poder á qui antiguament se 'l posava ab la consigna prévia d' obrar en determinadas circunstancias per la dificultat y llarch temps que exigían las vías de comunicació. Y, finalment, suprimint los dits representants, se trau la desconfiansa que aqueixos suposan sempre entre 'ls Poders Central y Regionals.

Jo vos prego, donchs, senyors Delegats de l' Assamblea catalana de Manresa, que acordéu la supresió total de la Base 2.ª, tant més quant, en forma més propia á la nostra terra, l' havéu estimat al votar la Base 1.ª en son darrer apartat.

Lo Delegat del Masnou, don Antoni Sunyol fá seua la petició del senyor Renyé, solicitant aixísmateix la su-presió de la Base 2.^a

Lo senyor Permanyer, de la Ponencia, aclara 'l sen-

tit de dita Base, que tendeix á evitar conflictes entre las Regions

Lo senyor Font de Rubinat, també de la Ponencia, intervé en la discussió sostenint l'esperit de la Base 2.^a

Rectifica 'l senyor Renyé y Viladot, dihent que tranzigeix ab que hi hagi representant del Poder Central ab tal que ho sigan las Corts Catalanas.

Finalment, lo senyor Permanyer pren peu de la circumstancia de que las votacions han de verificarse totas en la darrera sessió, pera oferirse, en nom de la Comissió Ponent, á tornar á estudiar la Base, modificant sa forma ó son fons, si així 's considera convenient, pera presentarla oportunament á la votació definitiva

Terminat l'incident, lo senyor Secretari llegeix la Base 3.ª, que 's posa á discussió, consumint torn á favor seu don Angel Guimerá, Delegat de Barcelona.

D. Angel Guimerá. — Senyors!

Cumplint l'encárrech que m' ha fet la Junta Permanent de la UNIÓ CATALANISTA, vinch á defensar en aquesta Assamblea la autonomia de Catalunya, tal com está consignada en las Bases del Projecte de Constitució Regional Catalana.

Y uso la paraula *defensar* pera seguir no més la costum establerta en actes com lo present, sent aixís que no vaig á defensar sinó á enaltir, en quant me sia posible, la autonomia de la nostra rassa, puig no hi cab la defensa en lo que no s' ataca, y ningú de vosaltres, n' estich segur, atacarà aquesta venerable autonomia, objecte de nostras constants aspiracions, per ser ella y encloure en sas entranyas totas las llibertats y energías que donaren gloria y prosperitat á n' aquest poble.

Tenint, donchs, senyors, que las Bases que aludeixen més

directament á ella se troban escudadas per sa propia fortale-
sa, permeteu que vos dirigeixi la paraula tantsols com á tri-
but de fervent adhesió que rendeix la meva ánima, cada día
més catalanista, al acte solemne que avuy estém celebrant,
resum y grahó 'l més alç de tots los actes que fins al present
ha dut á cap lo Regionalisme de Catalunya.

Sigan, senyors, de flors ó de ferro las cadenas que lliguin
estretament la nacionalitat catalana á las demás nacionalitats
espanyolas, las cadenas sempre serán cadenas. Si son de flors,
embruteixen y afeminan; si son de ferro, cegan los brassos
pera 'l treball, envileixen, y á la fi acaban la vida. Fóra,
donchs, d' aquest poble 'ls lligams enervadors que no 'ls hi ha
donat la terra esquerpa y pedragosa que trepitja, lo vent re-
hinós y brunzidor que escabella sas montanyas, la sanch de
sas venas rápida en desbocarse quan se 'l tiranisa dintre de
la casa propia ó se 'l vol portar á mans estrangeras. Fóra,
donchs, fóra aquestos jous y entrebanchs de malas arts, que
no 'ls hi posáren may sos antichs senyors, molt més práctichs
que no pas sos senyors d' ara; que aquestos lo veuhen de
lluny y pel mitj de la pólvora de las arribadas triomfals y per
sobre de las taulas y á través del fum dels menjars polítichs;
y aquélls eran carn de sa carn y sanch de sa sanch mateixa,
parlant allavors de igual á igual lo senyor y 'l poble, y tro-
bantse sempre á punt la nostra rassa pera esmersar unida ab
ell, sos cabals en empresas com lo descobriment d' América,
y la sanch de sas venas en cent y mil d' otras empresas.

Catalunya ha respirat y ha glatit tot temps per aquesta
autonomía. Aliats seus, companys de glorias y fatigas, los ha
volgut sempre als altres pobles. Més així com no ha fet es-
clavas sevas á otras rasses imposántlashi á cop de espasa
ó d' ascona sas propias lleys, tampoch ha volgut admetre com
á naturals las lleys d' altres Estats quan era la forsa qui volía
imposarlas. Per aixó ha llensat sempre, tant lluny com li han
permés sas energías tota imposició forastera. Y quan no ha
pogut, com en nostre sigle, recobrar sa anyorada autonomía,
ha sospirat constanment per ella, fent, senyors, ab lo despó-
tich centralisme lo que fa 'l mar ab los cadávres, que 'ls
aguanta fins que un día 'ls escup á la sorra. Cada generació

de catalans es una onada sobre 'l mar de la vida. Tantdebó sia la nostra la onada poderosa que llensi á la platja 'l cadávre corromput y repugnant del centralisme!

Que Catalunya tot ho va fer pera conservar la seva independéncia, ho diuhen sas lluytas ab cartaginesos y romans; ab franchs y ab goths; ab alarbs y castellans. Que parlin los colls de nostras montanyas; los baluarts de las ciutats y vilas; las runas dels castells; y sobre tot altre lloch de la terra catalana que ho digan fins las pedras y la pols de Balaguer, hont se consumá 'l més afrontós dels atentats, després del llas escorredor que per mans venudas als castellans se posá en Casp á la nostra independéncia.

Y si no n' hi ha prou encara pera provar l' amor, lo sant fanatisme d' aquesta rassa per la seva independéncia regional, que ho digan los dos enemichs encarnisats de Catalunya: los dos Felips, qual recort es tant fresch en nostra terra com la sanch viva, y que ho diga 'l gegant de nostre sigle, aqueix Napoleon que deixá aletejant en la agonía sas áligas, avans invencibles, sobre 'ls plans y montanyas de nostras encontradas.

Y si la llibertat que volía pera ella Catalunya la volía també pera las demás nacionalitats ab las que 's proposava viure agermanada, encara que may fosa, ho sap be prou l' Aragó, no enmotllat en la nació nostra, sinó vivint de sas propias lleys y de son ser propi. Ho sap be prou Mallorca; ho sap be prou Valencia... Ho saben tots los altres pobles de més lluny als que 'ls hi allargá 'ls brassos pera estrényerlos dintre d' ells ab abrassada de germanó; may pera ofegarlos.

Donchs, si valentse únicament d' aquestas nobles armas va conseguir ser respectada y viure honradament de sa propia vida dintre del concert dels pobles confederats baix la corona aragonesa ¿cóm es que no pot reclamar, y més que reclamar, que de res valdría, exigir en son degut temps que se li torni á la nació catalana tot alló que se li aná arrebatant, comensant lo lladrocini després de la mort de Ferrán lo Católich?

Y dich, senyors, que se li aná arrebatant, no tot en un sol día sino poch á poch, per espay de sigles; no fent en aixó 'ls

despossehidors la feyna del lladre que 'ns ho roba tot en mitj del camí ral, sino la feyna perfidiosa del corch que rosega ahir, avuy y demá la biga fins que la casa 's desploma.

Catalunya no ha fet donació de la seva autonomia; ningú nat al mon podia ni podria may ferla per ella. Si hagués estat escrita sobre la pedra ó 'l bronze tantsols, lo llamp del cel ó la má del temps podrian esborrarla ó destruírla; mes quan aquesta autonomia, aquesta llibertat de patria está grabada en lo cor y en lo cervell d' un poble, quan aquesta autonomia corre ab la sanch per las venas, quan se veu y 's respira y 's palpa en tot y per tot, es més durable que marbres y bronzos; perque si moren los indivíduos y las generacions, aquest afany d' independència 's torna á engendrar á cada generació ab lo fill que naix, y ell lo porta en la seva essencia com la morenor del rostre, com lo carácter del pare, com l' ayre de familia, que persisteix y persistirá aquí sempre fins á la fi dels sigles.

Y si ab tots aquets motíus no n' hi hagués prou encara pera convéncernos á nosaltres mateixos de la necessitat en que estém de voler rescatar á la nacionalitat que viu amarrada com las altras nacionalitats d' Espanya al banch de la galera del embrutidor unitarisme, n' hi hauria prou pera determinar als més apátichs dels catalans ab considerar á quin estat tristíssim de rebaixament hem arribat, ja mirantnos com á part d' aquest monstre de cent peus y un sol pahidor que 's diu Espanya, ja mirant no més á dintre de casa nostra.

Montada com se troba avuy la nació espanyola ¡quín lloch més pobre y vergonyós no ocupa dintre de la civilisada Europa! Quín lloch més pobre y vergonyós la patria de Carles V! Aquella de la fanfarronada de que 'l sol no s' hi ponía, no veu may avuy lo sol sobre d' ella, puig los que hi manan se 'l jugan aquest sol abans de sortir, com se diu en expressió vulgar catalana ¡Ah! que era més fácil pera 'l pretenció emperador montar la máquina d' un rellotje que dongués las horas, que no pas la máquina complicadíssima de la nació espanyola pera que dongués los sigles; que si 'ls ha donat no han sigut pas de grandesas, sino de desgavells y de miserias.

Per aixó, senyors, per la diversitat de naturalesas de las

regions espanyolas, porque las unas se semblan á las otras com lo foch á l' aygua, que si s' ajuntan se destruheixen, per aixó la nació espanyola ha quedat avuy sent lo que 'ls gegants de nostras festas populars, una volta passadas: un cap sobre quatre fustas que 'l sostenen, despullat ja de las robas ostentosas que enlluhernavan als infants, descubrint que tenian en lo ventre 'ls ulls y 'l pensament del que á sa voluntat los movia, y no pas per més talent sino per més forsa bruta. Sí, á aquest estat, senyors, ha devallat Espanya. Colocada á un extrém de Europa com está colocada á l' altre extrém Turquía, se semblan molt al present la patria de la Porta Sublim ab la patria de la Porta del Sol. Portas las duas que s' obran cap á l' Africa.

Y si apartém los ulls del restant d' Espanya pera fixarlos no més á Catalunya, 'ns trobarém, senyors, per més trist que sia 'l considerarho, ab que la nació catalana n' ha begut moltes de las enervadoras matzinas que se li han servit en los ápatos d' Espanya. Lo vigor, la enteresa de carácter d' aquest poble está adormit. Lo cor escassament glateix per la patria; lo negoci de cada hù es lo que mou al conjunt de la rassa. Las vergassadas del unitarisme ja casi no enrogeixen la esquena de qui las reb; la pell s' ha endurit ab tants cástichs. No 's coneix lo passat de nostra terra. La corrupció puja las montanyas. Las nobles empresas comercials d' altres temps y 'ls gloriosos alsaments polítichs d' edats passadas s' han donat las mans y han fet sa repugnant apoteóssis á la porta del quartel del Bonsuccés de Barcelona.

Tot cau, tot s' enfonza, tot s' esmicola dintre de Catalunya. Desde 'l poble á la ciutat tot está baix lo peu del cap de colla de la política. Avans los reys tenian un sol privat á Madrid; ara 'ls que en nom dels reys manan, tenen un privat á cada poble, que cobran sos habers del mateix poble; que cometen las majors injusticias treyent sempre la cara per ells los gobernadors de las provincias, sobretot al acostarse las eleccions de regidors y de diputats en que la vergonya y la deshonra de Catalunya es complerta; y en aixó sí que nostra terra está al nivell de la regió més degradada d' Espanya. Avuy, senyors, si tothom que delinquís al arribar las épocas

electorals anés á las presons, no hi hauría prou presons á Espanya. Si igual cástich donessin las lleys al que trampeja en las urnas electorals que al que se n' aprofita y reb la investidura de diputat d' una injusticia y d' una trampa, lo palau de las Corts, enloch del temple de las lleys, fora no més un Ceuta ó un Cartagena.

Donchs, cal, senyors, que netejém lo cel de Catalunya de la negra nuvolada que l' embruta, tocant á mal temps com fan en nostras montanyas. Sacrificantho tot, y costi 'l que costi 'l conseguirho, cal que dintre de la terra espanyola torni á respirar ayres de llibertat la nació catalana. Si 'ls esforços hi son, si la constancia dura, tornarém á aquella edat anyorada en que tot era catalá á casa nostra, desde 'l bressol á la sepultura. Llavors los fills d' aquesta patria serán lliures de disponer de sa fortuna sense por de que vaji al centre á engreixar als que no treballan; llavors lo domicili y la propietat tornarán á ser inviolables; tots los cárrechs públichs serán desempenyats per catalans; la ensenyansa será feta en llengua catalana; todas las forsas vivas de la terra tindrán representació directa en nostres parlaments; no 's coneixerá l' injust servey de quintas que fa lley del etzar y es privilegi del rich damunt del pobre. En aquell temps de nostras anyoransas, lo rey, més que 'l senyor, era 'l germá del vassall. No 's coneixía aquest *tu* modern ab que la magestat ofen al poble; que si be 'l servía respectuós quan s' ho mereixía, no li votava cap cantitat de diners y fins li negava la obediencia quan no 'l satisfeya en sos agravis. En aquell temps, senyors, al diputat ó al conceller que faltava als debers de son cárrech se 'l despossehía de la honrosa investidura y se 'l castigava. En aquell temps tot se resolía per los catalans y dintre sempre de Catalunya; tant sos plets civils com criminals, y fins tot lo de la seva política; no anant los catalans á reunir las Corts hont era 'l rey, sinó venint ell en persona á obrirlas hont eran los catalans.

Se 'ns dirá, senyors, que nostra política es de retrocés, no d' avens dintre del sigle. Preguntéuloshi als nostres enemichs d' ahont han après sino de Catalunya las llibertats que 'ns han ensenyat en las puntas de sas bayonetas y sobre 'ls furgons

de sa artillería en las bullangas políticas; si be 'ns las han portat passant abans per sobre las fangueras d' altrás nacions que las han estraftet y enllotat corrompentlas.

Som endarrerits, sí, en aquest sentit de la paraula. No volém apagar nostra set de llibertats en las ayguas d' aquestas rieradas que corren térbolas arrossegant las cullitas. Volém beure á totas horas en aqueixas fonts puríssimas que rajan de las montanyas catalanas, ayguas de plujas serenas d' altre temps y dintre las deus resguardadas.

Y á aquells que vos digan, senyors, que las llibertats pera Catalunya, tal com las volém nosaltres, están rênnyidas ab lo moviment polítich de nostre sigle, mostréuloshi las nacionalitats d' Europa que están avuy dia girant los ulls á la reconquista de la seva passada independéncia. Mostréuloshi com s' están despertant los fills de la Irlanda; las rassis engrillonadas per la Turquía; las martiritzadas regions polacas; las encontradas bohémias; las valls y las montanyas del mitj dia de Fransa. Mostréuloshi cóm se planyen empenedidas de son suicidi las nacions d' Italia; cóm cantan sa llibertat la Finlandia, 'l Luxemburg, la Islandia, la Suissa, la Noruega, la constelació de nacions alemanas. Y, sobretot, mostréuloshi la Hungría, mirall ahont no 's veurá may prou Catalunya; la admirable Hungría que no ha reconegut á son rey fins que ha anat á la capital d' aquella rassa d' héroes á ferse coronar y á jurar sos drets histórichs y la existencia de la seva autonomía.

Senyors, nos trobém en la agonía d' un poble, conjunt de altres pobles que s' extenen d' un mar al altre mar, dels Pirineus á Cádiz. La hora suprema pera tots ells s' acosta. En mitj del desgavell, de la descomposició que arriba, siguém nosaltres, los catalanistas, ab la nostra pureza d' intencions, la fusta salvadora que 's tira sobre las ayguas. Trevallém abans que vinga l' instant. Sabém que s' acosta, que no es lluny. No sabém lo dia, ni l' hora. Quan hi arribém, del mitj de la desfeta treguéim purificada á Catalunya. Rentemnos en las ayguas partioneras del Ebro de tantas impuresas. Fémla, allavors, aquesta Catalunya nova que fantasiém. Obrímla la terra, si es precís, ab nostras mans mateixas, que no son fon-

dos, nó, 'ls fonaments de la antiga. Ab materials del dia aixequém sobre aquestos gloriosos fonaments la Catalunya modernisada. Res del passat que sia incompatible ab la nostra época; res del present que envileixi la dignitat humana. May més lo Boria avall ab lo fuhet infamant sobre la esquena de la pecadora. Però may més tampoch lo Rambla amunt de la immoralitat triomfant, en la persona d' un pecador polítich, d' un Sagasta arrastrat vergonyosament per sers humans que al ferho 'ns fuhetejavan lo rostre.

Senyors, germans meus de patria, ¡gloria á un demá, tantdebó fos avuy, en que veyém lliure y dignificada altre cop nostra mare la idolatrada Catalunya!

Invita la presidencia als senyors delegats á consu mir algú torn en contra de la Base 3.^a

Y no presentantse ningú á ferho, s' eutra en la discussió de la Base 4.ª, que llegeix lo senyor secretari. Demana la paraula pera defensarla lo delegat de Barcelona,

Don Ramón Picó y Campamar. — Senyors!

La Base 4.ª del Projecte de Constitució que discutim diu que *la llengua catalana serà la única oficial á Catalunya y en las relaciones d' aquesta ab lo Poder central.*

Que aixó sia aixís, no sols es just, sinó que, al meu entendre, es del tot necessari si volém ser un poble lliure y conservar la nostra personalitat.

Que nostra llengua sia pera nosaltres la oficial es, además, pels catalans, no sols qüestió de dret, sino també de dignitat.

Desde 'l moment que tenim una llengua propia, una llengua que nasqué ab nosaltres, que es la expressió del esperit de nostra terra, que s' ha perpetuat en la família y que ha mantingut sempre viva en nosaltres la consciencia de nostra nacionalitat, ningú te dret á privarnos de aquesta llengua ni á imposárnosen una altra de forastera.

Ab tot, ab nosaltres, los catalans, aixó s' ha fet y se está fent.

Si no es pera parlar familiarment nosaltres ab nosaltres, pera tot lo demás se 'ns obliga á servirnos d' una llengua extranya. A las escolas se ensenya 'l castellá, que ab moltíssima vanitat s' anomena á sí mateix *llengua espanyola*. Si aném als Tribunals, en castellá se 'ns interroga; en nostres contractes, del castellá hem de servirnos; al dictar testament, en castellá hem de dictarlo; y sempre aixís, sempre aixís!.....

Per part de Castella hi ha en tot aixó una injusticia de las més irritants y la més brutal de las violencias; y cómetriam nosaltres la baixesa més indigna si ho toleressim sense protestarne á totas horas.

Al anar á la unió ab Castella anarem senzillament á la *unió*; ja ho diu ben be la paraula: no hi anarem pera que ella 'ns posés lo jou de la esclavitut; no hi anarem com lo riu que va á confondre ab la mar, nó: al anar á la unió ab Castella no anarem á renunciar en favor seu la nostra personalitat ni cap dels drets inherents á la mateixa.

Hi anarem pera viure units, nó unificats; agermanats, jamay confosos. Hi anarem pera ajudarnos mútuament, però á condició de ser cadascú senyor de lo seu y viure independent á casa seua.

¿Y es aixó lo que passa? Nó.

Fa segles que Castella trevallava pera estrafer la nostra fesomia y anular la nostra personalitat.

En lo fons, á n' aquesta personalitat es á qui apunten nostres adversaris sempre que encaran l' arma á nostra llengua. Cal fixarshi be, senyors; perque fixantshi es com se veu la importancia que te la llengua pe'l poble que la parla y la conveniencia ¡qué dich conveniencia! la absoluta necessitat

que té de conservar-la si es que no vol véures absorbit y anulat per un altre poble.

Entre 'ls elements constitutius de la personalitat d' un poblé, la llengua es, sens dupte, lo més visible: certament que aixó sol no fa que sia 'l més important de tots, però, si be 's mira, 's veurá que es l' element que més singularisa aquesta personalitat y 'l que més contribuheix á la sua duració.

¿Qué ho fa que quan més estima un poble la seua personalitat y quan més resolt y decidit se 'l veu á voler viure la vida que li es propia, la única compatible ab sa dignitat, ¿qué ho fa, dich, que aquest poble está alashoras més aferrat que may á la seua llengua, y que quant més progressa més amor li posa, y com més fort se sent més s' afanya á estudiar-la y á enriquir-la creant al mateix temps academias que cuydin de conservar-la ab tota sa puresa? ¿Quín valor, quína importancia te pera ell la llengua? ¿Qué ho fa, que si aquest poble, acomés per un altre, cau vençut, pert sa llibertat y pert sos bens y arriba á pérdreho tot ménos sa llengua? ¿Cóm es que no la pert al perdre tot lo altre. y que, enloch de pérdrela, s' hi aferra alashoras més que may y la llengua viu ab ell y mor ab ell?

Aixó per una part.

Per altra part, veyém que 'l poble que va á la conquista d' un altre poble, no be l' ha vençut, lo primer que procura y en lo que més s' afanya pera assegurar sa presa, es privarli l' us de sa llengua propia; la treu de las escolas, dels tribunals, dels municipis, de per tot, imposantli al mateix temps la llengua del vencedor. Exemples de aixó: la Polonia russa; la Alsacia y la Lorena; y, per no anar tan lluny, nosaltres mateixos.

¿Qué ho fa, senyors, que aixó passi aixís?

Quelcom d' important ha d' haverhi en la llengua d' un país, quelcom d' important pera la vida y la llibertat del poble que la parla, quan aquest poble s' hi aferra en tanta de manera y quan los tirans també en tanta de manera s' afanyan á privarne 'l seu us á n' als vensuts.

Es, senyors, que la llengua d' un poble es quelcom més

qu' una sèrie de sons més ó menys articulats; la llengua es la expressió sensible ó, com si diguessem, lo cos del pensament; es la vibració de l' esperit, es l' *ànima parlant* d' aquell poble, es la més alta expressió de la seua personalitat.

Precisament perque una llengua es tot aixó, es que no hi ha cap poble que renuncié aixís com aixís á la seua; y per aixó es també que la malehida rassa dels opressors y violents vol ofegar sempre la llengua dels vensuts: perque per aquest medi, al ofegar sa llengua, ofegan també son pensament, fan enmudir la seua ánima y esborran y anuln la sua personalitat.

Natural es, donchs, que 'l poble que te conciencia de ell mateix y que s' estima y que vol viure la única vida noble y digna, la vida dels pobles lliures, natural es, dich, que s' esforci en mantenirla viva y sana y que rebutji tenasment la imposició de tot' altra llengua forastera. Ho fa aixís perque sab y enten que mantenir la seua llengua es mantenir sempre viu son esperit, sencer lo seu carácter, robusta y forta la seua personalitat, mantenir, en una paraula, lo seu propi ser.

Després d' aixó, clarament se veu que 'l nostre renaixement havia de manifestarse, abans que tot, en la restauració de nostra llengua.

La llengua catalana que renaxía era 'l nostre pensament que despertava després d' un llarch ensopiment de segles; era 'l vibrar de la nostra ánima que s' enlayrava desitjosa de volar en llibertat; era la nostra personalitat que créyan morta y que de nou apareixía reivindicant sos drets.

Nostres opressors aixís ho compregueren, y per aixó desde 'l principi posaren tota mena d' entrebanchs al renaixement de nostra llengua. Sabían alashoras y saben ara lo que tenir una llengua propia significa, y per aixó fan tot lo possible pera deturar son vol; deturant la llengua, deturan tot lo altre; matant la llengua, matan tot lo demés.

¿No ho heu notat que de tot lo nostre lo que á nostres contraris més desagrada es nostra llengua? Prou hauréu vist vosaltres que lo que més los exaspera es sentirnos parlar en

catalá; aixó de que parlém y escriguém en catalá, aixó no saben ni poden perdonárnosho.

Es que, com he dit abans, la llengua es l'element que més singularisa la personalitat d'un poble y 'l que fa que sia més difícil l'anularla, y com ells á n' aquesta personalitat la voldrían morta y enterrada y la llengua 'ls está dihent que encara viu, per aixó es que 'l sentirnos parlar en catalá 'ls exaspera.

Los interessos morals y materials que fan devegadas pobles distints d' agrupacions que parlan una mateixa llengua, fan també devegadas que pobles distints s' unixin; pero la llengua es lo que fa que aquesta unió no passi may d' aquí, evitant que 'ls pobles units s' unifiquin y 's confonguin.

A la llengua, més que á cap altra cosa, devém nosaltres principalment que després de segles de torturas no haguém acabat per unificarnos ab Castella. De segur que la unificació s' hauria consumat si la acció constant de Castella pera realisar-la no hagués topat sempre ab l' obstacle de la nostra llengua. Llengua distinta pressuposa un poble distint, y allá hont hi ha pobles distints la uniformitat es impossible.

Convé, donchs, que conservém la llengua per ser l'element que més be y millor nos garantisa la conservació de nostra personalitat; y no oblidém may que aquesta será més viva y més forta mentres més pura, més rica y abundosa sia nostra llengua. No oblidém may que tot lo que sia tornar la nostra llengua á las escolas, als tribunals, al temple, al municipi y demés llocs d' ahont fou injustament foragitada, será tant com refer la Patria que perderem; que reconquistar pera nostra llengua la sala del Concell de Cent y la Diputació será reconquistar la nostra autonomia, y que 'l día que arribi á ser, com fou abans, la nostra llengua oficial, alashoras y no més alashoras podrém dir qu' hem reconquistat la Patria y que som lliures.

La coexistencia de duas ó més llenguas oficials dins un Estat únich no es pas cosa nova ni may vista. Aixó 's veu á l' Austria-Hungria, passa á Bélgica y á Suissa y á altres

punts; y aixó mateix se veu y 's veurá sempre en tot Estat compost—ja sia imperi, monarquia ó república—sempre que aquest Estat sia regit per homens de cor recte y de seny clar, no tenint altre partit que 'l del Dret y la Justícia ni cap altra aspiració que 'l be comú.

Aixó es lo que volém nosaltres: que la gran familia espanyola pugua constituhirse segons las lleys peculiars de sa existencia; que visquin, creixin y 's desarrollin lliure y espontáneament totas las antigüas patrias; que cada una d' ellas se serveixi de sa propia llengua, que fassi cada una lo seu cant com lo fan los aucells del bosch. Volém que 'l Poder Central respecti totas las llengüas de las diversas regions d' Espanya, y que fassi com l' Emperador d' Austria quí, al dirigir la paraula als distints pobles que s' abrigan sota son mantell imperial, ho fa parlántlos hi la llengua que 'ls es propia.

Admetre que 'l Poder Central d' un estat compost tingui per llengua la d' una de las regions que 'l componen, y que pera entendres ab totas ellas se serveixi únicament d' aquella y de cap altra, no es possible. Aixó fora, ja de bonas á primeras, establir diferencias y preferencias, quan precisament de lo que 'ns queixém es d' aixó, de que tals diferencias existeixin.

A la casa del Poder Central ó, per dirho millor, á la casa payral de la mare Espanya, no ha d' haverhi un sitial de reyna per una llengua sola; ha d' haverhi una banquera, un ascó hont puguin seure á pler totas las germanas.

Totas las regions han de ser igualment respectadas y atesas, totas han de ser per igual consideradas; y aixó no fora aixís si la llengua d' una d' ellas fos l' escullida pera llengua oficial del Poder Central y l' imposada á las demés pera entendres oficialment ab ell. Aixó fora establir una injustícia, y ¡ay alashoras de la autonomia regional! Aixecada damunt fonaments falsos, abiat s' esfondraría. No ho dupteu, senyors: la autonomia de las regions d' un Estat compost portará en sí mateixa 'l gèrmen de la uniformitat sempre que 'l Poder Central tingui per única llengua oficial la d' una de las regions; y quan aquest Estat sia Espanya, y aquesta llengua oficial de que parlém sia la d' una regió ó d' una rassa que

hagi tractat d' imposarse y s' hagi imposat á les demés regions vexantlas y oprimintlas, alashoras, ¡ádeu autonomia!

Establir que las regions sian autónomas y deixar al mateix temps la llengua castellana asseguda com á reyna á l' alt sitial del Poder Central, aixó, senyors, no fora arrancar l' uniformisme d' arrel, que es com ha de ferse pera que may més rebroti; aixó fora únicament serrar la soca á ran de terra deixanthi las arrels y 'l rabaçsot ab prou sava pera rebrotar y congriar de nou lo mateix arbre, l' arbre malehit de fruyt amarch y ombra malsana, l' arbre de la uniformitat que ara 'ns abriga.

¿Qué 'n treurém de foragitar la llengua forastera de tota l' encontrada, si al mateix temps, al establir que sia la llengua oficial del Poder Central, no fem més ab aixó que obrir un portell á la murada de la autonomia regional, aposta pera que pugui passarhi ab llibertat y aficarse sempre que vulgui á casa nostra? Si volém mantenirnos sans y forts y sempre lliures, no deixém entrar á casa cap element malsá y menos aquells que sabém per tan llarga com dolorosa esperiencia que 'ns son perjudicials.

Ja os he dit abans, senyors, y cal tenirho ben be en compte, que la llengua d' un poble es quelcom més que una série de sons més ó menys articulats, — si no 's tractés més que d' aixó, poch fora 'l mal que 'ns ne podria venir; — la llengua d' un poble es, com he dit abans, la expressió sensible, lo cos del seu pensament; es la vibració de son esperit, es l' *ánima-parlant* del mateix poble. Donchs be: ab la llengua castellana, que va entrar á Catalunya en la persona del Rey elegit á Casp, hi entrá també 'l pensament altiu, l' esperit dominador, l' ánima absorbent d' aquella rassa, y las conseqüencias de aixó no cal pas dir las que massa las sabeu!..... Si may arriba 'l jorn de la anyorada llibertat de nostra terra, recordéusen alashoras de tot aixó; recordéusen y feu lo que cal fer pera que no torni á succehir. Barreu las portas á aquella llengua; si aixís no ho feu, si li deixeu no més que una esclatxa, la de que sia llengua oficial del Poder Central, ja veuréu com abiat tindréu l' enemich á casa. Si li deixeu passar lo llindar se 'us aficará á la cambra, donará un pas

més y entrarà á la cuyna, y sense que l' hagueu convidada s' asseurá á taula; y aixís de mica en mica, avuy un poquet y demá un altre tros, se n' empendrá de cada día més, donará ordres á nostres dependents, després nos manará á nosaltres —puig tot aixó de manar ho te á la massa de la sanch—y quan menos nos ho pensém s' haurá ensenyorit de tot lo nostre..... Y alashoras, senyors, altra vegada catalans á Manresa per veure si hi haurá medi de recobrar lo perdut.

La rassa dels opressors y violents, que son los nostres enemichs, segueixen lo principi de que pera anorrear una nacionalitat no hi ha com matar la seva llengua; ells mateixos nos diuhen ab aixó lo que hem de fer nosaltres pera refer y robustir la nacionalitat catalana: lo que hem de fer es no deixar que nostra llengua muyra, conservar-la y enriqueirla.

No vullám, donchs, pera nosaltres cap més llengua oficial que la nostra, y, trevallém ab ardiment, ab fé y constancia pera que arribi á serho com més prest millor; puig, com he dit abans, no podrém dir que haguém reconquistat la Patria sinó quan la llengua que parlém sia també la nostra llengua oficial.

Pera lograrho es precís que estimém aquesta llengua ab tot l' amor de la nostra ánima; es precís parlar-la sempre y en totas ócasions y parlar-la lo més be possible; escriure-la constantment procurant ferho ab la més escrupulosa correcció; procurar desvesarla de tots aquells mots y locucions extranyas ab que l' influencia forastera l' ha enlletjada y viciada; enriqueirla y embellirla cada día més ab tots aquells joyells que possehia y que tan be li esqueyan, y que la pobre aná amagant per las montanyas y valls de nostra terra mentres corria esbarada fugint de sos perseguidors.

Insisteixo, senyors, en la necessit d' estudiar y conservar la nostra llengua en tota sa puresa per lo que aixó significa. —Quan Céssar passava 'ls Alpes, en los curts moments de descans que la guerra li permetia, al deixar la espasa prenía la ploma pera escriure un tractat de *Analogía*; y deya aquell gran capitá que tant s' honrava y tant se feya per la Patria lluytant per ella en los camps de batalla com estudiant sa

llengua y esforsantse en mantenirla en tota sa puresa. — ¿Y qui dupta, senyors, de que es aixís com César deya?

Per nostra benvolguda Patria catalana tant ó més va fer lo Rey en Jaume ab sa ploma que ab sa espasa; que si ab aquesta la feu creixer estenent per mar y terra sos dominis, ab la ploma obrí nous horitzonts á la seva ánima y despertá en ella la consciencia de la seva nacionalitat.

Tant ó més varen fer per nostra Patria nostres antichs cronistas, nostres filósofs, nostres místichs y poetas, que nostres temuts almiralls y batallers.

Lo gramátich, lo filólech, lo poeta, lo publicista, tots los que escriuhen en catalá, tots, fins aquells que se 'n serveixen moguts no més que per son amor á la bella literatura y sense altre fi que 'l de compondre versos ó novelas ó buscar etimologías, tots, los uns sapiguentho y 'ls altres ignorantho ó no volent entendre, tots lluytan y batallan pera deslliurar la Patria del jou que l' oprimeix y retornarli la llibertat perduda.

Los volúms escrits en catalá que 'l nostre renaixement ha donat á la estampa, desde ara fa una trentena d' anys, afegits als volúms impresos y manuscrits que 'ns ha llegat l' avior, fan al entorn de Catalunya una muralla més alta y més forta que la que inumerositat de generacions aixecaren al entorn de la antigua Tarragona. La Patria catalana, la nostra nacionalitat, pot refiarse més d' aquesta murada que no de las fortalesas de pedra y morter que poguém aixecar un día pera resguardar nostras fronteras. Las fortalesas cauhen ensorradas per la metralla, però la metralla no esborra 'ls llibres; la terra pot ser invadida y sotsmesa, però la llengua no 's rendeix; pera l' esperit de res valen las cadenas, y l' ánima no mor á tall d' espasa.

Miréu, sinó: després d' una llarguíssima nit de més de quatre sigles d' opressió, aquí teniu la nostra llengua encara viva; aquí teniu lo nostre esperit que vola y clama donant als quatre vents aqueixa gran remor de nostre renaixement, remor que vola, que s' estén y que s' esbomba com á remor de sospirs d' un arpa que fa estremir las osseras, com á remor d' un cántich d' esperança que alegra y encoratja als vius,

com á remor d' una veu potent que brolla d' entre las ruínas de la Patria que renaix!...

Aquesta llengua nostra es un dels dons que més hem d' agrahir á Deu. ¡Ay de nosaltres, senyors, si Deu no 'ns hagués donat aquesta llengua!... No tots los pobles ne tenen una de seva, distinta de las altras!... Nosaltres que la tenim y que sabem que es ella qui principalment ha conservat en nosaltres sempre viva la consciencia de nostra nacionalitat, no la menyspreuhém ni la oblidém may. Jurém serli fidels, jurém llegarla á nostres fills, amemla y guardemla sempre com un talismán que te la gran virtut de fer que totas les tiranías no puguin matar al poble que te la gran sort de possehirlo.

No presentantse contradictors á la Base 4.ª, la Presidencia ordena la lectura de la Base 5.ª qual defensa va á cárrech del Delegat de Barcelona,

Don Narcís Verdaguer y Galls. — Senyors!

Aquesta base no necessita defensa. Lo sentit comú, que es la facultat més viva en la nostra rassa, li dona valor casi axiomátich.

Ademés, la importancia ab que eixa qüestió dels empleats s' ofereix al present á nostra consideració, disminuhería en gran part ab la aplicació de las doctrinas autonomistas del Catalanisme. Aquesta nuvolada d' empleats que 's menja la meytat de lo que, en nom dels seus amos, trau de las mans feynadoras del contribuyent, desapareixería.

Reconegut que fos á Catalunya 'l dret d' administrarse segons sas conveniencias, variaria de soca-arrel l' absurdo

sistema tributari que amagreix al contribuyent y no engreixa al Estat, y sobre bases novas s' organisarian los demás serveys. Quan aquesta sort li pervingués á la patria catalana, no 'ns caldría envejar tant com ara á las Provincias Vascongadas, ahont tres empleats fan perfectament la feyna que aquí deixan á mitj fer los grans estols d' homens ab gorra engalonada que la *Gaceta* 'ns envía.

Ab tot y aquesta mimvada, permanexeria la importancia de la Base que 'ns ocupa.

Lo sentit en que la ha redactada la ilustrada Ponencia, está justificat per la naturalesa mateixa del empleo y demanat pels interessos materials y morals de la terra; y es exigit per la dignitat del poble.

L' empleo, es un arrendament de serveys; al empleat se li dona un sou, pera que fassi una feyna.

En quant al sou, encara que, havent de pagar aixís com aixís, sembla que poch ha d' importarli á una comarca que se 'l nuble l' un ó l' altre, no es pas aixís. Per l' impuls natural, que 'ns mou á preferir pels qui son més nostres las ventatjas que, de gust ó per forsa, hem de proporcionar á algú, nostre dret d' elecció esculliria sempre per empleats als de la terra; y la consideració de que lo que cobran los d' assí, assí queda cap y al últim, puig no van á menjarse fora de la terra lo que aquí recullen, acabaria d' induhirhi.

En quant al treball: la aplicació de lleys y reglaments, que es en substancia la missió dels empleats de tota mena, no es pas á tot arreu igual, per més que iguals sian las disposicions legals. Inherent á ella es un element de contingencia que 's ressent fonamentalment del criteri del qual ha de fer l' aplicació, y dels seus sentiments envers los qui han d' esser objecte d' ella. Tant aixó es cert, que tothom sap que una mateixa ley no es pas á tots igualment aplicada: las influencias (de la mena que sian) en la resolució d' un cas, son rigor, en la d' altre son lenitat, ó més encara. Quan l' empleat es foraster, aquest criteri y aquest sentiment no tenen sanció: ni las censuras ni 'ls elogis lo segueixen més enllá de las fronteras de Catalunya; ni 'l seu amo 'ls te en compte, ni li son honor ni deshonor en la seva terra.

En l'ordre dels interessos materials, es un dany de consideració que Catalunya, contribuint á las cárregas del Estat ab medis proporcionalment superiors als de cualsevol altra regió, hage de veure que fills d'altras terras desempenyan en ella 'ls serveys del Estat, cobrantne una remuneració que bon servey faria á fills propis, que, per estar sense feyna, necessitan dels auxilis dels seus paysans; los quals, d'aquest modo han de fer dos dispendis, un al Estat y un' altre al paysá necessitat per no tenir guany, quan ab un sol n' eixirían si disfrutés l'empleo el fill de la terra que, essent apte, no te modo de guanyarse la vida. Y encara aixó d'esser foraster l'empleat dona motiu á que, devegadas, haja d'esser triple aquest dispendi. Perque, com que nostras lleys y reglaments son fets ab elástichs, s'estiran y arronsan á voluntat. L'empleat forasté tendeix, per serho, á fer d'estiracordetas, y 'l contribuent, ni per carregat de rahó que estiga, temorós del espedienteig, ha de matar ficantse la ma á la butxaca lo que la rahó tal vegada no mataria.

En l'ordre dels interessos morals, son innombrables los arguments que reclaman la necessitat de que 'ls qui exerceixin empleos á Catalunya sían catalans: la invasió y estada dels empleats forasters en totas las poblacions de Catalunya constituheix una font perenne y abundosa de desvirtuaments de nostras costums, de nostras tradicions, de nostres gustos, de nostres sentiments, de nostra llengua... de tot lo dipósit de las virtuts de nostra rassa. Lo flamenquisme y 'l quixotisme, dos vicis que s'han arrelat en nostras diversions de tota mena, y en nostra vida pública, foren aquí importats, sembrats y conreats per la empleaduría forastera. Gent que viu fora de sa terra, en país ahont no te coneixensas íntimas, casi sempre fora dels llassos de la familia, y exercint una profesió de sí exposada á la concussió, los empleats d'aytals condicions son, per lley natural, mes inclinats á las expansions del vici y de la immoralitat; malalties comanadissas que han infestat al poble de Catalunya.

Si altra rahó no hi hagués, bastaria considerar lo que ofen á la dignitat de Catalunya 'l fet que tracta d'esmenar la

base de que tractám, pera demostrar el bon sentit y justicia que enclou.

Lo qui, sense estarhi habituat, entrés á Catalunya, veuría lo següent. Veuría al poble catalá entregat al treball, arrencant de la terra 'l pa, de las máquinas la tela, del comer lo guany, á bratas de suhors; y al costat d' aixó, veuría grans collas de fenians, lo gech ó la gorra enribetats de galons lluhents, símbol d' autoritat. Y al reparar que 'ls que treballan parlan una llengua, la llengua del país, y 'ls que cobran, los qu' admínistran, los qui manan, parlan un' altra llengua, una llengua forastera, diría: aquí son amos los forasters; la autoritat no es de la terra; aixó es un país de conquista. Catalunya es una terra subjugada.

Si además veyá que al fill del país que va á una oficina de telégrafos li rebutjan lo que escrigué en sa llengua; que al catalá que parla la seva llengua davant d' un tribunal l' afrontan; que al qui á un empleat foraster parla en catalá li diuen que parli com los cristians... afegiría: Catalunya es una terra esclavisada.

(Lo senyor Verdaguer s' extengué en aplicacions prácticas, fent notar los perjudicis y afronts que costa als catalans que 'ls forasters desempenyin á Catalunya cárrechs com los de gobernadors, de jutjes, de magistrats, de mestres y cate-drátichs, del cos de vigilancia y seguritats, etc.)

Sense més discussió sobre la Base 5.ª, ni sobre la 6.ª, se llegeix la Base 7.ª y pren la paraula en pro d' ella lo Delegat del Baix Ampurdá

Don Joseph Torres y Sampol.— Senyors!

Atreviment seria en mí emprendre la defensa de Base tant important com es la 7.ª, si per una part no oontés ab vostra bondat y tolerancia, y no vingués per altra á facilitar ma tasca 'l discurs admirable del senyor Permanyer en defensa de la Base 1.ª, ja que havent definit y determinat dit senyor ab la profunditat de criteri y elocuencia á que 'ns te acostumats, las atribucions del Estat nacional, he de tenir molt avansat pera tractar y donar idea de las del Estat regional y més concretament de las que correspondrían á Catalunya 'l dia en que 's convertissin en realitat las llegítimas aspiracions de tots los bons catalans.

Diu la Base 7.ª: “Catalunya será la única soberana de son “govern interior: per lo tant, dictará lliurement sas lleys orgánicas, cuydará de sa llegendació civil, penal, mercantil, “administrativa y processal; del establiment y percepció d' im“postos; de la encunyació de la moneda, y tindrà totas las “demés atribucions inherents á la soberanía que no corres“ponguin al Poder Central, segons la Base 1.ª.”

La realisació del Dret y de tots los fins de la vida no crrrespon pas á una sola entitat, com més ó menos obertament sostenen los partidaris del centralisme; pertany á distints círcols ú organismes, que, realisant cada un d' ells los fins que li son propis y la part del dret que á ells se refereix, forman un tot armónich y un conjunt admirable; y quals círcols ú organismes no han pas aparescut simultáneament, sino sucesivamente pera atendre á las novas necessitats que s' han anat fent sentir. Ab l' individuó, naix la familia, primera encarnació de l' Estat; en un principi permaneceix aislada, viu solza-

ment vida interna, però promptè la necessitat la posa en contacte ab altrás familias, y de la vida de relació entre ellas surgeix una nova entitat: la ciutat. De la mateixa manera, la vida de relació entre las ciutats ha produhit las nacions petites, los Estats regionals, y de la vida de relació entre ells ha nascut l' Estat nacional, últim círcol que fins avuy s' ha format pera la realisació del Dret. Encara que las unions s' hagin verificat en virtut de fets històrichs determinats com la conquesta, los tractats, los matrimonis reals, en lo fondo la causa determinant no ha estat altra que l' aparició de novas necessitats, per atendre á las que s' han degut constituhir organismes més extensos. Però la formació d' aquestos, no porta pas en sí la absorció per ells dels inferiors; es sols pera satisfacer novas exigencias y regular novas relacions, continuant las anteriors com avans.

Desgraciadament aixó no ha pas succehit sempre en la pràctica: cada un dels nous y més extensos círcols que s' han anat formant, abusant de son poder, no s' ha pas limitat, per punt general, á realisar la part de Dret y dels demás fins que 'ls organismes inferiors no realisavan ó realisavan imperfectament, sino que ha procurat absorbir y usurpar las naturals atribucions dels mateixos.

L' absorció y centralisació arriban al *máximum* y á un extrém verdaderament intolerable y escandalós al constituir-se en lo sigle xv l' Estat nacional, que, orgullós de son poder y de sa forsa, la emprén contra 'ls antichs organismes, los despulla de sas tradicionals llibertats y atribucions: la Regió pert sas Corts, sos furs y sas institucions propias; lo Municipi, sa organisació autònoma; y las Comunitats y Corporacions, sas facultats y privilegis y fins sa personalitat.

Aixó que en general ha succehit per tota Europa, s' ha manifestat, si pot ser, ab més exageració en nostra desgraciada Espanya, en que, haventse sobreposat, després de verificada l' unió espanyola baix los Reys Catòlics, y per causas que no es pas ara del cas averiguar, lo reyalme de Castella als Estats que constituhían la gloriosa Corona d' Aragó, las tendencias absorbents y dominadoras de la primera s' im-

posaren al esperit francament lliberal y expansiu característich d' aquells Estats.

Y no es pas aquesta, senyors, una afirmació sens fonament: basta fixarse en las institucions de dret privat y públich d' uns y altres pobles, pera convencers plenament. A Castella, la lley parteix l' herencia en casi sa totalitat, y 'l testador, lo pare, que es per naturalesa més previsor que 'l legislador, veu extraordinariament limitat per aquest lo més sagrat ds sos drets: lo de disposar de sos bens pera després de la mort. A Catalunya y Aragó lo pare es qui parteix la herencia, ab escassas limitacions en la primera, lliurement del tot en lo segon. A Castella lo marit absorbeix la personalitat de la muller fins al punt de no poder aquesta disposar de sos bens parafernals sens consentiment d' aquell; á Catalunya la dona casada pot disposar per sí sola de sos bens no dotals. A Castella, per lo menos fins á la publicació del Códich Civil, la lley es qui estableix lo régimen de la familia en quant diu relació ab los bens; á Catalunya los que van á contraure matrimoni tractan lliurement sobre 'ls bens que han aportat. La monarquia de Castella 's feu casi absoluta, sens verdaderas facultats legislativas en las Corts; lo poder real á Catalunya y á Aragó estava sábiament limitat, no sols per las facultats de las Corts — que no tenían pas, com á Castella, únicament lo dret de suplir al rey — sinó per institucions tan perfectas y anyoradas com la Diputació en l' una y en l' *altra* lo *Justicia*go. Castella, al conquistar als alarbs nous territoris, si be en algún cas los hi concedeix de moment furs y privilegis, no tarda en subjectarlos y sometrels, fenthi desapareixer tot vestigi de llibertat; la Confederació catalana-aragonesa dona autonomies y vida propia als reyalms qu' arrenca del poder serraquí ú obté per altres títols, tendint á formar una gran confederació d' Estats, independents del tot en sa vida interior, però units pera atendre á sa comú defensa é interessos colectius.

L' abús arribá, casi per tota Europa, á tal extrém, la tiranía del Estat nacional se feu tant dura é insuportable, que la protesta esclatá enérgica y potentia á fins del sigle passat, produhint la revolució francesa que s' estengué rápidament

per tot arreu, ja que la opressió la sentíen tots los pobles. Però la revolució, ab tot y sas proporcions immensas y sos excessos imperdonables, fou deficient, no recorregué tot lo camí que devía corre; procurá solzament deslliurar l'individu, proclamar sos drets, y deixá á la regió y al municipi esclaus, com abans, de l'Estat nacional, y sufrint més que may baix sa má de ferro. Quedá, per tant, un gegant, un colós com abans, l'Estat nacional, y devant d'ell lo ciudadá, rodejat d'innumerables drets y garantías, consignats en Constitucions y Códichs, però indefens é impossibilitat pera ferlos valer devant d'aquell, per falta d'entitats intermitjas ab forsa suficient pera ampararlo y protegirlo.

Es més: las formas de govern nascudas al impuls de la revolució, ja s'anomenin Monarquías doctrinarias, ja Monarquías constitucionals, ja Monarquías democráticas, ja Repúblicas, han continuat, fent contadas escepcions, la mateixa marxa que la Monarquía absoluta, apretant encara més los cargols de la centralisació; y lo poch que l'absolutisme havia deixat en peu de las antigas llibertats dels pobles la revolució s'ha encarregat de destruhirho.

Peró afortunadament l'aspiració á la reconquesta dels seus drets per part de las entitats intermitjas ha aparegut per fi potenta y enérgica tenint á son favor, á la vegada, los principis de la essencia que proclaman (ab Bluschly, Arhens y altres eminents filososps y juriconsults afiliats á las més oposadas escolas) que hi deu haver organismes fortament arrelats y ab vida propia entre l'individu y l'Estat nacional, las tradicions d'un passat gloriós y l'exemple dels pobles que, com Suissa, los Estats-Units d'América, Alemania y Austria, marxan á la vanguardia de la civilisació.

Y aquesta tendencia á lliurarse de la ingerencia y absolutisme del Estat nacional que 's nota en tots los organismes, apareix més clara, més definida y més robusta en la regió, entitat tan real com la que més puga serho de las demés colectivitats polítiques, ja que 's manifesta, no sols per son territori ben limitat y definit, sinó ademés per son caràcter, per sa historia, per sas tradicions, per sa parla, per sas costums, per son dret, en una paraula, per tota sa vida y activitat.

Lo dret més fonamental de tota la regió, y en que 's pot dir que tots los demás s' hi resumeixen, es lo d' ésser la única soberana de son govern interior; lo que equival á dir que á la regió y sols á ella correspon son govern interior, sens intervenció de cap més entitat y, per tant, del Estat nacional. En efecte: si la aparició d' un círcol més extens obeheix solzament, com he dit, á las necessitats de la vida de relació dels inferiors, nó á las de sa vida interna, sería absurdo y anti-racional extendre la acció d' aquell á tal vida interna, ó siga á un objecte distint del que ha motivat sa aparició y per lo qual ja 's bastava la primitiva entitat. Catalunya, per consegüent, ha d' ésser la única soberana de son govern interior, sens que en lo mateix, com á referent que es á sa vida interna, pugua l' Estat nacional tenirhi cap intervenció.

La primera manifestació de la soberanía d' un Estat es la d' organisarse y constituirse lliurement, puig que la organisació 's refereix á la vida interior, y aquesta á ningú més correspon que al Estat respectiu.

La organisació es medi y condició pera que la persona social pugua cumplir degudament sos fins y atendre á sas necessitats, essent tan íntima y estreta la relació entre aquets fins y necessitats y la organisació, que, segons sigan uns ó altres los primers, adoptarà la segona una ó altra forma, y cualsevol variant en aquells determinarà indefectiblement modificacions en la organisació. Depen també aquesta del carácter y esperit de la respectiva entitat y de mil altrascircunstancias, impossibles de precisar y que sols ella mateixa pot tenir en compte. Un poble agrícola necessita organisació distinta d' un poble industrial, y no servirà, á ben segur, pera un poble actiu y comercial la d' un altre menos laboriós y sedentari. La més perfeccionada pera un municipi urbá, sería desastrosa pera un municipi rural; y aixís ho han entés las nacions més civilizadas d' Europa, en que 's regeix per principis del tot distints la administració d' uns y altres municipis; á diferencia de nostres legisladors, que, consecuentes fins á lo incompreensible en la funesta doctrina de la unitat, condemnan á obehir una mateixa lley municipal y á viure baix idéntica organisació, á la ciutat més florent y

cosmopolita y al més reduhit é insignificant poblet de la montanya.

Si, donchs, la organisació depen dels fins y necessitats, del caràcter y esperit y d' altres innumerables condicions y circumstancies de la persona social, ningú més que ella mateixa podrà fixarla, perque ningú com ella coneixerá sas necessitats y la manera de satisferlas, ningú com ella las establirà més en harmonía ab son caràcter y esperit, y ningú com ella podrà atendre á las demés circumstancias de que he parlat, las quals sols ella podrà tenir en compte.

Lo que dintre 'l tecnicisme centralisador s' ha calificat d' *organismes locals*, es á dir, la provincia y 'ls municipis, no han tingut jamay en Espanya, dintre 'l nou régimen, una vida autònoma, ni tantsols una sombra d' independència pera atendre á sos interessos, entre otras rahons, perque l' Estat nacional, per medi de las lleys provincial y municipal, ha procurat fixar reglas minuciosas y detalladas pera la seva organisació. ¿No es més llógich que 'l municipi y la regió determinin los cossos y autoritats que han de governarlos, la manera de elegirlos, son número, las atribucions d' uns y altres, la duració dels respectius càrrechs, etz., etz., que no pas, que ho fassi l' Estat nacional? ¿Qué diria aquest si una altra entitat superior fixés *á priori* sa organisació? ¿No la qualificaria d' absorbent y dominadora? ¿Donchs per qué no respecta als organismes inferiors, ab tan dret á la vida com ell mateix?

Catalunya, per tant, te com á atribució fonamental la de dictar lliurement sas lleys orgánicas. A ella, y á ningú més, ha de correspondre determinar la composició de sas Corts y organitzar sos poders judicial y executíu, fixar la manera com sa acció ha de extendres sobre tot lo territori (sens absorbir ni desconèixer jamay las naturals atribucions dels organismes inferiors, com son la comarca natural y 'l municipi), y totas las demés facultats referents á sa organisació.

La legislació civil pertany en tota sa integritat á la regió, devent, per lo mateix, correspondre á Catalunya la facultat de darse lliurement, y sens ingerencias é intervencions estranyas, lo dret civil que cregui convenient; lo que no es

més que una consecucencia indeclinable del caràcter y naturalesa d' aquest dret. Es, senyors, lo dret civil aquell en que 's mostra més clara y ben dibuixada la personalitat d' un poble y en que 'l seu esperit te 'l desenrotllo més complert; es aquell que, sens desatendre los principis eterns é inmutables de la justicia y de la equitat, entorn dels quals deu sempre girar la llegislació positiva, pot presentar, y presenta en efecte més variants en las distintas regions y nacionalitats; es aquell que més se veu protegint al home ja abans de sa naixença, no desamparantlo en tot lo curs de sa vida, intervinguent en sos actes més trascendentals y fent respectar després de sa mort sa voluntat soberana; es aquell que té quelcom de sagrat de las duas grans institucions qu' organisa y regula, la familia y la propietat; es aquell que, per tot aixó, té arrels més fondas en un poble; es aquell que més s' estima, que més s' anyora y que las antigas regions conservan com á última y venerada reliquia, quan ja han perdut las demás institucions, baix qual amparo visqueren en temps més felissos en que lluhía per ellas ab tot esplendor lo sol brillant de sa llibertat política; es senyors, per fí, aquell dret que fins lo mateix Felipe V se vegé en la necessitat de respectar, tement sens dubte que Catalunya, encar que abatuda, mal ferida y dessagnada, per ell se tornés á alzar fera y potentia, fent tremolar ensemps, com ho feu poch abans, á castellans y francesos.

Y Catalunya no sols estima son dret civil ab la rahó perquè l' estiman tots los pobles, per la d' esser seu, sinó perquè al esperit expansiu que l' anima y que 'l porta fins á proclamar la llibertat casi absoluta de tractar y contractar; á la organisació que dona á la familia, que no s' extingeix pas ab la mort del pare, sinó que 's perpetúa á través dels sigles; y á institucions tant prácticas y sàbiament reguladas com l' enfitheusis, que ha convertit nostre sol aspre en florit jardí, y que constituheix (com ha dit un il·lustre filòsof alemany) un dels més poderosos medis pera donar solució al pavorós problema social, deu Catalunya induptablement sa prosperitat, son benestar y 'l seu avens indiscutible sobre las demás regions d' Espanya. Y en tant pot estar orgullosa Catalunya

de sa llegislació civil, que 'l nou Códich, tan enemich dels drets mal anomenats forals, y que hipócritament tendeix á suprimirlos, s' ha vist obligat á modificar los de Castella, sobretot en materia de llegítimas, capítols matrimonials y dret de viudetat, en armonía ab las tendencias que predominan en las llegislacions catalana y aragonesa, inspiradas sempre en principis altament progressius y lliberals.

He dit, y he dit ab intenció, que 'l dret civil correspon en tota sa integritat á la regió, perque entench que deu aquesta regular totas las institucions que l' integran. No ho han cregut aixís duas grans nacions que practican ab gran fidelitat, sobretot una d' ellas, lo regionalisme, com son Suissa y Alemania, que otorgan al Estat nacional lo dret de las obligacions.

Tal modo de proceder no 's pot pas admetre per inconsequent, no justificantse en cap manera per la rahó que alegan sos partidaris de que las obligacions y contractes presentan menos que 'l resto del dret civil lo carácter històrich que á aquest distingeix, aparescut ab molta uniformitat en las diferentes llegislacions. Lo dret civil, com las demás brancas del dret, forma un sistema, un tot orgánich, impossible de trossejar y d' esser mutilat pera entregarlo als distints Estats; sas institucions están estretament relacionadas, y 'l dret de las obligacions y contractes sofreix de modo tan directe y manifest la influencia del dret de familia per lo que 's refereix á capítols matrimonials y heretaments y la dels drets reals per lo que diu relació á la propietat immoble, que confiarlo á organisme distint de la regió donaría lloch á contínuas confusions y á verdaders conflictes.

Las demás nacions federals, com Austria y 'ls Estats Units, concedeixen la llegislació civil entera á la regió; respectantli la que ja d' antichs temps tenia molts altres Estats, entre ells Inglaterra, que respectá la de Irlanda y la d' Escocia, y Rusia que segueix igual conducta envers las provincias Bálticas.

La realisació dels drets mercantil y penal crech que, en principi, correspon al Estat nacional. Es altament convenient y fins necessari que 'l dret mercantil, dat lo carácter

d' universalitat y cosmopolitisme del fet social que regula, del comerç, se realisi cada dia en càlculs més extensos pera no posar al desenrotlllo del mateix dificultats ni obstacles, com ho son, sens dubte, las variants de llegislació; y essent; avuy per avuy, l' Estat nacional l' organisme més extens en que 's compleix lo dret, á ell correspon en principi la llegislació mercantil, sens perjudici d' aspirar encara á una unitat superior y més completa, quan apareixin novas y més àmplias entitats. Lo dret penal correspon també á la nació. Sigui cualsevulga la escala penal que 's segueixi, entre las moltes que 's disputan lo triomf, sempre resulta que per un medi ó altra l' objecte de la pena es restablir l' estat de dret perturbat per lo delict; y dintre una mateixa nació ni aquell estat de dret, ni 'ls medis necessaris pera restablirlo, han de oferir tals variants qu' exigeixin diferentas lleys pera garantir lo primer y pera determinar los segons.

Peró 'ls principis sentats deuenh modificarse al aplicarse á Espanya, y per aquest motiu la Base que tinch l' honra de defensar, concedeix á Catalunya y no al Estat Central la facultat de llegislar sobre 'ls drets mercantil y penal. L' esperit de centralisació está, per desgracia, tan arrelat, y sabém per experiència que 'l Poder Central sab aprofitar tan bé tots los medis que té á má pera extendre més y més cada dia sa esfera d' acció, absorbint las pocas atribucions que á las regions y municipis quedan, que no sería pecar de maliciós creure que l' Estat nacional no deixaría de valerse de duas armas tan poderosas com los drets mercantil y penal pera atentar continuament á la nostra autonomia. Y aquesta consideració te més importancia atenentse á que, si, com procuraré demostrar dintre poch, la facultat de un Estat de llegislar sobre una branca determinada del dret porta ab ella la de fixar lo procediment necessari pera sa aplicació y la organisació dels respectius tribunals, es evident que 'ls procediments mercantil y criminal y la organisació dels tribunals penals y de comerç donarían encara més lloch, si hi cab, que 'ls drets substantius corresponents, á que l' Estat nacional atentés á l' autonomia de las regions, despullantlas, per me-

dis indirectes, de facultats que 'ls hi havían sigut regonegudas.

Concedidas las llegendacions mercantil y penal á las regions, es probable que aquestas, per mútuo acort, nó per imposició del Estat Central, coincidíssin en los mateixos Códichs, sobretot en quant á la primera, qual tendència á l'unitat es ben manifesta, desde la *lex Rhodia*, en l' antigñetat y nostre immortal Llibre del Consulat en l' Edat Mitjana, que s' extengueren per tot lo mon fins als moderns Códichs mercantils, quals diferencias son per cert ben poch importants.

Respecte al dret administratíu, la cuestió de son compliment per los distints Estats no 's discuteix pas, com s' han discutit las altrás, baix la forma de quin es lo que deu realisar-lo, sinó baix la de quína es la part del mateix que correspon cumplir á cada un de dits Estats? La que depengui de sa naturalesa propia, y que tinguent per objecte la organissió, funcions y atribucions del poder executíu, fa necessari que cada Estat, tant lo municipal, com lo regional, com lo nacional, s' ho puga disposar, puig que cada un d' ells pera ésser tal deu tenir una direcció y per lo tant un poder executíu.

¿Quína es, donchs, la part del dret administratíu que correspon realisar al Estat regional? La solució d' aquest problema no ha pas d' ésser difícil si s' aten á que, referida la idea de dita branca del dret á la de la acció del Poder executíu, y dependint aquesta dels fins é interessos dels respectius Estats, cada un d' ells ha de realisar lo dret administratíu necessari pera cumplir aquells fins y atendre als corresponents interessos. La dificultat queda, per tant, reduhida á precisar en cada cas si un fi ó un interés determinat correspon al Estat regional.

Fixemnos un moment en las variadas materias tractadas per lo dret administratíu, y veyém quínas son d' interés regional y per consegñent sobre quinas deu lo Poder regional intervenir. De moment ja li correspon la organissió administrativa com he demostrat al ocupar-me de las lleys orgánicas. En quant als fins del Estat, deu tenir á son càrrech la con-

servació del ordre públich, que li interessa directament, no poguent intervenirhi pera aquest objecte l'Estat nacional sinó en lo cas en que la perturbació trascendeixi ó pugui afectar al resto de la nació ó be si l'Estat regional li demana auxili. També li competeixen la beneficencia y la instrucció públicas en quant no siguin d'interés exclusiu del municipi y de la comarca, y exceptuant sovint, respecte á la instrucció, la militar, que, com tot lo referent al exércit de mar y terra pot cedirse al Estat nacional. També es de la competencia exclusiva de la regió, en quant als medis d'Estat, tot lo relatiu als camins y vías de comunicació de tota mena que no surtin de son territori, nó las que atravessan varias regions, ja que allavors son d'interés nacional; las demás obras públicas d'interés regional, inclós l'establiment de la respectiva l·legislació sobre la materia; los rius y canals que naixen y moren dintre son territori, y, per tant, tota la l·legislació d'ayguas corresponent; lo modo de reclutar y organisar sa forsa armada, deventse posar d'acort ab lo Poder Central pera fixar la base com contribuirá á la formació del exércit nacional, y, en fi, todas las materias que afectin sols á la vida regional. Aquest criteri está en armonía complerta ab lo establert per las Constitucions de Suissa, Alemania, Austria y Estats Units.

M'he ocupat fins ara dels drets civil, mercantil, penal y administratiu, tots ells branca del dret substantiu; pero aquest no basta: fórmula la regla jurídica abstracta pera donarli vida: pera que tingui realitat práctica necessita un Poder que l'apliqui y un procediment adequat pera aplicarla: organisció judicial, procediment, encara que las duas cosas se comprenen baix aquesta última denominació.

Ara bé, es un principi inconcús que tant lo procediment propiament dit com la organisció dels Tribunals son de la competencia del Estat que realisa 'l dret substantiu corresponent. En efecte: lo procediment, las formas per aplicar una branca del dret, están en tan íntima relació ab la mateixa, com ho están la forma ab la materia y 'l medi ab lo fi que 's persegueix. Segons siguin las institucions será 'l procediment pera aplicarlas; y la dependencia que hi deu haver entre

aquest y aquellas sería impossible otorgant á diferents organismes la facultat de legislar sobre l' un y sobre las altras. Si aixís succehís, veuriam institucions que fora impossible portar á la práctica, per falta de un procediment adequat, ó be reglas de procediment pera institucions que no existeixen ó que son complertament diferentas de las que s' han tingut en compte pera dictar tals reglas. Pera formarse una idea de la confusió que aquest sistema portaría, basta fixarse en lo que ha succehit després de la publicació dels Códichs mercantil y civil, molts de quals disposicions uo s' han pogut portar á la práctica ó s' hi han portat ab gran dificultat per falta d' un procediment adequat. Y si han d' esser de la competencia del Estat catalá las llegendacions civil, mercantil, penal y administratíu, deurán, donchs, serho també 'ls procediments respectíus.

Es més: están las reglas processals tan en relació ab lo carácter d' un poble, que, fins prescindint de las consideracions anteriors, bastaría aquest motíu pera adjudicar al Estat regional la determinació del procediment. Lo d' un poble prácticich, enérgich y actíu com lo nostre, ha de resultar sempre senzill, breu, compendiós y económich: lo d' un poble amich del formalisme y de la intervenció continuada del element oficial, será sempre complicat, llarch, car y lo qu' es pitjor, dolent á tot serho.

Si Catalunya 's pugués donar una lley d' Enjudiciament civil, es ben segur no sería com la general espanyola que es de las més llargas y defectuosas de tots los pobles d' Europa y América.

Si 'l procediment dependeix del dret sustantíu corresponent á la organisació y manera de funcionar dels tribunalls, está en íntima relació ab lo mateix, y donaría també lloch á gran confusió y á contínuos conflictes lo confiar una y altra materia á Estats diferents; de lo que 's deduheix que la organisació dels Tribunals cridats á aplicar las llegendacions sustantivas de que he parlat, ha de venir á cárrech de Catalunya.

L' Estat pera realisar sos fins, necessita medis, entre 'ls que, y formant part dels de carácter real ó material, se con-

tan los impostos. No son, donchs, aquets, com sosté Schmitthener y altres, arrancant lo concepte del dret privat, la compensació per l' us de las instituciones públicas, sinó que 's fundan en la mateixa idea del Estat, ja que son una condició pera sa existencia. L' Estat regional, com los demás, los necessita; emperó, ¿quí es que te 'l dret de crearlos y establirlos? En los païssos dominats per la centralisació, lo Poder Central es qui estableix los impostos y demás ingressos de la regió. Semblant sistema no 's pot pas admetre. Si la regió es autònoma pera cumplir sos fins ¿no sería absurdo que 's tingués de subjectar á una altra entitat pera obtenir los medis ab que realisarlos? L' establiment dels impostos de la regió afecta sols á la vida interna de la mateixa, que á ningú més que á ella correspon régir. Y, sobretot, podrá comprendre y apreciar molt millor que la nació, quins son los impostos menos onerosos, que menos danys causan en las fonts de riquesa, de més fácil percepció, de millors resultats, circunstancias totas que varían en las distintas regions y que es precis tenir en compte. Las provincias Bascas y Navarra ingressan en lo Tesor de la nació proporcionalment tant com las demás d' Espanya, essent pera aquellas més soportable entregar son contingent que pera las otras pagar las contribucions, precisament perque 'l reparteixen é imponen del modo que creuhen més convenient.

L' establiment y percepció dels impostos que li siguin necessaris, es, donchs, de la exclusiva competencia de la regió; y la única dificultat que 's podría presentar, que es la de que regió y nació busquin sos ingressos en las mateixas fonts, desapareix limitant los impostos que la nació ha de percibir á la renda d' Aduanas, ab la que res tenen que veure las regions, y fent un repartiment entre aquestas en lo que alcansi dita renda.

En rigor l' únich fi del Estat y de la soberanía, manifestació de la activitat d' aquell, es la realisació del dret; y de las distintas branques del mateix que deu cumplir l' Estat regional me n' he ocupat ja. Emperó, á més d' aquest fi essencial, te l' Estat, sigui nacional, regional ó municipal, altres fins anomenats històrichs que sols deu cumplir mentres la societat

no 's trobi en condicions y aptitut sufficient pera pèndrels á son càrrech, y per aixó, no sols veyém que legisla sobre la ensenyansa, la beneficencia, las obras y certs serveys públichs, sinó que además ensenya, sosté establiments de beneficencia, construheix obras públicas y presta determinats serveys. Y tots aquets fins històrichs en quant siguin d'interés regional han d'esser atesos per la regió, com he indicat al tractar del dret administratiu.

Parla especialment la Base 7.ª, com una de las atribucions del Poder regional, de la encunyació de la moneda. Si es altament convenient pera no posar obstacles al desenrotllo del comers, que uns mateixos sistema y tipo monetari regeixin, no sols en tota la nació, sinó en lo major número de païssos possible (per aixó diu ab molt bon acort la Base 14 que en la encunyació de la moneda Catalunya deurá subjectarse als tipos unitaris en que convingan los tractats internacionals de unió monetaria), no te 'l mateix caràcter d'interés general la encunyació, la fabricació de la moneda, la que, mentres se subjecti als tipos fixats, no traspasa pas los límits del interés de la regió, que necessita tenir en circulació 'l numerari sufficient pera atendre á las tranzaccions. Es més: si, com no es massa comú, pero succeheix prácticament, la encunyació de la moneda es origen d'ingressos, ningú més llògich que 'ls obtingui que la regió, ó sia l'organisme que té á son càrrech major número de serveys.

Totas las indicadas facultats corresponen al Estat regional ab plena independencia, y sens cap intervenció per part del Poder Central, intervenció que no justifican ni la hipòcrita teoria de la tutela, que considera á la regió y al municipi com á menors d'edat ó incapacitats que no saben per sí sols atendre degudament á sos fins y necessitan á cada pas l'auxili del Poder Central, únich infalible, ni la doctrina de la ingerencia, que, invocant, com Machiavello, la rahó d'Estat á la sombra de la que tantas iniquitats s'han comés, preten que l'Estat Central pera garantir los seus interessos intervingui en tots los actes d'aquellas entitats. No poguent en sa virtut la nació limitar aquellas atribucions baix cap de las mil formas que s'han inventat, ja prenentse 'l dret de fixar

las Bases generals ab armonía á las que devían dictarse las lleys sustentivas, ja reservantse 'l de revisió de las maieixas, ja otorgantse la facultat de suspéndrelas, ja permetent als particulars apelarse al Poder Central de las resolucions y demás actes de soberanía del govern de la regió.

Tals son, senyors, encara que mal explicadas, las facultats y atribucions que deuen correspondre al Estat regional. Ab ellas, Catalunya, que al esser més catalana no sería pas menos espanyola, podría aplicar sa activitat y sas aptituds á la satisfacció de sas necessitats, y nostres admirables institucions modificadas en armonía á las tendencias y exigencias dels temps moderns, serían, com han estat sempre, models pera 'ls demás pobles y la manifestació més patent y més clara del esperit práctic, enérgich y pensador de nostra rassa. Y entesa la autonomia conforme al criteri que 's desprén de la Base que he tingut l' honra de defensar, l' Estat nacional no sería pas per molt temps, com ho es encara, l' últim pas donat en la creació de nous organismes pera la realisació del dret; la nació no podría témer, com pot témer ab molta rahó avuy, que 'l nou Estat que 's formés procurés absorbir y usurpar continuament sas atribucions, de igual modo qu' ella ho ha fet ab las de la regió, y podría arribar á esser una realitat lo que avuy no es més que una utopia encisadora y 'l somni d' alguns idealistas: la creació del Estat universal.

Acte seguit presenta una esmena demanant que 's crehin sindicats Municipals y de Comarca pera 'l foment de la Agricultura y la defensa 'l Delegat del Congost

Don Ramon Pareras y Roquera. — Senyors!

Permetéume que en nom de la classe pagesa, á la qual perteneixo, vos expliqui lo que m' he proposat al presentar á vostra consideració la adjunta esmena.

En primer lloch, crech que pera 'l foment de la agricultura, deu aquesta protegir-se per tots los medis; y en tal concepte, la creació de Sindicats Municipals, que representin la benemérita classe pagesa, es un de tants medis de que 'ls poders públichs poden fer ús pera posarla á cubert de las injusticias en que per regla general s' incorre á Espanya en lo repartiment de las contribucions.

Obligada la pagesalla, per son modo de ser, á viure aislada pel plá ó per la serra, no li es possible de cap manera reunir-se ab frecuencia pera defensar sos interessos contra las pretencions dels governants, com fácilment poden ferho 'ls industrials, que comunment viuhén ó tenen relacions activas y constants en grans centres de població.

De res los hi servirán los drets individuals als pobres pagesos, sinó tenen un medi práctic de férsels respectar, y jo no 'n conech altre de millor que darli la organizació dels Sindicats Agrícolas.

Los guberns centralisadors han abusat de sa paciencia especialment ab la exacció estremada dels impostos, sens recordarse may de sas necessitats, y si se'n han recordat alguna vegada, ha sigut tantsols pera esplotarlos més encara, veyentlos impotents pera resistir sas imposicions.

Tinch lo plé convenciment de que 'l medi que vos propono faría un gran bé á la gent del camp, porque 's pot dir que parcialment ja ha sigut ensajat donant bons resultats en la práctica.

Després de publicat lo *Decret* sobre amillaraments, s' anava á recarregar la riquesa territorial ab 15 millions de pessetas, que 'l govern volía créurer que existían de riquesa oculta en aquesta provincia, *perque aixís li convenia*, paraulas textuais del empleat de la Administració que havia d' intervenir en la aprobació de las cartillas evaluatorias segons los models oficials.

Donchs bé, veyent alashoras la Associació de propietaris rurals

del Vallés que la amenassava una nova imposició per part del govern, donà l'crit d'alerta y 's posaren á son costat las de Manresa y Vich, y juntas resistiren la tal imposició per tots los medis legals, posant devant dels models oficials altres models més ajustats á la veritat y á la justicia. ¿No es aixó, senyors, una prova de las ventatjas de la unió de la classe contra 'ls excessos dels poders públichs? Es ben segur que cap individuó aislat hauría resistit á las esmentadas exigencias, y fins los Ajuntaments, ab tot y son carácter corporatiu, haurían sucumbit. Però alsantse, nó un poble ni dos, sinó comarcas enteras, lograren defensarse d'aquella arbitrariedad dels governants.

Ja que 'ls governs centralistas no han atés las justas queixas dels propietaris rurals, jo, en nom del estament á que tinch l'honor de perteneixer, vos demano que procuréu garantir pera demá que 'ls Poders Regionals estigan en favorables condicions á fi de poder exténdre 'ls brassos á aqueixa classe desvalguda y aborrida del centralisme, pera que pugá dirse en veritat que 'l Regionalisme representa la seva única esperanza.

No dupto que, si aixís ho feu, forjaréu una arma poderosa pera fer propaganda de nostras doctrinas fins al cim de las més aspras montanyas y als més fondos pregons de nostra terra, puig tots los pagesos compararán lo tracte que han rebut del centralisme madrileny ab lo que poden esperar del govern de Catalunya per sí mateixa; y fins pera sos propis interessos abressarán la santa causa de la Autonomia de Catalunya.

Per lo manifestat fins aquí, cap de vosaltres duptará de las ventatjas que 'ls Sindicats referits reportarían á la Agricultura en general y á cada un dels pagesos en particular. Deurían crearse, donchs, Sindicats Municipals de carácter oficial ahont hi estiguessen representadas las tres classes de contribuyents, ab personalitat propia y fondos propis pera poder representar als individuos, tant junts com separats, amparantlos en totas sas lligítimas aspiracions quan correguessin perill de ser molestats per los poders públichs, en especial en lo referent á la tributació. Dits Sindicats deurían tenir á son càrrech la estadística territorial, á fi de donar als Ajuntaments los datos que 's necessitessin pera fer ab equitat los repartiments; vigilar si aquestos se fan ab arreglo á las lleys, y denunciar las extralimitacions á la Administració de la Comarca ó be als Tribunals de justicia, segons los cassos. Crech també necessaria la creació de Sindicats de Comarca que entenguessin en los recursos que 'ls particulars haguessin d'entaular contra las resolucions dels Sindicats Municipals; perque, desgraciadament, lo caciquisme dels pobles no 's desterra en un día, ni ab tanta facilitat, y, molt m'equivoco ó será 'l vici últim que 's podrà esborrar de tots los llegats á nostra generació pel funest parlamentarisme. Senyors: procurém ser práctichs: no hem de fernos ilusions; los homes no som àngels; per dissort nostra, no tenim prou arrelat l'esperit de justicia en nostre cor com li tenían nostres passats. Xeixanta anys de parlamentarisme no han passat en vá;

hem heretat, de bon ó mal grat, sas escrófulas y sos vicis. Lo que hem de fer es ab constancia y energía combátrels y trevallar pera desterrarlos. Mentres no estiguém segurs d' haver reconquistat las virtuts necessarias pera sostenir verdaderas costúms catalanas, hem de posar murs de contenció á tot lo que pogués ser causa á completar la pérdua de nostras venerandas institucions. Per aixó es que vos proposo los Sindicats de Comarca, pera que, veyent las passions dels pobles desde un lloch més elevat, evitin las injusticias que 'ls Sindicats Municipals poguessin cometre.

Molt confio en que la institució dels Sindicats ha de ser ben fructuosa per poch que 'ls Síndichs vullgan inspirarse en los principis de la més exstricta moralitat, sense la qual foran del tot contraproduhents, puig sens ella podria esdevenir que en localitats determinadas los Sindicats constituhiessin nou aplech de *caciques*, ab lo que 'ls pobles cambiarian d' amo, pero nó de situació. Ab tot y aquest perill, que es l' únic á temer, de continuar la tradició del Parlamentarisme, que ha fet dels actuals diputats odiosos senyors feudals de las comarcas y més autoritaris que l mateix govern; ab tot y aixó, repeteixo, que es un perill improbable contra grans ventatjas per part dels Sindicats, m' atreveixo á demanar á la Assamblea que acordi afegir á la Base 7.ª lo precepte de crear los Sindicats que vos acabo de proposar.

Contesta al. senyor Pareras lo senyor Domenech y Montaner, en nom de la Ponencia, reconeixent que la petició es molt sensata, pero que com se refereix á organismes especials, convé reservar-la pera altres deliberacions. Lo senyor Pareras, en conseqüencia, retira la seva esmena.

Ocupa la presidencia 'l vispresident don Pau Font y de Rubinat. En aquest punt proposa 'l president de la Comissió Ponent que s' entrin á discutir juntas las Bases 8, 9, 10, 11 y 12, per estar íntimament relacionadas acordantho aixís la Assamblea.

Las llegeix lo secretari, y demana la paraula pera consumir torn en son favor lo delegat de Barcelona.

Don Ernest Moliné y Brasés. — Senyors!

Per l' enunciat de las Bases de que 'm vaig á ocupar, 8, 9, 10, 11 y 12, no vos podeu fer cárrech de lo molt dificil que fora ma tasca si hagués d' exposarlas d' una á una y en lo poch temps de que dispo y fer després una defensa de las mateixas que, á lo menos de lluny, pogués compararse á las que haveu aplaudit, degudas á mos respectables companys.

Es massa feixuga aquesta cárrega pera mas febles espatllas, y encara que, oblidant per un moment ma insuficiencia, intentés ferho, toparía ab la insuperable dificultat de la poca preparació; puig ara mateix acaba de indicarme nostre president la conveniència de tractar las ditas Bases en conjunt esposantvos tantsols lo criteri á que 's subjectan.

Espero, donchs, que aquesta explicació 'm servirá d' excusa pera justificar la curtedat y modestia de mos rahonaments.

Afortunadament, se tracta d' unas Bases que casi no ne-

cessitan defensa; forman per sí solas, no diré 'l cos ó part més important de la constitució-programa que discutím, pero al menys aquella altra part práctica y de detall en que 's presentan solucions llògicament deduhidas de principis presentats casi en fórmula abstracta en altrás Bases. Aixís es que si 'ls principis son bons y responen en un tot á la idea que tením del regionalisme, caldría no més probar que totas aquestas Bases derivan directament y ab lley de rigurosa causalitat de dits principis fonamentals, pera cumplir més ó menos discretament l' honrós encárrech que acaba de ferme la presidencia.

La teoria de la divisió dels poders es capital en lo nostre sistema; los poders son ab relació al Estat lo que las facultats al individuó, y per aixó las separém degudament quan nos proposém estudiar aquest últim; lluny d' ésser una teoria arbitraria é inútil, deu considerarse en tota sa importancia real y verdadera quan se tracta d' estudir la acció del Estat y 'l Poder. Precisament l' enemich més pernicios que tenen las nacions modernas, cómplice inseparable dels governs centralistas, es lo parlamentarisme, producte híbrid de la incestuosa unió dels tres poders germans: lo legislatíu, l' executiu y 'l judicial.

Per aixó al distingir nosaltres lo Poder per lo cercle de sa acció, en central, regional y local considerém en cada una de aquestas esferas las atribucions del Poder, puig no pert aquest sa essencia al dividirlo baix aquell concepte; tant l' un com l' altre obran ab independéncia absoluta en son límit respectíu, tenen atribucions legislativas, executivas y judiciales y cada una d' ellas haurá de disposar d' un organisme especial pera manifestarse y fer sentir sa acció en la regió ahont funciona. De manera que aixó suposa la existencia á Catalunya de tres organismes pera la deguda manifestació del Poder regional catalá en sos tres diferents aspectes: las Corts Catalanas, la Audiencia de Catalunya y un Cos administratiu de la mateixa regió.

Admesas aquestas tres entitats que representan tot lo Poder de la Regió, la sola lectura áe las bases 7.ª, 8.ª y 9.ª vos

demonstrará l' acert ab que la ponencia ha sapigut desenrotllarlas.

Reparéu, per exemple, en la primera d' ellas, ab quina justesa y precisió formula l' article de fé del dogma verament representatíu, eterna protesta, avuy ja amenassadora, contra 'l sistema parlamentari. Al admetre la intervenció en lo sufragi de las Corts Catalanas de tots los caps de casa agrupats en classes fundadas en lo trevall manual, en la capacitat ó en las carreras professionals y en la propietat, industria y comers, mitjantsant la organisació gremial en lo que sia possible, dona forma viventa al principi del *self-government*, del govern del poble pel poble, tan apartat del parlamentarisme que es lo predomini y govern absolut d' una classe composta en sa gran part d' inútils *detritus* cayguts de las demás classes; certament que es aquest un dels punts més importants del programa que discutím. Unas Corts formadas d' aquesta manera, serán Corts representativas, imatge enmirallada de la nació, en las quals tal volta quedará quelcóm escapsada la farisaica inmunitat parlamentaria de que avuy tant se pagan los governs, pero hi guanyará molt més la moral pública y 'l benestar del poble. Catalunya fou gran mercés á aquest principi més sanament lliberal y democrátich que tots los predicats en las darrerías del passat sigle: una de las causas de son actual decahiment es, sens dupte, la opressió y 'l mal exemple,, que li han fet perdre la conciencia d' aquest criteri ample y lliberal, informador de sas antigas instituciones. Torném, donchs, á posarlo en práctica; es molt justa la frase de Montesquieu al afirmar que las naciones que 's corrompen podrán salvarse retornant al principi que las havia fetas originariament grans.

Obehint á la mateixa rahó ha cregut la ponencia que era convenient consignar en la Constitució al organizar lo poder judicial de nostra terra, lo restabliment de la antiga Audiencia de Catalunya com á Suprém Tribunal pera fallar tots los plets y causas dintre d' ella, establint los tribunals inferiors que sían necessaris. Los plets y causas deurán ser fallats en cert período de temps y en última instancia dintre de Catalunya.

No haig de demostrarvos la necessitat absoluta d'aquesta Base; es un corolari de la anterior. La existencia d'un Poder legislatiu catalá suposa la del Poder judicial també catalá; que es lo quin ha de posar en relació lo principi emanat d'aquell ab lo fet; la afirmació general ab los cassos determinats á que 's refereix.

Lo Poder judicial ha d'abrassar totas las funcions que dintre Catalunya cayguin en sa esfera d'acció, si volém que respongui á sa naturalesa especial lligada estretament ab lo Poder legislatiu y ab los interessos de nostra regió.

Aquesta forma que senyalém pera 'l Poder judicial de Catalunya representaria en la Constitució y lleys especials tota mena de garantías de moralitat y de bon acert en la administració de justicia. Una d'ellas ja ho ve á ser la organizació de las jurisdiccions especials d'industria y comers, reforma consignada avuy en tots los programas dels partits polítichs... quan se troban en la oposició, ja que, sia dit de pas, lo que més retrata la alevosía dels polítichs espanyols es lo verda-der *interés* que demostran en estudiar las necessitats públicas y en discursejar á favor d'ellas devant del *servorum peccus* ab l'únic objecte de que aquest los ajudi á assaltar lo pressupost com més aviat millor.

Responent á la idea general de las Bases anteriors, ha consignat la Comissió Ponent que'l Poder executiu será exercit per cinch ó set alts funcionaris nombrats per las Corts, los qui estarán al devant dels diferents rams de la administració regional.

Veyém, donschs, com en aquestas tres Bases s'ha procurat una complerta armonía entre 'ls tres Poders; res d'intrusions que pugan desnaturalisarlos, ní crear conflictes de resolució difícil y de graves consecuencias.

Referintnos ara á las bases 10 y 11 que tractan de la comarca y 'l municipi, com sía que considerém de molta importancia plantejar la historia de la formació d'aquesta y de altras entitats pera justificar lo sentit verament regionalista que 'ls hi ha donat la ponencia, tractarém á grans gambadas del naixement de ditas entitats y sa respectiva colocació en l'organisme polítich y administratiu del Estat pera deduhir-

ne llògicament quina es la missió encarregada á la comarca y al municipi y la esfera d' acció en que han de obrar.

L' individuó; veusaquí la primera anella d' aquesta cadena. L' individuó no 's basta pera satisfer sas innombrables necessitats; nascut, nó del etzar (com, aparentment al menos, sembla que neixen los sers dels regnes vegetal ó mineral), sinó de la unió d' altres sers semblants, al sortir al camp de la vida, s' hi troba indefens, feble, com cap més ser de son regne, y necessita pera sos primers passos la sollicitut y 'l cuydado dels mateixos que l' han portat al mon; l' home en son naixement moriria si restés abandonat á sas propias forsas. Y veusaquí lo primer llas que l' uneix á la societat. Lo segon es l' afecte. ¿A quí endressará l' home en tal situació 'l tresor d' afectes que porta estotjat en son pit y es preciosa herencia de sos pares, sinó á aquestos, als quals ja no deu solzament la existencia, sinó la viabilitat, y ab ellas totas las atencions y cuydados, tots los afalachs y encoratjaments que ja comensan á fer grillar en son pit aquella llevor d' afecte, que demá, com granet d' encens posat en lo sagrat foch de sas facultats racionals, han de aromarho tot de bella flayre?

Del individuó hem passat á la familia. En ella concentra l' home sos afectes més íntims; sols dins d' ella completa la vida ab la expansió de sas facultats y ab la satisfacció de cert instint (lo més noble de tots) envers la societat que, totjust nat, per medi de la familia, s' ha cuydat d' acabar y perfeccionar la obra de la naturalesa. La familia es la primera societat; una societat sancera y organizada. Los individuos no viuhen independents los uns dels altres; l' interés y las necessitats materials, la comunitat de vida y las afeccions lligan entre ells relacions senzillas de drets y de debers correlatius, las quals deuhén regularse per medi d' una direcció encertada y sancionarse en cás d' infracció; d' aquí 'l naixement del Poder públich en sa expressió més senzilla: lo cap de familia.

Veyém, donchs, formats per ara dos elements: l' individuó y la familia. Aquell, com á més petit cercle concéntrich dels diferents qu' hem vist y veurém que 's van formant, té una esfera d' acció determinada y separada complertament de la que pertany á la familia, y comprén tot quan afecta al

interés exclusiu del individu; mes quan aquestos interessos ó necessitats atravessan sa esfera y van á caure de plé en la de la familiar, cambia també la jurisdicció individual per la familiar. Per' aixó diu un autor francés (que anirém seguint en aquesta exposició de la marxa evolutiva de la societat) que las facultats del jefe de familia se reduheixen á presidir las relacions entre 'ls membres de la mateixa, mes nó á lo que interessa exclusivament á un individu porque es de la incumbencia exclusiva d' aquest. Veyéu, donchs, en la familia primitiva una societat senzilla, però sensera, organizada ab súbdits y soberá: aquells lliures en sos interessos personals, mes sotmesos á la lley per lo que afecta á sas relacions mútuas, aquest tot-poderós pera regular tals relacions, mes sense jurisdicció sobre 'ls actes exclusius del individu.

De la agrupació de familias se forman los pobles: un nou cercle concéntrich. Las necessitats ó l' etzar han juntat varias familias y no triga molt á crearse una série de relacions novas entre ellas, representadas per sos jefes, y desseguida un conjunt d' interessos que reclaman pera sa deguda gestió y sanció un nou poder. Y ja som al municipi. Las relacions son ja més complexas; cal ordenarlas fixant cert número de condicions que 'ls caps de familia per la voluntat de tots deuen respectar; cal mantenirlas creant una autoritat superior que vetllará per son compliment. Resulta, donchs, que al apareixe aquesta nova entitat s' originan novas relacions á consecuencia de necessitats també novas; sa aparició no perjudica, donchs, als poders existents, sinó que cada un d' ells queda independent dintre del seu cercle, sense que se 'n pugua moure.

Aixís es que al formarse més tart, seguint la mateixa gradació, altrás entitats — la comarca, la regió, la nació, — com també deuen sa existencia á novas necessitats y relacions que van creantse pera 'l desenrotllo de la sociedad cada vegada en una esfera més alta, s' ha de tenir en compte la mateixa regla que tenim per irrefutable. Cada un d' aquestos poders te existencia propia y quedan units, nó per una relació de dependencia, sinó de gerarquia.

Veyéu, donchs, la importancia de las duas entitats, comarca y municipi.

La comarca es una societat natural y política, composta de la agregació de molts municipis que radican tots ells en curta extensió de territori; lo tracte constant que existeix entre aquestos municipis vehíns ha creat una série de relacions de dret y de deber que reclaman una entitat reguladora. Tractantse, donchs, de relacions intermunicipals, rés millor que la formació d' un Cos ó Consell organiat per los municipis interessats; y no 's digui qu' es arbitraria y caprítxosa la aparició d' aquesta nova entitat. L' administració ha de coneixer be 'ls interessos que cuyda y avuy día es ja un axioma jurídic que com més se descentralisi aquesta administració, segons la pauta dels cercles naturals que apareixen en la societat, aquesta quedarà més ben administrada.

No haig de provar, senyors, que la comarca es una societat natural; cal no més comparar la importancia y valor que dona nostre poble á cualsevol de las comarcas catalanas ab la que tenen en realitat (nó en las esferas oficials y burocráticas) las actuals provincias, pera veure la gran diferencia á favor de la comarca, que tots los nascuts en ella anomenan y estiman gayrebé tant com son mateix poble,

Ara bé. ¿Quín es lo lloch que pertoca al municipi en la gradació d' entitats exposada? Lo municipi es, á nostre entendre, la segona societat natural, y la primera societat política. ¿Quína es sa esfera d' acció? Las relacions nascudas de la vida que podría anomenarse interfamiliar. Ja sían las de las familias entre sí, ja las que poden produhirse entre indivíduos y familias, tenint sempre present que no 's troban en aquest cas las relacions que no 's mouhen de la esfera individual ó de la familiar.

Després de la familia, nostras afeccions se concentran en lo municipi. En ell trobém interessos comuns, vehíns que 'ns coneixém al menos de nom ó de vista, companys de la infantesa que han crescut ab nosaltres, homes d' edat y de seny qu' han encaminat nostra joventut; allí son los documents que donan fé de nostre naixement, de nostre matrimoni, de la mort dels avis; allí tot nos recorda fets que parlan al cor y

afectan á la vida. Comunitat d' interessos, d' afectes y d' aspiracions: aquestos son los llassos que uneixen als habitants d' un municipi; y totas las lleys tiránicas y disolvents encaminadas á destruirlos ó á destruir lo municipi, no lograrán cap resultat. Es estreta, es íntima, més de lo que sembla, la cohesió y solidaritat que existeix entre 'ls fills d' un mateix poble. ¿Voléu irritar al home més indiferent, al home més egoísta? (no parlo dels monstres); diguéu mal del seu poble; repetíu ab tó de burla algún dels quientos que contra d' ell inventá fa sigles un poble rival y han anat trasmetentse de generació en generació. ¿Voléu coneixe fins ahont arriba l' amor al poble nadíu? fixéuvs ab quin ardor lluytan agrupats los fills ó vehíns de cada poble, ardor que no s' explica pas per la sola semblansa d' interessos.

Deduhímne de lo exposat la importancia de la vida comunal ó municipal, y, recordant lo que déyam al principi al parlar de la gradació gerárquica dels Poders, treyémne com á conclusió que hi ha un conjunt de interessos, de relacions, de necessitats que sols lo municipi pot regular; y aquestos interesos, relacions y necessitats son los que neixen de la vida comú dels indivíduos y las familias, sense penetrar en la esfera exclusiva d' aquestos; aixís com los Poders superiors al municipi no podrán may, en bons principis polítichs y administratíus, regular lo que pertanyi á la vida interior del mateix.

Si aquest parlament no fos improvisat á corre-cuyta y sense preparació, tractaria d' aplicar á la realitat aquestos principis. Comensaría per recordarvos lo sens fí de vegadas que las ingerencias é intrusions del Poder central en lo Poder municipal nos han demostrat fins á quin grau la centralisació absorbent s' ha apoderat de nostres governs; veuria de tras-sar la ratlla que separa cada un de dits poders del immediat en gerarquía, y per últim, presentant á la vostra consideració, com ideal á que devém aspirar, los municipis lliures de la Edat Mitja y 'ls moderns d' Inglaterra, Estats-Units y altres pobles descentralisats, que aplican lo salvador principi del *self-government*, probaria de tréuren com á conclusió l' enunciat de la Base qu' ha servit de tema á aquestas paraulas.

Resumím: lo municipi, com la familia, com la regió, com la nació, son lliures dintre sa estera, y, per lo tant, deu concedírselshi atribucions pera la administració de sos interessos exclussius. L' Estat sols podrá imposar al municipi aquellas reglas *d' interés general* que cregui convenientes á tota la nació. D' aqueixa conclusió podrém deduhirne un' altra: y es que, estant destinat lo poder municipal al régimén exclusiu del municipi, es llógich que sia elegit per aquest, com ho es també que ho sia baix las bases d' un bon sistema representatiu en la lley electoral que 's dicti, es á dir, representació de indivúdos y classes, ja que 'ls interessos que 's crean en l' interior del mateix municipi poden també classificar-se en aquests grupos.

Y veusaquí, senyors, una nova conclusió que no vull can-sarvos deixantla demostrada, puig penso que ja 's despren llógicament dels principis exposats, y tinch la convicció de que está en la conciencia de tots vosaltres.

D. ENRICH PRAT DE LA RIBA, *Secretari de la Junta Permanent, presenta duas esmenas á las Bases 8 y 9 y varias adiciones á novas Bases, demanant se li permeti defensarlas en un sol discurs. Se li concedeix la paraula en tal sentit.*

Don Enrich Prat de la Riba. — Senyors:

Sempre que obro la historia de Catalunya, atrau mas miradas, se 'n dú mas simpatias, me desperta afanys d' imitació de sa constancia y sa integritat, la hermosa figura del immortal comte de Pallars que desde 'ls primers anys fins als darrers de sa vida, que fou llarga, un' hora en las encontradas de la terra catalana, altra hora en los camps de batalla

d e Italia y Fransa, lluytá sempre, y sempre contra 'ls enemichs de Catalunya. Deixeume, senyors, deixeu-me á mí, totjust entrat en las lluytas humanas, pendre per nort que en mitj d' ellas m' orienti, á qui tan bé sapigué conduhirse en una edat extraordinariament revolta com aquella época en quina tot un mon d' ideas llarchs sigles soterrat renaixía pera guanyar als homes y dur la societat per novas vías. També avuy la humanitat está com llavors fundament somoguda, també com llavors l' ordre existent trontolla á l' empenta vigorosa d' un mon que ressucita, que renaix ab nova vida clivellant y fent saltar á trossos com crosta ja morta la capa d' artificialisme ab que volgueren ofegar la vida real y veritable dels pobles. Allavors nostres passats havian de lluytar pera sustraurens al contagi de las ideas que pujavan com onada invasora; nosaltres, los catalans d' avuy, hem de vetllar sempre pera no tacarnos ab lo llot que deixa aquesta onada al recular. Fugim de vergonyosos contubernis, lo gran escull de tots los períodos de transició; no volgám casar la justicia ab la iniquitat, la veritat ab la mentida. Nosaltres ray que quan mirém lo pervindre 'l veyém nostre! Ells lo veyan negre, clos á tota esperansa; y malgrat aixó, l' ilustre patrici que al comensar vos recordava, lo comte de Pallars, arribá fins á la mort sense cascarse, y ferm com los penyals de nostras terras rebé sobre son pit la empenta del temporal desfet que 'ls vents del sigle aixecaren contra la civilitació de sa patria.

Los temps han cambiat: avuy presenciém la agona de las ideas que allavors venceren; avuy veyém la renaixensa de las que llavors foren vensudas.

La Assamblea primera de la UNIÓN n' es mostra brillantíssima. *Una vegada lo any* (1), com las antigas Corts de Catalunya, se reuniran d' aquí endevant los catalans que tenen consciéncia de sa nacionalitat pera tractar del bé de la terra, pera acumular activitats, pera atresorar forsas, pera anar obrint lo camí que 'ns ha de dur á la restauració de Catalunya. Avuy un tros, demá un altre, anirém avansant sempre, y ja no pararém aqueixas sessions fins al día venturós en que pugám entregar la autonomía altre cop reconquistada á aquellas memorables Juntas de Brassos que pera custodiarla nasqueren y quan ella morí moriren.

Lo document que ha d' elaborar la Assamblea de Delegats es intrínsecament un programa polítich-nacionalista vuydat en la forma de Constitució codificada; es la síntesis en forma constitucional de las reivindicacions autonomistas y dels principis polítichs del catalanisme; en ell ha de determinarse, no sols lo grau d' independéncia de

(1) Títol de la Constitució de P. re III lo Gran donant vida legal á las Corts catalanas.

nostra patria sinó també 'ls principis que en l' interior hajan d' inspirar la organisió y activitat del govern de Catalunya. Es, senyors, la Constitució política un edifici construït pera habitació de tot un poble ó nacionalitat; y nosaltres que hem vist nostra patria arrebassada del majestuós y venerable palau que de tants sigles habitava, y hostatjada en un cos del cuartel que la dominació castellana ha bastit^t pera 'ls pobles espanyols, damunt las runas dels bellíssims casals que la civilització mitj-eval construï per las nacionalitats ibéricas; nósaltres que havem vist la lluyta titánica de Catalunya, avesada á ser mestressa de sa casa, á móures dintre d' ella ab llibertat, á disposarla conforme ab las exigencias de las necessitats successivas, convertida en rellogada forcosa, voltada d' entrebanchs que deturan sa acció, obligada á véurers dirigida y mal-menada per mans extranyas, nósaltres veyém ab goig com trontollan y s' esberlan las torres de sa presó, y, comprenent que no n' hi ha prou d' enderrocar y destruir, sino que es precis edificar, dibuixadas ja en documents anteriors las ratllas generals del futur edifici, trevallém ara en fer lo plano complet del casal que las necessitats y carácter de Catalunya imperiosament reclaman.

Tal es la naturalesa del Projecte de Constitució Regional Catalana; expressió de la forma en que desitjém se constituheixi Catalunya, producte d' un esforç del catalanisme pera arribar á una comprensió més clara y definida de la idea, que ensemps que serveixi de llas d' unió entre nósaltres, sia arma de proselitisme respecte dels demás catalans.

Y en aixó ha claudicat á mon entendre la Ponencia; s' ha concretat á precisar la esfera d' atribucions del Poder federal (que equivocadament anomena *central* (1) y del Poder regional eludint totas las altres cuestiones constitucionals d' importancia; y se li demanava molt més. Se li demanava, y 'l títol pompós de Bases d' una Constitució ho prometia, se li demanava que determinés los principis polítics que deurían infundirse á la forma autonomista, los principis que han de constituhir en certa manera l' esperit de la forma regionalista. Podría un país organitzar-se per regions autónomas y subsistir en cada una lo sistema parlamentari (2), com podría aixímateix en cada regió desenrotllarse una centralisació més absorbent que la que avuy nos aclapara. Y deixaria d' imperar per aixó la forma regionalista? Deixaria de existir ab tota sa integritat la autonomia de las regions? Calia esperar que la Ponencia estudiaria y després proposaria á la Assamblea 'ls principis, los sistemas que més armonisan ab la forma regionalista, y no ho ha fet; ans al contrari, ha rebutjat sistemáticamente totas las es-

(1) Lo calificatiu de *central* se dona al poder en contraposició á *local*; en las federacions lo verdader poder central es lo poder regional ó de cada estat particular.

(2) Recordis l' exemple d' Hungria quin parlamentarisme no ha d' envejar res al dels demás estats d' Europa.

menas á aqueix fi endressadas, creyent que cal tantsols fixar lo grau de la autonomia de Catalunya. Si aixís fos, no valia la pena d' adoptar la forma de Constitució; n' hi hauria prou ab las Bases 1.ª y 7.ª del Projecte, n' hi hauria prou ab dir que Catalunya vol viure en casa propia y sense mestressa y serían per demés totes las altras en que 's determinan varis fragments de sa faxada y de sos compartiments interiors. No n' hi ha prou, nó; lo catalanisme, no sols ha d' esser reivindicació de la personalitat de Catalunya, sinó també programa polítich-social, reivindicar la personalitat d' un poble no es constituhrlo, es sols lliurar-lo d' una dominació ó servitut; y nosaltres devém combatre pera conseguir la autonomia de Catalunya y al mateix temps determinar cóm ha de constituhrse aqueixa Catalunya un cop emancipada.

¡Que n' es, donchs, de complicada y dificultosa la nostra obra, si volém fer quelcom de més que una construcció ideal, impossibilitada de passar may á la realitat! Mes si difícil es la obra, abundancia de materials la facilitan. Per una part tenim la experiencia, adquirida en lo estudi de la historia, de la formació, contingut y resultats d' aplicació de numerosas Constitucions en numerosos pobles, però especialment á Fransa, quina era de las revolucions tan magistralment analisan Taine y Proudhon, l' un seguint lo criteri histórich y l' altre 'l llógich ó idealista.

Y tenim per altra part, gracias al avens de la historia catalana y al renaixement que en tots los ordres va operantse, medis complerts y exactes d' apreciar la civilisació de Catalunya, son carácter, sas necessitats y sas tendencias. Possehim, donchs, tot lo que 's necessita pera elaborar una Constitució practicable, apta pera cumplir los fins de sa formació; coneixement de la societat catalana y una esperiencia política de valor inapreciable.

Una Constitució no pot ser quelcom aislat en la vida d' un poble, sinó que ha de brotar de las entranyas mateixas de la societat constituída; tenint sas arrels en lo passat, ha de viure en l' avuy, tot mirant cap al pervindre.

Al tractar de formular un Projecte de Constitució, lo primer problema que ha de rosoldres es: determinar com han de comenetrarse é influirse mútuament l' element histórich y l' element filosófic, entenent per tal, no la filosofia pura, tan impropia de las ciencias polítich-sociales, sinó la filosofia política experimental formada per inducció, que ha crescut en lo camp d' observació de la societat y de la historia (1). Concretant, donchs: ¿fins á quin punt lo dret histórich de

(1) Lo método experimental y d' observació que á mon entendre ha de dominar en la ciencia política no es pas l' empirisme materialista de certs positivistas, sinó aquell que Sant Tomás aplicá en molts de sos tractats, método que pressuposa determinats principis teológichs y metafísichs.

Catalunya deu servir de base á son organisme polítich? Quína participació deu tindre en la futura constitució autonòmica de Catalunya? Qüestió importantíssima y que en lo cas present ve complicada per la interrupció que la Constitució catalana ha sofert durant tan llarch període de temps y per haverla substituïda institucions y principis radicalment distints. En tassis general l'element històrich deu subsistir y prevaldre sobre 'l filosòfich en tots aquells principis é institucions que, sòlidament arrelats en la costúm y rodejats per la aureola de la tradició, no enclouhen en sí mateixos injustícia. Quan se tracta d' institucions que, sens estar fonament arreladas, xocan ab l' element filosòfich, aquest deu prevaldre, però adoptant, si es possible, las formas històricas.

Aixó quan en la vida del dret no existeix solució de continuïtat; mes quan, com en lo cas present, la vida del dret s' es interrompuda per un fet que ha destruït la normalitat de son desenrotlló, obrint un llarch paréntesis d' institucions y principis sens precedent en lo país, al cloure 'l paréntesis, al tractar de realisar una restauració continuadora de la vida normal interrompuda ¿dels dos elements històrichs allavors existents se n' ha d' excloure un ó han d' influir abduós? y si lo últim ¿en quína proporció han de exercir aqueixa influencia?

A mon entendre no hi ha cap dupte que si alguna de las institucions imposadas hagués obtingut carta de naturalesa en nostra terra é hi produhís bons resultats, hauria d' acceptarse. Desgraciadament no es aixís; examínse una per una todas las nombrosas institucions que com fantasmagòricas imatjes han passat per Catalunya desde 'l Decret de Nova Planta; examínse todas las avuy existents; quína es la que no s' ha guanyat lo menyspreu y fins l' odi de casi tots los catalans? En tot lo sistema polítich d' avuy no hi ha res que 's puga aprofitar. Son únich resultat positiu es en la esfera política, una corrupció; en la esfera social, una destrucció, la destrucció del instint social. Dos ressorts determinan la acció humana: l' instint individual que busca sols lo be particular y es expressió del egoisme; l' instint social, que treballa pel be públich y es expressió dels més nobles sentiments de la naturalesa humana. Tota Constitució, tota lley ha de procurar sempre facilitar, promoure 'l desenrotlló del instint social, ja que ell constituheix la més sòlida base y més feconda font de prosperitats pera tota societat. Donchs be, tota la série interminable de Constitucions y lleys espanyolas no han fet més que combatre l' instint social, ja prou aclaparat per l' absolutisme, posarli entrebanchs, fer improductius sos esforços, y, naturalment, ha crescut en son lloch l' instint egoista; ha entrat en la costúm del poble mirar al Estat, al govern, com un enemich á qui s' ha de temer y á qui s' ha de combatre sempre y ab todas las armas.

En cambi; més enllá del Decret de Nova Planta, més enllá de la época absolutista hi trobém un període que fa batre d' alegria 'l cor dels catalans que ho son de veras; una época en que Catalunya, deslli-

gada de tota ingerència perturbadora, deixada á sa espontaneïtat, aná creixent y formantse y convertintse en nacionalitat próspera y poderosa. Si son esperit progressiu admira quan se 'l veu crear institucions mercantils, constituhir sòlidament la família, regular sábiament la propietat, promoure un desenrotlló extraordinari del comerç y de las arts; més admirable se 'ns presenta encara en la esfera política ab sa Constitució sols á la aragonesa comparable, y més que aquesta equilibrada, que s' iniciá y sentá sos fonaments molt avans de que 'ls nobles inglesos arrebaressin la famosa Carta Magna, punt de partida de la tant celebrada Constitució inglesa.

Es cert que aquestas institucions fa ja vora dos sigles que no existeixen, mes nascudas quan Catalunya, en amantíssim maridaje ab la dinastía de sos Comte-Reys, anava enrobustint sa individualitat, marcant ab contorns inesborrables sa fesomia nacional, son la expressió més clara y més perfecta del esperit, del caràcter, del geni de nostra patria. En ellas devém, donchs, inspirarnos; no 'ns fassin pór las sátiras dels que figuran en los partits polítichs; sa vista no allarga; no ovira 'ls símptomas variadíssims de la gran transformació que va operantse. Un enginy claríssim que á estonas figura entre nosaltres y á estonas se n' aparta, ha dit en só d' atach que pera triomfar fora precis que esborrèssim de la societat la Revolució francesa y 'l Renaixement. Res més cert que aixó: d' aquestos dos grans aconteixements se n' ha d' esborrar fins lo rastre. Mes no som sols en aquesta tasca; tota la ciencia contemporánea 'ns hi ajuda. En tots los ordres, tant la ciencia catòlica, que podria créures interessada, com la positivista, han emprés un treball constant de destrucció de la obra aparatosa de la Revolució francesa y del Renaixement, y un moviment de tornada al esperit de las institucions de la Edat Mitja.

L' unitarisme clàssich que ab la ajuda del poder real y dels llegistas lluyta fins obtindre la victòria contra totas las manifestacions de la vida de las nacionalitats, ab sa natural consecuençia l' absolutisme (real ó dels estats) y l' uniformisme, han ja perdut sa forsa, han ja reculat fins á deixar lliure lo camp de la ciencia, de la literatura y de las arts; sols falta que se 'ls desallotji dels dominis de la política. Y á n' aixó aném nosaltres.

Per aquestas rahons crech indispensable al estudiar cada institució formular son precedent en nostra tradició política, consultar després las ensenyansas de la ciencia y proposar la forma més adecuada á nostra societat, sempre que no haja fet ja la Penoncia.

Part dogmática (1).—Es xocant, pero cert: la primera Constitució que declará 'ls drets del home fou la que ha entronisat lo més absorbent dels absolutismes, la que més aniquilá la consideració del indi-

(1) Malgrat la seva importancia sols lleugeríssimas reflexions puch dedicarhi perquè d' altre modo m' allunyaria massa del objecte principal de mon treball.

víduo devant del Poder públich. Tal volta aquesta es la causa de que molts homes de ciencia sían partidaris de no consignar en la Constitució los anomenats drets individuals (1); pero sía aquesta ó un' altra, es lo cert que lo que verament interessa no es que's proclamïn dogmàticament, sinó que en la lley fonamental se senyalin los límits del poder, las fronteras de la seva esfera de acció determinadas per la esfera d' acció del indíviduo y de las colectivitats humanas que viuen dintre la societat política.

Com en la Constitució del Nort d' América, en forma de prohibicions pera 'l Poder han de consignarse 'ls drets individuals, los drets de la Iglesia, 'ls de la entitat *familia* y 'ls dels gremis, corporacions y demés personas jurídicas, comensant per regoneixer llur plena capacitat pera adquirir y retenir tota mena de bens mobles é inmoebles. La teoria desamortisadora acomesa per un brillant estol d' economistas católichs y no católichs s' ha de batre en retirada; ja avuy sols la defensen los sectaris ó 'ls que formaren sa inteligencia á mitjans d' aquest sigle al bullir de las desvinculacions y desamortisacions; ja avuy, quí en absolut, quí combinantla ab determinadas institucions jurídicas (la enfi-teusis entre otras), tothom admet la capacitat de possehir bens inmoebles las personas jurídicas.

Y caldría tornar també pels furs de la familia tant trasbalsada y mal-mesa pels legisladors del sigle XIX amatents sempre á destruir tots los organismes que podrian aixalar la omnipotencia del Estat que ells á son pler beneficien; caldría consignar en la Constitució la més preciosa garantia de la autoritat paterna, aixó es la llibertat de testar; la inviolabilitat de la casa catalana, seu de la familia; la exenció d' allotjaments; y tal volta convindria, seguint l' exemple de nacions molt prósperas y previsoras, sancionar la constitució d' un patrimoni familiar á semblansa del *homestead* nort-americá ó de la *heimstaette* fa poch proposada al Reichstag alemany. Y fins en aixó últim, que te aires de innovació, no 's faria més que continuar la tradició catalana; porque carácter familiar han tingut sempre los patrimonis á Catalunya (2) y tendencia ben marcada envers á la propietat familiar revela la gran persistencia y generalitat dels fideicomisos universals.

Altra garantia que té son lloch en eixa part es lo principi de la anomenada separació de las funcions del Poder.

Tant temps de viure en plé absolutisme y després en lo desconcert parlamentari, engendra hàbits, costúms, vicis, inclinacions que no s destruheixen de cop y volta per la promulgació d' una Constitució basada en altres principis. Per més que la Constitució que elaborém no es probable que s' implanti sens esser precedida per una série de lleys

(1) V. las explicacions de Dret polítich de D. Angel Bas en la Universitat de Barcelona.

(2) V. la Memoria sobre las instituciones de derecho civil catalán vigente, per D. Manel Duran y Bas.

que gradualment conduheixin á nostre programa complet (lleys en que 's combaterian aqueixos hábits corruptors), de tots modos sempre 'l cop gros y decissiu hauria de donarlo la nova Constitució. Y aquesta fora victima segura d' aquestas costums parlamentarias si no prenguéis enérgicas y radicals precaucions contra d' ellas.

La primera y més feconda es proclamar y fer efectiva la independència de las funcions llegendativa, executiva y judicial. Montesquieu proclama per primer cop aqueix principi, popularisat després per la república nort-americana que allavors se constituí. Fransa, que també allavors elaborava sa Constitució (any 1791), proclamá la separació dels Poders llegendatiu y real (que comprenia l' executiu y 'l judicial); mes no podia prosperar semblant principi dintre d' una Constitució tant desgavellada com aquella; era una planta exòtica dintre d' aquell ordre de cosas nodrit pels ideologismes del Contracte social de Rousseau; no sapigueren desenrotllarlo ni volgueren portarlo á la pràctica, no fou més que l' arma de traydor ab que anularen al Rey y proclamaren la soberanía omnímoda de la Assamblea nacional. De la Constitució francesa passá á las demás Constitucions que la copiaren, entre ellas las espanyolas ahont com en la francesa continuá y continúa essent lletra morta.

Per aixó he dit que, no sols devíam proclamar aquest principi, sino també fer efectiva sa aplicació. ¿Cóm? En primer lloch sometent las infraccions d' aquest principi, que son infraccions constitucionals á la Institució ó Poder á qui s' encarregui la salvaguardia de la Constitució catalana. En segon lloch determinar minuciosament los límits dels tres Poders pel sistema de negarlos las atribucions que poden ocasionar l' abús; com per exemple negar al Poder llegendatiu la facultad de donar vots de censura ni de confiansa al Poder executiu, vedar al Poder executiu lo nomenament dels funcionaris del ordre judicial y tota altra intervenció en la administració de justicia.—D' altra manera, ó 'l Poder llegendatiu s' imposaria als demás y vindria la inestabilitat de tot govern, la anarquia, ó dominaria l' executiu y tornariam á una oligarquia de *cicques*; abdós camíns nos durían altra cop al parlamentarisme.

També en nostra Constitució històrica s' observava pràcticament aquest principi: no hi havia cap poder de quin sortissen ó depenguessin tots los altres, sino que cada hù tenia sa missió propia y la cumplia rebutjant la ingerencia dels demás. En las Corts no s' hi podían asseure com á membres los consellers y oficials reals; se 'ls permetia tant sols assistirhi com acompanyament real seyent al peu de la tarima régia pera que ni ab sos consells al Rey, poguessen influhir en las deliberacions de la Assamblea. Idèntica incompatibilitat s' establia pera desempenyar los càrrechs de Diputats, Oídors y Assessors de la Generalitat de Catalunya.—Peró no 's passava més enllá d' aquesta separació, tant sólidament establerta, entre 'ls Poders del Rey y 'ls Poders de la Nació; no 's feya extensiva á las funcions que integravan la *potestad real*, perque, en aquella época, lo carácter de funció real absorbía tots

los altres é impossibilitava la distinció, quant més la separació: dintre d'ella, la voluntat del Rey era la llei suprema de sa organissació.

Com axioma estava escrit en nostras lleys políticas y com axioma ha d' escriures en las que vingan á continuarlas en l'esdevenidor, que sols los catalans poden desempenyar cárrechs públichs á Catalunya; principi previsor que todas las nacions han proclamat y quina infracció determiná la sublevació de Castella contra Carles V d'Alemanya. Allavors los castellans segurament no 'l trobavan excludivista com ara; allavors devían trobarli los flamenchs, amichs del jove déspota.

Part orgánica.—*Necessitat d'un poder garantissador.*—Tant si considerém la Constitució catalana en son estat últim com en son estat del sigle xiv, época en que alcansá son máxim desenrotllo, trobém en primer terme com factor lo més important, lo *Poder real*, que, relacionantlo ab las modernas classificacions del Poder, comprenia la plenitut del Poder judicial, la casi totalitat del executiu y 'l llegislatfu ab la limitació única de respectar las lleys votadas en Corts.

Apareix en segon terme la Generalitat y la Diputació, qual missió principal era vetllar en defensa de las constitucions y llibertat de Catalunya. Es cert que disfrutavan de numerosas atribucions rentísticas y administrativas, superiors cent vegadas á las que tenen las actuals Diputacions; es cert que podían organisar forsas armadas pera mantindre l'ordre y la seguretat dels camins y construhir escuadras pera la defensa de las costas; mes todas aquestas atribucions quedavan enxiquidas al costat de sa missió altíssima de vetllar nit y dia per l'exacte cumpliment de las lleys de la terra. Fou d'aquí d'ahont li vingué sa gran popularitat y prestigi; lo poble catalá, avesat á veure la Diputació sempre amatent en defensar las lleys catalanas, en ferlas cumplir puntualment, en mantindre intactes los drets y llibertats dels ciutadans, acabá per venerarla com son Angel de la Guarda, com la seu natural de tota justicia, com la més ferma columna de la Patria. Tant es aixís, que la Diputació y Generalitat comensan á creixer en importancia y fer gran paper en nostra historia, quan comensa la lluyta terrible del Poder real, envalentonat pel Renaixement, ab las llibertats indígenas. En la lluyta contra Joan II veyém per primer cop als catalans acoblarse sota la bandera de la Diputació, y á mida que 'ls perills creixen y las dificultats aumentan, que la vida de nostra Constitució va fentse més difícil dintre aquell ambient cada instant més saturat de paganisme y de absolutisme, la Diputació y la Generalitat s'enrobusteixen, ajegantan sos contorns y van creixent sempre, fins á omplir ab sa grandesa tot lo quadro de nostra historia.

En tercer terme trobém las Corts, reunió dels Brassos ab lo Rey pera tractar de las reformas de tota la terra, que venia á ser lo Poder constituyent unit al llegislatiu per excelencia. Y per últim, lo Poder local variadament constituhit segons las localitats y comarcas ab gran amplitud d'atribucions administrativas.

Lo funcionament d'aquestos Poders estava regulat minuciosament pera evitar los abusos, y comprenent que tota ley, tota institució, necessita un escut si vol ser efectiva, posaren en pràctica un luxu de precaucions y garantias tan sàbiament combinadas, que sens dupte constituïren lo nervi vigorós de nostra Constitució política, lo secret de sa vitalitat assombrosa, de sa maravillosa resistencia. La integritat constitucional estava garantida per la Diputació; la Diputació acudia á fer reparar immediatament tota injusticia ó violació dels drets individuals y polítics operadas pels tribunals ú oficials reals; tots los càrrechs trienals estavan subjectes al judici del tribunal dels Jutjes de la Taula, especie de jurat nombrat en cada vegueria per las Corts Catalanas, que examinava si havían desempenyat rectament lo seu càrrech, si havían aplicat sempre las lleys, si havían comés agravis als ciutadans, universitats ó iglesias. Y, per fi, inspeccionava la conducta dels alts empleats de la Administració de justicia y del Poder executiu lo Tribunal de la Visita general nombrat per insaculació entre 'ls tres estaments que formavan las Corts Catalanas.

Vejám ara lo que 'ns diu la ciencia política. La primera condició de tot instrument es servir pel fi á que 's destina; la primera condició de tot mecanisme es produhir l'efecte pera quin se construí; y mal podrian las lleys y constitucions servir al fi que 's destinan, si no 's possessin en practica, si no 's complissen. Aixís ho compregueren nostres passats quan tantas precaucions prengueren pera que las constitucions no fossen lletra morta; aixís ho entenia un de nostres Reys quan, dirigintse á nostras Corts, deya: «Lo fruyt de las lleys es la observancia d'ellas ó sinó vanament se dictarian; de res valdria fer lleys y constitucions si no fossen per nos y 'ls nostres oficials guardadas.»

Y es aixís en efecte: de qué serveix tenir hermosas lleys plenas de sabiesa si no 's compleixen? Quí, pertanyent á altrás épocas, obrís lo llibre de las lleys de tots ó casi tots los pobles moderns s'entusiasmaria devant los principis que en ell se proclaman; mes li caurían las alas del cor al buscarlos en l'ordre social. Aquest procés ha sigut ma inteligencia, aquest desengany so esperimentat al passar del món ideal de la teoria á la realitat de la práctica. He obert lo llibre de las lleys políticas espanyolas y he vist la Constitució atribuhint al Rey importantíssimas facultats, y la práctica m'ha ensenyat lo Poder real reduhit al no res, aniquilat, absorbit pel Poder dels ministres; he vist en la Constitució que 'ls ministres son tantsols secretaris del Monarca y la práctica m'ha ensenyat als ministres convertits en reys verdaders; he llegit en la Constitució y en sos comentaristas la existencia de pluralitat de Poders dels quals lo legislatiu ocupa lo primer grahó de la escala, y jo no he trobat enlloch mes que un sol Poder, l'executiu, dominant y avassallant á tots los altres; he llegit que las Corts son representació de la rahó y voluntat nacionals, y 'ls fets m'han ensenyat las Corts atacant lo que la nació venerava, introduhint lo que la nació aburría, sempre fent lo sort á las necessitats y aspiracions de la nació explícitament manifestadas; he llegit en la Constitució la proclamació de la inamovilitat judicial,

peró després he vist la magistratura lligada de mans als peus del ministre que nombra y traslada; he llegit que la religió del Estat es la catòlica, apostòlica y romana, y, no obstant, he sortit á la via pública y han escandalitzat mas orelles veus proclamant calumnias contra la Religió, he alsat los ulls y han ferit ma mirada lámimas irreverents ú obscenas, he entrat en los centres d'ensenyansa y han arribat á mon esperit doctrinas heréticas.

També, senyors, trobém en la historia de nostra patria un exemple tristíssim ahont apendre; la unió de las coronas d' Aragó y Castella. Hermosos principis en ella 's proclamavan; igualtat entre 'ls dos pobles, govern separat tenint tantsols de comú 'l Poder real; conservació de las lleys de las duas nacionalitats; fins manteniment de las Aduanas existents entre las duas Coronas. Es á dir, unió, no incorporació, no dominació de la una sobre l' altra; duas germanas abessantse y treballant juntas per un engrandiment y per uns ideals comuns. Mes li mancava l' escut, li mancavan garantfas; y 'ls brassos de Castella acabaren per ser respecte d' Aragó, lo que 'ls brassos de la cínica Isabel d' Anglaterra pera la cándida y confiada María Stuart d' Escocia.

La efectivitat de las lleys; aquest es lo gran interés. Enhorabona que en la esfera del dret privat se deixi al poble ample cercle dintre de quin se mogui sa activitat jurídica creadora. Precisament es aquest un dels rasgos més característichs de nostre dret civil, que més lo separan del dret minuciós de Castella que tot ho reglamenta y que en son afany d' imposarse més sembla que, enlloch d' existir lo dret pera aplicarse á las necessitats del poble, sfa 'l poble 'l que existeixi pera donar motiu á la aplicació del dret.—Mes en la esfera polítich-administrativa la acció de la costúm es sempre nociva (1), perque aixís com lo dret privat es un dret que s' aplica per la universalitat de la nació y s' encamina immediatament al bé particular, lo dret públich principalment s' aplica per una fracció mínima de la societat y existeix pera 'l bé públich. D' ahont resulta que si aquesta fracció ínfima que aplica 'l dret polítich introdubeix costúms, serán en contra del interés públich com ho demostra la esperiencia política contemporánea. Nostre sigle ha proscrit la costúm com á font del dret civil, y en cambi l' ha acceptada en l' ordre polítich, y han vingut las costúms parlamentarias, vergonyosa falsificació de las teorías parlamentaristas. En la esfera política la costúm no es costúm; es abús, es corruptela. En las lleys políticas, donchs, lo primer interés es la seva efectivitat.

La Constitució política catalana pot ser combatuda ó pel Poder federal, ó pel Poder regional; lo primer la atacarà pera aumentar sas atribucions, lo segon violant, perturbant lo mecanisme del Poder, ó invadint la esfera del dret particular. La primera font d' infraccions constitucionals es á mon entendre la menys important, la menys temible pera

(1) Entenguis la costúm *contra legem*.

Catalunya. Perque, donat que la Assamblea federal serà una Assamblea de delegacions dels Estats (y no una cambra nombrada pel sufragi universal directe) sempre la representació més genuïna de la nació apareixerà en las cambras regionals. Ademés s' ha de tenir en compte que 'l jorn en que 'l regionalisme s' estableixi serà perque haurá guanyat totes las esferas socials, y quan una idea alcanza una forsa expansiva tan poderosa no es pas quan ha de témer véures atacada.

La font més important d' infraccions constitucionals fora, donchs, lo Poder regional. Per lo tant al organísarse aquest Poder no deu olvidarse aquest perill, aquesta necessitat, clau de tota Constitució política. Ara be, á aquesta necessitat, imperiosíssima y trascendental, deu correspondre una institució encarregada de satisferla, un Poder que tinga esclussivament aquesta missió altíssima, un Poder *garantisador*. Aixís ho reclama la lley d' orientació comuna á tots los instruments, órgans ó mecanismes, lley aplicada per Adam Smith á la producció, per Milne Edwards als órgans animals, per Macaulay á las personas jurídicas, per Spencer á las societats y per Taine al Estat en sas relacions ab las demés societats.

Tot instrument com més propi pera satisfer una necessitat, més impropí pera satisfer las altrás; de modo que á mida que sa perfecció creix, son empleo 's restringeix ó s'fa la perfecció d' un instrument ú órgan está en rahó directa de la especialisació de son objectiu. Ab un mateix instrument d' os, l' home primitiu embastava sas totxas vestiduras, se lliurava de las feras, guerrejava ab sos enemichs. Avuy per cada una d' aquestas necessitats ¡de quánta varietat de maravellosos mecanismes no 's val l' home! Mes també ¡quánta perfecció en sos resultats, en sos efectes!

Aplicant al Poder aquest principi, ne brolla desseguida altre, capital dintre la ciencia política: cada funció del Poder demana un órgan adequat y propi. En la societat rudimentaria lo mateix individuó ó colectivitat que mana la forsa armada formula las lleys, imposa las penas, dirimeix los conflictes entre 'ls particulars; però á mida que la societat augmenta sa cultura, van separantse y diversificantse las funcions del Poder: los que judican no son los que administran, ni 'ls que administran los que manan la forsa armada, ni aquestos son los que mantenen l' ordre interior, ni 'ls que mantenen l' ordre son los que cobran los impostos, ni cap d' aquestos grupos es lo qui legisla. Segons la esmentada lley, una institució tant com més apta s'fa pera satisfer una necessitat. pera realisar un fi, més inepte serà pera satisfer las altrás necessitats, pera realisar los altres fins. Per aixó entench que, si á la necessitat de formular lo dret en abstracte correspon la funció legislativa, á la de formularlo en concret correspon la funció judicial y á la de aplicar-lo la executiva, á la necessitat capitalíssima de mantenir l' imperi de la Constitució, de garantir sa exacta aplicació, ha de correspondre una funció distinta que pot anomenarse *garantisadora*.

Ara be, si trovém en nostre dret històrich una Institució quina missió més alta era la defensa de la Constitució y lleys catalanas y dels

drets dels catalans com es la Diputació del General, just es ferla reviure en la Catalunya renascuda encomanantli aquella missió mateixa que ab tanta integritat desempenyá sempre.

Poder garantísador. — Conformantnos ab nostra tradició política ja exposada, devém resoldre las principals questions que relativament á aquest Poder poden presentarse. En primer terme, Catalunya (com ja feu notar l'Almirall en sa obra capdal (1) fins avuy no superada ni igualada pels que després han tractat semblants materias) Catalunya ha estat sempre poch amiga de poders unipersonals. No li escauria, donchs, á un Poder que ha d'ésser la més castissa encarnació del interés social ó públich, la més alta representació de la nacionalitat catalana, apartarse de sas tradicions en la seva constitució; y ja que tres eran los Diputats del General de Catalunya, que sían tres també 'ls membres de la entitat que 's cuydi de la funció garantísadora.

Aiximateix son las Corts las més indicadas pera fer son nomenament; porque, encara que modernament no tingan la funció constituent, son las que més genuínament representan l'interés de la Constitució y de la lley. No obstant, si la agitació que acompanya sempre á las eleccions no aconsellés escassejarlas, tal volta fora convenient augmentar las Corts ab un número de delegats de las comarcas igual al de diputats (com se practica als Estats Units pera la elecció presidencial.)

Per altra part, á fi de acabar de fer al Poder garantísador ben independent de las Corts, podria efectuarse 'l nomenament dels diputats pera un período de temps fixo (tres, cinch anys, etc.)

Respecte á las atribucions d' aqueix Poder, que ja podém anomenar d' aquí en avant Diputació de Catalunya, quedan ja consignadas las que li son essencials; però n' hi ha d' altres que també li haurían de ser encomanadas. En tota Constitució política quedan alguns caps que sens aquesta institució no se sap ahont lligarlos. — Efecte de las relacions existents entre 'ls poders executiu y judicial, naixen, sovint, conflictes que no poden ser resolts ni per un cos consultu de la Administració (com lo Consell d' Estat) ni per lo Tribunal Suprém de Justicia porque, tant l' un com l' altre, serían jutjes de sa propia causa. Res més natural, donchs, que encomanar sa resolució á aquest poder superior deslligat d' abdós é independent com es la Diputació de Catalunya.

Prescindint de la necessitat, que s' experimenta en los sistemas polítics avuy imperants, de poguer suspendre las sessions de las Corts y de disòldrelas—necessitat que no 's sentiria ab lo sufragi corporatíu y ab la reunió de las Corts en períodos fixos relativament curts de cada any—no obstant podria darse 'l cas, tan frequent en nostra historia, de que successos extraordinaris reclamessen imperiosament la convocatòria de Corts fora del temps acostumat. Donchs bé, ningú més indicat pera apreciar la necessitat y satisferla que la Diputació, á qui deuria

(1) Lo Catalanisme.

confiarse aixísmateix la convocatoria del cos electoral, ó senyalament del día de la elecció de noves Corts. Essent curts los períodos de sessions de las Corts, s' imposa l' existència d' una entitat que cuydi de preparar ó fer preparar los assumptos que hajan de tractar quan se reunixin. Es un requisit imprescindible de la llei la promulgació, acte solemne per quin se comunica als que han de obelirla; generalment se confia al Poder executíu però es més natural confiarla á la Diputació pera evitar los sapiguts abusos á que pot donar lloch en mans del Poder executíu.

També's dona á aquest, y fora millor concedir-lo á la Diputació — autoritat més independent y enlayrada — lo veto suspensíu respecte de las lleys que cregués contrarias al esperit del país ó que fossen fillas d' algún período d' exaltació, de que tan sovint pateixen los cossos massa numerosos. Ordinariament s' ha concedit també la facultat reglamentaria al Poder executíu que ha de aplicar la llei; ja que no pot tenirla la Diputació, perque es propia del Poder executíu; no obstant pot establirse que 'ls Reglaments hajin de ser aprobats per la Diputació á proposta dels funcionaris del executíu, quedant aixís amparat l' interés de la llei. Lo nomenament dels superiors funcionaris del Poder executíu no poden ferlo las Corts, perque no son los cossos excessivament nombrosos los que tenen aptitut pera la elecció de personas facultativas, ni es convenient confiarla al sufragi pera evitar las eleccions; res més llógich que encarregarho á la Diputació nombrada per las Corts elegidas per sufragi. Per idénticas consideracions ha d' encomanárseli la elecció dels magistrats del Alt Tribunal de Justicia.

En la organisació del Poder judicial se presenta la cuestió del caràcter del ministre i mal anomenat *fiscal*, resolta casi unánimement en lo sentit de considerarlo de naturalesa diferenta del Poder judicial, de considerarlo com representant de la societat que acusa als criminals y protegeix als desvalguts. Però queda per resoldre una dificultat: ja que la societat no 'l nombra directament, qui ha de nomenarlo y, per tant, á qui representarà d' una manera próxima ó immediata? En lo dret positíu lo nombra 'l Poder executíu y á aquest representa. Pero apart de que es illógich aquest sistema, sos resultats han sigut tan desastrosos que han atret sobre 'l ministeri fiscal las censuras que sols mercix lo sistema de fer son nomenament; es tan viciós que ha fet exacta la frase d' un eminent juriconsult que deya: «lo ministeri fiscal es lo Poder executíu muntat á coll-y-be del Poder judicial.»—Donchs bé, lo Poder garantisador solventa la dificultat: representació genufna del interés comunal, cap més á propòsit pera nomenarlo.

Cóm exercirá la Diputació sa funció garantisadora? Valentse de duas armas poderosíssimas: la suspensió de cárrech y 'l veto. Lo veto contra las disposicions del Poder federal y del Poder legislatíu catalá; la suspensió, respecte dels funcionaris dels poders executíu y judicial. Lo veto d' una disposició del Poder federal produhiria l' efecte de ferla passar, pera son exámen, al Tribunal federal; respecte de las

lleys votadas en las Cortes Catalanas determinaría sa suspensió y la seva remissió al Alt Tribunal de Justicia de Catalunya. La Diputació desseguida que tingués coneixement, per rumor públich ó per denuncia, d' un acte abusu de cualsevol autoritat, funcionari ó agent, decretaría sa suspensió, y sostindria, per medi del funcionari del ministeri públich nomenat exclusivament pera aquest objecte, la acusació devant del Tribunal corresponent (1).

Poder legislatiu. — He indicat ja que á Catalunya l' exercia 'l Rey, essent las Cortes (reunió dels brassos ab lo Rey) la soberanía constituyente, si be unia á la funció constituyente la funció legislativa: per allò de que qui pot fer lo més pot fer lo menos. — En nostra Constitució històrica no está, donchs, metodisada la funció legislativa: tantost la exerceix lo Rey, tantost las Cortes, però ab la singularitat de que las lleys acordadas en Cortes, sols per las Cortes podían variarse. Fora un estudi altament interessant examinar lo procés de la funció legislativa real; en la impossibilitat de ferlo, cal consignar una observació, y es: que la generalitat de pragmáticas decretadas pel Poder real son fillas de necessitats prèviament manifestadas, un' hora per prelats, altra hora per los prohoms d' una ciutat ó vila, y que sempre van precedidas de deliberació y consell. Aquesta funció legislativa del Poder real catalá es la que infantá tota nostra Constitució política que, dibuixantse ja en sas ratllas generals en los Usatjes de Ramón Berenguer, fou sàbiament fonamentada per Jaume 'l Conqueridor, y consolidada per Pere III ab sa immortal constitució *Una vegada lo any*. Y fins després d' organisadas las Cortes continuá vigorisant l' arbre sagrat de nostre dret, especialment en sas branques administrativa, judicial y notarial.

Peró per més que las Cortes tinguessin per funció característica la constituyente (*la reformació de tota la terra*), es lo cert que des sa institució foren la principal font legislativa, y per aixó en ellas devém fixar especialment la nostra atenció. Lo primer carácter que presentan es ser representació d' interessos, y, sobretot, dels de la propietat territorial; tant es aixís, que no tenen dret á formar part del bras eclesiástich los superiors dels convents de frares menors y predicadors porque no son grans propietaris com los monjos de Sant Benet. Dintre d' una edat tan realista, tan pràctica com aquella, en quina tothom tenia plena consciencia de sa condició social, no podía ser que 's formés una representació desordenada y confosa; tothom tenia ben arrelat l' esperit de classe, y per classes ú ordes socials s' agrupá la representació nacional. En la formació del bras real se seguían diversitat de sistemas electorals per las ciutats y vilas: en l' una elegían als sindichs los *majors*, en l' altra tots los ciutadans ó, millor, *totas las mans*; quina vinculava aquest dret en las familias seculares, quina 'l concedia á sos jurats,

(1) Una institució que tingué cert carácter garantidor durant alguns segles fou l' *Areópach* d' Atenas com pot véures en Aristótil, *La République Athenienne*, trad. Reinach, pág. 9, 10 y 17.

quina ho confiava al etzar. Imperava arréu lo principi del mandat; los síndichs ó procuradors eran verdaders mandatarijs de las ciutats y vilas que 'ls havían nòmbat; es més; nostres passats havían salvat los inconvenients del mandat imperatiu per medi de comissions permanents, com la Vinticuatre de Corts de Barcelona, que contínuament assessoravan y guiavan als diputats en tots los assumptos que s'ofereían á sa resolució. Per últim; si be es veritat que exteriorment apareixen las Corts Catalanas com un cos únich, esbrinantho ab detenció y prescindint d'apariencias, trobaríam imperant la divisió en tres cambras, ja que proposicions, discussions, esmenas y votacions, tot se feya dintre de cada bras ó estament. Y cal fer constar, perque honra sobremanera á nostres passats, que las relacions entre 'ls brassos foren ab tan d'acert reguladas y ab tanta prudencia conduhidas, que may, en lo curs de tants segles, se rompé entre ells la armonía, que may presenciá Catalunya aquellas escandalosas lluytas que fan tan antipática y odiosa la historia dels Estats generals de Fransa.

La Revolució francesa proclamá altres principis: la Assamblea popular es la voluntat nacional, la voluntat nacional es sols una, luego ha de tenir una sola expressió; entre 'ls indivíduos y 'l Estat res d'associacions, d'agrupacions históricas, naturals ni voluntarias, perque perverteixen son criteri individual y 'l inclinan contra l'Estat; per lo tan, los diputats serán representants de tota la nació; lo dret de sufragi es un dret natural, luego sufragi universal per tot, ab sa llógica consecuencia lo predomini de la classe més nombrosa, y, per lo tan, la formació de Corts representativas d'una sola classe social (ja la classe mitja, ja 'l poble), representació desempenyada per virtut del vici intern del sistema, per lo rebuig de la classe, las nulitats ó mitjanías de todas las carreras y professions. Aquest es lo sistema iniciat á Espanya per aquells demócratas afrancesats que ben á racer de las balas marxarian aquell esguerro polítich, aquella ignocentada que seria ridícula si no fos la herencia de sanch y desgavell que va llegarnos. Pericles, lo més gran dels demócratas de Grecia, que, com tots los verdaders estadistas, trevallava, no sobre'l paper, sinó sobre la pell dels homes—segons frase de la emperatru Catherina,—se feya de la democracia una altra idea: pera ell democracia era 'l govern de la universalitat del poble, lo govern de todas las classes, de tots los ciutadans *cada un segons sos mérits*; si se 'n excluía una sola, en que aquesta fos la menys nombrosa, ja no era democracia sinó oligarquía (1).

De si aqueix sistema ha arrelat en la costúm, ni cal parlarne; preguntéuho al més eminent y convensut de sos apóstols, al que encara avuy, malgrat l'universal descrédit en que arréu ha caygut, continúa enamorat de la teoria pura y lluyta pera encendre en lo cor del jovent l'ardorós entusiasme que no han sigut prou á enfredorarli, ni la ge-

(1) V. Pericles, *Oració fúnebre* II. 37, citat per Edward E. Freeman, en *Le developpement de la constitution anglaise*.

lada elocuencia dels fets, ni la llarga cadena de decepcions sofertas al portarlo á la práctica: preguntéuli, y ell vos dirá lo que son y han sigut sempre aqueixos principis en la societat espanyola (1).

La ciencia moderna rebutja aqueixa enganyadora teoria; distingeix entre 'l *dret de decisió*, que correspon á la majoria, y 'l *dret de representació* que pertany á tota la nació y á cada un dels elements que la componen. Ja que tota lley ha de satisfer una necessitat de conservació ó de perfecció del cos social, es aquest lo més apte pera esporsarla; mes no poguent per la gran estensió del cercle nacional reunir-se la nació entera, — com se reunía la *polis* ó la *civitas* en la *agora* de Atenas ó 'l *forum* de Roma, — es necessari formar una institució que la representi tal com es: la nació 's compón de families, de classes, d'elements vitals més ó menys variats y pròspers; donchs be, tots los elements han de tenir sa representació proporcionada en las Corts, á fi de que aquestas sían *synthesis* exacta de la nació, representació íntegra y total de sa vida sumament complexa, á fi de que las Corts sían á la nació lo que son las cartas geográficas al territori.

L'element primer de la societat civil, la unitat de composició de la mateixa, la célula del cos nacional es la familia, entitat de dret natural y diví á la vegada: s'ha de comptar, donchs, no per individus, com en las descompostas societats d'avuy, sinó per families, per caps de casa, per *focbs* com nostras lleys antigas. Cada familia, ó, millor, cada *focb*, ha de viure del treball — lley de la humanitat imposada per Deu ja á nostres primers pares abans de sa cayguda (2), lley de conservació y de perfecció pera tots los sers, lley de progrés pera totas las societats; — per rahó del treball se forman dintre la nació grans agrupacions de families, se forman los gremis y las classes, naixent los interessos materials ó económichs. Mes no viu solzament de pá l'home; té una vida espiritual superior mil vegadas á la vida material y d'ella naixen interessos intellectuals, morals y relligiosos quina conservació y progrés te extraordinaria importancia. Los Estats moderns, per regla general, los desatenen; sols se cuydan de la prosperitat material; y mentres dificilment s'oblida una falta económic del govern, ningú li fá cárrechs de que permeti la propagació de totas las immoralitats y mentidas. — De aqueixas consideracions se 'n desprén la divisió de las Corts en estaments, y 'l principi de que 'ls representants pertanyin ai mateix grupo polítich-social que 'ls electors respectius.

De tres brassos se formaren sempre las Corts Catalanas, y ab tres brassos podrian novament organisarse: un que representés los interessos morals y relligiosos, format per tots los Bisbes de Catalunya, delegats dels Capítols, superiors de las ordes relligiosas y representants del clero parroquial, presidit, com en la avior, per l'Arquebisbe de Tarragona; un altre, que fos expressió dels interessos intellectuals,

(1) Azcárate, *El régimen parlamentario en la práctica*.

(2) Génesis II, v. 15. — *Θουπανόυρ, Cartas sobre educació intelectual*, c. VII.

compost de representants de las Academias, centres d' ensenyausa, col·legis d' advocats, notaris, metjes, enginyers. artistes, etz., etz.; y, per últim, la representació de tots los interessos materials.

Peró, per més que m' enamora la llògica d' aquesta divisió, ni la crech en harmonia ab l' estat actual de la societat catalana ni conforme ab l' esperit de la organisació tradicional de nostras corts. Crech més pràctica la que proposan los senyors Coroleu y Pella y Forgas en sa preciosa obra *Los fueros de Catalunya*: en lo primer bras las dignitats eclesiàstiques, capitols catedrals, universitats literarias, corporacions científicas; en lo segón, la representació de la propietat rústica y urbana; y en lo tercer, los diputats del comers y de la industria (1). — No altre cosa que portant-veus de la industria y del comers foren los síndichs de las ciutats y vilas catalanas que constituían lo bras real; y si analisessim la composició del bras militar nos convenceríam de que era, á més de cambra dels estats ó comtats de la federació feudal, com lo Bundesrath d' Alemania (2), representació de la propietat territorial, perque 'ls nobles superiors ó prócers eran, ensemps que senyors feudals, grans propietaris, y entre la noblesa inferior hi havia la nombrosa classe dels homes de paratje que no eran més que possehidors d' extensas propietats alodials.

En lo projecte de Bases se senyalan tres seccions en las Corts Catalanas: representants de la capacitat, de la propietat, industria y comers, y del treball manual. ¿Ja s' han sospesat be las funestas consecuencias que poden sobrevindre ab la creació d' un estament obrer, aixecantse, unit y compacte, devant per devant dels altres estaments que simbolisan lo capital y la inteligencia? ¿Aixó no es per ventura cercar á grat-scient lluytas de brassos? ¿No fora millor mantenir indivisos los elements en cada producció: lo propietari ab sos masovers, parcers, etz.; l' industrial ab los obrers; lo comerciant ab sos factors, fadrins y mossos?

Poder executiu. — Lo poder executiu existeix pera obrar, pera fer; la acció ha d' esser constant, rápida, enérgica. Es un instrument compost de nombrosas pessas que tenen totas son joch, son fi, son treball propi; mes totas han d' estar de tal modo combinadas que sas activitats no s' anulín unas ab altres, ni ab refrechs ó ensopegadas debilitin sa forsa inicial. La primera lley que ha de presidir sa organisació es, donchs, *la convergencia de tots sos elements components á produhir sa funció propia per medi de la subordinació total dels elements inferiors als superiors.* De manera que aixís com en lo poder judicial crech imprescindible la inamovilitat, única garantía de la independencia de judici del magistrat, en la organisació del Poder executiu entench que es impropia y perjudicial aquesta condició, divent, ben al contrari, fer á cada auto-

(1) V. *Los fueros de Catalunya*, pág. 499, nota.

(2) Aquest carácter passá desapercbut als senyors Coroleu y Pella en la obra ja citada, lo mateix que en las *Cortes Catalanas*.

ritat responsable dels actes propis y de sos immediats inferiors, y, per lo tant, donar á cada autoritat facultats pera nombrar, — directament ó per presentació á sa immediata superior, — los funcionaris y agents que estigan á sas ordes immediatas, ja que tot agent pera ser responsable ha de tenir lo dret d' escullir los instruments de quins ha de servir-se. — Aixís s' obté la obediencia del inferior que sab que 'l superior pot destituirlo; aixís s' obté la rapidés en la acció, y la energia; aixís s' obté la responsabilitat, ja que ningú pot escusarse en los demés; aixís se logra la convergencia de tots al fi sens entorpiments.

Gravíssim error de la generalitat de Constitucions modernes es pretendre defensarse dels abusos possibles del Poder executiu per medi de combinacions y contraposicions en sa organisació. Ab aqueix sistema sols se logra complicar la máquina executiva ab rodas inútils y costosíssimas y que sovint no produheixen altre efecte que entrebancar la acció administrativa ó paralisarla. Las garantías s' han de conseguir, no dificultant son funcionament, sinó subjectantlo á estricta responsabilitat, y aquesta s' ha d' obtindre creant un tribunal que, com lo célebre tribunal polítich de Wurtemberg, com lo no menys célebre de la Visita general de nostra antiga Constitució, com lo que las mateixas Bases que discutim estatuheixen en la organisació del Poder federal, fassi efectiva la responsabilitat dels funcionaris del Poder executiu.

Sols en un detall he de fixarme, que es, al meu entendre, de gran importancia dintre la organisació d' aquest poder en la esfera central. Los funcionaris que exerceixin la suprema potestat executiva á Catalunya, ja 's digan *ministres*, ja *secretaris*, no poden quedar subjectes á la Diputació de Catalunya, han de gosar d' independencia; per lo tant, si be es llógich, com ja he demostrat més amunt, confiar son nomenament á la Diputació, fora perjudicial y perturbador de nostre mecanisme constitucional concedirli, aixísmateix, la facultat de destituir ó *fer dimitir* als ministres. Y pera evitar que la diputació nombrés, pera 'l Poder executiu, á amichs y parents que fossin dócils instruments de sa voluntat, hauría d' acudir-se á un remey tan senzill com infalible: que la Diputació, abans d' acabar lo período de sas funcions y com acte últim de sa autoritat, nombrés los *ministres* ó *secretaris* que haurían d' exercir durant un período fixo, que podria ser lo período de exercici de la Diputació entrant.

Una cuestió s' ha discutit molt apassionadament, tant en la política práctica com en la especulativa: tal es la possibilitat ó impossibilitat de reelegir los funcionaris executius nombrats pera terme fixo. Aquest problema, donats los principis que havém consignat anteriorment pera la organisació del Poder executiu, sols te interés, y millor encara, sols pot presentarse tractantse del Poder executiu central. — Serán reelegibles, donchs, los ministres del Poder executiu catalá? La utilitat de conservar als ministres zelosos, inteligents, honrats, inclina á respondre afirmativament; lo perill de convertir tan altíssims càrrechs en prebendas vitalicias, á favor de personas més llestas en intrigar pera

conservarlas que no pas en desempenyar sa missió, decantaria 'ls parrers envers una solució negativa. — Una y altre foren, á mon entendre, poch encertadas: millor es fer de la reelegibilitat un premi pera 'ls funcionaris que s' hajan distingit per sa conducta, y aixís la activitat y bon zel guanyarian un estimul poderosíssim. Los ministres al acabar sas funcions compareixerían devant lo Tribunal de la Visita general á donar compte de sos actes y respondre de las acusacions, si se 'n formulessin, y 'l Tribunal decretaria l' *honor, aprobació, censura ó pena* segons los cassos: tant l' *honor* com la *aprobació* implicarian la possibilitat de ser reelegits los funcionaris á quins se concedís.

Poder judicial.—La independéncia dels Poders imposa la organisació d'una autoritat independent del Poder executiu que, com á suprema del orde judicial, nombri prévia oposició ó concurs, los funcionaris, promogui son ascens, dicti sa jubilació; ó, en fi, qu' exerceixi totas las facultats que en los sistemas actuals se confían al ministre de Gracia y Justicia. Ja que ha d' existir per damunt de la Audiencia un Tribunal polítich, segons havém ja demostrat, res més natural que encomanar al President d' aquell altíssim cos totas aqueixas atribucions. Aquest altíssim Tribunal polítich, successor del antich de la *Visita general*, entendria en las acusacions dirigidas als superiors funcionaris del Poder executiu y als del orde judicial pels delictes y faltas comesos en l'exercici de sas atribucions; ademés, al terminar las funcions ministerials, judicaria la conducta dels ministres decretant la aprobació ó censura de sa gestió. Corresponent ab la necessitat de mantenir la puresa de la lley substantiva ó processal, deuria existir un Tribunal distint del anterior, únich també, devant qui interposar los recursos de cassació. Tenint en compte que materias distintas volen jurisdiccions distintas, deurían organisarse la jurisdicció contenciosa-administrativa, la mercantil, la civil, la criminal y la especialíssima d' ayguas, cada una segons sa naturalesa. La imparcialitat é independéncia dels membres del Poder judicial reclaman, com á condició *sine qua non*, la inamovilitat. Mentres lo jutje ó magistrat hagin de témer que cap fallo ó senténcia puga reportárloshi la pérdua del cárrech ó sa postergació dintre de la carrera, será árbitre de la justicia 'l Poder que gosi de tals atribucions; y 'ls bens y personas dels particulars y 'ls furs de la justicia quedarán subjectes á la voluntat del Poder executiu.

Deficient per demés es en aquest punt lo Projecte, á pesar de la esmena que hi ha introduhit la Ponencia. Si en la esfera federal organisém un Tribunal que cuyda d' exigir la responsabilitat al Poder executiu federal ¿per qué no establir en la esfera regional un Tribunal semblant que exigeixi la responsabilitat al Poder executiu regional? ¿Per qué, aixís com se parla de la jurisdicció mercantil, no s' esmenta la contenciosa-administrativa? Y, sobretot, ¿per qué no 's consagra en lo Projecte una de las més preciosas garantías, la inamovilitat judicial?

Poder local.— Quína es sa naturalesa? Es la soberanía política per exceléncia, com afirma Proudhon? Es un apéndix, una delegació del Poder del Estat, com ensenya Rousseau? La resposta 's deduheix del

anàlisi de la societat local. Proudhon proclama la sobe­rania del municipi, Rousseau li nega fins lo dret d'administrarse; l' un fa del municipi una entitat política sobirana, l' altre una sucursal del Poder central; lo primer pe­ca per donar al municipi atribucions que no li corresponen, l' altre per privarlo de totes las atribucions que li pertocan. «Lo municipi,—diu Proudhon,—es per essencia un ser sobirà..... Per lo tant te 'l dret d' escullir son govern, sa administració, fixar sas contribu­cions, disposar de sas propietats y rendas, crear escolars, nombrar professors, organisar sa policia, sa forsa pública, nombrar sos jutjes, tenir sos periódichs, sas reunions particulars, sas llotjas, sa cotisació, son Banch, etc. Pren acorts, forma ordenansas; ¿per qué no ha de po­gerse dictar sas lleys? Te sa iglesia, son cult, son clero...» ¿Volen una reproducció més exacta de la vida política de las ciutats gregas? Des­gota la fraseologia moderna s' hi dibuixa clarament lo model, lo tipo que s' imita fins al extrém, ja pueril, de voler equiparar lo cult parro­quial cristià ab la religió de la *ciutat*, ab lo *cult del fundador*.

Es curiós lo procés de la influencia de las ideas en la societat: los Reys s' aprofitaren del gran moviment que 's coneix ab lo nom de Re­naixement clàssich pera convertirse en absoluts, en altres Césars ro­mans; mes no veieren que darrera la Roma dels Césars hi havia la Roma Republicana, y l' Absolutisme real trová son Brutus venjador en la Revolució francesa. Però més enllá encara de la Roma de Brutus hi havia la Roma pagesa dels Claudis y Camilus, la Roma *ciutat* (*civitas*), que no havia emprés encara sa epopeya conquistadora, y que, al igual de la *polis* grega, era la forma més perfecta del Estat en aquella época. —Imitació ó reminiscencia d' aqueix período son las teorías comuna­listas de Proudhon, sostingudas per una fracció del partit federal es­panyol. ¿Tenen fonament sas afirmacions?

Ben lluny estich de créureho: 'l municipi no es ni per son origen històrich, ni per sa naturalesa social la entitat política per excelencia, ni tantsols la administrativa. — Històricament parteixen d' un error; de confondre la *civitas* ó *polis* ab lo municipi actual, confusió que, ab los progressos històrichs de nostres temps, ja no es possible mantenir. La *civitas* es la associació política y religiosa de families y tribus, que so­vint no contenia cap centre important de població; la *urbs* es la capital de la *civitas*, no es en principi lloch d' habitació, es sols lo santuari, 'l temple, la residència del Rey y Sacerdot; durant moltes generacions las families continuavan vivint aisladas (1). — Los actuals municipis son derivació, ó be de la *urbs*, ó be d' un *castrum* de la tribu, ó be d' una de las nombrosas *gens* que formaven la ciutat y la tribu, ó be corres­pón á la familia patriarcal, la *sine* cèltica (2), la *villa* romana, á quina deuen lo nom y la existencia la immensa majoria dels municipis rurals (3). — No poden invocar, donchs, la independència política dels

(1) V. Fustel de Gonlanges, *La cité antique*, p. 76.

(2) Sumner Maine, *Etudes sur l'histoire des institutions primitives*.

(3) Fustel de Gonlanges, *L' alleu et le domaine rural*.

municipis de la antigüetat pera justificar sa teoria, puig aquestos corresponen més aviat á las grans comarcas que, dintre de cada nacionalitat, recordan ab sas variants de pronunciació, de costums, de carácter, lo lloch ocupat per las antigas tribus (com p. ex. l' Ampurdá, l' Vallés, la Montanya, etc.)

Per altra part, la comunitat d' interessos (en quina fundan lo carácter eminentment natural de la societat municipal), ha de formarse, pera constituir una unitat personal *indivisum á se et divisum ab aliis*, per la reunió de tots los interessos comuns. Donchs be: apart dels interessos urbans y pochhs més de petita importancia ¿quins son los interessos materials d' un municipi que no sían idéntichs als dels municipis vehins A, B ó C? Dintre de cada comarca natural las plantacions son de la mateixa classe, aixís com las produccions y las industrias; las vías de comunicació que han de donar sortida á sos productes, convenen y utilisan á tota la comarca; lo canal portador de l' aygua fecundant no 's reclourá pas en l' encongiment d' un terme municipal; en una paraula, los municipis que la componen s' uneixen sens deixar entre ells solució de continuïtat.

No caldría parlar després d' aixó de si es ó no 'l municipi la unitat política per excelencia. Lo municipi A te la mateixa llengua, lo mateix sistema jurídic que 'ls B, C, D; que es lo mateix dret y la mateixa llengua que parlan y segueixen los municipis de todas las comarcas vehinas y 'ls de las comarcas que van succehintse amunt, avall, á dreta y á esquerra, fins que s' arriba á terras que parlan diferent y tenen lleys diverses. Tots aquestos municipis forman una unitat, una persona moral, un cos de nació; y si 'ls interessos sagrats de la nacionalitat son los que determinan la existencia de la personalitat política, ¿cóm pot regoneixers al municipi quan la observació més superficial ja 'ns lo mostra formant part de aqueix tot que es la Nació?

Totas las teorías centralisadoras y descentralisadoras, adoptadas per los partits lliberals y doctrinaris que han dominat y segueixen dominant la Europa desde 'l comensament d' aqueix sigle, rajan d' una mateixa font; lo *Contracte social* de Rousseau. Si cada home, si cada associat s' aliena «totalment, ab tots sos drets, á la comunitat», si 's dona «tot enter, ab tota sas forsas y sos bens», sa personalitat individual desapareix, queda convertit en funcionari del poble, que es l'únic sobirà; y si 's desconeix la independencia individual no cal dir si 's negará la vida propia, la personalitat de todas las colectivitats, y de la societat local entre ellas (1). L' Estat no admet que sían organismes de la societat tan naturals com ell mateix, sinó que 'ls nega fins lo dret de viure; y quan se topa ab entitats, que es impossible destruhir en absolut (com las societats locals), tantsols los permet viure la vida que ell los deixa, las converteix en creacions sevas, en *étre d' emprunt* — com diu ab cohenta frasse un ilustre sociólech.—Dintre d' aquesta concepció

(1) Petits chefs d' œuvre de Rousseau. *Le contrat social*, lliv. I.—cap III.

de la societat local, los uns son partidaris de concedir á las localitats (municipis, provincias, cantons, departaments, etc.) més atribucions que uns altres: los que sols crehuen en l' aptitut y capacitat del Poder central agarrotan las societats locals deixantlas sols la feyna d'obehir, de ser instrument de la impulsió que ve del Centre (*centralisació*); altres, atenent á que 'l poder central, volgient cuydarse de tot, tot ho esguerra, li aconsellan que 's fassi ajudar en sa TASCA, que s' alleugereixi de sa feixuga càrrega, encomanant als Poders locals totas las atribucions possibls (*descentralisació*). Una llarga série de sistemas porta, per una gradació insensible, del un extrém al altre, de la centralisació máxima á la descentralisació, máxima també; lo més notable per la influencia que ha exercit es lo que, considerant las localitats com sers imperfectes, las subjecta á la tutela del Estat, però 'ls deixa certa iniciativa.

Si la exposició d' aqueix sistema no evidenciés prou sa falsetat, un escriptor eminentíssim, en una obra publicada de poch (1), portat per son método rigurosament experimental y analítich, arriba á una concepció originalíssima de la societat local, radicalment oposada á la anterior. Segons ell la societat local te una naturalesa distinta del Estat; te un objecte propi, límits fixos, membres indicats, constitució predeterminedada, tot ben format y definit per endevant. Se funda en la proximitat major ó menor de las habitacions. Consecuencia inevitable d' aytal proximitat física, naixen dos interessos principals que reclaman una acció comuna: primer, cuydarse de la vía pública per terra y per aygua, rius navegables, canals, camins, ponts, carreteras, etc., ab tots los serveys anexes; segón, defensa contra 'ls flagells que 's propagan: incendis, inundacions, epidemias, ab totas las precaucions, més ó menys facultativas, que aquesta defensa exigeix ó aconsella. Y com la comunitat d' interessos imposa la cooperació colectiva de tots los habitants de la circumscripció, la societat local te tots los caràcters de un *sindicat privat* semblant á tants d' altres; associa tantsols los habitants d' una circumscripció, sa prosperitat ó sa ruína no interessa á la nació sinó indirectament y de retop, com la salut ó la malaltia d' un francés aprofita ó perjudica al conjunt dels francesos. Lo que afecta á una societat directa y plenament sols ella ho sent; com lo que afecta á un particular sols lo particular ho sent; la societat local se pertany, es mestressa de sí mateixa dintre de sa esfera propia, com l' individu se pertany en la seva. Es un individu menys simple, pero no menys real, un compost humá provehit de rahó y voluntat, responsable de sos actes, en fi una persona moral.—En sa consecuencia la intervenció del Estat respecte de la societat local no té altre títol que 'l de sa intervenció en la esfera individual, y en la de totas las personas colectivas. L' Estat sols deu intervenir pera aprobar sa constitució, sos estatuts, vetllar per son exacte cumpliment y pera protegir als administrats contra 'ls administradors

(1) H. Taine, *Les origines de la France contemporaine.—Le Regime moderne*, 1

ó viceversa, y la comunitat (que es perpétua) contra sos gerents (que son temporers). Es, donchs, una persona colectiva complerta y definida, independent y distinta del Estat; té com la persona individual son centre d'acció y d'iniciativa, son domini apart, que es sa cosa privada. L'Estat té 'l seu que es la cosa pública; per naturalesa 'ls dos cercles están separats.

Sia ó nó la societat local un sindicat privat es lo cert que té sa vida peculiar característica, independent del Estat, y que aquest la ha de regoneixer y respectar com ha de regoneixer y respectar los drets de la persona individual ó humana.

Lo régimén municipal de Catalunya estava tot ell informat d'aqueix principi. Expontáneament cresqueren las institucions municipals en nostra patria nodrintse de reminiscencias romanas (1) y avivantse ab l'exemple de las ciutats de Italia (2). No foren menester pera ferlos arrelar lluytas com las que regaren ab sanch la creixensa de las *communes* francesas: sempre la autoritat real y las feudals s'afanyaren á satisfacer las necessitats d'autonomía municipal á mida que anavan presentantse.

D'aquí la gran varietat d'organisations comunals segons las comarcas, las circumtancias especials de cada municipi y la época de sa naixensa. Se notan en algunas universitats perfils germánichs, mes totas responen á las tradicions municipals del Imperi; no n'hi ha cap que tinga son origen, com li tenen las d'algunas altras terras, en las *ghildes* dels pobles del Nort; totas son rebrots de la tradició romana. Però aquesta resulta tan radicalment modificada, que casi bé sols ne resta la exterioritat, la forma. Veritat es que la Cúria ó 'l Senat rebrotan, se reproduheixen en lo *Consell ó Cort* de la generalitat de municipis y que darrera dels *cónsuls, jurats, pahers y síndichs* s'hi veuhen, s'hi dibuixan los contorns, ja dels *quatuorviri*, ja dels *cónsuls* de Roma; però ni la ciutat ó vila emancipada del Poder feudal te res de comú ab lo municipi romá, ab la *civitas*, ni la *cúria* ó senat de grans (3) propietaris territorials ab la cort ó consell de artesans y burgesos.

La *civitas*, lo *municipi* era una circumscripció territorial equivalent als actuals departaments francesos ó á la tercera part de las modernas provincias espanyolas; en cada *civitas*, además de la *urbs* (la població capital de la *civitas*, la que nosaltres anomeném *ciutat*) hi havia 'ls *vici, oppida, castra, castella y villa*, que no arrivavan á constiuhir entitats políticas ni administrativas,—ja que la unitat de composició del municipi romá era 'l cives, no 'l grupo de població com en las modernas provincias.—Peró com al desenrotllarse 'l feudalisme tots los grans propietaris territorials trobaren un lloch d'honor en la gerarquia feudal, sols los homes dels centres de població, la *plebs* dels antichs mu-

(1) Raynoard, *Histoire du droit municipal*.

(2) Thierry (Ag) *Considerations sur l'histoire de France*, cap. VI.

(3) Grans relativament á la extensió que te avuy generalment la propietat.

nicipis, es á dir, los homes lliures que's dedicavan al comerç y á la industria sentiren la anyoransa de las institucions antigas y volgueren restaurarlas: d' aquí 'ls municipis de la classe mitja industrial.

La revolució municipal de la Edat Mitja, malgrat rompre 'ls antiquíssims motllos del sistema municipal del Imperi, 'n conservá un principi fecondíssim y es: que 'l govern del municipi ha de confiar-se als mellors, als més interessats en sa prosperitat, si be en algunas localitats (Barcelona entre ellas) se corretjí 'l sistema romá donant intervenció á todas las classes, però en proporció á la seva importancia. Per lo que toca als graus d'autonomia, conservaren sovint atribucions judicials, de defensa militar, y altres que no corresponen á llur naturalesa, deixas de la antiga independencia dels municipis, que atravessaren tot lo período imperial.

Al combatre la teoria d' en Proudhon he parlat de las duas societats locals *comarca natural* y *municipi*, y de sa respectiva importancia. La extensió, ja excessiva, de mon trevall, me priva de desenrotllar los punts de vista que llavors he senyalat; sols provaré de sintetisar á correccuyta 'ls principis que, de conformitat ab la tradició y la ciencia, han d' informar la constitució del Poder local de Catalunya.

La primera base ha d' esser la *varietat* en la organisació de las comarcas y municipis, sempre que la *singularitat de constitució* respongui á una *singularitat de la societat* local en quina s' estatuheixi. Comarcas hi ha que tenen interessos industrials, mercantils y agrícolas; altrás solsament agrícolas; altrás industrials; altrás vinícolas, et-zétera. ¿Y qué dupta que la constitució possible y fins convenient al Pallars ó al Alt-Urgell, fora una utopia aplicada á la vall del Cardoner ó be al Plá del Llobregat, que la constitució venerada á la Plana de Vich sería rebutjada per la gent del Panadés? Y lo mateix devém dir dels municipis. ¿Per ventura l' estatut municipal que s' enmotllés á las aspiracions y necessitats de la episcopal Solsona vindria be á la democrática é industrial Sabadell, y podria l' humil poblet de la montanya apropiarse la complicada organisació d' una ciutat populosa com Manresa?

Segona base: donar en lo govern de cada entitat ó societat local una intervenció proporcionada al interés que hi tenen cada classe y cada gremi. Y la tercera, es donar organisació especial á las ciutats que per sa població escepcional constituheixen, més que municipis, verdaderas comarcas (Barcelona per exemple) (1).

(1) La extraordinaria importancia que te pera nosaltres la determinació del verdader concepte y organisme del Poder local, en quan dona lloch á una de las diferencias que més radicalment nos separan dels federals, y 'l fet d' estar íntimament lligat ab la cuestió de la centralisació ó descentralisació, m' han inclinat á esténdrem molt més de lo que jo volia.

En conjunt, lo defecte capitalíssim que l'análisis demostra en las Bases que discutím es lo no respondre á nostras tradicions políticas, lo no recordar las ensenyansas de la historia constitucional moderna, lo no haverse sustret en absolut á las teorías del parlamentarisme. Qui no conegués als digníssims senyors de la Ponencia podria creure que han deixat de banda tota nostra gloriosíssima vida política anterior á la era revolucionaria, podria creure que han deixat d'estudiar y resoldre las complicadas tan com gravíssimas cuestiones constitucionals que preocupan als pensadors moderns, podria creure que sens héuren esment s'han deixat contaminar, mal que sia lleugerament, del virus parlamentarista.

Mes la sola suposició fora ja una injusticia tractantse de tant emponents patricis; únicament á la pressa ab que s'ha tingut d'elaborar lo Projecte pot atribuhirse.

Peró que la causa sia aquesta ó be una altra, poch interessa esbrinarho; lo imprescindible es esmenar á corre-cuyta tots sos defectes, y pera contribuir á aquesta obra, en la mida de mas forsas, propono la adopció de las següents esmenas:

1.ª Tindran la suprema representació de la nacionalitat catalana tres alts funcionaris nomenats per las Corts, un per cada bras, que constituiran la *Diputació de Catalunya*.

2.ª Corresponderá á la Diputació de Catalunya: primer, fer cumplir exactament la Constitució y lleys catalanas y mantindre sa integritat; segón, nomenar los ministros y 'ls magistrats del Tribunal Polítich; tercer, convocar lo cos electoral; quart, convocar y suspndre las sesiones de las Corts; quint, promulgar las lleys; sisé, sancionar los Reglaments; seté, nomenar lo ministeri fiscal; vuyté, resoldre 'ls conflictes entre 'ls Poders legislatiu, judicial y executiu.

3.ª Las Corts catalanas se dividiran en representants de la capacitat, de la propietat territorial y de la industria y comers.

4.ª Constituhirá la suprema autoritat en l'ordre judicial un Tribunal compost de set magistrats que cuydará d'exigir la responsabilitat á las autoritats y funcionaris superiors del Poder executiu y á tots los del judicial. Los jutjes y magistrats seran inamovibles. No aplicaran cap ley ni reglament ni ordenació que sia contraria á la Constitució.

5.ª Inmediatament que la Diputació tinga coneixement d'una infracció constitucional, violació de ley, abús d'autoritat ó qualsevol invasió del dret particular realisada per una autoritat, funcionari ó empleat de qualsevol orde y condició que sia, lo suspndrá del exercici de son cárrech y cuydará de que la autoritat judicial corresponent obri informació, judici y falli en lo terme máxim de tres mesos. Tots los ciutadans tenen lo dret de denunciar á la Diputació las faltas y delictes dels funcionaris en l'exercici de sos cárrechs.

Senyors: un prech vuy dirigirvos. Per un moment tantsols feu abstracció de mos pochs anys; fixeus en lo que us dich y no en que sia jo qui ho diga; tingau present que fora una ensopegada grossa pera 'l catalanisme, després d' haver clamat tant contra la organisació actual, contra 'l Parlamentarisme, deixarli la porta oberta en lo primer document en que, d' una manera concreta, s'esposan los principis polítichs del catalanisme. Procureu sustraureus totalment al ambient parlamentarista que encara avuy se respira; recordeu que no hem vingut aquí á fer comedia patriótica, sinó á tractar junts, en familia, del be de la Patria. Prescindiu de que sia lo més humil de la colla qui senyali 'l perill, mireu si hi es y si li trobeu, destruihulo. Observeu que no tots los mals que flagellan á Catalunya prevenen de la pérdua de sa llibertat; observeu que á Catalunya al robarli sa autonomia li arrebasaren ensemps un gloriós aplech d' institucions políticas.

No devém contentarnos, donchs, ab tornarli sas llibertats, nó: mentres existissen entre nosaltres institucions de las que per la forsa 'ns foren imposadas, la autonomia no seria perfecta; hauríam romput las lligaduras, mes Catalunya seguiria duhent en la més alta manifestació de la soberanía, en sa Constitució política, lo sagell de la senyoria de Castilla.

En defensa de las Bases en discusió y contra las anteriores adicions y esmenas, especialment las que 's refereixen á las Bases 8, 9 y 10, pren la paraula 'l Delegat del Baix Ampurdá

Don Martí Roger. — Senyors!

Certament no hauria molestet per segona vegada vostra atenció, á no ser que las principals ideas que vaig sostenir ahir al tractar-se de la organisació del Poder central, son aplicables á la organisació dels Poderes regionals ab poquíssimas diferencias, degudas al diferent cercle á que pertanyen una regió y 'l conjunt. Y aquí haig de manifestar la meua satisfacció per haverse reformat per la Ponencia la primitiva redacció de la base 8.ª Deya abans: «lo Poder legislatiu catalá radicará en lo Cap del Estat, que tindrà veto suspensiu, y en las Corts»; en la modificació introduhida per la ponencia diu solzament: «lo poder legislatiu catalá radicará en las Corts.» La no intervenció del Rey ó Cap del Estat, que avuy admet la ponencia, está del tot conforme ab las ideas que vaig

exposar ahir, de la separació de las funcions legislativas y judiciales, per lo que, encare que no's consigní la incompatibilitat absoluta, com seria de desitjar, no faig més oposició, puig entench que admés lo principi de la no intervenció del Poder executiu en lo legislatiu, es consecuencia necessaria, que segurament s'adoptará en las lleys orgánicas, la incompatibilitat. Y, encare que no's consigní la irreelecció, crech que la práctica la faria admetre ab sols recordar l'aplauso ab que's rebé la ley que fa pochs anys se promulgá, portant á la práctica aquest principi en la elecció dels Ajuntaments.

Tampoch estich del tot conforme ab la organizació dels Poders legislatiu y executiu, mes com entench que es aquesta cuestió de detall y no's tracta aquí del articulat d' una Constitució, essent l' esperit de las Bases presentadas per la Ponencia y l' de las mevas esmenas lo mateix, no tinc interés en que s' adopti l' meu punt de vista: la práctica un dia ó altre 'ns dirá de part de qui está la rahó. En los Estats Units hi havia alguns Estats que tenfan una sola Cambra; avuy en tots n' hi ha duas.

En aquesta Confederació l' Poder executiu es unipersonal y elegit indirectamen pel poble: á Suissa radica en un Consell elegit per las Cambras

Es difícil dir *á priori* quin sistema seria preferible á Catalunya. La cuestió es que en l' esperit que informi la Constitució catalana no's infiltiri pera res lo parlamentarisme, per lo que considero preferible l' sistema americá.

Y dit aixó, vaig á contestar la esmena de mon distingit amich, senyor Prat de la Riba, qui, desitjós també de que la separació de las funcions del Poder sia una veritat, vol la creació d' un poder superior als altres tres que 'ls armonisi. Y en aquest sentit voldria restablir la antiga Diputació de Catalunya, donantli l' caràcter de poder armónich.

Per poch que s' hagi saludat la historia, 's comprén que la antiga Diputació catalana no tenia altra missió que la de vetllar per lo cumpliment de la ley. Lo Poder legislatiu per sa propia naturalesa no sempre estava en acció, ni es convenient que hi estiga; porque com las lleys han de tenir certa estabilitat, encare que no inamovilitat, ab pocas vegadas que funcioni compleix sa missió. Mes com los demás poders poden no cumplir las lleys, es convenient que alguns representants del Poder legislatiu vetllin per sa observancia, y á aquesta necessitat degué sa existencia la Diputació, que estava formada per un representant de cada bras. Y subsistent avuy aquesta mateixa necessitat, seria de desitjar lo restabliment de dita Diputació ab lo mateix caràcter que tenia antigament; si se formada ab arreglo á la organizació actual del Poder legislatiu.

Históricament, donchs, no's justifica la creació d' un Poder armónich; y filosóficament vaig á demostrar que tampoch. Per molt que s' analisin las funcions del Poder, segurament no se 'n veurán otras que las legislativas, executives y judiciales.

Entre cada una d' ellas, diu lo senyor Prat, pot haverhi conflictes,

y com que cap d' ellas es superior á las otras, se fa necessari un altre Poder superior que las armonisi. Concedeixo que pot haverhi conflictes, no obstant que si en la Constitució 's marca be la esfera de cada poder no serían molts. Pero pregunto jo: los conflictes entre 'l Poder judicial y 'l executiu ¿de qué poden provenir? No d' altra cosa que d' interpretar mal las lleys: donchs lo Poder legislatiu l' aclarará. Entre 'l legislatiu y 'l executiu no es fácil hi sian si están separats. ¿Entre las Corts y 'l poble? Si son elegidas per poch temps casi no es possible estigan en desacort, y si ho están, las próximas eleccions resoldrán.

Si, no obstant d' aixó, 's crea 'l Poder armónich, pregunto: ¿y 'ls conflictes entre aquest Poder y 'ls altres, quí 'ls resol? Perque si 's prevéu la possibilitat de que aquells Poders s' excedeixin, crech que 'l Poder armónich no ha de ser tan infalible que no 's puga excedir. De manera, donchs, que no tenint aquest Poder altra missió que reprimir los excessos dels altres, poguentse ell també extralimitar, resulta no més una roda intermediaria absolutament inútil, puig no té funcions propias.

Resumint las mevas ideas sobre aquest punt, crech que las Bases al organizar los Poders regionals son acceptables en son esperit: per lo que no crech necessari impugnarlas, per més que en alguns punts no están del tot acordes ab las ideas que he exposat. Me limito solzament á recomanar que fixeu la vostra atenció en lo que vos he dit avuy y en lo que vaig dir ahir, perque 'l dia que s' haguessin d' implantar en la práctica las Bases que s' están discutint, se pujan tenir en compte totes las observacions fetas. Estich en la íntima convicció de que llavors, si no en la Constitució, en las lleys orgánicas s' establirà la incompatibilitat entre 'ls funcionaris de cada Poder, y tal volta també la irreelecció temporal. Aixís jo ho desitjo pera que sia un fet la implantació del verdader sistema representatiu. Indubtablement tots los sistemas de govern peden donar bons resultats si son aplicats per homes honrats y que sápigán lo que tenen entre mans. Mes aixís com lo régimen parlamentari descansa en la bona fe de tots los electors y elegits, de tots los empleats administratius y dels jutjes y magistrats, donantse 'l cas de que personas honradíssimas posadas al devant d' un ministeri no han pogut deixar de tolerar verdaderas immoralitats, en cambi, 'l sistema representatiu, basat en la desconfiansa y en la vigilancia simultánea d' uns y altres funcionaris, dona més garantías de acert fins en lo cas d' exercir cárrechs personas de dubtosa moralitat, cas impossible d' evitar tractantse d' institucions humanas.

Rectifica 'l senyor PRAT DE LA RIBA insistint en las esmenas y en la necessitat de que 's crehi un Poder moderador al qual s' encarregui la missió de dirigir y armonisar las relaciones entre 'ls Poders executiu, legislatiu y judicial.

Se dona 'l punt per suficientment discutit.

Se llegeixen las Bases 13 y 14, sobre las quals consum torn en pró lo Delegat de Masnou,

Don Antoni Suñol. — Senyors:

L' inassistencia imprevista d' alguns distingits Delegats á qui estava encomanada la defensa de varias de las Bases que estém discutint, ha fet forsós que tal tasca s' encarregués á altres que no venían ab la deguda y natural preparació. A mí, l' últim en mérits, ha volgut lo senyor President senyalar-me las que portan los números 13 y 14, relativas al servey militar y al manteniment del ordre públich, tant en lo que respecta al interior de la Regió, com en lo que té atingencia al Estat General.

Assumptos son aquets, senyors, qu' exigeixen sempre, fins á las inteligencias més privilegiadas, lo major deteniment y reflexió: no extranyaréu, donchs, que resultin tractats d' una manera deficient é incomplerta, ja que á la esmentada falta de previ estudi, s' hi ha d' afegir la meva carencia absoluta de coneixements y d' aptituts. No m' hauría, per lo tant, encarregat de ferho, si no 'm refiés en gran manera de la vostra benevolensa, molt menys tractantse d' una materia que tant poch marge dona á ser compendiada, y qu' es difícil explicar superficialment.

Pera exposar, donchs, las rahons qu' han inspirat la redacció de las duas esmentadas Bases, aixís com pera evidenciar sas ventajas sobre 'l sistema que actualment s' aplica en

eixa important branca del govern de las nacions, no 'm serà possible fer altra cosa que generalisar, ja que 'm manca 'l temps y la oportunitat de procurarme una munió de xifras y datos que serían de gran pes pera corroborar y enrobustir mas afirmacions.

Y fet aquest breu exordi en descárrech y com á excusa de mon atreviment, vaig, senyors, ab lo vostre permís, á entrar en materia.

La repugnant y absurda contribució de sanch, jamay coneguda en sa actual forma á Catalunya quan aquesta era lliure, resulta sempre dolorosa en grau extrém més que cap altra.

¿Quí, al contemplar l' amarguíssim plor de las desconsoladas carinyosas mares, quan veuen allunyarse de la llar los adorats fills, brots del cor, que, trossejat y ple d' angunia, present pera ells fadigas y desgracias; quí, pregunto, no sent son ànima acondolida y no malaheix aqueixa miserable humana condició que fa possibles y necessaris tan planyents y esglayosos sacrificis? Y ¿quí, en presencia de tant de dol y tantas llágrimas, no sent redoblarse son intens dolor y fins convertirse aquest en ira, al considerar qu' aquells fills separats dels que 'ls dongueren lo ser, aquells germans apartats dels germans, no ho son per lo dur, però imprescindible deber de defensar la patria en perill, no ho son pera rebutjar al extranger invasor, nó; sinó pera servir las innobles ambicions de polítichs sense consciencia, ó pera sostenir odiosas institucions y tiránichs aborrits sistemas?...

¡Ah, senyors, deplorable y humillant es aixó, però massa cert per desgracia!

Tots sabém los fins á que s' aplica molt sovint l' exércit en aquesta desventurada Espanya, tots tením en la memoria la llarga llista de pronunciaments que se li han fet fer en lo que va de sigle, y tots temém qu' encara no sigui acabada tan vergonyosa série. Aixó, que ho sab y ho te ben present lo poble, fa que miri encara ab més prevenció lo servey militar: afegíuhi ara la ignominiosa institució de las quintas y

comprendreu fins á quin punt ha d' arribar tan natural aversió y aborriment!

En efecte, senyors, las quintas, es á dir, lo sorteig dels sers humans com galls de fira, y ab ellas la execrable é irritant redempció per diner, han ressucitat entre nosaltres, com ab eloqüent paraula acaba de dir lo senyor Guimerá, las antigas abominadas castas.

La redempció per diner ab una sola quota, fa que 'l pobre sigui considerat de distinta consideració que 'l rich, puig li es gayre be impossible eximirse d' aqueix tribut depriment y penosíssim qu' ab tanta justesa s' ha anomenat contribució de sanch, tribut que 'l rich evita ab una imposició pecuniaria, relativament insignificant pera 'ls afavorits de la fortuna! ¡Y aqueixa es, fixéushi, la tan ponderada igualtat devant la llei qu' avuy s' estila!

Contrista é indigna á la vegada, senyors, l' irritant quadro que cada día contemplan nostres ulls y que, com si la crudel sort se complagués en fer lo contrast més horrible, molt sovint se presenta entre vehíns y companys d' infantesa. Son dos minyons d' una edad: d' ells, l' ún, lo pobre, avesat al treball, al que l' inclina, no sols sa naturalesa laboriosa, sinó 'l convenciment de que d' ell dependeix la manutenció de pares vells ó de párvuls germanets, ha d' abandonar eynas, familia y qui sab si naixents y falaguers amors pera agafar l' arma ab la que se l' obligará á defensar lo que tal volta desconeix ú odía; y l' altre, lo rich, que ni á pares ni á germans fa falta, y que potser per sa mateixa opulencia no aplica sa activitat á cap feyna útil, permaneceix en sa terra y prop sa llar, sense haver d' interrompre sa comensada carrera, ni sos tal volta consuetudinaris hábits de diversió y aviament.

Tan inconcebibles injusticias fan náixer lo desitj de utópi-cas reivindicacions, engendran ódis de classe, y provocan al pobre ab massa frecuencia á criminals excessos y colectivas venjansas; porque 'l pobre, veyent irat sos fills servir de carn de canó, mentres los fills dels richs s' exhibeixen luxosos per passeigs y teatres, culpa sovint ab lamentable ceguera á molts que com ell son també víctimas del actual sistema de

govern! Afortunadamente, lo Catalanisme presenta solucions prácticas y concretas, basadas en las ensenyansas históricas, contra aquest y altres mals usos; y no está llunyá 'l día en que l' excés mateix del mal farà impresdindible y perentoria la aplicació del remey que proposém. Abans de exposarlo aném fent ressaltar las causas que 'l justifican.

Tristesa y congoixa fa náixer en los honrats cors l' espectacle de tantas nacions á las que 'l militarisme, com lo voltor d' en Prometéu, rosega las entranyas! ¡Aqueixos exércits permanents, enormes cranchs, insaciables pops que 's xuclan la sava y la vida dels Estats, arrancant los millors brassos á l' agricultura y á l' industria, absorvint pera llur manteniment lo més sanejat dels pressupostos, y convertintse massa voltas en verdaders árbitres del govern, nó *exércits permanents*, sinó *esclavitut permanent* deurían dirse!...

En va s' ha volgut sostenir qu' ab ells se propaga la instrucció entre 'ls fills del poble, y s' aixeribeixen los rústichs pagesos, que sense aixó may haurían vist més que 'l recó de mon ahont se criaren. ¡Enganyós sofisma! Als que tal diuen, los hi podém contestar que si volen propagar la instrucció y aixeribir als rústichs, millor ho farán estimuland y afavorint la ensenyansa que omplint los cuartels, puig d' educar é instruhir als ciutadans més ne saben los mestres d' estudi que 'ls cabos y sargentos!

Sí, senyors, sí, ¿quant mes convenient no li fora al laboriós pagés viure sempre entre las pintorescas montanyas ahont se cová son niu, no conéixer més rius que 'l de la valí vehina, ni més vilas que la que, per primera volta en sa infantesa, ilusionat vegé en dia de firal festosa y enflocada; quant millor no li fora, dich, que no pas devallar *sorge* á ciutat en tal forma y per tant temps que, si nó 'l recort y carinyo de sos pares, perdre li fan sovint l' amor al treball terrassá, y engendran en son pit aventureras aficions y ciutadanas costums?...

¡Quánt nó fora preferible, pera sa felicitat, pendre ja vellel lo sol á l' era mateixa ahont va jugar quan nin, que no pas venir á deixar sos ossos en algún cau infecte y miserable

de ciutat, víctima com tants d'aqueixa corrent d'emigració cap als grans centres, qu' es ruina dels camps y de la agricultura, qu' enerva als pobles y atormenta als homes, secant las fonts més puras de la ilusió y de la vida!

Y, sense aixó, ¡quántas perniciosas costums y cuántas ficticias necessitats no fan contreure al inexpert jove lo vagar y 'l mal exemple! ¡Quánt desconeputs desitjos, que més tart li es impossible satisfacer, no s' encomanan en la enmatzinada atmósfera de las Babilonias modernas, verdaders antres ahont s' amagan, disfressadas ab l' enganyós oripell de la civilisació y del progrés, totas las concupiscencias y totas las tentacions y tots los vicis!...

Per fortuna, al sortir de son casal, sol endúr sen lo minyó catalá tan bells exemples grabats en lo cor, han sigut generalment tan fondos los principis de moralitat y d' amor al treball que li han inculcat sos pares, que d' ells treu forsas y vigor pera resistir casi sempre al pernicios contagi; però aquets principis morals y aquets hermosos exemples no bastan, en molts cassos, á preservar lo d' aqueixa perillosa inclinació que contreu pera la vida de la ciutat, inclinació qu' es, com he dit abans, font d' empobriment pera 'ls pobles y causa de degeneració pera las rassas!

Hem vist los graves inconvenients que té pera la educació de la joventut l' actual servey militar; lo repugnant é intolerable del sistema de quintas; los perjudicis que ocasionan los grans exércits permanents; lo onerós de llur sosteniment que dessagna y arruína al poble; té además lo predomini del militarisme tants de perills pera las públicas llibertats, qu' es natural y llógich que 'l Catalanisme, seguint en aquest, com en molts altres punts, las ensenyansas de la Historia patria y l' exemple de las nacions més lliberalment regidas, excluheixi de son programa 'l servey militar en la forma que avuy se practica á Espanya; es llógich qu' abogui per la inscripció voluntaria com á millor y més racional expedient pera cubrir l' extricte cupo qu' exigeixin los cossos facultatius y la guarnició de plassas y fronteras; y es llógich també que pera la conservació del ordre públich cregui que n' hi ha prou ab l' existencia d' un cos similar als actuals de Mossos de la Escua-

dra ú de Guardias Civils, cos que, coneixedor de las comarcas y costums qu' hagi de vigilar, fassi la policia dels camps y poblacions rurals. com lo Municipal y altres per l' estil fan la de las ciutats més populosas.

Y pera 'ls casos de graves trastorns, pera aquellas conmocions en que perilla la propietat y la justicia, ¿no tenim al immortal Somatent, veneranda institució qu' ha sigut en tots temps salvaguardia de l' ordre y de la propietat, muradal inexpugnable contra l' invasor, fré poderós contra 'l despotisme?...

Organisém, donchs, al Somatent d' una manera deguda, escullim exculpulosament als qu' han de manarlo y dirigirlo, y ell será lo més robust mantenedor de l' ordre y de la llibertat, y, quan calgui, lo més valió element pera la defensa del territori patri; millor, sense cap dupte, que 'ls actuals exércits, puig tots sabém, per numerosos exemples que la Historia d' Europa 'ns presenta, que no son los exércits permanents los que donan als pobles invadits més garantías de victoria. En cambi, senyors, ¿no foren los Somatents y gent de montanya los que, en temps de Pere 'l Gran destrossaren las famolencas hosts del rey de Fransa y en lo coll de Panissars las hi feren besar la pols qu' orgullosament havían aixecat en llur superbiosa y triomfal entrada? Y, ab viu plaher ho esmento en aquest lloch, ¿no foren los Somatents de Sampedor, d' Igualada y de Manresa quins primer que ningú á Europa, infligiren vergonyosa derrota en lo Bruch á las áligas napoleónicas, fins aquell jorn invictas?...

¿No 's necessitan, nó, exércits permanents pera assegurar la independencia dels pobles: bastan los cors fermes y rublerts de verdader amor á la patria pera oposar infranquejable valla al invasor; que sempre, com digué l' almirall austriach en lo combat de Lissa, ha fet de més bon guerrear ab barcos de fusta y pits de ferro, que no pas ab barcos de ferro y pits de fusta!

Instruhím, donchs, á nostres paysans, posém devant llurs ulls l' espill gloriós de nostres antepassats, aixequém llur esperit regional, y farém renaixer en ells lo valor y constancia que foren característichs en aquesta terra, anomenada

terra del valor y la lleyaltat per un rey que coneixia molt bé á sos súbdits. Disitjosos d'imitar los sublimes exemples que' ns dona nostra Historia, sentirán més víu l' amor á la patria, un temps may desmentit, y 'l noble orgull de rassa, aquell digne y sant orgull qu' impulsa á las grans accions. Tals qualitats, degudament dirigidas per un govern propi, que s' inspiri en los verdaders sentiments de llibertat y patria, darán jorns de prosperitat y gloria á Catalunya, y 'l día en que aquesta 's vegi amenassada, farán de cada pit catalá un pit de ferro, ahont s' estrellarán per sempre més las extrangeras invasions de fora y las tiránicas opressions de dintre! Provas té dadas lo poble catalá de que pera vessar á dolls sa generosa sanch en defensa de la llibertat y de la patria, no li cal pas revestirse ab cap llureya!...

Ja os heu pogut fer cárrech del esperit que informa las duas Bases esmentadas en lo que 's refereix als medis de tenir la forsa armada necessaria: ve ara la manera de organisarla pera que respongui á las exigencias qu' imposa 'l present modo de ser dels pobles europeus.

En lo projecte que estém discutint, no era possible descendir á detalls; per' aixó 's limita á disposar que 's formin cossos d' exércit regionals, sempre, s' entén, per inscripció voluntaria, y que s' organisin, també regionalment, las reservas, devent unas y altrás forsas esser manadas per catalans, d' acort ab lo prescrit en la Base 5.ª Se prevé, además, que totas ellas, aixís com los cossos especials de vigilancia y policia, han de dependir en absolut del Poder catalá.

Crech innecessaria la defensa d' aquestas disposicions. Tots heu pogut considerar los inconvenients y perjudicis que causa al ciudadá subjecte al servey militar, sa traslació á vilas y encontradas llunyanas de la seva, y pera evitarho es que 's prescriu que 'ls cossos d' exércit y las reservas no han de móures de Catalunya. També, ab aquesta disposició, se consegueix deslliurar als catalans de la situació depressiva en que tantas voltas los coloca ara la poca facilitat de parlar la llengua dominant, y se 'ls evitan las grosserías ab que, massa sovint per desgracia, los befan alguns superiors mal educats.

Además, y aixó es altament important, tots compreneu lo perillós que fora pera la autonomia de las regions la existencia en ellas de cossos d' exércit d' otras bandas y manats per extranyos: la independencia y la llibertat d' acció dels Poders regionals seria nominal é ilusoria. Tansols en los casos de grave é imminent perill pera la patria pot, donchs, admetres aixó, y encara ab las limitacions que senyali la Constitució del Estat General, limitacions que la vigilancia dels bons regionalistas sabrá determinar ben precisament lo día en que s' hagi de discutir aqueixa Constitució.

Y ara, senyors, avans d' acabar, no vull deixar sense resposta certas objeccions que s' han fet en altres llocs al proposat sistema de reclutament y organizació de la forsa armada.

Se diu que las lleys de la moderna civilisació, si bé s' oposan á la conquesta brutal d' un poble per un altre, prohibició que 'ls ambiciosos no tenen pas sempre en compte, imposan als estats moderns la expansió necessaria pera dur las llums del progrés als païssos salvatjes que s' hi mostran encara refractaris; que las nacions que en aquest camí 's deturan, quedan arreconadas y postergadas per las otras més emprendoras; y que, pera realisar empresas de tal mena, aixís com pera defensar lo ja adquirit, son indispensables los exércits permanents.

Per més que en l' ordre verdaderament elevat de las ideas morals potsér serían un xich discutibles tals teorías, puig pera portar la civilisació á las comarcas bárbaras hi han altres medis més humans que 'ls remingtons y las ametralladoras, no neguém nosaltres, y cal repetirho pera evitar mal intencionadas interpretacions, la necessitat de tals exércits; pero 'ns oposém á que siguin numerosos, y en conseqüencia al servey obligatori fora de la patria, com també á las aborridas quintas y á la redempció personal en diner.

La gloriosa expansió colonial de la rassa catalana, realisada en molts ocasions per la iniciativa particular, y sempre ab contingents y subsidis voluntaris, es exemple suficient per lo que toca als temps passats. En quant als moderns, cal

mirar no més al imperi colonial més grandios de la Terra, obtingut precisament per una nació que no ha comptat may sino ab un reduhit exércit permanent, sempre voluntari, pero sábiament sostingut y dirigit. Ab ell, y més que ab ell, ab una bona administració y un sentit práctic inspirat en los verdaders interessos de la patria, no sols ha adquirit Inglaterra lo que posseheix, sino que ho conserva y ho extén més cada dia.

Aixó es lo que convé als pobles que volen ser forts y lliures, y aixó es precisament lo que te 'l Catalanisme escrit en son programa.

Ab la aplicació d'aquets principis se disminuheixen los perjudicis y perills que la institució militar té pels pobles, y 's logra que aqueixa institució, necessaria encara per desgracia á causa de las imperfeccions de nostra miserable humanitat, sigui una de tantas rodas del engranatje social, y no, com imprudentment ha proclamat no fa gayre un d'aquets polítichs que fan la felicitat d'Espanya, *la representació més alta y més noble de la nació*. ¡Paraulas vergonyosas que rebaixan la dignitat dels ciutadans, y posan l'ordre y la llibertat de la patria á mercés de cualsevol ambicions dels que arrossegan sabre!

Pera proposar una esmena á la Base 13 diu lo Delegat de Canet de Mar,

Don Marián Serra. — Senyors:

Comenzo per dir que ignoro lo modo com se feyan las quintas abans del any 1845, ó sia com, segons diu la Base 13, podrán ferse á Catalunya 'l dia que aquesta hagi alcansat sa desitjada autonomia. Per lo tant entenguis be que no tracto d'oposarme á lo que manifesta dita Base, sino de aclarirla en lo sentit de ferla més explícita pera que no pugui donar lloch á duptes la seva realisació.

Feta aquesta salvetat, proposo á la Assamblea se serveixi modificar la Base 13 y redactarla baix los termes següents: *Lo Poder Central, de comú acort ab lo Regional, fixará cada any lo número de individus ab que Catalunya tindrà que contribuir á la formació del exércit. Aquest serà format de voluntaris; y sempre que 'l número dels inscrits no arribi al fixat, per cada individu que falti lo Poder regional entregarà al central una cantitat en metàlich, sempre y quan aquesta hagi sigut prèviament convinguda.*

Esmena d'aquest modo la Base, á mon entendre quedan ben clarament determinadas las atribucions dels dos Poders; y al mateix temps ab ella podrán evitarse los grans inconvenients que portan las quintas tal com avuy se fan.

Pera proposar una explicació á la Base 13 diu lo Delegat de la Comarca del Baix Vallés,

D. Vicens Plantada y Fonolleda. — M' aixeco solzament pera manifestar al senyor Serra que abans del any 1845 las quintas se feyan pagant certa cantitat de diners que variava segons la posició del que tenia que ésser soldat, es á dir, més los richs que 'ls pobres, afeginthi que de ferse avuy día d'aquest modo, á bon segur que tot lo poble hi prestaría 'l seu concurs, anant á engroixir las filas del Catalanisme si aquest posava 'l dit sistema en sa bandera.

Rectifica 'l Delegat de la Costa de Llevant,

D. Marián Serra. — Dono las més expressivas gracias al senyor Plantada per las explicacions que m' acaba de donar; mes dech dirli que no m' han convensut prou las rahons que ha exposat, ans lo contrari, me refermo més y més en la opinió que anteriorment he manifestat. Regonech la bondat del sistema exposat, sobretot quan aixís se feya, mes crech que, donadas las condicions del temps en que 'ns trobém, tenint en compte ¿per qué no dirho? la falta de bona fé que per desgracia domina avuy dia entre moltas personas, y ademés molt present l'egoisme que tant caracteriza á la actual societat, no donaría tants bons resultats com lo senyor Plantada suposa, ja que sa aplicació sería contraproduhent, y veuriam altra volta enlayrarse 'l caciquisme que tant combatém dintre 'ls municipis, donant lloch á que

personas de desahogada posició no reparessin en valdres de cualsevol medi pera ferse passar per pobres, y molts d' aquestos, en cambi, faltantoshi potser prou influencia, passessin per ríchs, tenint que pagar una cantitat crescuda. Si á tots los homes únicament los guiés lo bon sentit y l' esperit de justicia, com aixís hauría d' esser, no repararía ni un sol moment en acceptar aquest sistema, per ser realment immellorable; mes temo, y ab fundada rahó, que portat avuy á la práctica vindría precisament á fomentar la divisió y discordia en los pobles, cosa que 'l Catalanisme á tota costa ha de destruir. Ademés, al aplicar las lleys no s' ha de tenir tantsols en compte l' esperit que las informa, puig aquest pot cambiar segons sían las personas encarregadas de sa aplicació, sinó que s' ha d' atendre estrictament á lo que fixin las mateixas, y com més previsoras sían millór, pera saber lo que s' ha de resoldre en tots los cassos. Sols aixís demostrarán estar dotadas de verdader sentit práctic, únich que convé si volém regularisar un xich nostra vida polfíca.

Després de lo dit, entench, y aixís demano á la Assamblea que ho acordi, lo molt convenient que sería redactar la Base 13 tal com la proposit, per resultar més clara y menos subjecta á malas interpretacions.

Concedida la paraula al senyor PERMANYER, de la Ponencia, demana al senyor Serra que retiri la esmena á la Base 13 porque en lo fondo está completamente conforme ab la Base llegida, y si be discrepa un poch en la forma, la Ponencia procurará aclarirla en lo sentit manifestat. Igual prech fá 'l senyor Permanyer al senyor Plantada, sobre la esmena per ell insinuada en son anterior parlament justificant lo per qué no pot acceptarla la Comissió Ponent.

DON MARIÁN SERRA y DON VICENS PLANTADA, accedeixen á retirar sas esmenas sobre la Base 13.

A continuació, pera presentar altra esmena sobre la Base 13, pren la paraula 'l Delegat de la Comarca del Congost,

Don Ramón Pareras y Noquera. — Senyors!

Jo no puch estar conforme en algún punt, respecte del exércit, ab la manera de veure del senyor Suñol, que ha defensat la Base 13, pendent encara de discussió. Perque si Catalunya algún día recobra sos drets, es necessari que també tingui un medi de férsels respectar y aquest medi principalment ha de ser son exércit. ¿N' hi hauria prou ab lo Somatent y un cos de Mossos de la Esquadra ó altre per l' estil que podria batejarse ab lo nom de *Guarda Foral de Catalunya*, pera fernos respectar nostres drets indiscutibles? Jo, senyors, crech que nó. Si doném nostres soldats al Poder Central, ell tindrá 'l bastó pera pegarnos y nosaltres quedarem casi desarmats. ¿Encara no tenim la esquena prou pelada del exércit centralista pera que ab tanta mansuetut doném tota la forsa al Poder Central, que algún día la podria emplear contra nosaltres mateixos? ¿De qué 'ns haurá servit la experiència de tants anys de sufriments? En temps de pau no 'ns convé contribuir á un exércit espanyol, del qual tant hi há que criticar y del que fins los mateixos polítichs n' han parlat alguna vegada en tan pobre concepte com ho feu lo senyor Romero Robledo al descubrir las trampas dels expedients dels retirats d' Ultramar. Per altra part, y además del perill induptable de que 'ls soldats cedits per nosaltres al Poder Central poguessin servir pera las imposicions del mateix sobre la Regió Catalana, la experiència nos fa témer un altre perill, y es la possibilitat de que l' exércit espanyol continués essent com fins aquí una font de tribulacions á causa de la facilitat ab que molt sovint s' ha sortit de sas funcions, entregantse á la característica / costúm espanyola dels pronunciaments, vergonya indigna que deshonra á la nació que 'l manté pera ben diferent objecte.

Vol dir aixó que penso sería una insensatés entregarnos á

un estat de cosas que hauria de privarnos de la tranquilitat necessaria á la vida del treball y del progrés.

Penséu ademés que si vos fa pór la ingerencia á Catalunya d' un Delegat del Poder Central, com ho heu demostrat al discutirse la Base 2.ª, molt més terrible ha de servos en temps de pau la ingerencia de regiments sencers que ab qualsevol pretext podrián abordarnos á casa nostra y que en concepte de *exércit nacional* dificilment podríam evitar. No volguém crear nosaltres mateixos un perill al costat de las Institucions que aném per reconstituhir á benefici de nostra estimada Catalunya. Crech, per tant, indispensable que la forsa pública en temps de pau depengui dels Poders Regionals, deixant al Poder Central l' exércit de las Colonias y sa administració; com crech també que en temps de guerra deuen estar los exércits Regionals á las ordres del Poder Central formant un sol exércit, y encara, aixís y tot, sense barrejarse, sinó formant cossos de Catalans, Valencians, Castellans, ezt., subjectes, aixó sí, á la mateixa táctica y al mateix armament pera fer més uniformes las operacions de la campanya, concentrantla en un sol plan y subjectantla á una sola idea ofensiva ó defensiva.

En lo que estich d' acort ab lo senyor Suñol, es en condemnar la formació dels exércits permanents en temps de pau, perque constituheixen lo foment de la ganderia y absorbeixen las forsas vivas de la agricultura y de la industria. Però aixís com no soch partidari de sa permanencia com á regla general, soch de parer que, encara que estiga en plena pau, tota nació ben governada deu tenir instruhidas las forsas de las armas especials, puig quan se necessitan es imposible improvisarlas, perque la ciencia no s' adquireix ab tant poch temps com se disposa devant las amenassas de guerras ab l' exterior. En tot cas, l' arma d' infanteria es la única qual formació 's podria subjectar á las contingencias del temps, y gayre bé sense instrucció prévia, utilisant com á oficials los més aixerits é il·lustrats que 's tinguessin á má.

Respecte á la crítica que ha fet lo senyor Suñol del sistema de redempció del servey militar tal com se fa avuy á Espanya, estich en lo fons d' acort ab ell, però fent algunas

salvetats. Cert es que 'l precepte ó lley militar no hauria de fer distincions odiosas y hauria d' obligar á tots los espanyols, en cas de necessitat, á defensar lo país ab las armas á la má; però jo opino que s' ha de limitar aquest precepte afegintli *á proporció de sas forsas*. Se 'm dirá potser que aqueixa distinció s' aparta del sistema igualitari, però no hi ha dupte de que aquest, en absolut, no 's pot admetre, perque constituiria la més enorme de las injusticias, puig ab l' ànsia de col·locar á un mateix nivell á totes las classes de la societat, no 's faria més que inutilisar á algunas d' ellas exigintlashi provas superiors á sa naturalesa.

No 's pot pas negar que l' home del camp sempre resistirà majors fadigas que la gent de ciutat, aixís com lo pobre menestral ó jornaler de tota sa vida, sens experimentar grans molestias y ab més mal passament en la campanya, sufrirá molt menos que un estudiant fet sols als llibres y en general tot altre que previngui de familia rica ó acomodada.

Peró tot aixó 's pot fàcilment compensar; y puig las classes del exèrcit, com més elevadas, tant en lo campament com en los quartels, tenen las incomoditats ab relació á son grau, se podria millorar perfectament en lo servey de las armas als de classes més altas, dántloshi graus proporcionats á sa ilustració, ab lo qual las molestias de la campanya s' equilibrarian entre 'ls joves de totes las classes proporcionalment á sa resistencia respectiva. Lo contrari de lo que proposo seria més igualtat, sí, però una notoria injusticia, com també ho seria que 's carreguessin pesos d' igual consideració á homes de complexió y musculatura molt distinta, aixafant á uns la feixuguesa de la carga que altres soportarian sense cansament apreciable.

Per tot lo exposat, me declaro d' acort ab lo criteri general de la Ponencia, però insistint en mon prech de que no contribuim al exèrcit espanyol, en temps de pau, reservantnos en nostras mans las armas que algún día 'ns poden fer bon servey pera sostenir las Institucions Catalanas.

Lo PRESIDENT DE LA PONENCIA manifesta que al redactar de nou la Base, 's tindrà en compte lo sentit de la esmena del senyor Pareras.

Sobre 'l mateix assumpto demana la paraula 'l vocal de la Junta Permanent,

Don Pau Calomer. — Senyors :

Abans d'acceptar la Ponencia la esmena que acaba de presentar lo senyor Pareras, deu fixarse en que 's cambia ab ella per complert l' esperit de la Base á que fa referencia.

Tal com estava redactada primerament la Base 13, clar se comprén que Catalunya entregaria al Poder central homes ó diners pera que aquell ne disposés lliurement tal com se fa avuy, si be ab la notable diferencia de que 'ls fills d' aquesta terra que passarian al exercit barrejats ab los de las demás regions de la península, serian voluntaris, com de dret correspón als catalans que sols baix lo jou del uniformisme se veuhen en l' oprobi de la esclavitut, puig verament esclaus quedan després del denigrant sorteig vigent en plé sigle XIX, en lo sigle de las flamantas llibertats. La esmena del senyor Pareras no consent que 's barrejin los fills de Catalunya y 's confonguin en l' exercit espanyol ab los de las altrás regions, sinó que, formant un cos d' exercit catalá, no degui sortir sinó en cas de guerra de Catalunya.

Aixís, donchs, la Base de la Ponencia y la esmena del senyor Pareras, tenen un sentit ben diferent, puig si Catalunya contribuheix ab homes ó diners á la formació del exercit espanyol, no deu tenir un cos d' exercit catalá, y si te exercit propi, no deu contribuir ab homens ni diners á la formació del exercit espanyol, puig que ja formaria part d' aquest ab propia personalitat.

¿Quín dels dos sistemas sería més convenient á Catalunya

y de més utilitat al Estat espanyol? Aixó es lo qu' ha d' acordar l' Assamblea pera la redacció clara y definitiva de la Base 13, y de passada permétinme, senyors, que, encara que profa en la matèria, manifesti ma opinió d' acort ab la Ponència que ha acordat acceptar la esmena del senyor Pàrreras.

Opino, donchs, que seria millor que Catalunya tingués un cos d' exèrcit propi, compost de voluntaris en la forma que cregués convenient, d' acort ab lo Poder Central, baix la inspecció del Ministre de la Guerra en temps de pau y baix sas ordres en temps de guerra, bastant aixó pera 'l compliment de la Base 1.ª en que queda establert que serán atribucions del Poder Central l' exèrcit permanent de mar y terra, las obras de defensa y la ensenyansa militar, cosa precisa pera afiansar la unió del Estat espanyol, d' aquella unió lliure que desitjém los que, estimant ardentment á nostra patria Catalunya, voldríam véurela ajermanada ab las demás nacionalitats ibéricas, formant juntas un poderós estat espanyol, la gran patria comú Espanya, á la qual tením més veritable amor nosaltres que no pas los monopolisadors exclusius de la hidalguía als quals *tanta sangre les cuesta la unidad de la patria.*

M' inclino, senyors, á la idea d' un cos d' exèrcit catalá, porque 'm sembla llógich que cada regió tinga lo seu propi, en la forma y modo d' esser més apropiats á sas qualitats y caràcter, puig essent com son abduas cosas diferentas en cada regió d' Espanya, resultarian cossos de diferentas aptituds que, ben combinats, formarian un exèrcit espanyol poderós y apropósit pera empendre tota mena de campanyas: ben al contrari d' avuy que, barrejats los fills de las diferentas regions, tenen de sacrificarse los uns als altres en sas diferentas tendencias y costums, y sobretot en son llenguatge, que totas han de fer callar, subjectantse al de Castella per la gran barra d' haverse posat ell mateix los galons d' oficial.

Al mateix temps, los diferents cossos d' exèrcit regionals despertarian la emulació entre ells, porque la gloria ó la derrota que podrian recaure sobre 'ls exèrcits espanyols,

afectarían d' un modo particular als cossos que més hi haurían contribuït.

Y, finalment, senyors, la reorganissació del exèrcit catalá sería la continuació de la gloriosa historia militar de Catalunya, sería la prova vivent de nostra nacionalitat, fora l' enllassament de la antigua ab la moderna epopeya de nostra patria.

Y no solzament me refereixo al exèrcit de terra, sino que també á la marina, porque baix la direcció y d' acort ab lo Poder Central, ¿no podría tenir cada regió sos barcos de guerra pera formar junts la armada espanyola? D' aquesta manera, á més de la gloria y emulació regionals en tenir sa propia escuadra, es d' esperar que essent simplificada la administració y aumentat l' interés ab que cada una 's miraría la construcció de sos barcos, s' evitarían cassos com lo dels astillers del Nervión, en lo quin, segons sembla, se quedará 'l govern sense barcos y sense 'ls diners equivalents á son import.

Ja he dit, senyors, que manifestava ma opinió sense cap mena de pretensions, puig soch profá en la materia, y si m' he atrevit á fer algunas indicacions, han sigut aquestas solzament fillas del amor que tinch á ma patria catalana y del desitj de véurela formada d' organismes vius y naturals dintre la patria comú Espanya, puig sols d' aquesta manera crech que pot ser aquesta gran y poderosa y recobrar son perdut prestigi en lo concert de las potencias d' Europa.

Se dona per suficientment discutida la Base 13.

Pera proposar una esmena á la Base 14, diu lo delegat d' Olot,

Don Joseph Asqueru. — Senyors :

No sé si podría dirse *esmena* á la Base 14 lo que vaig á posar á la vostra consideració. Crech que millor ne podríam dir una aclaració ó rectificació en la redacció de la mateixa.

La ilustrada y patriótica Comissió Ponent no s' ha pas oblidat d' incloure en lo Projecte de Bases nostra estimada y típica institució del Somatent, quina historia no recorreré perque tots la coneixéu perfectament, com á bons catalans que sou. Però, á mon entendre, del modo que está redactada la Base 14, lo Somatent apareix com una forsa secundaria pera 'l sosteniment del ordre públich é integritat nacional, quan en mon concepte deuría ser la base del exércit passiu ó de reserva, y 'l Cos que 's proposa, ja sia de Mossos, ja de Guardías, no més que l' auxiliar del Somatent pera correrías diarias y vigilancia permanent.

No se si hauré comprés be 'l sentit de la Base 14 y si 'ls senyors Delegats haurán comprés l' esperit que m' anima al presentar eixa esmena ó aclaració, y si están conformes ab lo meu pensament. En tal cas pregaría á la Comissió que 's servis redactar de nou la Base en lo sentit indicat.

Lo senyor SUÑOL contesta al senyor ESQUENA explicant l' esperit de la Base 14, y, després de rectificar lo senyor ESQUENA insistint en sa petició, intervé 'l President de la Ponencia, senyor DOMENECH, proposant una nova redacció de la Base 14 que armonisi 'l criteri de la Ponencia ab lo de la esmena en cuestió.

Lo senyor ESQUENA s' hi avé.

Finalment, lo PRESIDENT demana als senyors Delegats que tinguin pendents esmenas á las Bases discutidas, que las redactin ben claras en papeletas soltas pera presentarlas l' endemá al acte de la votació y facilitar aquesta en lo possible.

Y s' aixecá la sessió, á quarts de nou del vespre.

Manresa 26 Mars 1892. — Lo President, LLUÍS DOMENECH Y MONTANER. — Los Secretaris, ENRICH PRAT DE LA RIBA — JOSEPH SOLER Y PALET.

TERCERA SESSIÓ

En la Sala Consistorial de la Ciutat de Manresa, á las 9 del matí del dia 27 de Mars de 1892, se reuneix la Assamblea de la UNIÓN CATALANISTA en la tercera sessió de sa primera série. Ocupa la presidencia 'l Vispresident don Pau Colomer.

S' aproba l' acta de la sessió anterior.

Se continúa la discusió del Projecte de Bases, demanant la paraula pera ocupar-se del criteri económic apuntat en las Bases 7 y 15, lo delegat de Barcelona

Don Ferrán Alsina. — Senyors!

Es aspiració primordial dels catalanistas que las condicions de las vidas moral y material del poble catalá millorin progressiva y constantment, y que las milloras en aquellas conseguidas trobin ferma garantia de duració en la referman-sa de las nobilíssimas cualitats que més bé caracterisan á la nostra gent: la honradesa, la previsió y una gran estimació á la terra y al trevall.

Y com sab lo catalanisme que la refermansa d' aqueixas cualitats ha d' esser fruyt del exemple y bona direcció que al poble y á sas cosas dongan los representants de la regi6 catalana, també vol que aquestos representants sían individus de la mateixa mena, de igual lley que 'ls individuos representats; vol que sían fills de la mateixa terra porque ja de naixensa 'n portin l' esperit plé d' ella y ab lo que digan y en tot quant fassin ensenyin á llurs compatricis la vía que s' ha de rependre pera tornar á guanyar lo prestigi y la importancia que teníam los catalans abans de que extranyas influencias nos desnaturalisessin ofegant un bon xich dins lo cor del nostre poble lo sentiment honrosíssim d' aquellas grans qualitats.

Representants aixís, com los vol lo catalanisme, constituhi- rían un govern eminentment exemplar pera Catalunya; fa- rían una autoritat verament paternal pera tota la familia catalana. Honrats, previsors y sobretot amants de llur patria, en tot quant poguéis afectar al modo d' esser d' aquesta, cer- carían la concepció de llurs ideas generals y en especial de las ideas relacionadas ab la vida econ6mica de Catalunya, unas y altrás mares de consegüents procediments de govern ó disposicions gubernamentals, no en teorías extranyas, ni en capritxos científichs, ni en opinions d' escriptors extrangers de millor ó pitjor renóm, sinó en las solas deus suficientment constants, abundosas y claras pera produhir en inteligencias despertas y ben dispostas una germinació sana y profitosa pera 'l nostre país; en las deus naturals dels presents estats moral y material del poble catalá. Y al analizar la una y l' altra d' aqueixas deus; al considerar la potencia intelectual del nostre poble, y al descompondre y estudiar detallada- ment cada un dels molts y variats elements que la intelligen- cia y la activitat de la gent nostra transforma en fonts de las que 'n fa brollar sa relativa prosperitat material, los repre- sentants dotats de bon seny trobarían, com havém trobat nosaltres, las causas poderosas, las rahons irrefutables que han determinat al catalanisme á adoptar y sostenir en lo camp econ6mich catalá un criteri franca y decididament pro- teccionista.

Catalunya, animada en tots temps d' un poderós esperit d' empresa y ricament dotada per la naturalesa de forsas intellectuals suficients pera seguir á grans passos en lo camí del progrés, si 's pogués móure desembrassadament avansaria per aqueix camí al mateix pas que ho han fet altres pobles, quins no li portan cap més ventatja que la de poderse regular sa propia marxa á la mida més ben ajustada á llurs forsas y convenient á llurs necessitats.

Peró una llarga y fatal série d' accidents desgraciats forsan, ja desde temps, á la infelís patria nostra á fer son camí, més que acompanyada, encadenada á una altra patria, y en lo que pensa, y en lo que emprén se veu ben clar que 's resent terriblement tant de la influencia de la companyia ab qui va, com de la falta de llibertat que la ofega. Aqueixa altra patria, á la cual va encadenada la patria nostra, no vol fadigarse caminant; vol, aixó sí, gosar plenament de las novetats del camí, vol disfrutar á dojo dels fruyts del avens, pero sense fer de sa part cap mena de sacrifici ni esforç, ni pas gran ni xich per afanyarlos.

D' aixó 'n resulta que pera poder fer via, Catalunya te d' arrossegar á sa companya malgastant en aqueix enutjós trevall una grossa part de sa energia y perdent en ell un temps preciós que després li manca pera aconseguir y aguantarse al costat de las altras nacions més lliures que li van al davant.

Forsada á móures en tan difícils condicions, lo vol de son esperit no 's pot estendre sinó á mitjana alsada; los productes generals de son trevall, las creacions de sa activitat han de sortir en conjunt necessariament tal com surten: un bon xich deficients y tant migrats que si no 's concedís una protecció eficaz á sos productors pera referlos poch ó molt de las pèrduas sufertas á causa de las desventatjas abans apuntadas, aquestos productors foran perduts sense remey y ab ells fora també perduda la relativa prosperitat que llurs afanyos proporciona á Catalunya y 'ls beneficis que tota Espanya 'n reporta. Pera evitar aqueixa pèrdua, ab lo fi de salvar al país de la ruína y lliurar al poble catalá de la miseria y l' embrutiment consegüent, lo catalanisme sosté dintre 'l

terreno económic en quant al nostre país y á son present estat se refereix un criteri resoltament proteccionista.

Además, la regió catalana, per lo que toca á la riquesa y fertilitat del terrer ab que l' ha dotada la naturalesa, es una de las regions més pobres de la península ibérica. En tot son territori, llevat del suro fet en los boscos de una part de la comarca de Girona, no s' hi troba un altre producte natural que pugui llansarse als mercats del mon com á article predominant entre sos consemblants dels demás païssos. Ni sas minas, que (fora de las de sal gemma de Cardona mesquinament explotadas á causa de trobarse un xich llunyanas de fàcils punts d' embarch y á causa també de no poder resistir la competència de la poch costosa sal marina), son escassas en número y encara més en potencia; ni sa terra, més que aprofitada, estragada per un conreu de cents anys, portat gayrebé sempre ab falta de coneixements y sobras de miseria, puig n' han anat bestreyent las sustancias nutritivas pera las plantas sense retornarli la deguda equivalencia en adobs, dona cap fruyt de qualitats tan excelents y condicions prou económicas pera poderse imposar en la venda á sos similars forasters. De manera que 'ls productors catalans dedicats á beneficiar las cualitats naturals externas é internas del terrer que 'ls deu sustentar, se troban respecte dels productors de altres païssos qual terra es per naturalesa més fértil y rica que la nostra, en una situació tan desventajosa que si arribés á faltar á llur treball l' ajuda de lleys verament protectoras, equivalents, en lo cas de la nostra producció, á justas disposicions compensadoras, dit treball no fora remunerador; sos productors haurían d' abandonar-lo y després seguir lo mateix camí fet ja per centenars y milers de paisans nostres: emigrar, fugir de la mare patria pera buscarse en altres païssos medis suficients ab quins poder satisfacció á la primera necessitat imposada per la naturalesa humana: l' afany del pa de cada día, lo manteniment de la vida, lo provehiment de las necessitats inherents á l' existencia.

Donchs, ab lo propósit d' evitar la emigració, al objecte de sostenir la vida del poble catalá, pera garantir son benes-

tar y lograr son progressiu avens y perfeccionament gradual es menester proporcionarli l' ajuda efíca y reparadora de veritables lleys protectoras; cal que no li manquin equitativas disposicions compensadoras; es absolutament indispensable que 'l criteri imperant sempre y quan se tracti de legislar al objecte d' assolir lo foment dels interessos de la producció patria, sia 'l criteri mateix del catalanisme: un criteri en tot y per sobre tot proteccionista.

Reconeixent, donchs, que 'l nostre poble en los resultats presents de casi totas las manifestacions de sa activitat productora 's troba atrassat; comprenent que, degut á obstacles oposats á son pas, qual remoció no pot efectuar ell tot sol, va endarrera d' altres pobles que ab molt temps, gran perseverancia y extremat zel han portat aquells resultats ó produccions de llur treball á un punt de perfecció y economia que 'ns cal aconseguir si volém posarnos á cubert de contratemps económichs que podrián comprometre gravement la continuació de la vida del poble catalá, y entenent que las tals perfecció y economías s' han de guanyar minjansant procediments proteccionistas ben entesos y mellor aplicats, lo primer que 'ns cal posar de relleu es la capdal importancia de lo que 's tracta de protegir, y totseguit aplicar los mellors medis propis pera arribar al establiment d' una protecció justa, capassa de resultar ordenadament profitosa y progressiva.

Interrompuda per algún temps més encara la era de las grans conquistas armadas é impossibilitada la inhumana explotació del esclavatje entre pobles civilisats, no queda á las nacions d' avuy altre recurs pera atendre á la satisfacció natural de las necessitats de llur vida que buscarse en lo treball productor los elements indispensables pera complimentarlas. D' aixó se 'n deduheix senzilla y naturalment que tot treball ó sia aplicació d' inteligencia y esfors corporal combinats, encaminat á produhir á n' als pobles aquells elements que 'ls hi son precisos pera la satisfacció de llurs necessitats, ha d' esser objecte predilecte dels cuydados y atencions de tots los individus dels mateixos pobles. Y en altres termes més generals: que tot treball productor d' aquells elements

deu ésser apreciat y protegit de tothom que d' ell ne surti beneficiat.

Y com que del treball productor ne surten directa ó indirectament beneficiats tots los individus de totas las classes socials dels pobles en los quals aquell se desenrotlla, tothom dels mateixos pobles, de desde 'l cap del Estat fins al darrer ciudadá deuen esmerarse en facilitar la continuació de dit treball y en fomentar son desenrotllo per quants medis tingan á sa disposició.

Los pobles que aixís ho han entés han sapigut escullirse, pera dirigir llur cosa pública, á homens ben convensuts de que aquell deber es, per ordre natural, lo primer y més elemental de tots los debers que pesan sobre 'l verdader home de govern. En cambi, aqueixos homens escullits, aqueixos verdaders homens de govern, han enlayrat á llurs pobles fins al honrós y preeminent lloch ahont los admirém, fonamentant llur módo d' ésser sobre 'l treball productor; sola base ó institució positivament indispensable á la vida dels pobles, é incomparablement més ferma y permanent que las demás institucions ó bases destinadas á sostindre las condicions purament complementarias d' aquella vida.

Exemples elocuentes de pobles enlayrats d' aqueixa manera 'ls tením en

la Inglaterra, ab monarquía lliberal y religió protestant;
los Estats Units de Nort América, ab república federal y religió protestant;

l' Alemanya, ab imperi federal y religió protestant;

la Fransa, ab república unitaria y religió católica romana;

y la Russia ab imperi absolutista y religió cismática;

tots cinch pobles, potencias que á pesar de trobarse baix la influencia de formas de govern tan oposadas com son: la monarquía lliberal y l' imperi absolutista; la república federal y la república unitaria; ab tot y anar conduhits moralment per

religions distintas com la protestant, la católica romana y la cismática russa, han prosperat y conseguit lo predomini del mon de que disfrutan, ab lo sol fet comú d' haverse dedicat preferenment á protegir y fomentar cada un d' ells son propi treball productor.

Aixís evidenciada la preferent importancia que tots devém concedir á la protecció d' aqueix treball pera afansar y millorar en lo possible las condicions de vida de Catalunya, passarém ara á esplicar com enteném los catalanistas que aquella protecció s' ha de fer efectiva pera que resulti en tot profitosa al poble catalá.

Dos son los principals sistemas aplicats pera protegir lo treball productor dels pobles.

Lo primer, senzill y de resultats immediats, pero també passatjers ó de poca estabilitat, es lo sistema de protegir exclusivament per medi de las aduanas, recurs petit y elemental que únicament pot satisfacer del tot á aspiracions de curta volada. Degut á sa extremada senzillés es lo sistema generalment preferit en l' infantesa de las nacions, y en las épocas de impotencia dels pobles.

Lo segon, un bon xich complicat, y d' efectes, encara que tardans, verament efectius y del tot duraders, es lo sistema de protegir per medi de disposicions gubernamentals encaminadas á afavorir lo desenrotllo y progrés del treball productor, proporcionantli tot quant li fassi falta ó puga serli útil pera conseguir lo perfeccionament y la economía ó baratura de sos productes.

Enemichs declarats de tota mena d' extrems ó absolutismes, los catalanistas enteném que cal y 's pot perfectament y ab gran resultat aprofitar de cada un dels dos sistemas lo bó en ells contingut, fentlos convergir junts al fi desitjat per medi d' hábils combinacions que poden resultar elements altamente beneficiadors del treball productor.

Lo primer s' ha d' utilitzar ab la doble mira d' evitar que aquellas produccions nostras que no tením encara prou alambicadas pera poderlas presentar á la venda en condicions quan menos iguals á las condicions de las similars estrange-

ras, morin ofegadas dintre del nostre propi mercat per la competència que aqueixas las hi farían si podían entrar lliures de tota traba; y además s' ha de fer servir lo dit primer senzill sistema protector pera facilitar l' establiment de noves produccions en lo nostre país. Aprofitantlo ab prous coneixements de las aptituts y forsas productivas nacionals, se logra ab ell: primerament, conservar lo trevall que 's té; en segon lloch, crearne de nou; y, en tercer terme, assegurar al Estat, representant de tota la Nació, un fort y sanejat ingrés en la recaudació de las Aduanas. Es sistema de pura defensa y solament en aqueix concepte deu aplicarse, y encara tenint sempre present que jamay, baix cap pretext, s' ha d' extremer sa acció dedicantlo á la defensa ó sosteniment de trevalls que no poguessen trobar en las naturals condicions productoras del país element suficient pera la preservació de llur propia existencia. Trevalls productors d' aqueixa mena no s' han de volguer pera casa: han d' aprofitarse pera negociar y conseguir d' altres païssos concessions favorables á la entrada en llurs mercats dels articles sobrants del trevall productor del nostre país.

Lo segon dels dos sistemas principals existents y a propòsit pera protegir lo trevall productor dels pobles, es lo quin s' aplica al objecte de conseguir lo perfeccionament y lograr la baratura dels productes de trevall.

Lo camp d' acció d' aqueix sistema protector es infinit; sos recursos inacabables y 'ls resultats ab ell obtinguts eficassos y permanents.

En efecte: tenint en compte son objectíu y recordant que la perfecció y la baratura dels productes del trevall son resultants precisas de distintas combinacions dels tres diferents factors, inteligencia, capital y má d' obra, fàcilment se compondrá que serán recursos bons y apropiats pera alcansar aquell objectíu del sistema tots los innumbrables medis ab los quins se pot lograr la millora de la qualitat, l' augment de la quantitat y la reducció del cost de cada un dels tres factors parcials entrants en la combinació y formació del producte.

Entre 'ls tals medis, escullirém pera citarlos com exemples los següents:

- 1.^r — Generalisar la ensenyansa técnica de tota mena de treball productor;
- 2.ⁿ — Contractar pactes comercials que facilitin la entrada de quant fassi falta y la sortida de lo que sobri al mercat patri;
- 3.^r — Imposar al país la menor carga possible de contribucions equitativament repártidas;
- 4.^{rt} — Garantir y facilitar lo crédito, montant al efecte establiments y creant institucions, constituïts de manera que pugan ser verdaders auxiliars del treball productor;
- 5.^{nt} — Aminorar las diferencias y extingir las rivalitats existents entre 'ls factors del treball;
- 6.^é — Facilitar la rapidés y economia en las comunicacions y transports;
- 7.^é — Combinar un cos consular intel·ligent, servidor y patriòtich;
- 8.^é — Concedir premis á las novas produccions establertes en lo país;
- 9.^é — Afiansar la pau y seguretat públicas;
- 10.^é — Sostener la moralitat mercantil, etz., etz.

Lo apuntat y tot quant, sense serho aquí, pugua reportar ventatjas positivas y durables al treball productor patri, creu lo catalanisme que s' ha de fer, y, costi lo que vulga, s' ha d' establir pera assegurar la existencia y, en lo possible, garantir lo benestar y la preponderancia de la nostra benivolguda patria.

Y aquí acabariám aqueixa general, compendiada y breu exposició del criteri econòmic sustentat pels catalanistas, si la excepcional importancia present d' alguns dels recursos acabats d' esmentar no 'ns portés á afegir á lo dit alguns conceptes é ideas complementaris que arrodoneixin y concretin un xich més als ulls del poble nostre, la manera especial com aquells judican que s' han de mellor beneficiar en profit del país.

Un dels tals recursos es lo quin consisteix en concertar

pactes ó convenis comercials destinats á facilitar la entrada de lo que fassi falta y afavorir la sortida de la que sobri al mercat patri. Pera tréuren lo degut partit es menester manejarlo ab complert coneixement del valor real de las forsas productoras del país, y al mateix temps ab prou previsió pera endevinar las consecuencias que de son aprofitament pugan sobrevenir. Essent recurs molt important, y tant com important delicat, sa aplicació no s' ha de confiar may á homes subjectes á preocupacions d' escola, y encara menos á inteligencias captivadas per la brillantor dels tontos ideals que varen fer dir á més de un beneyt conceptuat del Ebro enllá com á eminent economista nacional, que Espanya havia d' esser lo graner d' Europa, y, després que 'l temps y la terra y la gent espanyola varen haver demostrat que, no ja d' Europa, sinó que ni tantsols de sí mateixa arriba á esser graner, han sortit ab alló de que Espanya ha d' esser lo celler del vell continent; com si en aquest continent vell no hi hagassen terras y cimas y homes á Fransa, á Italia, á Hungría, á Grecia, á Turquía, á Crimea y al Caucás, capassos de produhir, quan aixís ells ho vulgan, prou ví pera satisfer á dojo las necessitats d' Europa y ab las sobras omplir fins á vessar la mateixa *bodega* espanyola.

Además, quan s' hagin d' entaular negociacions preliminars dels convenis ó pactes comercials, convé que 'ls homes á qui s' encarregui tal missió, no oblidin may que per lo cami que va la humanitat, las produccions de la industria, fruyt dels cada día més numerosos descubriments realisats en los dominis de la mecánica, la física y la química per la inteligencia y activitat humanas, van empenyent y reemplasant en sos llocs á moltas produccions ó fruyts de la terra que fins fa pochs anys havían sigut tingudas com privilegiadas fonts de riquesa que may se 'ls havían d' estroncar als païssos afortunats que las possehían.

Tampoch han d' oblidar los qui entaulin aquellas negociacions que 'l grau d' independencia d' un país ha estat, es y será sempre directament proporcional als medis propis ab que conti pera satisfer sas necessitats. Per aixó es natural y llógich que 'ls governants de païssos afanyosos de ser verdaerament lliures, procurin també aprofitar aquell important

y delicat recurs pera distribuhir armónicament las activitats parcials dels productors entre 'l major número possible de treballs quinas produccions sían indispensables pera la satisfacció de las exigencias de la vida dels pobles per ells governats.

Per altra part, no han d'ignorar que la essencia, que l'esperit latent en las negociacions que 'ls diferents grans pobles del mon entaulan pretextant l'establiment de convenis ó pactes comercials, es la resultant, fatal si 's vol, pero al cap y al fi resultant contundent, precisa, inevitable, de la forsa que 'ns porta dret á la perfecció, tot empenyentnos cap á la satisfacció de las necessitats imposadas als individus com als pobles pera la defensa, la conservació y la millora de las condicions de llur existencia. Dónquishi la forma que 's vulga, anoméninse los procediments com se donga la gana, la veritat es y será que en lo concertament de convenis comercials, cada una de las duas parts contractants proba de arrancar á l'altra la major quantitat possible de ventatjas, negocia pera lograr com més concessions mellor á favor del país per ell representat, sense més mira ni consideració de altra classe que explotar fins ahont puga á la part contraria. Es una fase més ó menos velada, millor ó pitjor dissimulada, pero sempre fase en gran magnitud de la natural brega humana, que n'han dit alguns lluyta per la existencia, y nosaltres ne dihém lluyta per la perfecció.

Es menester, donchs, procedirhi ab gran tino; cal no aventurarshi á la lleugera; es precís medir ab la major perfecció y seguretat possibles tot l'alcanç dels medis naturals de que 'l país disposa pera sa propia defensa abans de tirarse al combat en lo camp de las grans potencias productoras; urgeix conèixer exactament lo valor intel·lectual y 'ls recursos materials de que ab seguretat pot disposar Catalunya pera oposarlos, sense incorre en lo perill d'anular lo primer y perdre 'ls segons, al valor intel·lectual y als recursos materials extrangers ab qui degan medirse y qual competencia hagin de resistir.

Judicats ja, com acabeu de sentir, á correuyta perque no tením temps per més, aqueixos quatre conceptes elementals capassos de donar una idea bastant clara de com enteném

nosaltres que 's deu aprofitar lo recurs dels pactes ó convenis comercials pera que resulti positivament protector de la producció patria, passarem á una exposició reasumida del nostre modo d' entendre un altre dels grans temas d' actualitat: lo de las contribucions.

Pagar contribució al Estat, es despéndres, es fer lo sacrifici d' una part del propi ó interés individual pera donarla al representant del propi ó interés de la colectividat. Aqueix sacrifici de part del propi ó interés individual te com á benefici correlatiu lo dret del individu á obtindre del Estat la seguretat del ple ús y perfecte goig del propi ó interés restant de son domini.

Devent esser lo cost y l' alcans d' aqueixa seguretat, que pertoca al Estat garantir, directament proporcionals á la importancia del propi ó interés qual ple ús y perfecte goig s' han d' assegurar al individu, també lo tant á pagar— equivalent á quota contributiva — deu esser directament proporcional á la mateixa importancia d' aquest propi ó interés individual.

Perque aixís es just, volém nosaltres que las contribucions, ó sían sacrificis de moneda ó productes que s' hagin d' imposar al poble catalá pera 'l suport de las cargas y pago dels gastos de govern del país, pesin sobre sos habitants d' una manera justament proporcional á llurs recursos. Entenentse qu' aquestos recursos no son ni las terras ni las casas, ni 'ls capitals de cap mena esmersats en industrias y negocis, senzills instruments de qual utilisació y aprofitament ne treu l' individu 'ls medis precisos pera la satisfacció de las necessitats de la vida, sino que dits recursos son aquestos medis mateixos coneguts generalment per utilitats, interessos, profits, beneficis ó rendas.

Donchs la quota contributiva imposada ha d' esser proporcional á las rendas ó utilitats de tota mena que al imposat li dongan los capitals, las propietats, los negocis, las arts, los oficis, los empleos ó cualsevol altre dels molts y variats medis existents y apropósit pera fer produhir interessos ó sa equivalencia en productes á la inteligencia, al capital y 'l treball.

Ademés, tenint en compte que la satisfacció de las necessitats morals y materials de la vida del individuó ha de regoneixer un límit natural en lo terme mitj del cost de las que 's podrián dir exigencias dels temps de la societat en que ell viu; es llógich, y tant com llógich, just, 'augmentar progressivament y á la mida que las propietats de totes menas y sos rendiments sobrepujan l'indicat límit natural, la proporció del impost relativament al capital.

Aixímateix enteném nosaltres haver d'establir una diferència un xich notable entre la quota contributiva que s'ha d'imposar al propietari d'interessos ó capitals que ell mateix ajuda á fer produhir aplicanthe seguidament sa inteligencia y son treball personal, y la quota que s'ha d'imposar al propietari que disfruta d'utilitats ó rendas sense fer personalment res pera ajudar á la marxa del negoci ó ausiliar son desenrotllo.

Després de lo dit, be 's comprén que al exposar los catalanistas lo nostre sistema de tributació als ulls dels nostres paysans, no podém fer altra cosa que presentárloshi una senzilla ordenació d'aplicacions, d'ideas adecuadas á la bona distribució de las cargas contributivas, en perfecta concordancia ab lo nostre criteri económic, decididament protectionista de tot quant pot directa é indirectament afavorir lo desenrotllo del treball productor patri, y distribuhir equitativa y ordenadament las riquesas de la terra y 'ls beneficis del treball.

Ne son proba ben evident los números dels cuadros següents destinats á ensenyar cóm haurían de ser las quotas contributivas corresponens á beneficis, rendas ó utilitats, donadas en lo primer cuadro per capitals ó propietats á qual beneficiament dedica 'l propietari inteligencia y treball personals, y en lo cuadro según, per capitals ó propietats pera quin beneficiament lo propietari no hi aplica personalment ni inteligencia ni treball (1).

(1) Faltats á Espanya de datos estadísticos prou segurs pera poderne deduhir los tants per cent contributius ab que tocaría gravar los profits y las rendas pera proporcionar al Estat una recaudació equivalenta á la que per dits conceptes se percebeix en altres païssos més progressius y mellor administrats que 'l nostre,

Cuadro 1.er—CONTRIBUCIÓN INDUSTRIAL

CLASSE	CAPITAL TOTAL (fiso y circulant) PESSETAS.		Profit anual Tant p.%. PESSETAS.	Impost sobre 'l profit. Tant p.%. PESSETAS.
	1. ^a	1,000 á	10,000, . . .	X (1)
2. ^a	10,001 á	50,000. . .	4	2'—
			6	3'—
			8	4'—
			10	5'—
			12	6'—
			15 (*)	7'50
3. ^a	50,001 á	100,000. . .	2	1'90
			4	3'—
			6	4'—
			8	5'—
			10	6'—
			15 (*)	8'50
4. ^a	100,001 á	1,000,000. . .	2	2'90
			4	4'—
			6	5'—
			8	6'—
			10	7'—
			15 (*)	9'50
5. ^a	1,000,001 á	10,000,000. . .	2	3'90
			4	5'—
			6	6'—
			8	7'—
			10	8'—
			15 (*)	10'50
6. ^a	10,000,001 per amunt. . . .		2	4'90
			4	6'—
			6	7'—
			8	8'—
			10	9'—
			15 (*)	11'50

(1) Dessota un profit anual de 500 pessetas no hi ha impost per industria.

(*) De 15 p.%. en amunt lo mateix impost del 15.

Nota.—Los tants per cent de profit que passin dels tipos senyalats però no arribin á 3, 5, 7, 9, 11, 13 1/3, se considerarán com los anteriors; los tants per cent que passin d'aquestos darrers se considerarán com arribats als números següents.

Cuadro 2.^{on} — CONTRIBUTIÓ PER RENDA

CLASSE	CAPITAL PESSETAS.	Renda anual en Tant p.º/º del capital.	Tant pº/º d'impost s/. la renda.
1. ^a	Fins á 50.000. . .	2	2'10
		4	3'30
		6	4'40
		8	5'50
		10	6'60
		12	7'70
2. ^a	50.001 á 100.000. . .	15	9'50
		2	3'20
		4	4'40
		6	5'50
		8	6'60
		10	7'70
3. ^a	100.001 á 1.000.000. . .	12	8'80
		15	10'50
		2	4'30
		4	5'50
		6	6'60
		8	7'70
4. ^a	1.000.001 á 10.000.000. . .	10	8'80
		12	9'90
		15	11'60
		2	5'40
		4	6'60
		6	7'70
5. ^a	10.000.001 per amunt. . .	8	8'80
		10	9'90
		12	11'00
		15	12'60
		2	6'50
		4	7'70

Notas.—(1) Dessota una renda anual de 100 pessetas no hi ha impost per renda.

(2) Los tants per cent de renda que passin dels tipos senyalats, pero que no arribin á 3, 5, 7, 9, 11 ó 13 1/2, se considerarán com los tipos anteriors, mentres los tants per cent que passin d'aquets núm ros se considerarán com arribats als tipos següents.

Aquí, ab l' objecte d' aclarir lo significat dels números acabats de llegir, en relació á la quota contributiva ab que actualment está gravada la propietat urbana á Barcelona, aném á comparar lo que ara paga y lo que pagaria, si s' establís lo sistema tributari proposat, lo propietari d' una casa de lloguer de dintre la ciutat, qual valor real fos de 340.000 pessetas.

SEGONS LO SISTEMA ACTUAL

	<u>Pessetas.</u>	<u>Pessetas.</u>
Valor de la casa	340.000	
Renda import dels lloguers tret lo 25 p. % de pérduas y gastos . . .	10.195	
22'80 p. % sobre la renda líquida pera la contribució al Estat		2.328

havém prés com á tipo-base de cálculs, los tants per cent dels profits y rendas pagats á Prusia, nació avansadíssima y exemplarmént administrada; la qual, essent autónoma en quan se refereix á son régímea administratiu interior, y estant unida á las demás nacions constituyents de la Federació Alemana en lo tocant al desenrotllo y la defensa dels interessos morals y materials de tots los Estats confederats, se troba baix un y altre punts de vista en condicions idénticas á las que nosaltres volém s' estableixin á favor de totas las diversas regions ó petitas patrias que integran l' Estat espanyol. Però tenint en compte la actual precaria y difícilíssima situació económica d' Espanya. y atenant á la enormitat del Deute públich pesant sobre d' ella, y que urgeix anar extingint totseguit, al aplicar los tipos mitjos prussians sobre 'ls profits y las rendas obtinguts en lo país nostre, hem degut sobrecarregarlos fins al doble dels que á Prussia 's pagan; es á dir, que en las taulas següents los tants per cent de contribució en ellas estampats, corresponen per terme mitj, al doble dels tants per cent que per conceptes iguals pagan los contribuyents de la ben administrada nacionalitat prussiana.

SEGONS LO SISTEMA PROPOSAT

	<u>Pessetas.</u>	<u>Pessetas.</u>
Valor de la casa	340.000	
Renda import dels lloguers tret lo 25 p. % de pèrduas y gastos . . .	10.195	
5'5 p. % sobre la renda líquica pera la contribució al Estat (1)		561

DIFERENCIA ENTRE LAS DUAS CONTRIBUCIONS

Sistema actual	22'80 p. %	2.328
Id. proposat	5'5 p. %	561
Diferencia.		<u>1.769 ptas.</u>

á favor del propietari.

S' haurá notat en los precedents cuadros que, com havíam indicat abans, la cuota contributiva imposada está en relació ab las utilitats y ab las rendas. Aixó te la inapreciable ventatja d' establir perfecta solidaritat entre 'ls interessos del Estat y 'ls dels contribuyents y fa que 'ls governants hagin d' interessarse com llurs governats en lo manteniment y prosperitat dels negocis y las industrias d' aquets.

També s' haurá vist que 'ls tants per cent d' impostos sobre 'ls profits y las rendas, van augmentant á la mida que aumentan los tants per cent de dits profits y rendas obtinguts ab l' aplicació combinada ó separada dels tres factors concurrents á la formació del producte treball. Es aixís perque,

(1) En rigor deuria aplicárseli la cuota immediatament més baixa, però havém preferit senyalarli la superior següent á fi de colocarnos en lo pitjor punt de comparació.

conforme s' ha dit ja abans, considerém nosaltres que per tot arreu, y en tots los cassos, existeix un tipo d' interés admés públicament com á benefici mitj, ó, si 's vol, com á benefici corrent, perque está adequat á la proporció equitativa corresponent á las condicions generals de risch y afanys en que 's poden fer produhir en tot país la inteligencia, lo capital y 'l trevall ó má d' obra. Donchs sobre d' aquest tipo mitj d' interés, que á Catalunya y á Espanya sol ser lo sis per cent anyal, imposém també no més que un tant per cent prudencial considerat com á terme mitj de tributació.

Mes quan lo profit ó las rendas no arriban al tant per cent admés com á corrent d' un país, s' ha de considerar que hi ha deficiencia de beneficis, que hi ha hagut la pérdua de la diferencia entre lo tant per cent de profit ó renda obtingut y lo tant per cent tipo mitj corrent. Donchs no sería just imposar á qui ha sofert una pérdua positiva la mateixa proporció en la contribució, ó un tant per cent d' impost igual al carregat á qui ha obtingut tot lo profit ó renda que naturalment podía obtenir. Y al revés quan lo profit ó las rendas sobrepujan al tant per cent mitj de que abans s' ha parlat, alas horas hi ha un augment ó excedent determinat per la diferencia entre 'l tipo mitj d' interés y lo major tant per cent obtingut del negoci ó del trevall industrial. En tal cas tampoch fora equitatíu imposar sobre d' aqueix ventatjós profit o rendas que 's deu considerar com extraordinari, un tant per cent de carga contributiva igual al que s' imposa sobre 'l profit y renda ordinari ó corresponents al tant per cent mitj acceptat com á corrent en los negocis del país. Per tot aixó, cenyintnos á lo estrictament just, hem adoptat l' augment del tant per cent de cuota á imposar relacionat ab l' augment progressiu dels tants per cent del profit ó las rendas.

Creyant prou extensa la exposició dels números y explicació de lo per ells indicat en las columnas dels dos cuadros precedents, sols devém afegir, pera acabar aqueix ja massa llarch rahonament sobre contribucions, que no 'ns ocuparém per ara d' altres impostos com son, los del timbre, estanchs, traspastos, herencias, etc., etc., primerament perque son de menor importancia, y en según lloch perque no tenim aquí temps ni es aquesta ocasió de detallarlos en estudis separats.

No obstant, farém una excepció del impost dit de consums del quin, si be no repetirém lo tantas vegadas predicat per las collas polítiques espanyolas, dirém en cambi que, á haverse governat sempre Catalunya per sí mateixa, segurament que 'l nostre poble may l' hauría conegut.

Respecte á impostos locals, se cubrirían sobrecarregant als contribuents de tota mena ab un tan per cent de la cuota que 'ls correspongués per industria ó renda, y fos menester á judici dels administradors de las comarcas y pobles pera cubrir degudament los gastos comarcans y municipals.

Fora una grossa falta acabar de parlar del criteri económic catalanista, sobretot avuy que pesa com llosa de plom sobre 'l crèdit del país l' ús y abús dels exclusius y exagerats drets concedits al injustament privilegiat *Banch d'Espanya*, sense exposar concretament quín es lo nostre criteri ab relació á Banchs y Societats de Crèdit.

Abocada á un pervindre que s' haurá de conformar en altres motllos enterament distints dels actuals, si no 's vol completar la ruina y portar l' aniquilament de las forsas vivas de la nostra nacionalitat, cal tenir escullit, entre tot lo demés que puga contribuir á sa prompta y entera rehabilitació, un régimen bancari adequat á sos requeriments agrícols, industrials y mercantils, pera ferne aplicació lo día en que dega llegislarse ó puga fer valdre com deuría son parer sobre aqueix punt de tantíssima importancia pera son treball productor.

Al pas que las Societats se van perfeccionant, han de perfeccionarse també y, per lo tant, ser més delicats los instruments de que fan ús. Aixís com en l' industria á la mida que va adelantant s' hi van empleant máquinas més complicadas y delicadas cual maneig exigeix major intel·ligència y un tacte més exquisit, aixís també en lo comerç dels pobles á la mida que avansen s' han de menester pera las transaccions mercantils organismes més complicats y de delicat ús, com ho son los Banchs y Societats de Crèdit.

Lo comerç, ó sia 'l cambi de productes y valors, necessita pera sa major facilitat y comoditat, d' un intermediari que

es la moneda ó altra cosa que la sustitueixi ó la representi. Després dels temps primitius en que 'ls pobles feyan los cambis directament per medi de productes, vingué la moneda á fer d'agent de cambi, qual útil acció més tart s' ha completat y extés per altres medis ó agents. Han sigut aquestos lo paper-moneda, lletras, comptes corrents, etz., etz.; los quals serveixen pera traslladar una part de la fortuna d' una persona ó entitat á mans de un' altra.

Pera facilitar l' empleo d' aqueixos nous medis d' empendre y realisar transaccions s' han creat los elements socials coneguts per Banchs y Societats de Crèdit.

Actualment, de tots los medis citats, diner, paper-moneda y crèdit, aquest darrer es considerat com lo més perfecte y més segur; y á la mida que una Societat avansa en la civilització, augmenta l' empleo del crèdit y disminuueix en relació al total de transaccions, l' ús que fa del paper-moneda y de la moneda ó diner.

Peró, si be es veritat que 'l crèdit es l' element més perfeccionat de transacció, també ho es que no tothom pot ferne ús; y per aixó son considerats lo paper-moneda y la moneda ó diner com los elements que venen á sustituhir al crèdit en las transaccions á la menuda de la gran massa de la Societat.

Com havém dit abans, las entitats creadas ab lo fi de facilitar l' ús d' aqueixos medis més perfectes de transacció, son los Banchs y las Societats de Crèdit. La naturalesa d' aquestos exigeix un coneixement lo més complert possible de las personas que hi entervenen; es á dir, aquellas personas que han d' acudir á una societat pera ferla depositaria dels seus valors ó capitals, necessitan coneixe á fondo las personas que están al devant d' aquella, á la vegada que aquestas necessitan també, pera la seguretat de las operacions qu' han de fer, coneixe á fondo las personas que á ellas acudeixen ab lo fi de realisar operacions mercantils; necessitan coneixe lo grau de formalitat dels seus clients, la seua fortuna y la naturalesa dels seus negocis.

Lo número de personas que han de dirigir las Societats de Crèdit no pot ser molt números, porque es essencial á tot negoci la unitat en la direcció. D' aquí 's deduheix que aquei-

xas societats han de ser relativament limitadas en quant al número de personas que las integran, entenentse baix aquest concepte, todas las personas que hi entrevingan, ó sían, Directors y clientela. Aquesta limitació es consecuencia de la limitació de la intel·ligencia humana.

Essent curt lo número d'individuos que han de compondre cada un d'aqueixos organismes comercials, forsosament ha d'haverhi multiplicitat de Societats semblants dintre d'un país, fenómeno que te lloch per tot arréu y s'engrandeix á mida que 'ls pobles augmentan lo número d'habitants y la potencia mercantil.

De la necessitat de multiplicar las Societats de Crèdit en relació á las exigencias dels cambis d'un país, se'n deriva la necessitat de que la llei no s'oposi á llur creació y, per consegüent, la conveniencia de que, elevant lo fet á principi, estableixi la llibertat de ditas institucions.

Are be: aqueixas Societats, en sa majoría, no poden prestar tots los beneficis de la seua institució si no tenen la facultat de crear paper-moneda, es á dir, de valerse d'aquest medi pera facilitar capitals á preu baix á todas las classes socials. De manera, que d'aquí també 'n resulta evident la necessitat d'establir com á principi la llibertat de Banchs d'emissió.

Peró, com hem dit al comensament, essent aquesta una máquina complicada y com á tal molt delicada, requereix gran tacte y delicadesa pera que no 's converteixi en instrument de perturbació y ruína. L'escull primer contra 'l que 's corre perill d'estrellarse es l'abús, per causa de l'ençegament que molt sovint produheix l'afany de grans utilitats. Contra aqueix escull cal prevenirse en las lleys de fundació ó creació d'aquellas Societats.

Un altre grave escull contra 'l que també cal prevenirse sèriament al tractar dels Banchs es lo de la circulació fiduciaria. D'aquest nos n'aném á ocupar seguidament.

La moneda es una mercancia com cualsevol altra. Aixís com un home ha de menester roba pera vestir-se, blat pera menjar, etz.; també ha de menester una cantitat de moneda pera pagar tots aquells elements ú objectes que ha d'adqui-

rir. La suma de las cantidades de moneda que han de menester los individuos d' una nació, dona una cantidad que representa 'l total que ha de compondre la circulació. Aqueixa suma d' or, platina, plata, níkel, arám, etz., s' ha tingut que adquirir pagantho ab jornals empleats en l' Agricultura, Industria, Arts, etz. Representa, donchs, un capital.

De manera que una nació, además de possehir una riquesa que 's pot dir fixa ó inmovible, evaluada en *tants* milions de duros en terras trevalladas, més *tants* milions de duros en casas, *tants* en boscos, *tants* en maquinaria, etz., ne posseheix també un' altra en circulació, composta de *tants* milions en metalls—or, platina, plata, níkel, arám, etz., acunyats.

Peró, aixís com las terras donan tots los anys blat, vi, oli, etz., y las máquinas fan fil, teixits, etz., las monedas d'or, de plata y demás metalls, may donan res. Representan, donchs, baix aquest punt de vista, un capital improductiu. Com diu un autor francés, la moneda es com los camins dels camps que ocupan terrenos improductius pera la agricultura.

Si una finca de cent hectáreas, per exemple, ne te vint convertidas en camins, aquestas vint prestan un servey que es una necessitat pera la finca, però en sí, com á capital terra, son improductivas. Si per medi d' un sistema de locomoció més perfecte 's pogués fer tot lo transport ab la meytat de l' área dels camins, resultaría una major riquesa pera 'l propietari, perque tindria deu hectáreas més pera 'l conreu, las quals donarian tots los anys blat, vi, oli, etz.

Si suposém qu' 's trobés y s' establís en la finca lo transport aéreo, tindriam que aqueixa redituaria un vint per cent més que abans.

De la mateixa manera, si suposém que una nació ha de menester cent milions de duros en metalls acunyats pera donar curs á las sevas transaccions comercials, tením que aquella nació ha degut emplear una gran part de jornals de treball d' un valor equivalent en la compra d' aquells metalls, jornals que hauria pogut emplear en procurarse productes agrícols é industrials augmentant aixís sas provisions pera alimentarse y vestir. Aixís es que si trobém un sistema efectiu y segur per medi del qual aquellas transaccions comercials pu-

gan ferse, per exemple, ab una meytat no més del numerari abans dit, obtindrém un gran benefici pera la nació, porque podrá disposar aquesta de cinquanta milions de duros que podría dedicar al foment de la seua riquesa agrícola é industrial.

Lo paper-moneda es un dels medis que tenen las nacions pera proporcionar-se aquell benefici. La massa del paper circulant actualment en totes las nacions civilisadas y las operacions fetas per medi del alt crédito — comptes corrents, lletras, talons, etz., reduheixen en molt las necessitats del metall.

A primera vista sembla que la emissió de paper-moneda pot tenir lo perill de que la facilitat mateixa de la seua emissió condubeixi al abús y que si la quantitat emesa arriba á excedir las necessitats d' un país, pugui esser causa de trastorns económichs. Però en realitat no es aixís. La opinió d' homes eminents en materias económicas, basada en la mateixa realitat dels fets, es que fora en va crear una quantitat de paper-moneda superior á la que las necessitats comercials reclaressin. Respecte á aquest particular, un alt funcionari inglés diu qu' es ridícul aqueix temor, com fora ridícul creure que 'l número de sombreros que 's portan en un país hagués d'estar en relació ab lo número dels fabricants y no ab lo dels caps que hi hagin pera portarlos.

Y lo que dihém del paper fiduciari, se pot també aplicar á la moneda. Com es en sí capital improductiu, á ningú li convindrà tenirne un sobrant que dega jaure inactiu en las arcas pera guardarlo.

Peró, si la exageració de la quantitat d' aqueixos medis de circulació no pot portar trastorns económichs á una nació, la insuficiencia d' ells ó sia la carestía de metalls encunyats, paper fiduciari y demés elements de crédito, ha de causar inevitablement gravíssims danys económichs, entorpint y paralissant tot lo moviment comercial d' una nació.

Un país que ha prosperat un any tenint la mateixas terras conreudas, iguals fábricas ó máquinas, y 'ls mateixos braços treballant, pot trobarse en l' immediat següent sense poder utilitzar tots aqueixos elements de riquesa per mancarli

ls medis de donárlshi moviment, ó sían los valors constituents de la circulació: metalls encunyats, paper-moneda, etz.

Ab tot y que 'l capital-circulació d' un país es relativament petit al costat de son capital total: terras, casas, barcos, máquinas, etz., l' ausencia ó falta d' una part d' aquell capital-circulació li ocasiona molts més trastorns á un país que la pérdua d' un capital major dels que componen la demás riquesa pública. D' aquí prové la necessitat de que al legislar se procuri que no pugui arribar may lo cas de faltar capital-circulació. Pera lograr aixó, tots los governs de païssos civilsats han dictat lleys afavorint la creació d' aqueixos medis de tranzacció que venen á ajudar als metalls encunyats y á moderarne l' ús.

No farém aquí la relació dels diferents sistemas de Banchs que existeixen á Europa y á América; molts d' ells constitueixen, al nostre entendre, un abús del crédit. Unicament recordarém que, si 's vol que aqueixos elements fomentadors del crédit produheixin tots los beneficis que son capassos de rendir, es indispensable que estigan assentats sobre una base completament sólida.

Dels varis sistemas de Banchs coneguts, lo quin, al nostre entendre, ofereix millors condicions d' estabilitat y garantias, es l' adoptat en los Estats Units d' América. Consisteix en lo següent: Formada una societat de credit ab arreglo á las condicions de la lley (que aquí devém considerar d' ordre secundari), pot constituhirse en Banch d' Emissió presentantse en la Tresorería del Estat y dipositant allí una cantitat A de Deute Públich, á cambi de la qual la Tresorería entrega una cantitat equivalent al noranta per cent de la dipositada, en Bitllets impresos per l' Estat, que 'l Banch posa en circulació donantlos en pago de las seuas obligacions. Las obligacions en que 's troba alashoras lo Banch, son las següents: si tenia, per exemple, disponibles en metálich ó valor efectiu, cent mil duros, los ha degut invertir en Deute Públich que li dona sobre 'l capital invertit un quatre ó cinch per cent d' interés anyal; y ha adquirit, en cambi, noranta mil duros en Bitllets de Banch que constitueixen son capital circulant, al qual pot ferli produhir — per medi de las operacions propias

de tota societat de cr dit — un inter s m s   menys crescut segons sían los resultats de las tals operacions. Aquest inter s, junt ab lo que produheix la quantitat de Deute Pública dipositada en la Tresorería del Estat, constitueixen los beneficis del capital desembolsat per los accionistas del Banc.

Resulta d' aquest sistema, que la situació del tenedor del Bitllet està molt més garantida de lo que acostuma   estar en los dem s sistemas, ja que, per sobre de la garantía que pagan oferir la posició, intel·ligencia y formalitat dels Directors dels establiments de cr dit, hi ha l' altra garantía de tenir un capital major al dels Bitllets emesos, en Deute del Estat y donant sempre un inter s determinat. De fet, hi ha que 'l tenedor d' un Bitllet de Banc de cent duros, lo dia que 'l Banc que hagi posat en circulació aqueix Bitllet hagués perdut tot lo seu capital, trobar a encara disposats en la Tresorería Pública y   solta d' ell cent duros donant un inter s fixo cada any.

La falta de pago dels interessos del Deute d' un Estat, podria apareixer com un defecte capital del sistema. Però, si 's te en compte que la garantía que te 'l Bitllet de Banc em s segons lo sistema nort-americ  es una garantía subsidiaria, basada sobre tota la riquesa del Estat, se compendria totseguir que es incomparablement superior   la garantía que sosté 'l valor dels Bitllets emesos por los Bancs constituïts segons los altres sistemas generalment adoptats per las nacions d' Europa. Perque la gaaant a m s efica s y de car cter m s permanent es la que ofereix un Estat quals vida   interessos no desapareixen ab la facilitat que ho poden fer los d' un particular   de societats d' existencia molt limitada.

Per altra part, lo paper-moneda que s' infiltra en totas las classes de la societat y, per lo tant, arriba   tots los individus d' una nació, fa que tots estigan igualment interessats en lo compliment de llurs obligacions envers l' Estat per rahó del pago del Deute d' aquest. Lo país es tot à l' hora acreedor y deutor, lo qual fa que la garantía sia tot lo efica s y segura possible dins lo hum . Adem s, es lo sistema aqui

presentat, un medi suau y sumament hábil ab lo quin l' Estat fa á tots los seus individúes tenedors de son deute.

Per tot aixó, opiném nosaltres que 'l dia en que Catalunya puga tenir ó influhir d' un modo decissiu en la direcció dels seus propis interessos, com la tenen y ho fan los diferents Estats de la Unió Americana, deurá adoptar la llibertat de Banchs d' emissió, conformada al sistema nort-americaná qual exposició s' acaba de fer (1).

Un altre recurs — darrer dels que 'ns havíam proposat exposar en aquest lloch — propi com lo quin més pera protegir y activar lo foment de la producció patria — es lo d' aminorar las diferencias y acabar las extremadas rivalitats existents entre 'ls diversos factors del treball productor. Que es com si diguessim: lo de resoldre convenientment la cuestió d' actualitat més íntimament enllasada ab lo desenrotllo de la producció de la nostra terra y, per lo tant, ab la economía patria: la que se 'n sol dir cuestió social.

¿Qué es aquesta?

Pera molts ignorants de las distintas y absolutament precisas funcions inherents á cada un dels tres diversos factors contribuents á la formació del producte treball, la essencia de la cuestió social es la aspiració de la classe obrera á emanciparse de la dita per alguns tutela, y per altres tiranía, á que, segons ells diuhen, la tenen subjectada las demás classes socials directoras y mantenidoras del treball. Y aixó ho crehuen com á consecuencia de la absurda pretensió sostinguda per uns y altres de trobar analogia perfecta entre l' estat social del obrer dels nostres temps y l' estat social del poble de las antigas épocas en las que existía la servitut.

Hem dit absurda á n' aqueixa pretensió, porque resulta aixís del exámen comparatíu dels dos estats socials entre 'ls que 's vol trobar dita analogia.

En efecte: en las épocas de servitut la noblesa y 'l clero

(1) Aquest treball referent á *Banchs y Societats de Crédit* nos ha sigut proporcionat per lo Delegat de la *Assamblea* don E. Güell y Bacigalupi.

eran á la vegada privilegiats possehidors de dignitats, beneficiadors exclusius de las grans posicions socials y acaparadors únichs de la propietat y la riquesa dels païssos ahont dominavan. De manera que l'individu del poble d' aquellas épocas, que naixia sota llur dominació, per més que la naturalesa l' hagués dotat d' un gran esperit y un talent superior, á pesar de que 'l Criador mateix l' hagués fet un home exemplarment virtuós, digne d' ocupar alts llochs desde ahont pogués servir d' exemple y mirall á sos consemblants, no podia esperansar arribarhi may; devia, ab tot y sentir en sa ánima la sobrenatural forsa de sa superioritat, acotar lo cap, considerarse á sí mateix de classe inferior y renunciar per tota sa vida á ocupar en la societat humana lo sitial al que 'l mateix Deu, ab las rellevants cualitats ab que havia dotat son esperit, donava probas d' haverlo predestinat. Pera ell, infelís fill del poble, los detentors de la llibertat humana de son temps, havian ja estampat sobre la porta d' entrada á la vida lo desesperant: *lasciate ogni speranza!*...

Res d' estrany, donchs, que aquell home, despullat de sa dignitat per la forsa, reduhit per semblants seus á la irremissible condició de la bestia, sentís vibrar sa ánima al impuls de l' alenada del mateix Criador y 's revoltés irat contra un estat de cosas que li robava sa condició d' home, privantlo de la llibertat.

Y aquell estat de cosas desaparegué ignominiosament destruhit sota las plantas del poble revoltat, qui, desde alas horas ha pogut donar al mon homes de virtut, de valor y de saber que, escalantse sobre llurs propis mérits, han conseguit arribar á las més altas posicions socials, y han lograt fer distribuir més equitativament la propietat y las riquesas de las nacions. Lo qual vol dir que s' ha conseguit un altre modo de esser dels pobles radicalment oposat al anterior. Aquest, ó sia 'l vell estat de cosas, adjudicava l' exclusiu predomini moral y material de la humanitat á una exigua minoría d' individuos components de las classes privilegiadas, mentres que 'l nou modo d' esser, posa també dit predomini á la disposició del valor individual, del mérit propi y de la virtut particular de todas las classes y todas las posicions socials.

De modo que actualment no hi han barreras infranquejables com abans, que s'oposin al lliure avens del home de verdader valer; no existeixen obstacles indestructibles que aturin lo vol del mérit positiu, ni 's topa ab entrebanchs de privilegis odiosos, com ho eran los d'aquells passats temps, que privin de manifestarse y lluhir com deuen las virtuts cívicas dels ciutadans.

Tenint, donchs, la entrada franca, essent lliure lo pás de l'escala quals grahons ha de pujar l'home que vulgui millorar sa posició; estant posats aqueixos grahons, dels quals son los tres primers lo just compliment dels debers individuals, lo trevall y l'estalvi, á una alsaria á la que tothom pot arribar, resulta, conforme á lo dit un xich abans, una pretensió absurda la de voler trobar ni sombra d'analogia entre l'estat social de la classe obrera dels nostres temps y l'estat social del poble dels temps de la servitut.

Com també resulta absurda la creencia de que, duas causas tan distintas entre sí com ho son aquell passat estat de servitut del poble y 'l present estat de llibertat de las classes populars, pugan may produhir un mateix efecte, pugan proporcionar als descontents lliures d'avuy, la mateixa satisfacció que obtingueren los descontents sense llibertat d'aquells vells temps.

Alashoras era una pujada gloriosa, una ascensió progressiva, la quina conduhia al cim sobre 'l que s'hi trobava la llibertat. Mes ara la pujada 's va acabant, l'ascens está á punt d'aconseguir son terme natural; gayrebé 'l toquém aqueix cim. Y, no obstant, varis pobles que ja desde temps gosan de sas ventatjas, alguns que ja desde anys venen disfrutant de quantas garantías pot donar la llibertat, han oblidat sos beneficis; molts dels homes que 'n disfrutaban no entenen lo que va costar de guanyar, y sens dubte per aixó 'n renegan, y cridan y esvalotan perque troban massa reduhit l'espai en que ella 'ls permet bellugarse, y volen més ayre, desitjan més terra, ansian més espai, valdament sia devallant á bots y empentas de son cim gloriós, pera tirarse de cap al brut abim de la llicencia, vehí immediat del infern d'inhuma-

na opressió d' ahont tan heróica y pensament s' escaparen los nostres venerables passats.

A homes aixís, perillosos pera l' existencia de las llibertats públicas, es precis contenirlos ab má de ferro y, si 's resisteixen y no 's calman, posárlosi pont de plata cap als païssos encara per civilisar ahont la anarquía impera y la llicencia no te aturador.

Mes pera nosaltres que tením passada la major part del temps de la nostra vida entre mitj de feynas industrials y havem aprés en las lliçons de la práctica com han d' armonisarse la inteligencia, 'l capital y la má d' obra á fi de poder obtindre 'l producte trevall en las condicions més convenientes al sosteniment de la vida dels pobles, tot anant mantenint las bonas costums y relacions socials dintre la més prudent salvable vía de veritable progrés, la essencia de la cuestió social se desprén principalment de duas causas ben determinadas ab tot y no ser gayrebé gens conegudas del públich profá en materias de trevall.

D' ellas es la primera la deplorable afeminació y consegüent enervament de totes las classes altas de la societat en general, però especialment de las directoras y mantenidoras del trevall, enervament y afeminació que son origen y causa de continuïtat del culpable abandono en que tenen lo cumpliment de llur vivificadora missió social.

La segona es lo desitj desenfrenat, l' afany esbojarrat que, ab tolèrancia mal entesa y passivitat punible, s' ha deixat infiltrar en lo cor d' una gran part de la classe obrera, per possehir quant avans mellor, y sense esforços ni privacions de cap mena, tot lo bó y útil que posseheixen las demás classes socials.

Al trencar los nostres passats l' infamant jou de la servitut, iniciaren una nova era de llibertat y progrés obrint als pobles la entrada al camp del noble trevall ahont tothom pot presentarse lliurement á exercir sas forsas y probar sas aptituds en digna y lleal lluyta per l' avens moral y material de la humanitat. D' aqueix camp n' han sortit triomfants nombrosos y lluhits estols de fills del poble que s' han distingit

honrosament guanyantse ab llur treball y mérits propis, preeminents setials d'honor entre llurs consemblants.

Vencedors en la lluyta per l'avens y la perfecció humana, ocuparen aqueixos fills del poble llochs més elevats que 'ls comuns á la massa popular, sense que per aixó poguessen arribar á confondres ab los altres llochs de la escala social, reservats á la classe alta, representant natural y tradicional dels antichs senyoríos. La diferencia més notable entre uns y altres llochs, está en que 'ls primers representan en quant se pot representar dintre'l present estat de las nostras societats, la propietat temporal y, per consegüent, variable, y 'ls segons la propietat inamovible ó perpétua. Justament per aqueixa darrera condició, perque 'ls quins los ocupan representan la propietat inamovible, es que aqueixos llochs se troban á un extrém de la escala social, oposat en tot y per tot al altre extrém format ab los llochs ocupats per las masses populars desprovehidas en general de tota propietat. De modo que 'ls preeminents setials d'aquells fills del poble que resultaren vencedors en la gloriosa brega del treball, se trobaren igualment separats dels setials existents en los dos oposats extrems del escalat social, formant aixís lo conjunt d'individuos guanyadors d'aquells setials intermediaris una agrupació ó classe, anomenada en virtut del lloch mateix qu'ocupava, classe mitja.

Per lley natural, deguda á son origen com á son especial lloch en la societat, devía la classe mitja suavisar las intemperancias y exageracions propias dels extrems; li tocava moderar tan la tendencia sempre avassalladora y tiránica de la classe alta, com l'impuls sempre violent y desordenat de la classe baixa; havía d'esser imparcial y just intermediari conservador del ordre y mantenidor de la equitat socials.

Essent ella eixida dels elements populars, la classe mitja no devía may descuydarlos, y molt menos allunyársen tant, pera massa acostarse als elements senyorials, que aquells poguessen arribar á sentirse desamparats y trobarse sols y verns, abandonats á llur pobra sort.

Y no obstant, aixó, que no devía ferse, es desgraciadament lo que massa sovint s'ha fet. En efecte: una considera-

ble part de la classe mitja que fa pochs anys deixá l' humil lloch propi de las masses populars pera pujar al punt intermediaria y equidistant dels dos extrems del escalat social, no ha pogut ó sapigut resistir lo mareig propi de qui, no tenint lo cap prou segur, en moments y per primera vegada 's troba elevat á una gran altura; ha perdut complertament de vista als d' abaix deixant endarrera y fins despreciant lo recort del lloch modest d' ahont ella mateixa poch temps abans va sortir. Ambiciosa, ensoperbida y egoista, ha traspasat per no véurel més lo punt mitj qu' hauría hagut d' esser lo terme prudencial de sa ascendent carrera, y unas vegadas á empenyas y altres arrossegant, però sempre avansant esperonada per lo cada día creixent afany de ferse ab més riquesas, de disfrutar de més plahers y gosar de majors predominis, s' es anat aproximant exageradament al extrém oposat, al punt contrari, al que es contraposició d' aquell d' ahont ella va eixir, al lloch reservat als descendents dels antichs senyors y dominadors del poble. Y aixó ha produhit sos naturals efectes. En primer terme ha debilitat los llassos de la comunitat d' orígen que donavan cohesió y forsa á las consemblants aspiracions de las duas classes, baixa y mitja, totes duas igualment interessadas en contrarestar y en lo possible anular la potencia absorbent y avassalladora de la classe alta. Y en llógica consecuencia ha fet possible que 'l gros, la massa de la classe baixa, que aqueixa numerosa familia obreira composta casi en sa totalitat de menors perpétuos, avuy més que may necessitats d' una prudent y sábia conducció á causa de la formació dels grans centres y l' establiment de las grans industrias (portadoras de grossas agrupacions d' indivíduos moguts per uns mateixos interessos y esperonats per idénticas necessitats), trobantse deixada de la má que devía guiarla pera poder passar sense grans caygudás los nombrosos esculls de la vida, anés perdent la confiança primer y més tart lo respecte per la classe mitja, y 's donés á escoltar, al principi admirada, més tart curiosa y després frenética y sobreexcitada, las disolvents y funestas predicacions d' uns quants criminals vividors exageradament grans en pillería y desvergonyiment pera ser dels petits, y molt

massa petits en mérit propi y en virtuts cívicas pera ser dels grans.

Y en según terme, al allunyarse tant de la classe baixa aquella considerable part de la classe mitja, ha deixat, entre son actual lloch y 'l d' aquella, un 'gran espay buyt, un altre important lloch del que pretenen apoderarse y férsen senyors aquells vividors criminals, quals propósitos, en alta veu y repetidament manifestats, son desunir encare més, engrandir tot lo possible la separació existent entre las duas classes baixa y mitja, posantlas á tal distancia una d'altra que no s'ía possible entendres més sense llur mediació. La qual, apart de ser enterament innecessaria, además de representar en lo mecanisme del trevall productor lo paper d' una pesada é inútil roda intermediaria, sería, y aixó es lo pitjor y que per res del mon convé deixar ser, una mediació discordant y comprometedora de la estabilitat y l'ordre socials: un obstable permanent pera 'l regular y progressiu desenrotllo del trevall y del benestar que d' ell se 'n deriva. Donchs tot aixó que no convé que s'ía, es lo que 'ls catalanistas tenen lo ferm propósit d' evitar.

Al propi temps que son elevat esperit patri impossibilitará que s' imposi en lo nostre país aqueixa nova traba al progrés humá, sa forsa impedirá lo naixement d' aquell destructor parássit, fará abortar la formació d' aquella nova potencia social que, atiant lo foch de la discordia entre 'ls elements bons de las classes mitja y baixa, pretén anular llur forsa colectiva pera ferse árbitre absolut de la sort d' uns y altres, exposantlos aixís á tots á caure víctimas de la primera embestida sería que dongués l' avassallador y casibé sempre tiránich poder de la classe alta.

Pera conseguir la realisació de tan elevats propósitos, los catalanistas dedicarém preferent atenció á refer las institucions gremials acomodantlas á las exigencias dels nostres temps y farém que en la classe mitja hi tornin á brillar de nou aquellas rellevants virtuts cívicas que en los gloriosos temps dels nostres grans passats foren igualment escut fermíssim dels drets y amparo y defensa dels interessos de totas las classes del poble catalá. Ab lo qual la classe mitja tornarà

á recobrar la perduda confiança y de nou se guanyará lo respecte de la classe baixa. Y pera completar y consolidar sa bona obra, cuydará 'l catalanisme de desbrossar un xich més y aixamplar tot lo possible 'l camí avuy existent per lo pas de la classe baixa á la classe mitja. Basantse sempre sobre 'l principi de protecció al treball productor patri, afavorirá tant com ho permetin los interessos generals de la societat l'establiment y generalisació del sistema cooperatiu en tots los rams de la producció, proporcionant á la má d'obra, ó sia als obrers que ab l'estalvi y la honradesa s'hagin sapigut proporcionar capital, la inteligencia indispensable que bona y justament puga destinarse á la realisació d'aquell establiment.

Aixís s'activarán poderosament las funcions de la selecció natural dels elements més sans y vigorosos de la classe baixa dignes de passar á ocupar preeminents llocs entre la classe mitja, se robustirá ventatjosament á n'aquesta tot reduhint ordenadament la potencia numérica y cualitativa d'aquella, se multiplicarán las forsas dels elements garantidors del ordre en la vida del nostre poble y 's deixará á la Justicia fer lo demás que la conducta dels homes y 'l curs de las circunstancias imposin pera resoldre prompte y radicalment aqueixa cuestió social, que tan esporuguida te á la avuy afeminada y decayguda majoría de la classe mitja de casi tots los pobles civilisats.

Tal es, compatricis estimats, dibuixat á grans pinzelladas, marcantvos sos punts de més importancia present, lo criteri económich general en que penso deuen inspirarse 'ls catalanistas lo día en que l'adveniment del Regionalisme 'ls hi permeti dintre de Catalunya legislar conforme convinga á las aptituts y necessitats de llur patria.

Ocupa la presidencia 'l Vispresident don Joaquim Vayreda, d' Olot.

Lo Delegat de Barcelona, don Joseph M.ª Valls y Vicens, s' oposa á que 's pretengui, en hora que ell creu anticipada, subjectarse á un sistema monetari determinat per quant aixís se priva d' obter per aquell que 's crega més convenient als interessos y á las tradicions del país, tant més en quant sempre es signe de soberanía lo de tindre sistema monetari propi com l' havia tingut y encara 'l conserva en bona part Catalunya pera sas transaccions comercials. Demana, per lo tant, la derogació dels extrems de las Bases 7 y 15 que tractan del sistema monetari.

Lo senyor Domenech, en nom de la ponencia, s' oposa á la derogació demanada, exposant las rahons de conveniencia en que 's funda. Demana, donchs, al senyor Valls y Vicens que retiri sa esmena. Intervé en la discussió 'l senyor Permanyer, y, com lo senyor Valls y Vicens sosté sa esmena, queda reservada pera votació

Se fosa totseguit á discussió la Base que 's refereix á instrucció pública, ó sia la 16. Y pren la paraula, en sa defensa, 'l Delegat del Plá de Barcelona,

Don Pere Aldavert. — Senyors :

A Catalunya, més que en cap altra regió d' Espanya, se veuhen los fatals efectes de la Instrucció que s' ha vingut donant en las Escolas particulars y públicas, en los Instituts y en las Universitats, en tots los Centres d' Ensenyansa. Tal Instrucció, enlloch de despertar l' enteniment dels noys y de la jovenalla, los ha engorronit á tots.

Comparéu lo saber de cualsevol baylet aixerit sortit de

nostras aulas, ab lo que alcanza, edat per edat, en altrás terras menos somniadoras que aquesta ditxosa Espanya; miréu lo promedi dels que concorren á las nostrás escolás, y vos esgarrifaréu.

Aquí, los noys, ans dels dotze anys, aprenen á ser bonas cotorras. De deu, no arriban á compendre res de lo que diuhen, ni falta que 'ls fa pera saberse moure quan sían grans. La pauta ab que 's feren los llibres de primera Ensenyansa es reminiscencia d' altres pautas encara més absurdas y que, si no pogueren crear una generació inteligent y aixerida, proporcionaren, en cambi, al pobret faltat de memoria més d' una dotzena de deixuplinadas, ab las que, si no 's conseguí imbuhirli una idea clara de lo que, tant com per ell, era fosch per los mateixos mestres, al menos se 'l avesá á las costums de rigor que més endevant tenían de reflectir brutalment én la manera com criaría als seus fills.

Tots, desde petits, havém sabut la gramática de cor; cap ó casi cap, als dotze anys, ha sigut bo pera redactar una carta. A la inteligencia dels grans ni dels 'petits no hi entrará may aquella desatentada série de noms estranys y de reglas destruhidas per altrás tantas excepcions. Lo cervell dels noys no 'l conformá Deu pera barrinar tantas estranyesas, que obligan á més de quatre y á més de vuyt mestres de primeras lletras á repassarse la lliíssó abans d' entrar á l' aula, obligació de que no s' escapan tampoch alguns senyors cate-drátichs d' Institut y d' Universitat. Y sort que 'ls que som aquí no alcansárem los felissos días en que s' aprenía de gramática en llibres llatins, companys inseparables de las corretjas de cuyro, que, á trobarshi, potser algú dels que avuy trevallen buscant la felicitat de Catalunya, hauría anat á parar á un departament de fátuos. Lo rigor d' abans no portava enlloch més.

Alguna que altra ensenyansa 'ns ha quedat dels primers anys de la vida, y aixó que, com se sol dir, se tenia de cassar al vol. En los llibres que 's conceptúan de recreo en las escolás, hi troba l' infant com un oásis en aquell desert de plusquamperfectos. Alguna que altra noció d' historia, de física, d' agricultura que conservém, á aquells venturosos llibres ne

som deutors. Bé es veritat que 'ls que parlan de Vénus, de Júpiter, de Neptuno y demés personatjes qual vida y miracles tant nos interessan, també 'ns amohinavan; però, fins y aixís, los llegíam ab més gust y 'n treyam més profit que de las reglas á tort y á dret. Y si 'ls tals llibres haguessen estat escrits en nostra llengua, altre profit n' haurían lograt.

La forsa de la costúm es grossa. La ensenyansa particular tenia 'ls mateixos, exactament los mateixos defectes que la ensenyansa oficial, ab l'única diferencia que 'ls mestres aixerits triavan llibres menos totxos que 'ls de las escolas del Govern.

Tal desgavell en un ram tan trascendental es esplicable. De las deixas dels convents, de tots los renochs que allí hi havia, ne surtí la ensenyansa oficial d' Espanya. La série d' ordres y contraordres eixidas del Ministeri de Foment, á qual direcció no hi foren may cridades las eminencias de las ordres monásticas anteriorment al any 35, ni posteriorment á tal fetxa un sol cap de brot de la classe seglar, ho esplica tot. Però si las llums de las eminencias monacals no hi lográren dominar, en cambi las esmortuhidas xinxetas de llum que hi havia en los cenobis y que penjaren los hábits á la figuera, ben abiat lográren influhir poderosament en la direcció de la ensenyansa. Seglars y exclaustrats, duyent tots no obstant lo baf dels convents, desde 'ls alts centres docents no sapi-gueren seguir la alenada de la época, y, petrificats ab las ideas que, si eran bonas una centuria enrera, avuy de res serveixen ó de ben poca cosa, no trobáren altre modo de deixar rastre de son pas, que fer y desfer á tot estrop, dictar ordres contradictorias avuy de lo que ahir decretaren, contribuint á arruinar als pares que, adelerats, esperan lo día venturós de la passantía dels seus fills. Se necessitá tot un daltabaix com lo de la Revolució de Setembre pera que la ensenyansa superior ó, per lo menos lo seu plan, obehís una miqueta á las necessitats dels temps. No es aixó dir que desde 'l 68 no haja seguit la tontería, ni molt menos. Basta sols ab indicar que 's volía treure de la única capital manufacturera d' Espanya la Escola d' enginyers industrials, pera com-pendre la poca solta que continúa dominant en aquesta terra.

Lo desbaratament en los plans de las carreras es natural que porti lo desbaratament en lo professorat, escullit, ab tot y las oposicions, entre elements ultramontans, quan los ultramontans manan, y d' entre 'ls avansats, quan aquestos s' han arrapat á las cadiras ministerials. Tals influencias políticas omplen los Instituts y Universitats de mitjanías, y 'l jovent surt de sas aulas d' una manera que dona llástima. Uns ab altres, los minyons, després de complaure á sos pares ab sobressalients y notables, en totas las assignaturas d' aplicació immediata fan las delicias de la gent práctica. Més d' un guanyador d' oposicions d' historia natural no es capás de distingir una gardenia d' una magnolia. Més d' un lluhit enginyer no sab hont toca si li confian la direcció de la més humil manufactura. Més d' un arquitecte s' ha de posar casi á las ordres del mestre d' obras-constructor, y no gosa tirar á terra un embá, que no ho consulti ab lo paleta que fa de cap de feyna. Aquesta es la resultant de la manera com s' han montat los establiments oficials d' ensenyansa secundaria y superior: ni 'ls caps de brot dels cursos escapan al aprenentatje práctic de sa carrera respectiva. Molta feyna de llibres; poca de laboratori ó de gabinet; convertir als joves en cotorras de ideas, com á las ordres del senyor mestre eran cotorras de mots en sa infantesa. ¿Pot aixó conduhir á res profitós? Tal es lo cuadro de la Ensenyansa á casa nostra mentres nos han manat allá á Ponent.

Quan lo sol surti pera nosaltres ¡que 'n te de ser de gros lo daltabaix! Comensant per no deixar entrar cap llibre castellá en las escolas, com no sían los que serveixin pera estudi d' aqueixa llengua, que la ensenyarém com cualsevol altra d' estrangera, y com no sia pera presentar als deixebles los grans modelos de llinguística que 'ns ofereix y que farém estudiar igual que als grans autors d' otras nacions, de llibres d' aquells no n' hi entrarà ni un á las futuras escolas catalanas. Desgraciadament la llengua que parlan enllá del Ebro no ha estat may vehícul de cap descubrimient científich, agrícola ni industrial.

Lo mateix que dels llibres castellans, de tota la burocrática organisació espanyola no 'n te de quedar ni rastre. Ben

clar ho diu la Base setzena. Ans que res y sobretot havém d'apendre lo que 'ns pot fer falta y lo que la civilitació exigeix á tots los pobles de la terra. Allá hont calguin coneixements agrícolas, tant en las ensenyansas primarias com en las de major vol, á la agricultura hem de encaminar primordialment los esforços intelectuals dels noys, donant á tal instrucció un caràcter tan pràctic á lo menos com teóric. En comarcas industrials, industrials deuen ser també en sa major part los estudis. En centros mercantils purament, s'ha d'ensenyar la geografia ab tots los ets y uts, no geografia ab vint y cinch mil noms de pobles, sino ab grans detalls de producció agrícola y minera, deixant de banda á Ptolomeo y á Copérnich y á Ticho Brahe, aquell que, com los gitanos en los tractes de caballs, partí la diferencia entre las teorías dels altres dos sobre com se mouhen lo sol y la terra. S'ha de dar també gran importancia al estudi de las lleyis aduaneras dels païssos ab qui pot trafiquejar Catalunya, al de las llengües universals del comerç, al de las costums mercantils que li sían lley ineludible en plets que, avuy á Espanya, demá á la India, dega entaular.

Dirigint la ensenyansa per aquestos camíns, es com se logra crear una generació útil que puga arribar á directora de un país, sense heverse tingut de rompre 'l cap ab assignaturas que may tenen de servirli.

L' estudi de las llengües vivas s' ha de cultivar també en centres industrials y encontradas pagesas, ja que en anglés, alemany ó francés s' escriu tot lo que fa progressar la maquinaria, la fabricació de productes químichs ó la agricultura. Ensenyis preferentment tals idiomas. Estalvihis l' estudi del castellá, en que poch de bo s' hi escriu en tals rams, y del italiá, qual poble si fa ó no fa llaura junyit á la mateixa arada que nosaltres. Y no atribulém més als estudiants ab llatínors ni ab gramáticas gregas. Las "Geórgicas," s' escrigueren en llatí molts cents anys enrera y de procediments agrícolas poch nos ne poden ensenyar avuy día. Deixém tals estudis pera seminaristas y pera 'ls que estudían la bella literatura en totas las llengües vivas y mortas.

¿Vol dir aixó que 's descuydin las restants ensenyansas?

No, ben especificat está en la Base setzena de nostre Projecte. Tot en ella está previst: ab la divisió que estableix, no 's te de doblegar al un ab un pes que l' ha de dur forsosament un altre. Tant com l' estudi *grosso modo* de la llengua del Laci pot servir al advocat y al notari, no sia més que pera desxifrar aquell llatí catalanesch dels documents dels arxius públichs y particulars de nostra terra, y fora injust fer carregar als que no 'l necessitan ab dos ó tres anys més de carrera, tampoch s' ha d' atabalar als que senten inclinació per las carreras literarias y judiciales ab coneixements massa precisos de física, química, historia natural ni matemáticas, que tant profit poden reportar als arquitectes, als enginyers ó als apotecaris.

Ben dividida la ensenyansa, arriba per tot arreu y no fatiga. Be es veritat que ab la divisió aumentarán los gastos. Però si ho fem de veras, no vé d' aquí. Lo que en cosas inútils gastém avuy, bé ho podém esmersar demá en mestres y catedrátichs: ben triats, aixó sí, no com molts que avuy ne corran, que saltan més barranchs que cap isart. Lo mateix los fa ensenyar de matemáticas que de historia natural, de llatí que de grech; l' *a b c* de l' aritmética que la mecánica racional ó 'l sanscrit.

La actual organisació exigeix, potser més que en cap altre ram, una radical modificació en la ensenyansa de la Medicina. Los moderns descubriments bacteriológichs tot ho han trasbalsat. La Medicina va empenyuda en avant per los avensos de la física, per los de la química, per los de la Micrografia. No 's pot aturar. Lo metje, ó, millor dit, lo catedrátich d' aquella facultat, no pot tenir preocupacions d' escola, que poden costar la vida á milenars de personas; no s' ha d' aturar devant de nous estudis. La máxima d' un bon senyor, que no cal nomenar, de que *ina per ina vinga gallina*, la trobo casi criminal en boca d' un metje.

Qui no vulgui estudiar los alcaloydes, que no 'ls estudihi; però que no acudeixi al socorregut medi de ferhi la brometa.

Per haver adoptat á temps los metjes militars alemanys los procediments antiséptichs, salvavan un 60 ó 65 per cent dels ferits; mentres que en las ambulancias enemigas, situa-

das en las mateixas condicions que las alemanas, sols se 'n salvavan lo 40 per 100. Lo que va d' un tant per cent á l'altre es un delme que 's pagava á la mort, sols que 'ls pagadors eran los pobrets soldats, que cap culpa tenian en l' atrás intelectual dels facultatius. Fins fa molt poch la infecció pútrida era senyora y majora dels Hospitals civil y militar de Barcelona, ahont era casi un axioma que "cama tallada malalt á la caixa" ab tot y la destresa singular dels operadors.

Vejis si convé esperonar la ensenyansa d' aquesta carrera, sobretot ara que tants y tants bons ausiliars troba en las ciencias afins.

Los estudis en la facultat de Dret deuen també en certas parts sufrir una transformació absoluta. En lá Universitat barcelonina no s' hi dona la ensenyansa del Dret catalá, agulla en que descansa tot l' edifici social de nostra familia y fonament de la propietat territorial d' aqueix tros de terra que avuy encara no es ben nostra, perque paguém un oneros cens á Madrid, cens que l' hem de redimir, costi 'l que costi y valentnos de tots, absolutament de tots los medis y procediments. En las aulas d' aquella facultat s' hi teorieja un bon xich més de lo regular, deixantse sense explicació moltras cosas indispensables al advocat, que, en sos primers anys d' exercici 's troba tan perdut devant dels plets que se li presentan com lo novell enginyer en las quadras de la fábrica ó en lo departament d' ahont ix tota la forsa que mou sos variats elements. De lo que fan ó deixan de fer en aquesta ó en aquella terra del extranger, tant com ne vulguin. De lo que 'ns convé sapiguer aquí, ne donan la racció tan curta, que 'l jove que no s' enginya desentafurant llibres, corre risch de que un conseller de secá lo deixi en més de quatre ocasions plantat contra un marge.

Y si grossos son los defectes senyalats á las facultats superiors, no ho son menos los de la ensenyansa secundaria. Generalisacions á tort y á dret, assignaturas inútils á gavells, altrás de necessarias esplicadas ab migráda estensió... tot plegat contribueix á omplir de vent lo cap de la jovenalla de primer vol. Y ab lo títol de batxiller á la butxaca nos surten uns minyons que de la primera embransida aconsellan desde

las planas d' una "Miscelánea científica y literaria" al Hartzembusch sobre materias literarias, á en Pi y Margall en cuestiones d' art, á n' en Bismark sobre 'ls alts problemas de la política. Aixó, si no 'ls hi dona per doctorarse de revisters de toros, que llavors, Deu los perdó, en llenguatje pinxesch y poca solta, deixan petits com formigas als més descocats xulos ó á las més desinvoltas cantadoras dels cafés cantants de Andalucía. Es á dir que, entre la gent de poch més ó menos, d' un bot saltan al més elevat sitial.

Es problema lo de la ensenyansa obligatoria que te dificil solució y que s' ha fet de moda péndrehi cartas. Donchs fem com los altres y á veure si ho ensopeguém.

¿Deu esser forsada la ensenyansa primaria á Catalunya? Los inconvenients que presenta lo declararse per ella nos los demostrá derrerament don Ferrán Alsina en la conferencia que doná á la "Lliga de Catalunya". Mentres á la casa del pobre no hi haja pá, es dificil establirla, si del trevall dels nens se 'n te de refiar la pobre mare sens marit ó sas germanetas desamparadas. No hi venen al mon los nens, com diu l' adagi, ab un pá sota l' aixella; se l' han de guanyar ab sas suadas.

Peró si es dificil establir la ensenyansa obligatoria, pera lograr los resultats que se 'n prometen molt hi pot fer la generositat del industrial que utiliza 'ls brassos dels nens, y més, molt més encara, 'ls municipis quan tingan los medis materials que 'l regionalisme los hi te destinats. En fábricas grans pot recabarse del duenyo que destini un local pera escolas, dotat ab tot lo necessari, y que pagui la meytat de la asignació á un bon professor, contribuhint lo municipi ab l' altra meytat. Ab una hora cada día que hi concorrin los noys, bastará pera donarlos la instrucció necessaria en poch temps, ja que si en la escola pública, lo mestre te de repartir las horas entre criaturas de faldetas, en nens de 7 y 8 anys y en altres de poca més edat, en las escolas dels establiments industrials may tindrà de bregar ab maynada tan petita, sinó ab deixebles que están en la millor edat d' assimilarse tota mena de coneixements y avesats á cert ordre, ordre que may se pot lograr en las escolas en que hi ha alumnos de tan dife-

renta edat y de condicions tan poch parionas. Quan los establiments que donan vida á un poble son diferents y de poca importancia cada hú de per sí, lo Municipi pot establir classes nocturnas y també de poca durada. Los industrialets podrían, llavors, contribuir ab una quota per cada alumno-noy del seu taller. Ningú 's faría sort á la més petita indicació de l' autoritat local, en primer lloch per sentiments humanitaris, en segón lloch per conveniencia, ja que tant més profit podrán treure d' un aprenent, com més coneixements aquest possehesca y tinga, per lo tant, més oberta la facultat d'assimilació. Y si una y altra causa no fos prou pera teterminarlos al sosteniment de la instrucció, lo mal vistos que foran per sos semblants aquells que 's neguessen á un sacrifici tan reduhit, sería la causa en absolut determinadora de que paguessen aquesta contribució, que tota ánima noble se sent orgullosa de satisfacer. Aquells que no tenen lo cor sensible á las bonas obras, lo tenen més sensible que 'ls demás en materias en que l' orgull ó l' amor propi hi jugan alguna cosa.

Los mestres per la seva part no foran exigents, ni ab los Municipis ni ab los particulars, perquè serían los primers en tocar los resultats de l' organisació política que nosaltres volém donar á Catalunya. Ni en punt á retribució, ni en carregarlos de feyna 's queixarían dels catalanistas. Al poble que un mestre no pot donar l' abast, dos ó més se n' hi posarían, que ab los diners que avuy gastém en soldadots n' hi hauría prou pera tot, fins contribuhint ab un tant alsat al sosteniment dels vint ó trenta mil oficials sobrers que avuy día lluheixen lo garbo per los carrers y passeigs d' Espanya. Las economías las fem los regionalistas d' un cop de ploma y en serveys inútils. Una terra que te un guerriller en cada afrau y un estol de pagesos armats en somatent en cada poble, no necessita pera res de la milicia armada. No com los marquesos vinguts á menos, que estalvían los sigrons del lloro ó la xinxeta d' oli de la escala, que 'ls gastava, contat y debatut estiu é hivern, un quarto y mitj cada vetlla. No 'ls farém aixís los estalvis. Ab aquesta manera d' administrar y dos quartos comprariam duas mitjas cuernas. Los mestres no foran exigents en lo surplus que satisfarían per meytat los particu-

lars y 'ls municipis, perque, á més de déurens agraument per la paga y per la feyna, nos ne deurían perque també d' un cop de ploma 'ls hi trauríam de demunt aquells inspectors que una ó duas vegadas l' any los hi cauhen damunt com ploguts del cel ó del infern, inspectors que, pera no desmentir la hermosa costúm castellana de renyar sempre y fer la cara ferotje, no troban may la escola ben montada, ni veuhen als noys prou educats ni en bon estat d' adelantament. Lo mestre que més se desvetlla per sos deixebles reb com lo més descuydat. La cuestió es semblar que s' es alguna cosa: baldament un cap de carbassa.

Cóm escullir lo personal docent? Per oposició? Per concurs? Altres serán los que ho determinin. Però una cosa s' ha de tenir present. En las oposicions, no sempre ni gayre sovint se 'n endú 'l lloch cobejat aquell que, tant per son saber com per sas especials condicions de carácter, més condicions te pera desempenyarlo. Sembla que la oposició es lo procediment més lleal, més noble y que més garantías ofereix d'acert. També ho sembla lo de subastar tots los serveys públichs, aixís la construcció d' un pont com l' aixecament d' un edifici; aixís l' afermat d' una carretera com lo suministre de queviures. Y no obstant y tanta bondat com semblan tenir las subastas, á cap particular se li acut cridar á encant, baldament sia pera la construcció d' un establiment iddustrial en que' á voltas s' hi gastan en menos d' un any centenars de mils duros. Ab tot y las ventatjas que hi troban los Guberns, las Diputacions y 'ls Municipis, ells, que saben més de sumar, troban que no 'ls hi baten be 'ls comptes, y deixan á la alta *penetració* d' aquellas entitats l' usdefruyt de tal invent. Potser en aixó de las oposicions convindría també fer altre tant. Ho presumo de des que hem vist que 'ls que garlan hi lluheixen més que 'ls homes verdaderament pensadors.

Hora es ja de que no tinguém tantas cotorras, sobretot quan ja ni d' América es moda l' enviarne.

*Consumeix lo segón torn á favor de la mateixa
Base 16 lo Delegat de Barcelona,*

Don Joseph Franquesa y Comis. — Senyors!

Defensada per lo Sr. Aldavert, ab lo bon sentit práctic que 'l caracteriza, la Base 16 de nostre Projecte de Constitució Regional, res més toca ja que dir en defensa de la mateixa que no sia cuestió de detalls y aplicacions que ja l'amplitut de sa redacció dona á entendre no es hora aqueixa de precisar.

Peró l'importancia del tema, interessantíssim com ho es sempre tot quant se refereix á la ensenyansa pública, y la téssis sostinguda per lo Sr. Aldavert de que aqueixa ensenyansa sia donada en catalá, me posan en lo cas de fer alguna observació qual complert desenrotllo haurá de ferse precisament més endavant.

Es una deducció claríssima de la Base 4.ª, la de que la ensenyansa oficial de Catalunya ha de ser catalana; peró, senyors, lo inconcebible, lo verdaderament irritant, es que no ho sigui ja, que hagi deixat de serho may. Quan un ha de defensar veritats tan evidents com la que 's te dret á aprendre en la llengua que 's parla, de rebre l'instrucció ab lo medi natural que Deu li ha donat y que es la essencia y la vida de sos pensaments y de tota la seva ánima, lo primer que li acudeix es callar, perque sembla inverossímil que s'hajan de bestreure paraulas pera ferho entendre, quan lo impossible de compendre es lo contrari. Peró quan nos trobém ab que 'ls que 'ns manan, no sols no ho volen entendre aixís, sinó que fins nos negan nostre dret, y usant de la pitjor de las tiranías, obligan ja al nen al rompre las primeras paraulas á que se las entorni gola avall pera donar pas á uns altres mots quina significació no pot saber; quan veyém que tota la subsegüent educació continúa donántseli aixísmateix y se l'obliga, pen-

sant en una llengua, á parlar en una altra; quan veyém, en fí, que al protestar d'aqueixa aberració monstruosa se 'ns acusa ab los epítetos més denigrants, llavors un arriba á perdre l'esma y no sab ja per quins mars navega; perque si fos la llógica qui presidís á tot aixó, hauríam d'acabar per confessar, ó be que es gent molt ignorant la que no podém convencer de lo rahó que tením, ó be que, con eixentla y no volguentla respectar, nos posa en las condicions mateixas d'un país conquistat.

Y, senyors, tractantse d'una llengua de vida tan honrada y valenta com la nostra, que no falta qui arriba á considerar com la primogénita entre las neollatinas, llengua de brillantíssima literatura en l'Edat Mitja, quan, admesa en totas las Corts, ressonava per totas las penínsulas del Mediterrani, y llengua que encara avuy es parlada y sostinguda per millons d'habitants, no pot admetres en los que ab tant afany la persegueixen, la ignorancia de sa historia ni la forsa de sa significació. Prou saben sos enemichs ab qui se las heuen. No passa la ridícula excusa de que se la confongui ab un miserable dialecte, com alguns de més enllá del Ebro ab tota mala fé sostenen y alguns beneyts d'aquí s'han arribat á creure, pera esplicar la seva persecució ab la perfidia ab que 's va duhent á terme. Lo verdader atach va per altra part y més al fons: l'atach obeheix á aquell *mot d'ordre* "¿vols matar á una nacionalitat? Prénli sa llengua., Veritat infalible y sense réplica. Sols que devegadas se troban pobles que aqueixa llengua no se la deixan pendre, y 'l nostre es un d'ells.

Es molt cert, y es una gran desgracia, que nostre sigle, ab tant gallarejar de llibertats, es lo que més se 'n ha deixat arreballar en nostra terra per l'enemich, y 'l funest escampament per sas regions de la llengua castellana (encara que rebregada y feta á trossos) ha aumentat més que en tots los sigles anteriors plegats, però Deu ha provehit á aqueixa calamitat y ha permés l'aubada espléndida del Renaixement del catalá que ve á posar remey al mal, justament quan ab més furia amenassava. Y 'l remey ve á temps, puig de no ser ell, Catalunya avansa cap á sa ruina ab tantas tranzaccions com ha tingut la debilitat de permetre, perque lo que 's prén

á un poble á canonadas fàcilment se pot recobrar; però lo que cedeix voluntariament, casi es segur que no ho recobrarà may més.

Jo atribueixo la pèrdua de gran part de nostre antich caràcter á la supressió del catalá de las escolas, que tanta es l' importancia d' una llengua; per cada tros que d' ella va abdicant un poble, va abdicant un altre tros de sa dignitat. La introducció d' una llengua forastera en la escola, nos ha dut també, per falta de precissió en las ideas, lo desgavell intelectual de que may, fins ara, en l' ordre social havia dat exemple Catalunya.

Y es que ara, en la escola, desde que 'l nen hi posa 'l peu se l' ensenya á callar lo que pensa, y ella, lá que 's diu continuadora de la familia, li parla en un llenguatge que no sent á casa seva, y cada nit, quan aqueix nen s' acosta cap á son llit y rebém lo bes de sa boca angelical y jugant ab sos cabells esbullats nos embadalím sentint rajar de sa boca la pura veu de la ignocencia, la opresió 'ns ha de pujar al cor, quan de cop, sentintlo resar, veyém que li han ensenyat á ferho no sabent lo que diu, que l' han obligat, ¡tiranía horrible y sense nom! á ofegar la natural expressió de sos primers barboteigs cristians, á desviar la comunicació directa entre Deu y la seva ànima, á gelar ab la fredor d' un idioma desconegut lo calor diví de sa primera expansió religiosa, á disfressar, en fí, lo que hi ha de més bell y tendre en lo mon: la oració dels àngels. Y si aixís se profana lo més sant, ¡qué no succehirá ab las altrás manifestacions!

Oprimit baix lo mateix sistema y sense saber lo que 's diu, passa 'l pobre noy per la 1.ª ensenyansa per lo menos tres ó quatre anys inútils: á copia de repeticions, lo castellá no se l' aprén, se l' empassa á mals glops com una purga y d' aquí la poca afició que agafa als llibres y 'l fástich natural ab que cada vegada se 'n va á estudi. Y d' aixó 'n resulta que las ideas que aprén son falsas é incoherents, com ne resulta sa disposició á creure al peu de la lletra tot lo que llegeix y que no está avesat á profundisar; gran medi, en fí, pera que las teorías més lleugeras sían las que li fassin més pes y li 'n quedi ben poca cosa que agrahir á las horas gastadas en una

instrucció tan irracional de la que no 'n treu moltes vegades ni 'l més mínim resultat. No hi ha dubte, y d' aixó es de lo que 'ns hem de doldre amargament, que han contribuït més que ningú á aqueix mal, los mestres poch patriotas que, no sols no han volgut burlar la lley, sinó que fins s' han atrevit á fer menyspreu del catalá, quan legalment podían usarlo. No citaré més que un fet pera probarho. Un inspector, que devía ser una especie de burot de la ensenyansa, descubrí, fa alguns anys, en una escola de Mallorca, l' enorme crim de que 'l mestre ensenyava als noys la doctrina en mallorquí. L' inspector formá expedient, com la gravetat del cas no era per menos; lo mestre 's defensá, y resultat de aixó fou una disposició de la Direcció general d' Instrucció Pública, per la que, mentres altra cosa no 's resolgui, *se tolera* dita ensenyansa donada *en el dialecto del país*. Per lo que 's veu, encara podém alegrarnos: per ara se 'ns perdona la vida. Donchs be: lo trist del cas es que casi cap mestre ha fet us d' aquesta autorisació (hi han honrosíssimas escepcions que per fortuna cada dia creixen), y, lo que es pitjor, los mestres y directores de colegis particulars que, ben lliures son de usarlo, no ja pera ensenyar la Doctrina, sinó tot lo que vulgan, no sols generalment desatenen als drets de nostra llengua y á la consideració que 's mereixen sos alumnos catalans, sinó que parlant sempre un castellá espellifat y plé de taras, degeneració estúpida d' una llengua brillant y digna de ser més ben tractada, no n' han faltat que hagin arribat á prohibir l' us de nostre idioma en son establiment, amenassant ab cástichs als que 'l parlessin al conversar ab sos companys. Y aixó, senyors, es tan digne de ira com de fástich: es lo que deya Schiller: "hi ha un sér al mon més repugnant encara que 'l botxí y es l' estira cordetas."

Gracias á aqueix estat de cosas, si 'l que surt de la escola no ha de continuarla en estudis superiors, se queda sense saber llegir ni escriure més que molt malament lo castellá, y seguím donantli aquest nom perque be n' ha de tenir un ó altre aqueixa desgraciada parodia de la llengua de Cervantes, que es lo torment de nostras orelles. Y las consecuencias que aixó ha portat son fatals. Si sapigués bé'l catalá, fàcilment

escriuria sos pensaments y llegiria 'ls dels altres; mes com que no 'l sab, se veu en la necessitat de dur sa correspondencia y de fer los comptes de son ofici en lo castellá dolent, que es l' únich que coneix, y com lo mal s' ha generalisat y extés per tot, en castellá s' han hagut d' escriure 'ls diaris y periódichs llegits pel poble, lo castellá s' ha anat apoderant del teatro, de la tribuna y fins del temple, y de transacció en tranzacció, avesantnos á admetrel per tot arreu, en castellá s' ha acabat per senyalar los rétols de nostras tendas y las lápidas de nostres carrers, portant damunt son front los pobles y ciutats de Catalunya l' estigma d' una llengua estranya com un *Inri*.

No ho dubteu, senyors, l' invasió castellana arrenca d' aquí. Admesa en la escola, nos hem anat familiarisant ab ella y de la adopció de la llengua ha vingut la de las costums, com es inevitable, y d' aquí 'l *flamenquisme*, la afició als toros y als oradors polítichs, la afiliació als partits, es á dir, tot.

¿Cóm no acudir, donchs, á la font de tanta malura y estroncarla per sempre més? Lo día que á las escolas hi torni á entrar la llengua catalana com á senyora y soberana, ja vos ho dich, senyors, aquell día sí que haurá comensat la verdadera redempció de la Patria.

Res hi ha que afegir respecte á la reforma de lo que se 'n diu avuy segona ensenyansa y de la d' estudis superiors ahont proporcionalment subsisteixen los mateixos defectes que en la 1.ª Aqueixa reforma lo catalanisme l' ha de projectar quan sia hora y 'ls reglaments que la han de regularisar son obra de temps y de travalls que ara no venen á lloch. L' únich que deu repetir es que aqueixa instrucció en tots sos rams será també catalana y jo sols m' he aixecat pera protestar de que no ho fos ja, considerantho com una iniquitat y sens dubte la pitjor de totas, perque 'n son las víctimas noys indefensos, á las facultats intellectuals dels quals s' atenta ab tota sang freda, y pera llensar damunt dels que 'n tenen la culpa la responsabilitat del rebaixament moral de Catalunya, fill de las imposicions ab que en tots sentits se l' ha lligada en aquest sigle.

Per lo demés, si arriba 'l día de la declaració oficial de

nostra ensenyansa en escoles y universitats, es clar que s' atendrá á un plan d' instrucció més llógich y més racional que 'l que ara 'ns regeix, y sens dubte que Catalunya, noble y generosa, Catalunya que na ha de semblarse may al Estat espanyol actual, que ab implacable crueltat fa passar pel mateix nivell y subjecta á las mateixas imposicions absurdas als alumnos de totas las regions y nacionalitats, Catalunya atendria als noys y joves castellans quals familias residissin aquí, y, per lo menos en las grans ciutats, tindria Colegis Políglotas ahont los alumnos poguessen fer sos cursos en sa llengua, que tan sagrada pera ells com pera nosaltres la nostra, ha de mereixe en tots temps nostre respecte.

Si la llengua oficial fos la catalana, aixó no obstaría may pera que la regió pogués encarregar, per exemple en las Universitats, una cátedra á una eminencia científica ó literaria castellana ó estrangera que la vingués á honrar: y aixó mateix podria passar en assignaturas de carreras especials ó d' estudis d' aplicació. L' exclussivisme en aqueixas materias es sempre fatal, y 'l que de bo estima la instrucció, la accepta, vinga d' allá hont vinga, mentras qui la propagui sía una figura respectable y devant de la que deuen cedir tots los entrebanchs y obstacles. Aixís se practica en los Estats ilustrats d' Europa ahont no es estrany lo cas de confiar-se la esplicació d' una materia á una ilustració estrangera, mentres la dongui en un idioma fácilmente assequible als alumnos, tots los quals per altra part n' acostuman conceixer be alguns, además del seu.

Peró com hem dit, no es obra d' ara la d' estudiar menudament aqueix punt. Tant de bó que s' imposés aviat la feyna de particularisarlo y de resoldre!

Senyors; per una felís casualitat comensáreu vostras tasques lo día de la Anunciació de la Verge; sía també aqueixa Assamblea la que desde aquesta valenta ciutat de Manresa's limiti per avuy á fer l' Anunciació de la Bona Nova de nostra causa, no sols pera Catalunya, sinó pera tot arreu.

Y Deu fassi que després de tan llarch Calvari y Passió tan dolorosa com la que ve sufrint la nostra patria poguém tornarhi un día havent vist complerts nostres ideals y reali-

sat nostre progra ma redemptor pera celebrar la Pasqua de sa resurrecció tri omfant.

Demana la paraula pera 'l darrer torn en pró de la Base 16 lo Delegat per Mataró.

Don Joseph Puig y Cadafalch. — Senyors!

Hem anat espurgant al discutir las Bases d' una Constitució regional catalana tot ressabi d' artifici en las distintas esferas del govern de nostre poble; hem sentat com á base la llibertat de nostra llengua, encadenada á parlar ab l' idioma d' altre poble; hem volgut ser catalans en tot y hem rebutjat tota mácula d' antinatural opressió; hem volgut fer catalá 'l govern, y la organisació de la hisenda y del trevall; hem fet de casa brassos y cor: resta sols ferhi 'l pensament, fent catalana la ensenyansa, ó lo que es lo mateix, fentla natural, lo que es dir fentla regionalista.

Tal diu la Base 16: "La ensenyansa pública, en sos diferents termès y graus, deurá organisarse d' una manera adecuada á las necessitats y caràcter de la civilisació de Catalunya" que es lo mateix que dir las últimas paraulas ab que conclou la mateixa Base: "deurá informar los plans d' ensenyansa, lo principi de dividir y especialisar las carreras, evitant las ensenyansas enciclopédicas."

Cal ferho notar alt, ben alt.

Ha passat l' hora de las abstraccions que fan general la ciencia en lo cervell, quan es particular en la realitat; ha passat l' hora dels idealismes, que fan d' ella com un somni de boig, al que res, ni real ni possible, correspón; ha acabat l' hora de que alucada d' ulls miri no més dintre sí mateixa;

y 'l regionalisme, tip de la ciencia xerrayre més que sàbia, que vola pels núvols, posa com á base de sa constitució la ciencia tradicional á Catalunya, que toca de peus á terra, plena d' ideas, curta de mots y núa de retóricas.

Vaig á reduhir á curts termes mon raciocini en defensa del esperit regional y especialista que hauría d' infiltrar la ensenyansa catalana.

Més enllá d' aquest mon, pera la inteligencia divinal, que veu las cosas en sa essencia y sab en número, pes y mida la lley que las lliga, que coneix la pensa del home ab claretat perfecta y sondeja individuos, pobles y rassis fins als replechs més íntims del cor, y sab las lleys totas ab la precisió més rigurosa, la ciencia es una y una la funció, general á no poder més, una la fórmula que á sos ulls relaciona tantas de variables independents com voluntats lliures existeixen, que encadena passat y esdevenidor, lo que es y 'l que serà; y en ella hi veu lo mateix los terratrémols d' imperis y reyalmes en los que s' enfonzan rassis y pobles, que la lley del moviment de la fulla que cau á la empenta del ventijol.

Mes l' home, las lleys de tot, las sab imperfectament. Unas quantas relacions senzillas de las cosas extensas, unas quantas relacions entre posicions del espay, unas quantas altras de la quantitat, las arriba á possehir ab evidència perfecta, y en ellas se pot declarar la ciencia una també per tot, absoluta é independent de lloch y temps, y forjarla dintre 'l cervell ab seguretat perfecta. No més que bojos s' han atrevit á declarar contingents las veritats de la Geometría y del Análisis Matemátich.

Després d' aquesta venen altras ciencias en las que las lleys y las funcions que las expressan las diu la materia subjecte al torment de la experimentació y la observació; y sols á voltas quan alguna d' ellas es entesa clarament pot convertirse de ciencia d' esperiment en ciencia *à priori*: com la Mecánica, la Astronomía y algunas parts de la Física.

Després hi han altras branques, las més altas del saber, menys á tom de la humana inteligencia. Lo que en las primeras son forsas fatals de la naturalesa, en las segonas son voluntats lliures de sérs que pensan; las relacions entre ellas,

L' anàlisis no te funcions pera representarlas, ni la experiència, curta de vista, ha pogut esguardarlas, atolondrada per lo complicat y movable de sa forma externa.

Tals son las ciencias de que l' home sols domina 'l conjunt de las relacions de causa y efecte, y, com qui contempla 'l mar, veu las onades que rodolan, sens comprendre ni saber las lleys del moviment ni las órbitas de cada gota d' aygua que giravolta.

Y aqueixas ciencias son com las altrás; en ellas es precis també cercar la funció, experimentant als homes, inventariant fets del passat y deduhint vagament aquella ley que sols Deu sab y que es la clau que desxifra ab claretat igual present, passat y pervindre.

Y veus aquí un conjunt inmens de ciencias, totas, á exclusió de las ciencias físich-matemáticas, que 's presentan al home, ab tot y ser ellas en sí ben absolutas, com revestidas d' una mena de contingència que depen del lloch y del temps, de la rassa y de la historia, que s' uneixen pera fer semblar á sos ulls variadas y accidentals las conclusions d' aquella divinal fórmula de que parlava.

Y veus aquí la ciencia devent ser regional y devent adaptarse en cada lloch á l' ayre que s' hi respira.

Deixéu de ferho en las lletras y tindréu l' artificialisme académich, la retórica universal, igual pera parlar als esclaus de Roma antiga, que pera fer sentir als catalans d' avuy dia.

Deixém de ferho en art y tindréu una sola fórmula artística pera sempre, una mena de Vignola que subjectará á módul y regla la inspiració.

Deixéu de ferho en dret y tindréu escolas filosóficas anti-humanas.

Deixéu de ferho en la ciencia de governar als pobles y trobaréu l' absolutisme centralista y la revolució unificadora.

Deixéu de ferho en la organisació del treball y de la riquesa y tindréu l' unitarisme més unitari de tots, aquella absurda igualtat del socialisme.

Si la ensenyansa no pot ser generalisadora quan, per no tenir clarividencia de sí mateixa, no pot marxar sinó á pal-

pentas, adaptantse als alts y baixos de la realitat, y conformantse al temperament regional, menys encara pot ser enciclopédica. Pot estudiar lo mon enter qui 'l cregui com una bola llisa y uniforme, mes no qui conti 'ls recons de sas valls y sas montanyas.

Si una mateixa ciencia, per ser exacte reflexo de la realitat variada y distinta no pot apendres igual per tot, menys será dat á la limitada inteligencia humana arribar á dominar lo variat conjunt de totas ellas.

Sigui enciclopédica enhorabona la gent de ciencia teórica, la gent que s' acontenta de forjar en llur cervell quelcom que fora d' ell á cap realitat correspón; síguinho enhorabona 'ls que manifestan llur saber únicament en parlaments y retóricas. Lo catalá may ha aprés pera dir, sinó pera fer.

Tals son los fonaments en que crech jo fundada y ben fundada la Base que sobre la ensenyansa senta nostra Constitució.

Res més natural.

Tot aquell moviment que, desde la falsa reforma y 'l renaixement clássich fins al unitarisme absolut ó revolucionari, arrebassá una á una las institucions naturals que cada poble s' havia fet, no son més que 'ls fruyts de la ciencia apriorística que es per consecuencia generalisadora y uniformista.

Tota eixa corrent que s' aixeca arreu cap á la realitat, tot lo clam que retruny cap als organismes naturals y diversos ab que 'ls pobles dintre una unitat d' especie 's diversifican, no son més que la consecuencia d' un moviment més fondo; d' una mena de moviment seísmich ab que la ciencia de per tot y de tots los rams va enderrocant un á un tants de motllos que oprimeixen als pobles y destruhint tants de nivells uniformadors y tantas absorcions y unitarismes.

Lo Regionalisme, donchs, fill dels avenços científichs per doctrina y per amor, per rahons del cap y sentiment del cor, ha de proclamar la ciencia especialista y barrar la porta á la enciclopedia, mare de las generalisacions políticas que 'ns governan.

No 's presenta cap torn en contra de la Base 16. A continuació 's dona lectura á la Base 17, que passa sense discussió. Y seguidament se llegí la Base 18 y darrera, sobre la qual usa de la paraula

Don Joan I. Permanyer. — Senyors :

Ja que ningú pren la paraula en pró ni en contra d' aquesta base, com individuo de la Comissió crech de mon deber dirne algunas, molt pocas, á fi de que no passi despercebut lo pensament á que responen las disposicions que enclou, disposicions que, no per venir calificadas de *tranzitorias*, deixan d' esser de gran importancia. Ab ellas, cabalment, doném nova mostra de nostre sentit práctic.

Tots tením plena conciencia de que l' actual estat jurídic de Catalunya, per lo mateix que de molts anys á aquesta part ve perturbat per una série no interrompuda d' impositions tan vergonyosas com injustificadas, clama per una immediata y radical reforma. Tots tením en aquest punt conviccions ben arreladas, y, no obstant, al arribar trasportats per nostres desitjos á la hipótessis del plantejament de la Constitució que sintetisa 'ls ideals de nostra vida, no sols enteném que ha de quedar per de prompte en vigor lo Códich Penal y 'l de Comers y que han de seguirse aplicant per més ó menos temps las lleys Processals y la Hipotecaria, sino que, respecte del Dret Civil, d' aquest dret que dintre de la vida social ve á esser la sava de la humana existencia, nos limitém á dir que 's reformará prenent per base son estat anterior al Decrèt de Nova Planta y las novas necessitats de la civilisació catalana.

Per qué senyors? per qué avuy que, emancipats de las preocupacions que tant temps han fet anar á las palpentas als nostres compatricis, descubrim ab má segura 'ls fonaments sobre 'ls que ha d' assentarse la Constitució de Catalunya,

no doném lo crit de á terra totas aquestas imposicions y no fem *tabula rasa* sobre la que de nou puguin escriures nostras lleys civils, penals, mercantils y de procediment? Perque tením coneixement perfecte de lo que es lo dret: perque nosaltres, á qui tan sovint se moteja de visionaris, sabém que no corre 'l temps á gratcient y que no passen en va 'ls grans aconteixements que modifcan y transforman lo modo d' esser dels pobles.

Fins las imposicions deixan rastre, y avuy un cambi radical, en cualsevol sentit que 's fes, sería perillós, sino anava acompanyat de las degudas garantías. Restablir lo dret anterior al Decret de Nova Planta sería renegar de dos sigles de Historia que ningú es capás d' esborrar, y modificarlo de cap y volta sería entrar en lo terreno dels idealismes adelantantnos á la acció del poble.

Lo poble, senyors, es qui ha de pendre en aquest punt la iniciativa: ell es qui, poch á poch, guiat per son instint jurídic, podrá reconstituhir ab acert la llegislació y purificarla.

Avuy diuhen los publicistas, en sa manía de teorisar, que 'l Poder se divideix en llegislatiu, judicial y executiu, suposant que han de funcionar per medi dels organismes que respectivament los hi senyalan; y encara hi ha qui, desconfiant del moviment rítmich d' aquets tres Poders, tracta d' afegirnhí un altre que 's califica de moderador, y que m' apar lo volant que ha de dar un curs acompassat al engratje de tan complicada máquina.

Bonas son aquestas classificacions pera servir de gimnástica de cervell en las Universitats, però, ay de nosaltres quan surten de las parets de las aulas. Bonas mentres se mantenen en los espays de las especulacions científicas: en terreno de la práctica portan, en tots los rams del Dret, lleys exóticas, disposicions que avans de que s' hagin pogut aplicar quedan derogadas y substituhidas per altrás que moltas vegadas tampoch arriban á arrelarse; preceptes que tant bon punt s' han dictat ja mira 'l poble cóm ha d' escaparse de sa observancia.

Encara que avuy sía necessari admetre aquesta nomenclatura pera entendrens, devém tenir molt en compte sas

funestas consecuencias. No era aixís com se llegislava á nostra terra. Quan contemplo 'l desgavell jurídic que 'nshan portat y giro 'ls ulls enrera, no arribo á descobrir la ratlla divisoria d' aquets tres poders dintre del organisme gubernamental de Catalunya, però trobo senyals indestructibles de sa acció benéfica. Sense poder veure las fitas que determinan sos límits respectius he d' admirar sas obras.

Allavors, quan Catalunya 's governava per ella mateixa, 'l llegislador, lluny d' entregarse á aquest teixir y desteixir del poder que avuy s' anomena llegislatiu, limitava sa tasca á dar forma á las aspiracions del poble.

Lo poble era qui creava 'l dret. Coneixedor conscient de sas propias necessitats, procurava remediaryas y sos actes repetits originavan prácticas jurídicas y usos que ab lo temps adquirían lo carácter de verdaderas costums. Lo llegislador no feya més que dissipar sa vaguetat donántloshi forma concreta. Las lleys promulgadas la major part de las vegadas no eran més que la expressió escrita de las institucions que tenían ja llarga vida consuetudinaria.

Aquest es lo verdader dret.

Donchs be: porque enteném que aixís ha de procedirse; porque creyém que 'l poble es qui ha de pendre la iniciativa en la obra de reforma que no hi ha dupte nostre dret reclama, y, sobretot, porque coneixém que la precipitació podría dar lloch á que 's corretjissin las passadas impositcions ab impositcions novas, que, no per ser fillas de una recta intenció, deixarían d' esser menos deplorables, sentém, per medi de las disposicions *transitorias* que integran la Base que m' ha dat ocasió de dirigirvos aquestas pocas paraulas, que, per de prompte, al plantejarse la Constitució per la que 'ns trobém aquí reunits, seguirán en observancia las lleys penals, mercantils y processals avuy vigents y fins lo dret civil seguirá en observancia.

Quan Catalunya, en virtud d' aquesta Constitució, torni á esser árbitra y senyora de sas accions, ab judici reposat y ab son tino práctic, reconstituirá son dret espurgantlo de lleys estranyas.

Se procedeix totseguit á la votació de las Bases, passant á la presidència 'l senyor Domenech y Montaner.

Se llegeix la 1.ª y s'aproba per unanimitat.

Se llegeix la 2.ª, y, com sia que hi ha pendent la proposició del senyor Renyé y Viladot sobre sa cumplerta supresió, se fa la votació d'una sola vegada sobre si s'aproba ó nó la Base. Queda rebutjada per majoria.

Seguixen las Bases 3.ª, 4.ª, 5.ª, 6.ª y 7.ª que s'aproban per unanimitat.

Igualment ho son las Bases 8.ª, 9.ª, 10, 11 y 12, haventse retirat abans las adicions y esmenas del senyor Prat de la Riba que hi feyan referencia.

La Base 13, modificada per la Ponencia, d'acort ab la esmena del senyor Pareras, s'aproba també unánimement.

Aixismateix se fa ab la Base 14, modificada per la Ponencia, d'acort ab la esmena del senyor Esquena.

La Base 15 s'aproba per majoria, després d'haverse rebutjat la esmena del senyor Valls y Vicens.

Finalment, las Bases 16, 17 y 18, s'aproban per unanimitat.

Queda, en consecuencia, aprobat definitivament lo conjunt de Bases, en la forma següent:

Bases pera la Constitució Regional Catalana

PODER CENTRAL

BASE 1.ª—*Sas atribucions.* Vindrán á cárrech del Poder central:

a) Las relacions internacionals.

b) L' exèrcit de mar y terra, las obras de defensa y la ensenyansa militar.

c) Las relaciones económicas d' Espanya ab los demás païssos, y, en consecuencia, la fixació dels aranzels y 'l ram d' Aduanas.

d) La construcció y conservació de carreteras, ferrocarrils, canals y ports que sían d' interés general. En las d' interés inter-regional podrán posarse d' acort lliurement las regions interessadas, intervenint lo Poder central sols en cas de desavinensa. Las vías de comunicació d' interés regional, serán d' exclusiva competencia de las regions. Igual criteri se seguirá en los serveys de correus y telégrafos.

e) La resolució de todas las cuestiones y conflictos inter-regionals.

f) La formació del pressupost anyal de gastos que, en lo que no arribin las rendas d' Aduanas, deurá distribuirse entre las regions á proporció de sa riqueza.

Sa organizació.—Lo Poder central s' organizará baix lo concepte de la separació de las funciones legislativa, executiva y judicial.

Lo Poder legislatíu central radicará en lo Rey ó Cap del Estat y en una Assamblea composta de representants de las regions, elegits en la forma que cada una estimi convenient; lo número de representants será proporcional al d' habitants y á la tributació, tenintne tres la regió á la que n' hi corresponguin menos.

Lo Poder executíu central s' organizará per medi de Secretarías ó Ministeris, que podrán ser: de Relaciones exteriores, de Guerra, de Marina, d' Hisenda y del Interior.

Constituirá 'l Poder supréu judicial, un Alt Tribunal format per magistrats de las regions, un per cada una d' ellas, elegits per las mateixas; cuydará de resoldre 'ls conflictos inter-regionals y de las regions ab lo Poder central y d' exigir la responsabilitat als funcionarios del Poder executíu. Aquest Tribunal no 's considerará superior gerárquich dels Tribunals regionals que funcionarán ab complerta independencia.

Disposicions tranzitorias. — Atenent á que las relaciones

que, segons los preceptes constitucionals vigents, uneixen l'Estat ab l'Església han sigut sancionadas per la Potestat d'aquesta, se mantindrán aquellas, mentres abduas Potestats de comú acort no las modifiquin.

Lo Poder central procurarà concordar ab lo Sant Pare la manera de subvenir la dotació de Cult y Clero y de provehir las dignitats y prebendas eclesiásticas, en armonía ab la organisació regional; y tant si 's sosté 'l Real Patronat, com si 's restableix la disciplina general de l'Església, deurá procurarse que, respecte de Catalunya, se previngui en lo Concordat que hagin d'esser catalans los que exerceixin jurisdicció eclesiástica propia ó delegada, com també 'ls obtentors de dignitats y prebendas.

Lo Deute Públich avuy existent vindrá á cárrech del Poder central; mes aquest no podrá crearne de nou, quedant de compte de las diversas regions lo que en l'esdevenidor contreguin pera son sosteniment y 'l de las cargas del Poder central.

PODER REGIONAL

BASE 2.ª — En la part dogmática de la *Constitució Regional Catalana* 's mantindrà 'l temperament expansiu de nostra legislació antiga, reformant, pera posarlas d'acort ab las novas necessitats, las sábias disposicions que conté respecte dels drets y llibertats dels catalans.

BASE 3.ª — La llengua catalana será la única que, ab carácter oficial, podrá usarse á Catalunya y en las relacions d'aquesta regió ab lo Poder central.

BASE 4.ª — Sols los catalans, ja ho sían de naixensa ja per virtut de naturalisació, podrán desempenyar á Catalunya cárrechs públichs, fins tractantse dels gubernatius y administratius que depenguin del Poder central. També deurán esser desempenyats per catalans los cárrechs militars que importin jurisdicció.

BASE 5.ª — La divisió territorial sobre la que 's desenrotlla la gradació gerárquica dels Poders gubernatíu, adminis-

tratfu y judicial, tindrà per fonament la comarca natural y 'l municipi.

BASE 6.ª — Catalunya serà la única soberana de son govern interior. Per lo tant, dictarà lliurement sas lleys orgánicas; cuydarà de sa legislació civil, penal, mercantil, administrativa y processal; del establiment y percepció d'impostos; de la encunyació de la moneda, y tindrà totas las demás atribucions inherents á la soberanía que no corresponguin al Poder central, segons la Base 1.^a

BASE 7.ª — Lo Poder legislatfu Regional, radicarà en las Corts Catalanas, que deurán reunir-se tots los anys en época determinada y en lloch diferent.

Las Corts se formarán per sufragi de tots los caps de casa agrupats en classes fundadas en lo treball manual, en la capacitat ó en las carreras professionals y en la propietat, industria y comers, mitjansant la corresponent organísació gremial en lo que possible sia.

BASE 8.ª — Lo Poder judicial s'organisarà restablint la antiga Audiencia de Catalunya. Son president y vis-presidents, nombrats per las Corts, constituhirán la suprema autoritat judicial de la Regió, y s'establirán los Tribunals inferiors que sían necessaris, divent ser fallats en un período de temps determinat y en última instancia, dintre de Catalunya, tots los plets y causas.

S'organisarán jurisdiccions especials com la industrial y la de comers.

Los funcionarios del ordre judicial serán responsables.

BASE 9.ª — Exercirán lo Poder executfu cinch ó set alts funcionarios nombrats per las Corts, los qui estarán al devant dels diversos rams de la administració regional.

BASE 10. — Se regoneixerá á la *comarca natural* la major latitut possible d'atribucions administrativas pera 'l govern de sos interessos y satisfacció de sas necessitats. En cada comarca s'organisarà un Consell nombrat per los municipis de la mateixa, quin exercirá las citadas atribucions.

BASE 11. — Se concedirán al *municipi* totas las atribucions que necessita pera 'l cuydado de sos interessos propís y excludius.

Pera la elecció dels càrrechs municipals se seguirá 'l mateix sistema de representació per classes adoptat pera la formació de las Corts.

BASE 12. — Catalunya contribuirá á la formació del exércit permanent de mar y terra per medi de voluntaris ó be d' una compensació en diners préviament convinguda com avans de 1845. Lo cos d' exércit que á Catalunya corresponga será fixo, y á ell deurán pertanyer los voluntaris ab que hi contribuheixi.

S' establirà ab organisació regional la reserva, á la que quedarán subjectes tots los minyons d' una edat determinada.

BASE 13. — La conservació del ordre públich y seguretat interiors de Catalunya estarán confiadas al Somatent, y pera 'l servey actiu permanent se creará un cos semblant al de Mossos de la Escuadra ó de la Guardia Civil. Dependrán en absolut totas aquestas forsas del Poder regional.

BASE 14. — En la encunyació de la moneda Catalunya deurá subjectarse als tipos unitaris en que convingan las regions y 'ls tractats internacionals d' Unió monetaria, essent lo curs de la moneda catalana, com lo de las demás regionals, obligatori en tota Espanya.

BASE 15. — La ensenyansa pública, en sos diferents rams y graus, deurá organisarse d' una manera adecuada á las necessitats y carácter de la civilisació de Catalunya.

La ensenyansa primaria la sostindrà 'l municipi y en son defecte la comarca; en cada comarca, segons sia son carácter agrícola, industrial, comercial, etz., s' establirán escoles prácticas d' agricultura, d' arts y oficis, de comers, etz. Deurá informar los plans d' ensenyansa 'l principi de dividir y especialisar las carreras, evitant las ensenyansas enciclopédicas.

BASE 16. — La Constitució Catalana y 'ls drets dels catalans estarán baix la salvaguarda del Poder executiu catalá, y cualsevol ciudadá podrá deduhir demanda devant dels tribunals contra 'ls funcionaris que la infringeixin.

BASE 17. — *Disposicions tranzitorias.* — Continuarán aplicantse 'l Códich penal y 'l Códich de comers, però en l'es-

devenir serà de competència exclusiva de Catalunya i reformarlos.

Se reformarà la legislació civil de Catalunya prenent per base son estat anterior al Decret de Nova Planta y las novas necessitats de la civilització catalana.

Se procurarà immediatament acomodar las lleys processals a la nova organització judicial establerta, y mentrestant s' aplicarán las lleys d' Enjudiciament civil y criminal.

Votats los anteriors acorts, pren la paraula don Joaquim Riera y Bertrán, qui condensa las impresions de tots los congregats en lo parlament que segueix:

Don Joaquim Riera y Bertrán. — Senyors Delegats:

Accedeixo a la voluntat de la Presidencia tornant a alsarme pera fer constar la gran satisfacció de que 'ns sentim animats al veure concloure tan agraosament las deliberacions d' aquesta Assamblea, la qual constituhirà ben segur pera tots, un recort que alegrará sempre més lo íntim de nostres esperits.

Hem donat, ab la celebració d' ella y ab las conclusions adoptadas, proba certa de que, partidaris de la descentralització — que vol dir circulació de sanch y vida pera tots los membres que integran la patria natural — sabem predicar ab l' exemple.

Manresa, ahont esbatega 'l cor de la tradició catalana; Manresa que, fits los ulls al Montserrat, es considerada ab motiu com la Covadonga de Catalunya; Manresa que honra 'l passat ab son present, era població ben indicada pera que la UNIÓN CATALANISTA hi donés la primera gran mostra de sas

aspiracions en favor de nostres drets vexats, de nostra rahó escarnida pels governs unitaristas, de nostras pretensions á una existencia de dignitat y de progrés basada en los principios y ensenyansas que ni la tiranía unipersonal ni la colectiva han conseguit may esborrar radicalment de la terra catalana.

Aquí 'ns hi hem trobat á plaher, y aquí las ideas exposadas y 'ls acorts presos sembla que revesteixen una solemnitat y han de tenir una eficacia y trascendencia excepcionals. Aquí 'ns hem sentit y 'ns sentím ben fills de Catalunya.

S' han complert nostres pressentiments, y gojosos podrém entornárnosen á nostras llars: gojosos, sí, ab aquella gaudiosa que dona l' haver lograt més encara de lo que la mellor de las esperansas havia pressentit.

Al defensar la totalitat de las Bases, ensalsantlas com conjunt de doctrina ben coordinada, presumía que 'ns susauríam tots als vicis del parlamentarisme que combatém com á verdadera calamitat. No sols nos hi hem sustret, sinó que hem procurat demostrar que, més que llarchs discursos, son rahons curtas, però sólidas, las que convenían. Responent á la realitat, trobantnos ab que Catalunya forma part integrant d' Espanya, no hem extremat cap pensament. Podém haver sigut més ó menos radicals, més ó menos intensos en la expressió d' ells, però á cap de nosaltres se li ha ocorregut comprométren las justas y naturals consecuencias. Tots nos hem mantingut dintre 'ls límits de la prudencia que no está renyida ab la valentía sinó que n' es salvaguarda. Sabém que 'ls nostres enemichs, ab major ó menor bona fé (cada día més rara) usan com argument de terror contra nosaltres lo del separatisme. Las deliberacions tingudas y las conclusions adoptadas aquí, s' encarregan de desmentirlos.

Me sembla haverho dit ó indicat en la defensa de la totalitat de las Bases: tan diferent es l' autonomisme del separatisme com la llibertat de la llicencia.

Integra ha quedat també la cuestió de Monarquía y República. Los que tením avuy, com sempre, predilecció per la segona, com los que 'n teniu per la primera de las precitadas formas de govern, no hem hagut de sacrificar en lo més mínim tals conviccions pera trevallar en bona armonía. Uns y

altres y tots plegats sabem que voler imposar á Catalunya un sistema d'administració de sos interesos renyit ab las ideas de tolerancia y llibertat, fora esser inconsequents ab la historia del poble catalá, may ben avingut ab imposicions del absolutisme. Homes lliures foren nostres grans progenitors, y aixó 'ns bastaria pera resoldre lo que devém esser nosaltres, si ja no 'ns portés á tal resolució la mateixa idea fonamental del regionalisme: propósit d' emancipació y d' autonomia que vol dir propósit de llibertat.

¿Y no lograrém, caminant per terra tan ferma, atraurens poble? ¿Persistirá 'l poble catalá en sa resignació de víctima ridícula dels partits que 's mofan d' ell? Compreném que las cuestiones socials trontollin al proletariat y fins lo revoltin: lo que no compreném es que li interessin las lluytas bizantinas dels polítichs madrilenys. Ben desenganyat va quedantse, per fortuna, y aqueix desengany nosaltres podém tornar-lo en esperansa. La solució dels problemas polítichs, tal com nosaltres la desitjém, entranya justicia y garanteix facilitats pera la més immediata y concertada solució dels problemas socials. Si substituhím un régimen polítich dolent y car per un de bo y estalviador; si las dificultats administrativas cada día creixents que la centralisació oposa al desenrotllo dels interesos, se tornan en facilitats y estímuls, es indubtable que haurém cooperat poderosament á evitar las terribles consecuencias d' un cataclisme social.

Mentres aixó arriba, mentres no 'ns es dable conseguir la implantació complerta de nostre sistema, ¡tantdebó persisteixin y s' accentuhin aqueixas corrents que ja van enriquint lo caudal de la gran riuhada!

Y be ho farán, perque cada día la gent de bona voluntat, la gent de cor no aixut pel baf de cap ponentada, anirá convencentse de que la doctrina que nosaltres sustentém es la que 's conforma més ab la dignitat humana y la que ofereix majors seguretats de regeneració del poble catalá, avuy junyit á una remensa que ni li escau, ni li convé, ni podrà soportar jamay.

Las Bases acordadas constituheixen una doctrina clara y entera. Ja no se 'ns podrà titllar de que sostením vaguetats

y misteris. Ja podem y devém enténdrens perfectament, perque ja tením definit lo programa de nostras aspiracions. Afermémnoshi, amichs y companys: propaguemlo, enaltimlo com se mereix, y Catalunya 'ns nē sentirá grat perque serém dignes d' ella.

Seguidament s' acorda fer constar en acta lo sentiment ab que ha sapigut la Assamblea la mort d' alguns senyors Delegats, posterior á son nombrament de tals.

Se vota per aclamació un vot de gracias á la ciutat de Manresa y á son Municipi, per la brillant acullida que han dispensat á la Assamblea Catalanista y á sos Delegats; y aixísmateix un altre vot de gracias á la Junta Permanent de la Unió pel bon éxit de la Assamblea.

Lo Delegat de Barcelona don Manel Folguera y Durán, proposa s' acordi comunicar á las entitats regionalistas de las demás Regions d' Espanya, 'ls acorts y las actas de la Assamblea, á fi d' animarlas á secundar la activa propaganda de Catalunya. Aixís s' acorda.

Don Marián Roig, Delegat de la Comarca del Pana-dés, demana á la mesa que 's tracti, abans de tancar la Assamblea, dels Medis pera alcansar lo triomf de las Bases aprobadas, puig lo tema senyalat en un principi pera las deliberacions comprenía també aquest extrém.

Apoya sa petició 'l senyor Verdaguer.

Contestan á abdós senyors respectivament, lo President senyor Domenech, y 'l senyor Permanyer, de la Ponencia, justificant la eliminació del referit extrém en lo Tema presentat per haverse comprés la impossibilitat material de sortirne ayrosos en lo curt plasso de las sessions acordadas, com ho demostra ab prou elocuencia lo mateix fet de que ab prou feynas s' ha pogut enllestir la aprobació de las Bases pera la Constitució Catalana.

A indicació de la Presidencia s'acorda recomanar al «Consell de Representants de las Associacions Unidas» que escullixin dit Tema, reclamat pel senyor Roig, á fi de deliberar y acordar sobre ell en la Assamblea Catalanista del any vinent.

Y clou la sessió 'l senyor Domenech, com á President, ab lo parlament que segueix:

Senyors Delegats:

Havém acabat las tascas que teníam encomanadas y aném á separarnos. Proclamadas quedan desd' ara las aspiracions catalanistas que ja de llarch temps venían informant tots los nostres actes; avuy las haveu concretadas y definidas én las Bases que acabeu d' aprobar y las ha sancionadas l' unánim vot d' aquesta honorable Assamblea de Delegats vinguts y adherits á ella desde totas las comarcas de Catalunya.

Sia favorable ó adversa la sort que en lo venider tingan, havém cumplert nostre deber. Quan camina á sa perdicó la nació espanyola; quan aten l' egoisme de cada hú á salvar de la general ruína sa particular fortuna ó esplotar lo públich desastre pera férsen una de nova; quan ningú creu ni pot creure possible la regeneració de la actual Espanya, entregada als mateixos vicis y sistéma que han causat sa ruína, deber es dels homes honrats y de bona voluntat acoplarse pera treballar en l' obra de restauració de la part que salvar-se puga del general naufragi.

Fills nosaltres de la nació catalana, que te encara forsas pera regenerarse, deber es nostre treballar pera son pervenir, ja que res poguém fer pera son present. De bona fé, y de sas planas voluntats, vingué Catalunya á formar part del estat espanyol; lleal y esforsadament lo serviren nostres avis portantlo á la prosperitat; lleal y heróicament combateren sa ruína y, obstinats é indomables, s' oposaren, fins á morir ab

las armas á las mans, á la desatentada política central que'ns tenia de portar y 'ns ha portat al abisme. Res devém al estat espanyol sino sagnants agravis y cruentas humillacions. Y un' altre vegada nosaltres, los motejats de separatistas, no girém los ulls enfora d' Espanya ni cap á prósperas y vehinas nacions que 'ns rebrían ab los brassos oberts, sino que quan s' acosta la hora de la desfeta torném á alsar la blanca bandera de parlament devant de las antigament agermanadas regions ibéricas y 'ls hi enviém nou missatge d' unió.

Encara hi ha esperansa de salvarnos tots, los hi dihem, si, seguint los antichs tractes ab novas formas acomodadas á las modernas necessitats, travalleu y 'ns deixéu treballar pera aprofitar las forsas que, encara vivas, en estat latent quedan en lo cor de las naturals regions espanyolas.

Trayemos de sobre 'l podrit monstre de la administració centralista que 'ns corromp la sanch y se 'ns menja vius; deixéunos lliurement afanyar dintre casa nostra en aprofitar las nostras mermadas riquesas que 'ns malmenan avuy; deixéu que las apliquéu en la explotació de nostras montanyas y minas, de las forsas de nostres rius, en obrirnos camins y en crearnos vehículs de transport per las vias de la civilisació; deixéunos restaurar las antigas arts nostras y 'l nostre comers que feu un día 'l vostre domini á Europa, que doná crédito y gloria als colors d' aquesta bandera de que tant esteu orgullosos y tant heu deixat decaure; deixéunos avansar lliurement per lo camí que 'ns ha de portar altre cop al devant dels pobles civilisats. Nosaltres tením fé y forsa y hi arribarém.

No, no volém anar sols pera tornar enrera. En temps de esclavitut y servilisme eram nosaltres dels pobles lliures y avansats de la terra; lo despotisme no triomfá á Espanya fins que lográ aclaparar als catalans. Exemple de fermas y sensatas llibertats forem; exemple voldríam tornar á ser entre 'ls més avansats pobles moderns.

No exigím lo respectat us de nostra llengua per mesquí esperit de localitat y d' esquivadas divisions: volém nostra llengua porque es expressió natural de nostra vida, porque es la vibració externa propia y única possible de nostra forsa de

pensar y de sentir, perque sense ella no tením llibertat en la expressió del nostre pensament y de nostres afectes, ni la dignitat que dona al home la fermesa y la seguritat de lo que diu. La volém perque es defensa de nostra individualitat y de nostre carácter, perque es part de nostra existencia y dret de nostra vida que perdríam pera no adquirirne un altre. Trescents anys fa que de bona fé tractém d'acomodans á la llengua castellana, trescents anys y no havém arribat més que á xaporrejarla ab aquest groller accent que 'ns encongeix y 'ns posa en ridícol devant de nosaltres mateixos; trescents anys, y, en tant temps, aquets pobles, fértils avans en filosophs y escriptors en llengua llatina ó catalana, no han produhit ni un sol talent de cap d'ala en las lletras castellanas. Y n'hi ha hagut prou ab que la llengua patria tornés á las regions del art, perque de sobte s'encengués altra volta en lo cel de Catalunya la estrella de la bella literatura, que fins en aquest tancat ahont havém vingut á lluytar per la política, acabeu de veure llampegar repetidas voltas. Volém, donchs, l'us oficial de nostra llengua perque es pera nosaltres la llibertat de paraula, lo dret á la vida de la inteligencia, signe y defensa de nostra existencia com á poble.

En aqueixa nostra patria, ja de temps inmemorial hospitalaria, quals portas han trobat y trovarán obertas de bat á bat sempre 'ls estrangers que hi vingan ab paraulas de pau y á portarhi fraternals ideas d'avens y travalls de civilisació, no aném á demanar que 's tanquin los cárrechs públichs als forasters per un miserable esperit egoista. Es que volém tenir bons y coneguts administradors y no amos insolents, enemichs orgullosos de tot lo nostre, ni que sían las nostras oficinas asils ahont vingan á referse 'ls náufrechs de paíssos miserables, ó reconadas del camí ral ahont aventurers de totas menas cobrin drets de passatge; es que no volem administradors passavolants, sinó 'ls que tingan arrels y afecte en el país y á quins poguém exigir responsabilitat efectiva devant de sos conciutadans.

Volém fernos lleys y justicia nosaltres ab nosaltres á dins de casa nostra; volém lleys duraderas y madurament pensadas, acomodadas á nostra naturalesa y á nostras costums,

fetas ab coneixement y apreci de nostre caràcter y baix las que poguém desarrollar nostra prosperitat. De tot temps n' havém donat llissons de ferne. Admiració son de propis y estranys las institucions que regulan la nostra propietat y nos han conservat la riquesa y medís de prosperar á pesar de sa forsada immobilitat actual. Los pobles més avansats moderns s' honran encara de tenir lleys nostras antigas, copiadadas en sos códichs mercantils y en los convenis de dret de gens. Un poble práctic y vivent, com lo nostre, no pot ni deu seguir los tanteigs y probaturas d' altres de civilisació embrionaria, y las taulas de la ley d' una rassa séria y vella en la civilisació com la nostra, no deuen continuar sent las pisarras ahont quatre aprenents de llegisladors s' ensagin á fer y borrar copias de exóticas é inconciliables lleys, mal entesa, d' altres pobles de totas menas, rassas y costums.

Volém que la suprema ley en nostra terra sia l' amor á Catalunya y á sos naturals, á sa prosperitat y á sa grandesa, y aquest amor sols per ella poden sentirlo sos fills propis. Dura es la ley y més la sentencia si en sos preceptes hi traspuja lo fel de la animositat y 'ls menyspreu de rassas que no s' estiman ni 's respetan degudament.

La intervenció de totas las classes y estaments en lo góbern del comú, es en nostra terra vella ley de llibertat que no ha necessitat de la moderna democracia pera proclamarse. Avuy, més que ahir, es precís que la representació de las modernas classes, lo capital, la inteligencia y 'l treball, deixin la sorda lluyta y l' odi que las conmuehen y consumeixen apartadas de la llum y que esclatan de temps en temps ab horrible estrépít desde las tenebras. Precís es que reunidas vingan á la llum pública á discutir, á resoldre 'ls problemas cada día nous que entre ellas han de presentarse. Inútils han sigut los esforços pera fondre als homes en una monstruosa igualtat: las classes han cambiat de forma, pero la diferencia de una á altres se acentúan més cada día; may lo capital com á capital havía tingut una representació més crua y més despullada de tot' altre significació de superioritat moral, de noblesa y generositat; may com ara havía tendit á tan colossals acumulaments; may la inteligencia havía tingut com ara

de transigir ab las vulgars imposicions y d' assalariarse pera satisfere necessitats materials y exigencias que li imposa la vida moderna; may havia estat com avuy tan abandonat ni fou tan penosa y embrutidora la feyna del obrer lliure, condemnat al forsat treball, enterrat en vida en los interminables pous y galerías de las modernas minas ó reduhit á un mecanisme més de las novas y grans fábricas ó de las colossals empresas de servey públich. Cal que totas las aspiracions y miserias vingan á la llum del sol, que 's compleixi la lley divina de caritat y que la justicia sia feta.

Repugna al esperit lliure dels catalans lo servey militar obligatori y nos es odiós lo sistema inicuo de las quintas. May nos hem negat á defensar voluntariament la patria; no necessitem respirar l'aire marcialment corromput dels cuartels ni la excitació dels cops de corretjas del sargento pera cumplir nostre deber y fins donar universal exemple de valor é ingeni estratéghich en la defensa del país. Es més, creyém que devant los enormes exércits y la táctica y armament moderns, la organizació actual de nostras forsas, més que pera defensar al país, serviría para entregar en breu temps al enemich poderós invasor tots los nostres homes útils armats y equipats en unas quantas batallas. Esquilmat y en lo desordre en que estém, no 's pot pensar per nostra part en guerra de conquista, y la defensa més segura del país sería encara avuy, com sempre, la secular y poderosa institució dels sometents, auxiliada per una avansada, general y sólida instrucció militar, donada á tots los catalans sense distincions de classes ni exempcions per la fortuna.

Y pera acabar, senyors, volém que la pública instrucció sia base segura á Catalunya d' avansament. Sobran ara títols y gent d' universals coneixements en la ensenyansa superior; sobra en la primaria gent que sap llegir y escriure que per la seua perdició no sap lo que escriu ni entén lo que llegeix. La instrucció es avuy prou vasta pera ensenyar á parlar de tot, massa superficial pera fer ni saber fonamentalment res; estéril pera produhir sábis, es fértil en fátuos inútils pera sa propia desgracia y pera la de la societat nostra qu' infectan desde 'ls llochs més humils y miserables, fins als congressos legisla-

dors. Volém al costat de cada ciencia, de cada art, de cada ofici, de cada cultiu y de cada industria, la sua escola gremial ahont especial y prácticament se profundisin los coneixements y professionals procediments y ahont pugan ensajarse y judicarse tots los avensos y descubriments. Volém que aquestas escolas s' establescan, contínues ó temporals, en lo sí mateix de las comarcas ahont sa ensenyansa haja d' esser directament utilizada.

Més be de lo que jo aquí sabría ferho, condensadas quedan en las Bases que acabeu d' aprobar las nostras aspiracions; que ellas atravessin ab bona fortuna los temerosos temps que corrém y los més foscós y tempestuosos que se 'ns venen sobre. Nets de tota viciadura y del cor de nostra terra, hem triat los materials d'aquesta nau, per nosaltres arca santa, en que fiém la salvació de la patria, y que llensém al mar de la pública discussió. Durament será combatuda: jo no espero que arribi sencera á platja de bonansa. Mes ella ó sos trossos dirán á nostres fills y als veniders que ab fondá pena vejeren los temps de corrupció y sense fé que 'ns pertocaren, que no posárem las mans sobre las despullas de la patria decayguda y que ab dreta intenció impulsárem á nostres compatricis á alsarla de la baixesa en que era cayguda. Si Catalunya comptés á son entorn á tots sos fills, triumfant y prompte empresa sería la de sa restauració y prosperitat.

He acabat, senyors. En nom de tots vosaltres, dintre breus moments transmeterém al digne Ajuntament de la ciutat de Manresa nostre agrahiment per sa cordial hospitalitat y en nom de la Junta Permanent dech agrahirvos la benevolencia ab que habeu rebut sos treballs. Més precís es que passi bona part de vostras complidas manifestacions de gracias á tots y cada un dels indivíduos de la Ponencia, quals mereixements son á Catalunya y fora d' ella prou coneguts y als que hem avuy d' afegir los que en la redacció de las Bases discutidas y aprobadas tenen de nou ben guanyats. Y entre ells precís es també senyalarne justament un: la nostra obra, confosa idea en sos principis, ha tingut un enginyer que n' ha trassat lo primer plan; sobre d' aquest plan hem treballat los demés. Es l' autor d' aquell, senyors, lo docte catedrático de

la Universitat catalana En Joan Permanyer, á qui repetidas vegadas havém tingut lo plaher de sentir en aquesta Assamblea. Jo 'm crech autorisat pera demostrar á ell y als demés ilustrats indivíduos de la Ponencia la més sincera gratitut en nom de tots.

Senyors; ¡que Deu sia ab vosaltres y ab la Patria!

Queda tancada la primera Assamblea general de la UNIÓN CATALANISTA.

Los senyors Delegats se separan als crits de ¡Visca Manresa! ¡Visca Catalunya!

Son las duas de la tarde.

Manresa, 27 Mars 1892. — Lo President, LLUIS DOMENECH Y MONTANER. — Los Secretaris, ENRICH PRAT DE LA RIBA. — JOSEPH SOLER Y PALET.

TAULA

	<u>Pág.</u>
Junta permanent de la Unió catalanista (1892)	5
Delegats pera la Assamblea	7
Tema acordat y ponents	19
Actas de las sessions	21
1. ^a SESSIÓ.—Constitució de la Assamblea	23
Missatge de la Junta Permanent	24
PROJECTE DE BASES PERA LA CONSTITUCIÓ REGIONAL Catalana redactat per la Comissió Ponent.	28
DISCUSIÓ DE LA TOTALITAT.—Discurs en pró, de D. J. Riera y Bertrán	31
Discurs en pró de D. P. Sans y Guitart	36
Base 1. ^a PODER CENTRAL.—Discurs en pró de don Joan J. Permanyer.	43
Esmenas y discurs de D. Martí Roger.	51
2. ^a SESSIÓ.—Base 2. ^a REPRESENTACIÓ DEL PODER CENTRAL Á CATA- LUNYA.—Discurs en contra de D. F. Renyé y Viladot	57
Base 3. ^a y demés principis relatiu á la AUTONOMIA DE CATALUNYA.—Discurs en pró de D. A. Gui- merá	60
Base 4. ^a LLENGUA OFICIAL CATALANA.—Discurs en pró de D. R. Picó y Campamar	67

	Pág.
Base 5. ^a CÀRRECHS PÚBLICS DESEMPENYATS PER CATALANS.—Discurs en pró de D. N. Verdaguer y Callís	76
Base 6. ^a Sense discussió.—Base 7. ^a AUTONOMIA LEGISLATIVA.—Discurs en pró de D. J. Torres y Sampol	80
Esmena y discurs de D. R. Pareras y Noguera.	95
Bases 8, 9, 10, 11 y 12. ORGANISACIÓ AUTONÓMICA DE CATALUNYA.—Discurs en pró de D. E. Moliné y Brasés	98
Esmenas y discurs de D. E. Prat de la Riba.	106
Discurs contra ditas esmenas de D. Martí Roger	132
Bases 13 y 14. EXÉRCIT Y SEGURETAT INTERIOR.—Discurs en pró de D. A. Suñol.	135
Esmena y discursos de D. M. Serra.—Contestació á D. V. Plantada y Fonolleda.	143
Esmena y discurs de D. R. Pareras y Noguera.	146
Esmena y discurs de D. J. Esquena	151
3. ^a SESSIÓ.—Bases 7 y 15. AUTONOMIA ECONOMICA.—Discurs en pró de D. F. Alsina	
Esmena de D. J. M. Valls y Vicens	153
Base 16. INSTRUCCIÓ PÚBLICA.—Discurs en pró de D. P. Aldavert.	186
Discurs en pró de D. J. Franquesa y Gomis.	196
Discurs en pró de D. J. Puig y Cadafalch	202
Base 17 sense discussió.—Base 18 y última.—DISPOSICIONS TRANZITORIAS.—Discurs en pró de don Joan J. Permanyer	206
Votacions.	209
BASES PERA LA CONSTITUCIÓ REGIONAL CATALANA, aprobadas definitivament.	209
Discurs de despedida als delegats, per D. J. Riera y Bertrán.	214
Discurs de clausura de la Assamblea, pe 'l President D. Ll. Domenech y Montaner	218

